

NR-5641C

अर्लैची

हम्राहका-२०७१

प्रकाशक : नेपाल अर्लैची व्यवसायी महासंघ, केन्द्रीय कार्यालय, विर्तामोड

करसम्बन्धी आधारभूत जानकारीहरू

आयकर

- स्थायी लेखा नम्बर (PAN) लिई व्यावसायिक कारोबार गरौं।
- व्यक्तिगत आय हुनेले व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर लिऔं।
- करसँग डर होइन, भर गरौं।
- कर तिरौं, आफ्नो आमदानीको वैधता सुनिश्चित गरौं। करको चर्चा घरघरसम्म पुर्याऔं।
- कर तिरी सभ्य नागरिकको परिचय दिऔं।
- आफ्नो आय आफैँ हिसाब गरेर ठीक रकम कर तिरौं।
- कर तिर्नु नागरिकको कर्तव्य हो।
- कर छलीको सूचना कर प्रशासनलाई दिई कर असुल गर्न सहयोग गरौं।
- प्रत्येक आयवर्ष समाप्त भएको ३ महिनाभित्र आय विवरण दाखिला गरी लाग्ने कर तिरौं।
- कर तिर्नु कर्तव्य र गौरव दुबै हैं।
- प्रत्येक आ.व. को अनुमानित आय विवरण पौष मसान्तभित्र पेश गरौं।
- चालु आ.व.को आयमा लाग्ने आयकर तीन किस्ता (पौष, चैत्र, आषाढ) मा दाखिला गरौं।
- बहाल आयमा १० प्रतिशत कर तिरौं।
- समयमै बहाल कर दाखिला गरी ढुक्क होऔं। बहाल कर नतिर्ने बहालधनीको सूचना आन्तरिक राजश्व कार्यालयमा दिऔं।
- आफ्नो कर आफैँ गणना गरी समयमै आय विवरण पेश गरौं।
- नजिकको करदाता सेवा कार्यालय तथा आन्तरिक राजश्व कार्यालयबाट करसम्बन्धी जानकारी लिऔं।
- भुक्तानीका बखत स्रोतमा कट्टी गरेको आयकर ९९०० र सोको विवरण कर कट्टी भएको महिना समाप्त भएको २५ दिनभित्र दाखिला गरौं।

मूल्य अभिवृद्धि कर

- मूल्य अभिवृद्धि कर लाग्ने वस्तु तथा सेवाको कारोबार गर्ने व्यवसायीले मूल्य अभिवृद्धि कर १९८० मा दर्ता

भएर मात्र कारोबार गरौं।

- मूल्य अभिवृद्धि कर लाग्ने वस्तुको हकमा वार्षिक रु. २० लाख र वस्तु तथा सेवाको मिश्रित कारोबार र सेवाको मात्र कारोबार गर्नेले वार्षिक १० लाखभन्दा बढीको कारोबार गर्ने भएमा अनिवार्य रूपमा मूल्य अभिवृद्धि कर मा दर्ता भई कारोबार गरौं।
- मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएका करदाताले खरीद तथा बिक्री खाता कर अधिकृतबाट प्रमाणित गराई अद्यावधिक राखौं।
- वस्तु वा सेवा खरीद गर्दा अनिवार्य रूपमा बिल बिजक लिनेदिने बानी बसालौं।
- बिल बिजक जारी गर्दा वास्तविक मूल्य उल्लेख गरौं।
- न्यून बिजकीकरण कार्यलाई निरुत्साहित गरौं।
- कारोबार स्थलमा सबैले देख्ने गरी कर दर्ता प्रमाणपत्र र करपाटी राखौं।
- आफ्नो कारोबारको यथार्थ लेखा राखी पारदर्शी बनौं।
- प्रत्येक कर अवधि समाप्त भएको २५ दिनभित्र मूल्य अभिवृद्धि कर विवरण पेश गरी लाग्ने कर दाखिला गरौं।
- आय उपभोक्ता नै वास्तविक करदाता हुन्।

अन्तःशुल्क

- इजाजत लिएर मात्रै अन्तःशुल्क लाग्ने वस्तु तथा सेवाको कारोबार गरौं।
- मन्दिर र सूतीजन्य वस्तुको कारोबारस्थलबाट अन्य वस्तुको कारोबार नगरौं।
- १८ वर्ष नपुगेको बालबालिकालाई मन्दिरा तथा चुरोटको बेचबिखन नगरौं।
- मन्दिरको बेचबिखन विहान १० बजेदेखि बेलुका १० बजेसम्म मात्र गरौं।
- प्रत्येक बोटल तथा बट्टामा अन्तःशुल्क स्टिकर लागेको मन्दिरा तथा चुरोट मात्र उपभोग गरौं।
- अवैध मन्दिराको कारोबार तथा उपभोग कहिल्यै नगरौं।

नेपाल सरकार

अर्थ मन्त्रालय

आन्तरिक राजश्व विभाग

आन्तरिक राजश्व कार्यालय

भद्रपुर, भापा (फोन : ०२४-४५६७०२/०२३-४५५१५२/०२३-४५५०१२) / फ्याक्स : ०२३-४५६७०२

'हामीले तिरेको कर हाम्रै विकासका लागि, आधुनिक र समृद्ध नेपाल निर्माणका लागि'

संरक्षक

राजेन्द्रकुमार घिमिरे
अध्यक्ष

स्मारिका सम्पादन मण्डल

कृष्णप्रसाद भण्डारी 'मासेली'
संयोजक

दिपक नेपाल
सदस्य

निर्मल भट्टराई
सदस्य

ओमकृष्ण विमली
सदस्य

इन्द्रचन्द विन्दल
सदस्य

रोहित काफ़ले
सदस्य

अनिल दुंगाना
सदस्य

प्रकाशक

नेपाल अलैवी व्यवसायी महासंघ

केन्द्रीय कार्यालय, बिर्तामोड (भापा)

फोन न. ०२३-५४१४७८

Email: flcen.mod@gmail.com

प्रकाशित प्रति

१०००

डिजाइन

पल क्रिएसन एण्ड एडभरटाइजिड प्रा लि

अनारमनी-४, बिर्तामोड (भापा)

फोन : ०२३-५४४५४६ / Email : advertise.pal@gmail.com

मुद्रण

भेराइटी प्रिन्टर्स

काठमाण्डौ

NR-5641C

प्रधानमन्त्री

काठमाडौं, नेपाल

शुभकामना

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले “अलैंची” नामक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेको जानकारी पाउदा मलाई खुशी लागेको छ ।

मसलाजन्य नगदे वालीको रूपमा परिचित अलैंचीको माग स्वदेश र विदेशमा बढिरहेको छ । खपत र मागमा बृद्धि भएकोले अलैंचीको उत्पादन पनि बढाउन जरुरी छ । उत्पादन बृद्धिको निम्त किसानहरूलाई अलैंची खेतीको बारेमा अधिकाधिक जानकारी दिनु आवश्यक छ । अलैंचीको उपयोगिता, यसको खेती गर्ने विधि, यसको प्रशोधन, प्याकेजिङ्ग र बजार व्यवस्थापन जस्ता विभिन्न पक्षमा सम्मिलित सरोकारवालालाई समग्र पक्षको जानकारी दिनु अत्यावश्यक देखिएको छ ।

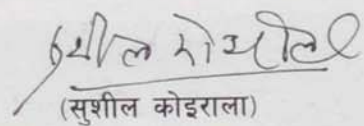
निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीमा निर्भर हाम्रा ग्रामीण कृषकलाई अलैंची जस्ता नगदे वालीतर्फ आकर्षित गर्न सकियो भने कृषिको विविधिकरण र व्यवसायीकरणलाई ठूलो टेवा पुग्नुको साथै किसानहरूले पनि मनग्य आर्थिक उपार्जन गर्न पाउने अवस्था सिर्जना हुन्छ । यसैले अलैंची लगायतका नगदे वालीतर्फ नेपाली किसानको ध्यानाकृष्ट गर्न यस्ता खेतीका विविध पक्षलाई प्रचारप्रसारमा लैजानु पर्दछ । अहिले विज्ञान प्रविधि र सञ्चारको क्षेत्रमा भएको विकासका कारण एक ठाँउको सफलताका कुराहरु अर्को स्थानमा अनुकरण गर्ने लामो समय पर्खनु पर्दैन । आधुनिक कृषि प्रणालीको अबलम्बन, उन्नत बीउको उपयोग, बजारसंगको सहज पहुँच र प्रतिस्पर्धात्मक बजारको लाभ हाम्रा किसानलाई दिन सकियो भने कृषिवाटै पनि आर्थिक रुपान्तरण संभव छ भन्ने उदाहरण नेपालका अलैंची किसानहरूले देखाएका छन । नगदे वालीको खेतीबाट नेपालमा हरित क्रान्ति आउने मेरो विश्वास छ ।

अलैंचीको खेतीमा संलग्न किसान, अलैंचीका बारेमा अध्ययन अनुसन्धान गरेका कृषि वैज्ञानिक, अलैंचीको प्रशोधन र व्यापारमा लागेका व्यवसायीहरूका अनुभव सहित खोजपूर्ण र ओजपूर्ण लेख रचना संलग्न गरेर प्रकाशित गरिने अलैंची नामक स्मारिका यसको खेती, प्रशोधन र व्यापारमा चासो राख्ने सबैका लागि सधैँका लागि उपयोगी हुने मेरो विश्वास छ ।

अन्तमा, अलैंची स्मारिका आफ्नो उद्देश्य प्राप्तीमा सफल हुन सकोस् । मेरो हार्दिक शुभकामना ।

जय नेपाल !

१० बैशाख २०७१

 (सुशील कोइराला)

हरि प्रसाद पराजुली
कृषि विकास मन्त्री

शुभ-कामना

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले नेपालको परम्परागत मसला वाली अलैंचीको उत्पादन, प्रशोधन र बजारीकरण सम्बन्धमा लेख, रचना र विविध गतिविधि समावेश गरी अलैंची नामक स्मारीका प्रकाशन गर्न लागेको धाहा पाउंदा अत्यन्त खुशी लागेको छ ।

अलैंची उत्पादन र प्रविधिसंग सम्बन्धित विभिन्न क्षेत्रका अध्येता, विद्वान, वैज्ञानिक, व्यवसायिक व्यक्तित्व, सरकारी निकाय, गैरसरकारी एवम् नीजि क्षेत्रका साभेदार संस्था, समूह, व्यक्तिलाई एकै ठाउँमा गोलबद्ध गरी अलैंची प्रवर्द्धनलाई जोड दिनु पर्ने आजको आवश्यकता हो । गुणस्तर अलैंची उत्पादन गरी अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा निर्यात गर्दा प्रतिस्पर्धात्मक मूल्यमा निकै ठूलो असर पर्ने देखिन्छ । यस सन्दर्भमा अलैंची खेतीको विकास र प्रवर्द्धनलाई जोड दिई कृषि व्यवसायीकरण मार्फत समग्र राष्ट्र विकासमा एउटा नयाँ आयाम थप्न सकिन्छ । यसै मर्मलाई आत्मसात गर्दै नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले अलैंची नामक स्मारीका प्रकाशन गर्न प्रशंसायोग्य शुरुवात हो । यस प्रकारको प्रकाशनले रणनीतिक स्तरमा सरोकारवालाहरूको चेतना अभिवृद्धि गरी किसानका हक हित र समस्या समाधानका पक्षमा कार्यगत एकता सुदृढ हुने विश्वास मैले लिएको छ ।

यस्ता प्रयासहरू अन्यत्र पनि फैलिदै जान सकोस् र यो महासंघ आफ्ना उद्देश्य हासिल गर्नमा सफल होस् भन्ने अपेक्षा सहित हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

मिति २०७० १२ ०६

हरि प्रसाद पराजुली
मन्त्री

निजी सचिवालय सिंदरवार, काठमाडौं फोन नं : ४२११९२९, फ्याक्स : ४२११९३५

कृषि विकास मन्त्रालय

पत्र संख्या: ०७०/७१

च.नं.:

फोन नं. { ४२११६३५
४२११८०८
४२११५३२
४२११६६५
४२११६८७
४२११५१५
४२११५४०

फ्याक्स: ४२११५३५

सिंहदरबार, काठमाडौं
नेपाल।

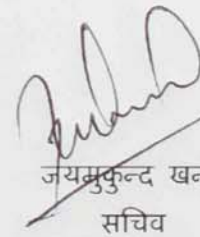
मिति: २०७०/१०/१०

शुभकामना

देशको अर्थतन्त्रको मेरुदण्डको रूपमा रहेको कृषि क्षेत्रको मुख्य उत्पादन नगदे वालीको प्रवर्द्धन अहिले महत्वपूर्ण विषयको रूपमा रहेको सन्दर्भमा अलैंचीको उत्पादन तथा वितरण प्रणालीका वारेमा सूचना प्रवाह गर्न मद्दत पुर्याउने गरी अलैंची व्यवसायीहरूको छाता संगठन "नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ" ले पहिलो पटक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेकोमा मलाई खुशी लागेको छ।

तुलनात्मक लाभ र प्रतिस्पर्धात्मक क्षमताका वस्तु र सेवाको उत्पादन वृद्धि गरी निर्यात प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक अहिलेको अवस्थामा नेपाल व्यापार एकीकरण रणनीति २०१० ले पहिचान गरेको १९ वस्तु तथा सेवा मध्येको एक अलैंची खेतीको विस्तारले मुलुकलाई दीगो रूपमा आर्थिक सम्पन्नता हासिल गराउन ठूलो टेवा पुर्याउने कुरामा कसैको दुई मत हुन सक्दैन। यस सम्बन्धी विषय वस्तु समेटेर कुनै प्रकाशन प्रस्तुत नभएको अवस्थामा पहिलो प्रयासको रूपमा प्रकाशित यस स्मारिकाका लेख रचनाले अलैंची व्यवसायलाई अझ विकसित गर्दै लैजानको लागि व्यवसायी आम पाठक, अनुसन्धानकर्ता एवं शुभेच्छुकहरूलाई सहयोग पुग्ने अपेक्षा लिएको छ।

सिंगो कृषि क्षेत्रको विस्तार तथा प्रवर्द्धनमा कृषि विकास मन्त्रालय निरन्तर अग्रसर रही आएको छ। मन्त्रालयको यस अग्रसरतामा सम्पूर्ण कृषक, उद्यमी, व्यवसायीहरूको निरन्तर आवद्धता र सहकार्य रहने विश्वासका साथ कृषि क्षेत्रको व्यवसायीकरणद्वारा राष्ट्रको समुन्नत भविष्यको सुनिश्चितता गर्न महासंघको यो प्रयासले सफलता प्राप्त गरोस् भन्ने कामना सहित "नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ" को उत्तरोत्तर प्रगतिको लागि शुभकामना व्यक्त गर्दछु।

जयमुकुन्द खनाल
सचिव

कृषि विकास मन्त्रालय

नेपाल सरकार
 वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

सिंहदरबार, काठमाडौं
 नेपाल

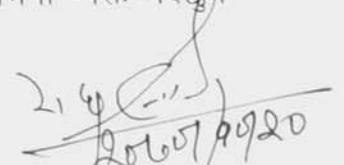
शुभकामना

मुलुकको आर्थिक विकासको महत्वपूर्ण सम्भावना बोकेको वाणिज्य क्षेत्रले राष्ट्रिय अर्थतन्त्र, रोजगारी वृद्धि एवं गरिवी निवारणमा महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ । नेपालले ८ औं पञ्चवर्षीय योजनादेखि नै खुला र उदार अर्थतन्त्रको अवधारणा अनुरूप वाणिज्य क्षेत्रलाई अघि बढाउने सोचबाट विभिन्न प्रयासहरू गरिरहेको सन्दर्भमा नेपालको निर्यात क्षमता अभिवृद्धिबाट गरिवी निवारण र आर्थिक, सामाजिक विकासमा योगदान पु-याउने उद्देश्यले सन् २०१० को जुन देखि नेपाल सरकारले नेपाल व्यापार एकीकृत रणनीति (NTIS) २०१० कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । उक्त रणनीतिमा पहिचान गरिएका उच्च निर्यात सम्भाव्य १९ वस्तु तथा सेवा मध्ये अलैंची पनि एक रहेको छ ।

कालो हिरा र खोल्सा खोल्सीमा फल्ने सून भनेर चिनिएको अलैंचीको परम्परागत खेतीलाई चिनाउने उद्देश्यले नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेको थाहा पाउँदा खुसी लागेको छ ।

मुलुकको व्यापार आयात मुखी भएको कारणले व्यापार घाटा बढ्न गई अपेक्षित आर्थिक विकास हुन नसकेको आजको अवस्थामा NTIS को सूचीमा परेको र पूर्वको ताप्लेजुङ्गदेखि पश्चिमको दैलेखसम्म फैलिएको निर्यातयोग्य कृषिजन्य नगदेवाली अलैंचीले नेपालको निर्यात व्यापारमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेको छ । प्रस्तुत स्मारिकाले अलैंची खेती र अलैंचीको निर्यात व्यापारमा भए गरेका विषयहरूको यथातः चित्रण गरेको छ । यस प्रकाशनले अलैंची व्यवसायको प्रवर्द्धन गर्न महत्वपूर्ण योगदान पु-याउने विषयमा म विश्वस्त छु ।

यस प्रकारको विस्तृत जानकारीमुलक स्मारिका प्रकाशनको लागि नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघलाई बधाइ तथा धन्यवाद दिँदै सफलताको लागि शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

 २०७१/११/२०
 (माधव प्रसाद रेग्मी)
 सचिव

FNCCI

नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ

Federation of Nepalese Chambers of Commerce & Industry

शुभ-कामना

 P.O. Box: 269
 Sahid Sukra
 FNCCI Milan Marg, Pachali
 Teku, Kathmandu, Nepal
 Tel.: 4262061, 4262218, 4266889
 Fax: 977-1-4261022, 4262007
 E-mail: fncci@mos.com.np
 http://www.fncci.org

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले अलैंची खेती तथा व्यवसायका विविध पक्षलाई समेटेर पहिलो पटक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेको जानकारी पाउँदा मलाई अत्यन्त खुशी लागेको छ । यस अवसरमा नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघलाई हार्दिक बधाई दिन चाहान्छु । महासंघको यस प्रयासको सराहना गर्दछु । प्रकाशनको निरन्तरताका कामना गर्दछु ।

अलैंची क्षेत्रको समग्र विकासका साथै नेपाली अलैंची उत्पादनलाई राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय बजारमा प्रतिस्पर्धी बनाउने, अलैंची व्यवसायका सम्भाव्यता चुनौती तथा वस्तुतथ्य उजागर गर्न स्मारिका महत्वपूर्ण हुने मेरो विश्वास छ । व्यवसायिक कृषि मार्फत रोजगारी सृजना, लगानी अभिवृद्धि तथा निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई व्यवसायिक कृषितर्फ रूपान्तरण अवको आवश्यकता हो । अलैंची जस्ता नेपालको हावापानी अनुकूलका नगदेवालीको विकास गरि त्यसको अधिकतम उत्पादन गर्ने नीति केन्द्रीत हुनु जरुरी छ । कृषिप्रधान देश भएपनि अहिले पनि नेपालले निकै ठूलो मुल्यमा बाह्य देशहरूबाट कृषि उत्पादनहरू भित्रयाइरहेको छ, यसको प्रतिस्थापन तर्फ राज्य तथा सबै सरोकार निकायहरूको ध्यानजानु जरुरी छ । महासंघले अगाडी सारको एक गाउँ एक एक उत्पादन, एक जिल्ला एक उत्पादन कार्यक्रममा पनि धेरै जसो वस्तुहरू कृषिसंगै नै सम्बन्धित छन् । यसबाट आयातित कृषि उत्पादनको प्रतिस्थापनमा सहयोग गर्ने हाम्रो विश्वास छ ।

व्यवसायिक कृषिलाई तीव्ररूपमा अगाडी लैजान कुनै वाली विशेषको विकासका लागि गठित नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ जस्ता संस्थाको निकै ठूलो भूमिका रहने छ । नेपाली अलैंचीको छिमेकी देश भारत लगायत तेस्रो मुलुकमा समेत निकै ठूलो बजार सम्भाव्यता रहेकाले यसलाई अझ विस्तार गरि लैजान के कस्तो नीति, कार्यक्रम तथा पूर्वाधारको आवश्यकता छ, त्यस सम्बन्धमा अलैंची व्यवसायी महासंघले आफ्नो विशेषज्ञताको उपयोग गर्नु जरुरी छ । यसका लागि महासंघले प्रकाशित गर्ने स्मारिकाले निकै ठूलो सघाउ पुर्याउने विश्वास मैले लिएको छु । पहिलो पटक प्रकाशन हुन लागेको अलैंची स्मारिका यस पेशामा आवद्ध व्यवसायी, कृषक तथा अलैंची उत्पादनमा चासो राख्ने सबैका लागि महत्वपूर्ण दस्तावेज बन्न सकोस, यही मेरो शुभकामना ।

अन्तमा, नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघको निरन्तर प्रगतिका लागि हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

२०७०/१०/१२

(सुरज वैद्य)

अध्यक्ष

वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्र

पल्लोको, ललितपुर, नेपाल

मिति : २०७१/०२/३०

पत्र संख्या : जगासज/०६०८७

च. न. : १६६५०

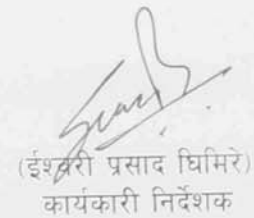

शुभकामना

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले अलैंचीको पहिलो स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेको जानकारी पाउँदा मलाई ज्यादै खुशी लागेको छ । यस स्मारिकाले नेपालको अलैंची व्यवसायको समग्र सुचना संचार गरी यस व्यवसायको हितको लागि जानकारी गराउने कुरामा म विश्वस्त छ ।

देशको व्यापार विकास र विस्तार गरी रोजगारीको अवसरको सृजना एवं वैदेशिक मुद्राको आर्जनबाट मुलुकको अर्थतन्त्र सुदृढ गर्नमा सहयोग पु-याउने कार्यको लागि स्थापित यस केन्द्रलाई राष्ट्रियस्तरमा व्यापार मेला तथा प्रदर्शनीको आयोजना, कृषि तथा गैर कृषि वस्तुको आन्तरिक तथा बाह्य बजार विस्तार, निकासी वस्तुको पहिचान तथा व्यापार विविधिकरण, सुचना संकलन, संप्रेषण एवं प्रवाह, समस्या समाधानका लागि सुझाव आदि जस्ता महत्वपूर्ण कार्यहरूको संचालनको जिम्मेवारी सुम्पिएको यस केन्द्रले अलैंची जस्तो **National Trade Integrity Strategy 2010 (NTIS 2010)** समाहित महत्वपूर्ण वस्तुको प्रवर्द्धनको लागि कृषि उत्पादन विकास तथा अलैंची उत्पादन, गुणस्तर नियन्त्रण, बजार व्यवस्थापनका लागि यस स्मारिकाले आवश्यक सहयोग पुग्ने कुरामा दुई मत छैन ।

यसै सन्दर्भमा नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघलाई अलैंची व्यवसायको उत्तरोत्तर प्रगतिको कामना गर्दै भावी दिनहरूमा अलैंची व्यवसायी तथा सरोकारवाला सबै पक्ष एकजुट भै यसको विकास र विस्तारमा लाग्नको लागि समेत हार्दिक कामना गर्दछु ।

 (इश्वरी प्रसाद घिमिरे)
 कार्यकारी निर्देशक

फोन : ५५२५३४८, ५५२५३६२, ५५२५८२८, ५५३२६४२, ५५३२६४३, फ्याक्स : ९७७-१-५५२५४६४, पो.ब.न. : ८२५ काठमाडौं

वेब : <http://www.tepc.gov.np>, ईमेल : info@tepc.gov.np

प्रकाशकीय ...

नेपाल कृषिप्रधान देश हो। नेपालको बहुजनसंख्या कृषिमा निर्भर छ। नेपालको तराईका जिल्ला खाद्यान्न उत्पादनमा अग्रणी छन् भने पहाडी जिल्लाहरूले विभिन्न किसिमका निर्यातजन्य कृषि उपजहरू उत्पादन गर्दै आएका छन्। यी उत्पादनहरूले त्यस क्षेत्रका बासिन्दाको आर्थिक जीवनस्तर उकासेको मात्र छैन राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा समेत बलियो सहभागिता जनाउँदै आएका छन्। 'कालो हिरा' र 'खोल्साखुल्सीमा फल्ने सुन'को रूपमा परिचित अलैंची नेपालको निर्यातयोग्य कृषिजन्य नगदे बाली हो। यो व्यवसाय पहाडी जिल्लाका हजारौं किसानको जीवन निर्वाहको प्रमुख आधार मात्र नबनेर राष्ट्रका लागि विदेशी मुद्रा आर्जन गर्ने स्रोतसमेत बनेको छ।

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ स्थापना भएपछि व्यवसायमा देखिएका विविध समस्या समाधान भएका छन्। महासंघले अलैंचीको उत्पादन र गुणस्तर बृद्धिको लागि सरोकारवाला सरकारी एवम् गैरसरकारी पक्षहरूसँग समन्वय गरी विभिन्न कार्यक्रम गर्दै आएको छ। महासंघका गतिविधिलाई केन्द्रमा मात्र सीमित नराखी जिल्ला-जिल्लामा विस्तार गर्दै थप सशक्त र मजबुद तुल्याउने उद्देश्यले इलाम, पाँचथर, ताप्लेजुङ संखुवासभा, तेह्रथुम, धनकुटा, भोजपुर, बागलुङ र गोरखामा शाखा गठन गरिएका छन् भने बाँकी जिल्लामा पनि गठन प्रक्रिया अघि बढिरहेको छ। शाखा गठन भएपछि ती जिल्लामा अलैंची खेती तथा व्यवसायमा आइपर्ने समस्या समाधानमा सहज बनेको विश्वास मैले लिएको छु।

अलैंचीको उत्पादनमा देखिएका विभिन्न समस्या र प्रशोधन विधिलाई आधुनिक र वैज्ञानिक बनाउने क्रममा महासंघले एकीकृत व्यापार रणनीति कार्यक्रममार्फत गाउँगाउँमा ड्रायर, कितनाशक औषधि र बिउबिरुवाको व्यवस्थापन गर्दै आएको छ। महासंघले स्थापनाकालदेखि नै आफ्नो भूमिका सक्रिय रूपमा अघि बढाउँदै आएको छ। अलैंची ढुवानीका क्रममा मेची अञ्चलको मेची राजमार्गमा विभिन्न नामका राजनीतिक दल र तिनका अनेकखाले संगठनका नाममा उठाइँदै आएको अनावश्यक चन्दाका ढाटहरू सम्बन्धित पक्षसँग छलफल गरी हटाइएको छ। यसले व्यवसायीहरूलाई ठूलो राहत दिएको छ। त्यस्तै, अलैंची उत्पादन नहुने जिल्लाहरूमा जिल्ला विकास समितिले लगाउने अनावश्यक कर हटाउन पनि महासंघले महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ भने स्थानीय जिल्ला समितिको सक्रियतामा जिविसहरूले अलैंची निकासीमा लिने शुल्कको केही हिस्सा अलैंची विकासमा लगानी गर्ने परिपाटीको थालनी भएको छ।

महासंघकै पहलमा सरकारले अलैंचीलाई एकीकृत व्यापार रणनीति कार्यक्रम (NTIS) सूचीमा सूचीकृत गरी अलैंची नीतिसमेत सार्वजनिक गरेको अवस्था छ। यसबाट सम्पूर्ण अलैंची किसान तथा व्यवसायी लाभान्वित भइरहेका छन्।

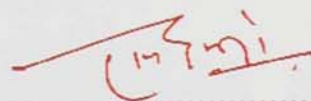
नेपालमा फल्ने अलैंचीको अधिकांश खपत दोस्रो तथा तेस्रो मुलुकमा हुने गरेको छ तर विडम्बना ती मुलुकमा नेपाली अलैंचीको पहिचान स्थापित हुन सकिरहेको छैन। जहाँ निर्यात भए पनि त्यहाँ नेपाली अलैंचीको आफ्नै पहिचान हुनुपर्छ भन्ने मान्यता महासंघ राख्दछ। अर्थात् नेपालको अलैंचीको आफ्नै ट्रेडमार्क हुनुपर्छ भन्ने मान्यताका साथ महासंघले नेपाल सरकार वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्रसँग घनिभूत रूपमा छलफल र अन्तरक्रिया अघि बढाएको छ। परिणामस्वरूप ट्रेडमार्क प्रक्रिया अघि बढिसकेको छ। एक वर्षभित्र नेपालको अलैंचीले विश्वबजारमा आफ्नै पहिचान स्थापित गर्नेछ भन्ने मैले विश्वास लिएको छु।

केही वर्षयता अलैंचीमा देखिएको विभिन्न किसिमका रोगले उत्पादन घटाएको मात्र होइन अलैंची खेतीको भविष्यमाथि नै प्रश्नचिन्ह खडा गरिएको छ । यस्ता रोगको निदान गरी उत्पादकत्व बढाउने उपाय खोजी गर्ने सन्दर्भमा सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय-पक्षसँग महासंघले छलफल, अन्तरक्रिया र संवाद गर्दै आएको छ । ती छलफलबाट केही उपलब्धि पनि प्राप्त भएका छन् । अलैंचीमा देखिएको रोग निदान गर्नुपर्ने र विश्व बजारमा निर्यातका लागि गुणस्तरीय उत्पादनको आवश्यकतालाई प्रमुखता दिँदै महासंघले कृषि र वाणिज्य मन्त्रालयसँग उच्चस्तरीय छलफल सम्पन्न गरिसकेको छ । त्यसको प्रतिफलस्वरूप किसानलाई अलैंचीका रोगमुक्त नयाँ विरुवा वितरण गर्ने र गुणस्तरीय उत्पादनका लागि आधुनिक ड्रायर (अलैंची सुकाउने भट्टी) स्थापनाको कार्यलाई महासंघले अगाडि बढाएको छ ।

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघको वस्तुगत सदस्य संघ हो । यस महासंघले कृषि उद्यम केन्द्रमा बोर्ड सदस्यताको रूपमा प्रतिनिधित्व गर्दछ । यसलाई महासंघले महत्वपूर्ण उपलब्धि ठानेको छ । त्यस्तै, उत्पात्तिको प्रमाणपत्रको अधिकार महासंघलाई दिलाउन सम्बन्धित निकायमा पहलकदमी भइरहेको छ । विभिन्न कृषि तथा व्यापारिक मेलाहरूमा महासंघले सहभागिता जनाउँदै त्यस्ता मेलाहरूमा हुने व्यापारसम्बन्धी अन्तरक्रिया-छलफलमा सहभागिता पनि जनाउँदै आएको छ ।

देशको संक्रमणकालीन अवस्थाको शिकार अलैंची उत्पादन तथा व्यवसाय क्षेत्र पनि बनिरहेको छ । दण्डहीनताको अवस्थाका कारण अनावश्यक चन्दा-चिट्ठा, धाक-धम्कीको मार खेपिरहनु परेको स्थिति छ । यद्यपि, संविधानसभाको दोस्रो निर्वाचन सम्पन्न भइसकेको र सरकार पनि गठन भइसकेको वर्तमान अवस्थामा आम अलैंची व्यवसायी आशान्वित भएका छन् । आशा गरौं तोकिएको समयमा उद्योग-व्यवसायमैत्री संविधान निर्माण हुनेछ र अलैंची व्यवसायीको समस्या सम्बोधन हुनेछ । अभै पनि खट्टिकएको विषय के हो भने धेरै सरकारी तथा गैरसरकारी निकाय तथा संघ-संस्थाले आ-आफ्नो ढंगले अलैंची सम्बन्धी कार्यहरू गर्दै आइरहेका छन् । यसले सोचेअनुरूप प्रतिफल हासिल हुन सकिरहेको छैन । यसर्थ, आगामी दिनमा एकद्वार प्रणालीमार्फत कार्य गर्ने वातावरण तयार गर्न महासंघ लागिपर्नेछ । विगतमा भएका सम्झौताहरूलाई अक्षरशः पालना गर्दै अलैंची किसान तथा व्यवसायीको हितका पक्षमा उभिनु आजको आवश्यकता भएको छ ।

यसैक्रममा अलैंचीको खेती तथा व्यवसायको समग्र चित्र भल्किने गरी अलैंचीको पहिचान स्थापित गराउन प्रचार-प्रसारलाई पनि सँगसँगै अघि बढाउने उद्देश्यअनुरूप महासंघले पहिलो पटक अलैंचीका सम्पूर्ण गतिविधि भल्किने गरी स्मारिका प्रकाशन गर्ने जमर्को गरेको छ । यो प्रकाशनले नेपालको अलैंचीलाई विश्वमाभर परिचित गराउन र नेपाल सरकारलाई अलैंची सम्बन्धी योजना कार्यक्रम, नीति निर्माणमा पनि सहयोग पुग्ने अपेक्षा महासंघले गरेको छ । प्रस्तुत स्मारिकाको सफलताका लागि सर्गीर्भित शुभकामना दिएर महासंघलाई उत्प्रेरणा प्रदान गर्नुभएकोमा सम्माननीय प्रधानमन्त्री सुशील कोइराला तथा माननीय कृषिमन्त्री हरिप्रसाद पराजुलीप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । यसैगरी स्मारिकाको सफलताका लागि शुभकामना दिनुहुने नेपाल सरकारका सचिवज्यूहरू, स्मारिका प्रकाशनमा अग्रसरता देखाउने महासंघका सम्पूर्ण पदाधिकारी तथा सदस्यहरू, जिल्लागत समितिका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । यसैगरी स्मारिका तयारीको लागि अहोरात्र खट्नु भएका सम्पादन मण्डलका संयोजक एवम् सदस्यहरू, लेख रचना दिनुहुने विद्वान व्यक्तित्वहरू, स्मारिकाको डिजाइन गर्ने पल क्रिएशनलगायत प्रत्यक्ष-परोक्ष रूपमा सहयोग गर्नुहुने सबैप्रति महासंघको तर्फबाट हार्दिक धन्यवाद प्रकट गर्दछु ।

(राजेन्द्रकुमार घिमिरे)

अध्यक्ष

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ

सम्पादकीय

नेपालले निर्यात गर्ने कृषि वस्तुहरूमध्ये अलैंची महत्वपूर्ण बालीको रूपमा रहेको छ। नेपालमा उत्पादित मसाला बालीमध्ये अलैंची बढी मूल्य आउने बालीमा पर्दछ। अलैंचीको उत्पादन तथा निर्यात गर्ने मुलुकहरूमध्ये नेपालले अग्रस्थान ओगटेको छ। नेपालको विशेष गरेर पूर्वाञ्चलको पहाडी भेगमा रहेका ताप्लेजुङ, इलाम, पाँचथर, संखुवासभा, भोजपुर, तेह्रथुम, खोटाङ, सोलुखुम्बुलगायतका जिल्लामा अलैंची खेती बढी मात्रामा हुने गरेको छ भने पूर्वबाट पश्चिम दैलेखसम्मका पहाडी जिल्लामा यो खेतीको विस्तार भएको छ। पश्चिममा लम्जुङ, गोरखालगायतका जिल्लामा उत्पादन बढ्दो अवस्थामा छ। अलैंची बाढी-पहिरो रोक्ने सदाबहार बाली हो। खेर गएको जग्गा जस्तै भीर, पाखा, खोल्सा / खोल्सी जहाँ कुनै बाली लाग्दैन र बढी सेपिलो हुन्छ, त्यस्तो जमीनमा अलैंची हुने भएकोले यो खेतीलाई फाइदाजनक रूपमा स्वीकारिएको छ। तर, खोल्सा/खोल्सीमा फल्ने सुन र कालो हिरा को उपनामले चिनिने गरिएको अलैंची खेतीबाट कृषक एवम् व्यवसायीहरू अपेक्षाकृत लाभान्वित हुन सकिरहेका छैनन्। यसको मुख्य कारण खेती व्यवसायमा आधुनिक प्रविधिको प्रयोग हुन नसक्नु र विश्व बजारमा पहुँचको कमी नै हो।

औसत तापक्रम १५ देखि २५ डिग्री सेल्सियस र ८०० देखि २००० मिटरसम्मको उचाईमा अलैंची खेती हुन्छ। प्रशस्त प्रांगारिक पदार्थ भएको दोमट बलौटे माटोमा अलैंचीको खेती राम्रो हुन्छ। अलैंचीको खेती बीउ र माउबाट छुट्ट्याइएको विरुवाबाट विस्तार गरिन्छ। विश्व बजारमा अलैंचीको माग बढिरहेको छ। तर, नेपालमा अलैंची खेतीको क्षेत्रफल बढ्ने पनि उत्पादन घटेको छ। न्यून तथा अनियमित उमार शक्ति भएको बीउ, दुसीजन्य रोगहरू (गानो कुहिनु, ओइलाउनु, पातमा छिर्का हुनु, पात तथा डडुवा रोग) र भाइसजन्य रोगहरू (छिर्के रोग, फुर्के रोग)ले अलैंचीको उत्पादनमा असर गरेको छ।

नेपाल सरकारले कार्यान्वयनमा ल्याएको नेपाल व्यापार एकीकृत रणनीति (NTIS) २०१० मा सूचिकृत भएका उच्च निर्यात सम्भावनाका वस्तुमध्येमा अलैंची एक हो। प्रमुख कृषिजन्य नगदे बालीको रूपमा रही विदेशी मुद्रा आर्जनमा अग्रणी भूमिका निर्वाह गर्दै आएको वस्तु अलैंचीको खेतीमा देखिएका विभिन्न समस्याहरू निराकरण गरी उत्पादनदेखि बजारसम्मका संलग्न सरोकारवालाहरूले निकायगत जिम्मेवारी लिई अघि बढ्न सकेको खण्डमा अलैंचीको उत्पादन बढ्ने मात्र होइन, निर्यातमा बढोत्तरी भई उल्लेख्य मात्रामा विदेशी मुद्रा आर्जन गर्न सकिन्छ। मुख्य गरी अलैंची बगानमा देखिएका समस्यालाई समाधान गर्न अनुसन्धानात्मक कार्यक्रम गरी अनुसन्धानले औल्याएका विषयमा ध्यान पुर्याउन नेपाल सरकारले अनुसन्धानलगायतका बजारीकरण सम्बन्धमा उचित नीति, नियम बनाई रकम विनियोजन गर्न जरुरी छ। अबका दिनमा एकातर्फ प्रशोधनका हकमा कृषकस्तरबाट नै Handiling गर्न सक्ने खालका सस्तो र भरपर्दो प्रविधिको विकासको खाँचो छ भने अर्कोतर्फ सरकारी गैरसरकारी निकायहरूले गर्ने कार्यक्रमहरूलाई एकीकृत कार्यक्रमभित्र राखी सम्बन्धित वस्तुगत संघसँग समन्वय गरी अलैंचीको कार्यक्रम गर्दै उत्पादनलाई बढाउन मिशनका रूपमा अघि बढ्न आवश्यक छ।

अन्त्यमा, प्रस्तुत अलैंची नामक स्मारिका सम्पादनको जिम्मेवारी प्रदान गर्नुहुने आदरणीय अध्यक्ष श्री राजेन्द्रकुमार घिमिरे र नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघको कार्यसमितिका सम्पूर्ण पदाधिकारीप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछौं। यसैगरी, स्मारिका प्रकाशनको क्रममा लेख/रचना, जानकारी र तस्वीर उपलब्ध गराई सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण आदरणीय व्यक्ति र शुभेच्छुकप्रति आदर व्यक्त गर्दै यस स्मारिकाभित्रका त्रुटी सच्याई रचनात्मक सुभाव प्राप्त हुने आशा र विश्वास लिएका छौं। धन्यवाद।

- सम्पादक मण्डल

Making it Happen **FLCEN** World's Choice
Everest Big Cardamom ©

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ

२०६८ साल मंसिर २२ गते गठन भएको
नेपाल अलैंची व्यवसायी संघको
संस्थापक कार्यसमितिका पदाधिकारीहरु

राजेन्द्रकुमार घिमिरे
अध्यक्ष
भद्रपुर, भापा

दिनेशकुमार मितल
प्रथम उपाध्यक्ष
बिर्तामोड, भापा

दीपक नेपाल
द्वितीय उपाध्यक्ष
पाँचथर

सन्तोष खतिवडा
तृतीय उपाध्यक्ष
ताप्लेजुड

राजकुमार कार्की
महासचिव
बिर्तामोड, भापा

पवनकुमार अग्रवाल
कोषाध्यक्ष
बिर्तामोड, भापा

श्यामसुन्दर अग्रवाल
सदस्य
बिर्तामोड, भापा

गोविन्द पौडेल
सदस्य
इलाम

वेदप्रकाश अग्रवाल
सदस्य
बिर्तामोड, भापा

सल्लाहकारहरु

नरेन्द्रकुमार खड्का मित्रप्रसाद काफ्ले

नेपाल अलैची व्यवसायी महासंघका

केन्द्रीय पदाधिकारीहरु

राजेन्द्रकुमार घिमिरे

अध्यक्ष

भद्रपुर, भापा

दीपक नेपाल
वरिष्ठ उपाध्यक्ष
पाँचथर

निर्मल भट्टराई
उपाध्यक्ष
बिर्तामोड, भापा

सुमन श्रेष्ठ
उपाध्यक्ष
संखुवासभा

ओमकृष्ण विमली
सचिव
बिर्तामोड, भापा

इन्द्रचन्द विन्दल
कोषाध्यक्ष
बिर्तामोड, भापा

दिनेशकुमार मितल
सदस्य
बिर्तामोड, भापा

मोहनकुमार मितल
सदस्य
बिर्तामोड, भापा

सुजित वंशल
सदस्य
बिर्तामोड, भापा

भरत चौधरी
सदस्य
बिर्तामोड, भापा

इन्द्रसुन्दर लावती
सदस्य
दमक, भापा

मातृका घिमिरे
मनोनित सदस्य
इलाम

तारा घिमिरे
मनोनित सदस्य
ताप्लेजुड

सभा पौडेल
मनोनित सदस्य
तेह्रथुम

अर्जुन चुडाल
मनोनित सदस्य
बिर्तामोड

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघका

सल्लाहकार

मित्रप्रसाद काफ्ले
पाँचथर

सन्तोष खतिवडा
ताप्लेजुङ

पेम्बा छिरिङ मोटिया
तेह्रथुम

कृष्णप्रसाद भण्डारी
"मार्सेली"

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ अन्तर्गत गठन भएका

जिल्ला समितिका अध्यक्षहरू

प्रकाश अग्रवाल
संस्थापक अध्यक्ष
इलाम

बसन्त अग्रवाल
अध्यक्ष इलाम

नरेन्द्र अधिकारी
पाँचथर अध्यक्ष

खड्गबहादुर मोक्तान
ताप्लेजुङ अध्यक्ष

इन्द्रबहादुर तामाङ
धनकुटा अध्यक्ष

अमृत सुवेदी
तेह्रथुम अध्यक्ष

छत्रमणि काफ्ले
संखुवासभा अध्यक्ष

युवराज फुयाँल
भोजपुर अध्यक्ष

गोविन्द गुरुड
गोरखा अध्यक्ष

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघमा आवद्ध सदस्यहरूको नामावली

क्र.सं.	नामथर	विवरण	क्र.सं.	नामथर	विवरण
१		राजेन्द्रकुमार घिमिरे भद्रपुर ०२३ ५२०६५० र ९८५२६७११५० ghimirebaba@gmail.com	२		दिपक नेपाल फिदिम ०२४ ५२०१६२ र ९८५२६७४१४६ lapen1979@gmail.com
३		निर्मल भट्टराई बिर्तामोड ०२३ ५४२६५६ र ९८५२६७१०४५ nirmalbtm@yahoo.com	४		सुमन श्रेष्ठ संखुवासभा ९८५२६५१५१२ suman.traders12@yahoo.com
५		ओमकृष्ण विमली बिर्तामोड ०२३ ५४३०५७ र ९८५२६७२०५३ bimaliom@yahoo.com	६		इन्द्रचन्द्र विन्दल बिर्तामोड ०२३ ५४०५४१ र ९८५२६७३५१४ bindale_bmd@ntc.net.np
७		दिनेशकुमार मित्तल बिर्तामोड ०२३ ५४०१६३ र ९८५२६७४१६३	८		भरत चौधरी बिर्तामोड ०२३ ५४०१७५ र ९८५२६७२५९०
९		सुजित वंशल बिर्तामोड ०२३ ५४००८१ र ९८५२६७४८५१ sujitbansal@hotmail.com	१०		मोहनकुमार मित्तल बिर्तामोड ०२३ ५४००२६ र ९८४२६३५५२६ jaishambhu@yahoo.com
११		इन्द्रसुन्दर लावती दमक ९८५११७०३३६	१२		मातृका घिमिरे इलाम ९८५२६८१८१०
१३		तारा घिमिरे ताप्लेजुङ ०२४ ४६०३०० र ९८५२६७२४८०	१४		सबा पौडेल तेह्रथुम ०२६ ४६०१३५ र ९८४२२५३२२०

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघमा आवद्ध सदस्यहरूको नामावली तथा ठेगाना

१५		पेम्बा छिरिड भोटिया तेहथुम ०२६ ४६५०४७ र ५८४२२५१३७८	१६		मित्रप्रसाद काफ्ले पाँचथर ०२४ ५२००१० र ५८५१०८७८५२
१७		सन्तोष खतिवडा ताप्लेजुङ ०२४ ४६०१३२ र ५८५२६८०१४७	१८		श्यामसुन्दर अग्रवाल बिर्तामोड ०२३ ५४००८१ र ५८५२६७४८५१
१९		पवनकुमार अग्रवाल बिर्तामोड ०२३ ५४०२५६ र ५८५२६७२५७६	२०		राजकुमार कार्की काठमाडौं ५८५१०५४४२५
२१		गोविन्द पौडेल इलाम ०२७ ५२०४३४ र ५८५२६७४०८५	२२		देवनाथ चौधरी मोरङ ५८५२६७०२०० र ५८०७५३५०८८
२३		नरेन्द्रकुमार पोद्दार बिर्तामोड ०२३ ५४०५८१ र ५८५२६८२५२५	२४		दिपेश ढकाल भद्रपुर ०२३ ५२०३७५ र ५८४२७८३५२० dipeshdhakal375@yahoo.com
२५		नरेन्द्र अधिकारी फिदिम ०२४ ५२०२४० र ५८५२६८१३४०	२६		प्रकाश अग्रवाल इलाम ०२७ ५२०२१४
२७		बसन्त अग्रवाल बिर्तामोड ०२३ ५४१३३५ र ५८४२७५७००४	२८		दिनेश अधिकारी फिदिम ०२४ ५२०००५ र ५८४२६५३३३२
२९		रविन्द्र जैन बिर्तामोड ०२३ ५४१२५२ र ५८५२६७७५१५ yesdinesh934@gmail.com	३०		पृथ्वीराज गोयल (सृजना अग्रवाल) बिर्तामोड ०२३ ५४५४१८ verms.naresh1981@gmail.com

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघमा आवद्ध सदस्यहरूको नामावली तथा ठेगाना

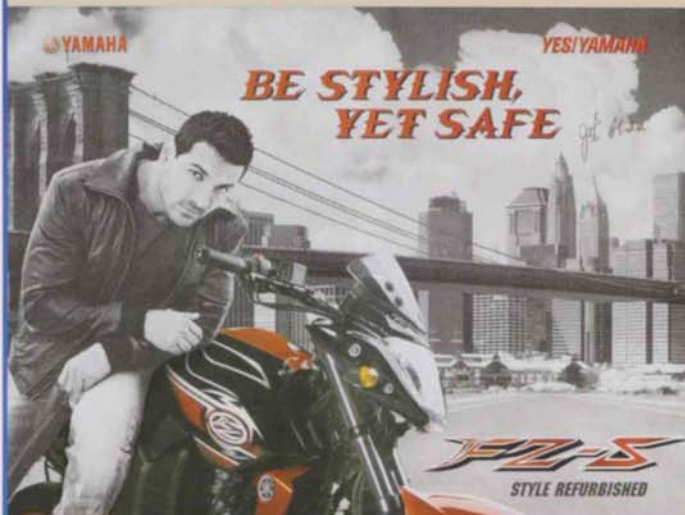
३१		होमप्रसाद काफ्ले ताप्लेजुङ ०२३ ५४२५४३ र ९८५२६७२६६७	३२		हेमचन्द्र बोहोरा मोरङ ०२१ ४००३४ र ९८४२७१८१९५
३३		श्रेयास जैन बिर्तामोड ०२३ ५४०४०३ र ९८५२६७४२५९ pls.gayatri@gmail.com	३४		गोपाल अग्रवाल बिर्तामोड ०२३ ५४००७२ र ९८४२७७३०३७ subitagarwal@gmail.com
३५		अमृत सुवेदी तेह्रथुम ९८५२०६००१९ र ०२६ ४१००१९	३६		रामकुमार अग्रवाल धरान ०२५ ५२०७३१ र ९८५२०४७९०५
३७		विकास दुगड विराटनगर ०२३ ५४११९६ र ९८५२६७१०७५	३८		डिल्ली न्यौपाने बिर्तामोड ०२३ ५४४७२८ र ९७४२६४०४५५
३९		प्रदिप मित्तल बिर्तामोड ०२३ ५४५१९३ र ९८५२६७३१९३ pmittal1970@gmail.com	४०		बाबुलाल जैन (तीर्थबहादुर खत्री) बिर्तामोड ९७४२६२४०६७
४१		रामकृष्ण विष्ट बिर्तामोड ०२३ ५४०५१८ र ९८४२६५२६०७	४२		नारायण चिमरिया बिर्तामोड ०२३ ५४१९४९ र ९८५२६७४४०१
४३		सुवास भट्टराई बिर्तामोड ०२३ ५४२५८१ र ९८५२६७७१५४	४४		रोशन अग्रवाल (प्रमिला अग्रवाल) बिर्तामोड ०२३ ५४१३१२ र ९८४२६६८१३५
४५		कल्याण अधिकारी फिदिम ०२४ ५२००५४ र ९७४२६०१७००	४६		प्रकाश नेपाल फिदिम ०२४ ५२०४९२ र ९८५२६८११६२

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघमा आवद्ध सदस्यहरूको नामावली तथा ठेगाना

४७		गणेश पौडेल बिर्तामोड ०२३ ५४०८१३ र ९८५२६८१८३४ hsenag_9000@yahoo.com	४९		शिवजी साह दमक ०२३ ५८१५९२ र ९७४२६२३६३१
४९		राजेन्द्र शर्मा बिर्तामोड ९८०४९९०३०९	५०		हरि मिश्र (मेनका मिश्र) बिर्तामोड ०२३ ५४४१८६ र ९८५२६७७७४८ mishratrading@gmail.com
५१		अर्जुन चुडाल बिर्तामोड ०२३ ५४४८५७ र ९८५२६७३८२४ chudalarjun@gmail.com	५२		होम सिटौला तेह्रथुम ९८४४६४४५२४
५३		ख्यामनाथ संग्रौला तेह्रथुम ९८४४६८७६४३	५४		प्रभात अग्रवाल (अमित गर्ग) बिर्तामोड ९८१७०७२६७१
५५		सोमनाथ बस्नेत इटहरी ०२५ ६९३९७७ र ९८४२३१२६५३	५६		निमेश मित्तल बिर्तामोड ०२३ ५४०१६३ र ९८५२६७१०६३
५७		युवराज फुयँल भोजपुर ०२९ ५२०५२२ र ९८४२२७६५३४	५८		ईश्वर मित्तल बिर्तामोड ०२३ ५४०८४९ र ९८५२६७२००७
५९		खेमनाथ अधिकारी पाँचथर ०२४ ५२०५३४ र ९८४२६३६२३९ khemadhikari@yahoo.com	६०		ओमप्रकाश शिवाकोटी बिर्तामोड ९८४४६४२५२९
६१		विशाल गुप्ता (सरिता कलवार) चितवन ९८११२१५६८९	६२		रोशन मित्तल बिर्तामोड ०२३ ५४००२६ र ९८५२६७२०२६

शुभकामना

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले **अलैंची** नामक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेको सुखद अवसरमा महासंघ तथा स्मारिका प्रकाशन टिमलाई बधाई दिँदै स्मारिका सम्पूर्ण व्यवसायी तथा किसानका लागि उपलब्धमूलक बन्न सकोस् भन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

सयपत्री ट्रेडलिंक भद्रपुररोड, बिर्तामोड (भापा)
फोन : ०२३-५४९६७७

शुभकामना

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले **अलैंची** नामक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेको सुखद अवसरमा महासंघ तथा स्मारिका प्रकाशन टिमलाई बधाई दिँदै स्मारिका सम्पूर्ण व्यवसायी तथा किसानका लागि उपलब्धमूलक बन्न सकोस् भन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

गोपाल तुलस्यान
महासचिव

एकराज कार्की
अध्यक्ष

नेपाल भेनियर उत्पादक संघ परिवार
केन्द्रीय कार्यालय, बिर्तामोड (भापा)

विषय सूची

शीर्षक	लेखक	पृष्ठ
१) नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ : विगतदेखि वर्तमानसम्म	महासचिव	२६
२) नेपालमा अलैंची उत्पादन तथा अन्य विविध पक्षहरू	हेमराज रेग्मी	२८
३) Large Cardamom and its trade in Nepal	प्रदिप महर्जन	३५
४) आहा अलैंची	पार्वता विमली	४०
५) अलैंची खेती प्रविधि, जातहरू तथा रोग कीरा व्यवस्थापन	किरण सिग्देल	४१
६) अलैंची खेतीको इतिहास	पदमप्रसाद अधिकारी	४७
७) Export Potential and Challenges	डा. प्रमोदकुमार भा	४९
८) नेपाली अलैंचीको सामुहिक व्यापार चिन्ह	राजेन्द्र सिंह	५३
९) ताप्लेजुडमा अलैंची र	सन्तोष खतिवडा	५५
१०) अलैंची व्यवसायका धरोहरहरू	अनिल ढंगाना/रोहित काफ्ले	५८
११) कीर्तिमानी मूल्यले खेतीमा लहर	सोम सुसेली	७६
१२) अलैंची खेतीको विकास	ओमकृष्ण विमली	७८
१३) तस्वीरमा अलैंची व्यवसायी महासंघ		८६
१४) अलैंची विरुवादेखि प्रोसेसिड		९४
१५) पत्रपत्रिकामा अलैंची व्यवसायी		९६
१६) विधान		१०१
१७) FNCCI Executive Committee Member		११०
१८) All Nepal Commodity Associations		१२१

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ : विगतदेखि वर्तमानसम्म

अलैंची नेपालको निर्यातजन्य नगदे कृषि बाली हो। भण्डै दुई शताब्दीको इतिहास बोकेको पूर्वी पहाडी जिल्लाहरूमा हुने अलैंचीको गुणस्तरीय परिमाणत्मक उत्पादन एवम् सुरक्षित-सौहार्द व्यवसाय आवश्यकता महसूस गरी यसमा आबद्ध कृषक, संकलन, व्यवसायी र निर्यातकर्ताको बृहद भेलाबाट २०६४ सालमा नेपाल अलैंची व्यवसायी संघ स्थापना भएको हो। भापाको बिर्तामोडमा केन्द्रीय कार्यालय रहेको संघले किसान तथा व्यवसायीको हित-सम्बर्द्धनका लागि विभिन्न गतिविधि सञ्चालन गर्दै आएको छ। ०६९ भदौ २६ गते ऐतिहासिक प्रथम अधिवेशन सम्पन्न गरिसकेको महासंघले स्थापनाकालदेखि हालसम्म विविध व्यावसायिक हितका कार्य गर्नुका साथै सामाजिक एवम् रचनात्मक कामहरूमा पनि उत्तिकै सक्रिय संस्थाको रूपमा स्थापित भइसकेको छ।

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ व्यवसायीहरूको हित सम्बर्द्धनमा लागिपर्दै किसानलाई पनि प्रवर्द्धन गर्ने संस्था हो। संघ स्थापना भएपछि देखिएका विविध समस्या समाधान भएका छन् भने उत्पादन र गुणस्तर बृद्धिको विषयमा सरोकारवाला पक्षहरूसँगको समन्वयमा कार्यक्रमहरू गरिँदै आएको छ। केन्द्रमा मात्र सीमित नराखी संघलाई जिल्ला-जिल्लामा विस्तार गर्दै थप सशक्त र मजबुद तुल्याउने उद्देश्य महासंघले लिएको छ।

जिल्ला समिति विस्तार : यस वर्ष गोरखामा शाखा विस्तार गरिएको छ। योसँगै शाखाको संख्या ८ पुगेको छ। यसअघि इलाम, पाँचथर, ताप्लेजुङ, तेह्रथुम, संखुवासभा, भोजपुर र धनकुटा शाखा गठन गरिएको थियो। अलैंची खेती तथा कारोबार विस्तार भएका जिल्लामा शाखा गठन गर्दै जाने नीति महासंघले लिएको छ।

सदस्यता विस्तार : देशभरका अलैंची व्यवसायी एउटै छातामुनि संगठित र एकताबद्ध हुन सक्दा मात्र संगठन बलियो हुनसक्ने, व्यवसायीका आवाज बुलन्द हुनसक्नेछ भन्ने सत्यलाई आत्मसात गर्दै महासंघले सदस्यता विस्तारमा जोड दिएको छ। जसअनुसार हाल महासंघमा ६२ जना सदस्य रहेका छन् भने जिल्लाअन्तर्गत ५०० व्यवसायी संगठित भइसकेका छन्। सदस्यता विस्तार कार्यलाई निरन्तर अघि बढाइनेछ।

एकीकृत व्यापार रणनीति कार्यक्रम : नेपाल सरकारको वाणिज्य मन्त्रालयअन्तर्गत कृषि उद्यम केन्द्र, नेपाल उद्योग

वाणिज्य महासंघ र नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघद्वारा संयुक्त रूपमा सञ्चालित यस कार्यक्रमअन्तर्गत गत वर्ष भोजपुर र ताप्लेजुङका अलैंची किसानका लागि अलैंची सुकाउने सुधारिएको २५/२५ थान भट्टी वितरण गरिएको छ। यस कार्यक्रमबाट यसअघि, पाँचथर, तेह्रथुम र संखुवासभाका किसान लाभान्वित भइसकेका छन्।

ट्रेड मार्क : महासंघले ट्रेडमार्क दर्ता प्रक्रियालाई अघि बढाइसकेको छ। विश्व बजारमा नेपाली अलैंचीको आफ्नै पहिचान हुनुपर्छ भन्ने मान्यताका साथ नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले ट्रेडमार्क प्राप्त गर्ने सन्दर्भमा नेपाल सरकार, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्र पुल्चोक ललितपुरसँग पटक-पटक अन्तरक्रिया र छलफल गरेको छ। परिणामस्वरूप कोड अफ कन्डक्ट तयार भई नेपाल सरकार उद्योग विभागमा दर्ताको प्रक्रियामा छ। अन्तरक्रिया तथा छलफलहरूमा केन्द्रका नायव महाप्रबन्धक विमल नेपालको उपस्थिति रहेको थियो भने केन्द्रका उपनिर्देशक नवीनराज शर्मा, वरिष्ठ अधिकृत सिद्धिचरण दाहाल, वरिष्ठ राजेन्द्र सिंहको टोलीले अलैंची उत्पादन गर्ने पूर्वी पहाडका जिल्लाहरूको स्थलगत अवलोकन गरेको थियो।

बेयर हाउस : अलैंचीको व्यापार एवम् यसको गुणस्तर र मूल्यलाई व्यवस्थित गर्न बिर्तामोडमा बायर हाउस सञ्चालनका लागि नेपाल सरकार कृषि मन्त्रालयअन्तर्गतको कृषि वस्तु निर्यात प्रवर्द्धन केन्द्र हरिहरभवनसँग सम्झौता सम्पन्न गरी कार्यक्रम अघि बढाइसकिएको छ।

सरकारी तहका बैठक तथा अन्तरक्रिया : अलैंची खेतीको विकास, विस्तार, रोग नियन्त्रण तथा व्यापारमा रहेका समस्या एवम् संभावनाका सन्दर्भमा नेपाल सरकारका सम्बन्धित मन्त्रालय तथा विभागहरूसँग विभिन्न समयमा भएका अन्तरक्रिया तथा छलफलमा अलैंची व्यवसायी महासंघको सक्रिय सहभागिता। त्यसैगरी अलैंची सम्बन्धी कार्यक्रमहरू एकद्वारा प्रणालीअन्तर्गत सञ्चालन गर्न/गराउन विभिन्न गैरसरकारी संस्थाहरूसँग समन्वय गरिएको छ।

स्थानीय निकायहरूसँग सहयोग : अलैंची उत्पादन भई निकासी हुने जिल्लाहरूमा जिल्ला विकास समितिले लगाउने जिल्ला निकासी करवापतको केही हिस्सा रकम सम्बन्धित जिल्लाको अलैंची खेतीको विकास र प्रवर्द्धनमा खर्च गर्न थालिएको छ। यसलाई महासंघले महत्वपूर्ण उपलब्धिका रूपमा लिएको छ। साथै, सम्बन्धित

जिल्लास्थित कृषि विकास कार्यालयहरूले पनि अलैंची खेतीको विकास र रोग नियन्त्रणका लागि साविक बजेटमा बृद्धि गरी कार्यक्रम गर्दै आएका छन् ।

कर शिक्षा तालिम : अलैंचीको परम्परागत व्यापार, लेखा सञ्चालनलाई आधुनिकीकरण गर्न आन्तरिक राजश्व कार्यालयले यसै वर्ष महासंघमा आवद्ध अलैंची व्यवसायीहरूलाई कर शिक्षा सम्बन्धी एकादिने तालिम सञ्चालन गरेको छ ।

महोत्सव/मेलामा सहभागिता : विश्व बजारमा नेपालको अलैंचीको पहुँच तथा पहिचान स्थापित गर्न महासंघले विभिन्न महोत्सव तथा मेलाहरूमा सहभागिता जनाउँदै आएको छ ।

सामाजिक तथा आर्थिक सहयोगात्मक कार्यमा भूमिका : नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले व्यावसायिक क्षेत्र मात्र होइन सामाजिक उत्तरदायित्व पनि वहन गर्दै आएको छ । यसक्रममा महासंघले ताप्लेजुङको तिमबुङ पोखरी महोत्सव आयोजक समितिलाई ३० थान कम्बल प्रदान गरेको थियो । यसै वर्ष देशभरका बाढीपहिरोपीडितलाई राहतस्वरूप आर्थिक सहयोग प्रदान गरिएको । त्यसैगरी, फरक शारीरिक क्षमता भएका भापाका एकजनालाई ट्राइसाइकल वितरण गरियो भने धार्मिक, सामाजिक संघ-संस्थाका कार्यक्रमहरूलगायत खेलकुदका गतिविधिमा आर्थिक सहयोग प्रदान गरिएको छ ।

सम्मान

अलैंची व्यवसायीको शुरुआत गर्ने व्यवसायीहरूलाई सम्मान कार्यक्रम प्रथम अधिवेशनको अवसर पारेर सम्पन्न गरिएको छ । सम्मानित हुनेहरूमा स्व. ताराचन्द्र अग्रवाल, द्वारिका मित्तल, लक्ष्मीनारायण वंशल छन् । त्यसैगरी अलैंचीको दोस्रो तथा तेस्रो मुलुक निर्यात गर्ने निर्यातकर्ताहरू क्रमशः पृथ्वीराज गोयल र रविन्द्र जैनलाई समेत सम्मान गरिएको छ ।

जग्गा खरीद

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघको आफ्नो कार्यालय भवन निर्माणका लागि बिर्तामोड नगरपालिकासँग जोडिएको गरामनी गाविसमा एक कठ्ठा जग्गा नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघका वर्तमान उपाध्यक्ष र महासचिव क्रमशः निर्मल भट्टराई र ओमकृष्ण विमलीले संयुक्त रूपमा आफ्नोतर्फबाट सहयोगको हिस्सासहित महासंघलाई जग्गा सहूलियतमा बिक्री गर्नुभएकोले महासंघले उक्त जग्गालाई आफ्नो नाममा रजिष्ट्रेशन पास गरिसकेको छ ।

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले हालसम्म हासिल गरेका उपलब्धिलाई आत्मसात गर्दै आगामी दिनमा गरिने कार्यक्रमहरू बुँदागत रूपमा यहाँ उल्लेख गरिएको छ ।

अलैंची व्यवसायीहरूका लागि तत्काल अवलम्बन गरिने कार्यहरू :
व्यावसायिक समस्या समाधान तथा व्यवसायीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निम्न कार्यक्रम गरिनेछ ।

१) विश्वबजारमा नेपालको अलैंचीको पहिचान स्थापित गर्न ट्रेडमार्क प्राप्तिका लागि जोडदार पहल गर्ने ।

२) अलैंची भण्डारणका लागि गोदाम घर स्थापना ।

३) यस संघद्वारा गरिएको ग्रेडिङ कार्यको प्रचार-प्रसार गर्ने ।

४) नेपाली अलैंची तेस्रो मुलुक निर्यातका लागि भारत सरकारसँग तेस्रो पोर्टको माग गर्ने ।

५) भञ्जटिलो भन्सार नीति अन्त्यका लागि पहल गर्ने ।

६) अलैंची उत्पादन हुने पहाडी जिल्लाबाट किसानले आफूले उत्पादन गरेको अलैंची बिक्रीका लागि विर्तामोडसम्म ल्याउने क्रममा सरकारी निकाय तथा विभिन्न संघ-संगठनका नामबाट असुल गरिने अवैधानिक कर, चन्दा पूर्णरूपमा अन्त्यका लागि जोडदार पहल गर्ने ।

७) उत्पत्तिको प्रमाणपत्र जारी गर्न पाउने अधिकार प्राप्तिका लागि सम्बन्धित निकायमा पहल गर्ने ।

८) अलैंचीको दोस्रो तथा तेस्रो मुलुकका सम्भावित बजारहरूको अध्ययन-अवलोकन भ्रमण गर्ने ।

९) अलैंची उत्पादन भई निकासी हुने जिल्लाहरूमा जिल्ला विकास समितिले लिने निकासी करको केही हिस्सा अलैंची व्यवसाय तथा खेती प्रवर्द्धनका लागि खर्च गर्न पहल गर्ने ।

१०) गुणस्तरीय अलैंची उत्पादनका लागि अलैंची उत्पादन हुने जिल्लाहरूमा ड्रायर स्थापनालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

अलैंची किसानहरूका लागि तत्काल अवलम्बन गरिने कार्यहरू :

अलैंची खेतीसँग सम्बन्धित सरोकारवाला सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूसँगको सहकार्यमा रोग नियन्त्रण सम्बन्धी निम्न कार्यका लागि पहल गरिनेछ ।

क) कृषकहरूको मागलाई ध्यानमा राखी नयाँ रोगमुक्त विरुवा वितरणमा पहल गरिने ।

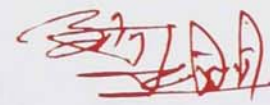
ख) कृषकका लागि तालिम तथा जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

ग) तीव्र वन बिनाश रोक्न पहल गरिनेछ ।

घ) अलैंची खेतीका लागि सहूलियत ऋणको व्यवस्थाका लागि पहल गरिनेछ ।

साभा एजेण्डा

अलैंचीको खेती होस् या व्यवसायको प्रवर्द्धन होस्, विभिन्न सरकारी गैरसरकारी अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्था तथा निजी क्षेत्रको एकद्वार प्रणालीबाट यसको विकास र विस्तारमा लामुपर्ने आजको आवश्यकता हो ।

महासचिव

नेपालमा अलैंची उत्पादन तथा अन्य विविध पक्षहरू

ल्याटिन भाषाको CARDAMOMUM शब्दबाट उत्पत्ति भएको मानिएको अलैंची अबचमकक को नेपाली नाम मूलतः संस्कृत शब्दबाट तथा पछि भारतीय भाषाका शब्दहरूबाट उत्पत्ति भएको मानिन्छ। खोल्साको सुन उपनामबाट परिचित अलैंची नेपालका नगदे बालीहरूमध्ये एक प्रमुख नगदे बाली हो।

नेपाल व्यापार एकीकृत रणनीति Nepal Trade Integration Strategy NTIS ले पहिचान गरेका विभिन्न वस्तुहरूमध्ये अलैंची पनि एक प्रमुख बाली हो। नेपाल व्यापार एकीकृत रणनीतिमा अलैंची सम्बन्धमा निम्न विशेषताहरू उल्लेख गरेको पाइन्छ।

- अन्य बाली लाग्न नसक्ने जमीनमा अलैंची खेती हुने।
- सुकेको अलैंची धेरै लामो समयसम्म रहने हुँदा यसको क्षतिको सम्भावना न्यून रहन्छ।
- धेरैजसो विश्वबजारमा यसमाथि भन्सार महसूस नाम मात्रको छ वा छँदैछैन।
- बढ्दो व्यावसायिक खेती तथा सुधारिएको प्रशोधन प्रविधि।

हेमराज रेग्मी
वरिष्ठ तथ्यांक अधिकृत
कृषि विकास मन्त्रालय

- बजार विस्तारको उच्च सम्भावना।
- विशिष्टकृत बजारहरूमा ब्राण्डिङ गर्न सकिने।

परिचय

अलैंची अदुवाबाली परिवारमा पर्ने, सामान्यतया नेपालको पूर्वी पहाडी जिल्लाहरूमा खेती गरिने प्रमुख मसला तथा नगदेबाली हो। विशेषतः यो बाली नेपालको पूर्वी पहाडी जिल्लाहरू, भारतको सिक्किम र पश्चिम बंगाल तथा भूटानमा व्यावसायिक रूपमा खेती गर्ने गरिन्छ। यो एकदलीय हुनुका साथै बहुवर्षीय बाली हो। यो बालीले हलुका छायाँ मन पराउने तथा समुद्र सतहबाट ८०० देखि २१०० मीटर उचाइ र २००० देखि २५०० मिलिमिटर पानी पर्ने ठाउँमा यसको राम्रोसँग व्यावसायिक रूपमा खेती गर्न सकिन्छ। अलैंची खेती पहाडको खेर गइरहेको र धेरै कमाइ नहुने, खोल्सा-खोल्सी, सेपिलो र चिस्यानयुक्त जग्गामा गरिने भएको हुँदा यसले अरू खाद्यबालीसँग प्रतिस्पर्धा गर्दैन। सन् १९७० देखि नेपालले अलैंची निर्यात गर्न थालेको हो। विशेष गरी खाडी मुलुक र युरोपतिर यसको निर्यात हुने गरेको छ।

नेपालमा अलैंची खेतीको इतिहास

नेपालमा खेती गरिने अलैंचीको उद्गमस्थल सिक्किमलाई मानिएको छ । वि.सं. १८३० को दशकमा पहिलो पटक सिक्किमबाट लाम जिल्लाको जोगमाई गाविसको महत गाउँमा विरुवा ल्याई अलैंची खेतीको सुरुआत भएको मानिन्छ । अलैंची खेतीको व्यावसायिक सुरुवात भने वि.सं. १९०० को पूर्वार्द्धमा भएको हो । वि.सं. १९०० को दशकमा राणा सरकारले भारतको पटना र मिर्जापुरमा 'अलैंचीकोठी' स्थापना गरी अलैंची बेचबिखन सुरु गरेको हो । मिर्जापुरमा कोठी चलन नसकेपछि पटनामा वि.सं. १९४७ सम्म सुचारु भयो । यही दशकमा अलैंची-किसानको खाता राख्ने, किसानको अलैंची क्षेत्र तोक्ने, राज्यले किसानलाई अलैंचीमा ऋण दिने, उत्पादित अलैंची राज्यले खरिद गर्ने र खरिद गरेको ५ दिनभित्र भुक्तानी दिइसक्ने, अलैंची निश्चित गोलाहरूबाट मात्र खरिद गरिने नियमहरूको सुरुवात भयो । इलाममा भने वि.सं. १९०० देखि नै मारवाडीहरूबाट अलैंची खरिद सुरु भएको हो ।

अलैंचीका प्रकार

संसारभर पाइने अलैंचीका प्रकारहरू

- सुकुमेल : एलाटेरिया कार्डामोमम्
- मेडागास्कर अलैंची : अफ्रामोमम् एंगोटिफोलिया
- क्यामरिन अलैंची : अफ्रामोमम् हेन्वर्मी
- कोरामिमा अलैंची : अफ्रामोमम् कोरामिमा
- गिनी अलैंची : अफ्रामोमम् मेलेगुएटा
- थाई अलैंची : एमोमम् केपुलगा र एमोमम् कार्डामोमम्
- क्याम्बोडियन अलैंची : एमोमम् केरान्ह
- बर्लि अलैंची : एमोमम् एरोम्याटिकम्
- नेपाल अलैंची : एमोमम् सुबुलेटम्
- फिजी अलैंची : एमोमम् सेभागा
- मलेशियन अलैंची : एमोमम् डिल्वाटम्
- जावा अलैंची : एमोमम् म्याक्सिमम्
- इन्डोनेशियन अलैंची : एमोमम् थिरस्वाइडिमम्
- वर्मा अलैंची : एमोमम् ज्यान्थ्वाइडेस

जातहरू

नेपालमा खेती गरिँदै आएका जातहरूमा रामशाई, डम्बरशाई र साउने हुन् । अन्य जातहरूमा डेंजुगोल्से, सेरेम्ना, भर्ला चिवेशाई, राङ्गभाङ्ग, काँटीदार, कुप्रि आदि पर्दछन् ।

अलैंचीको क्षेत्रफल तथा उत्पादन Cardamom in Nepal 2011/12

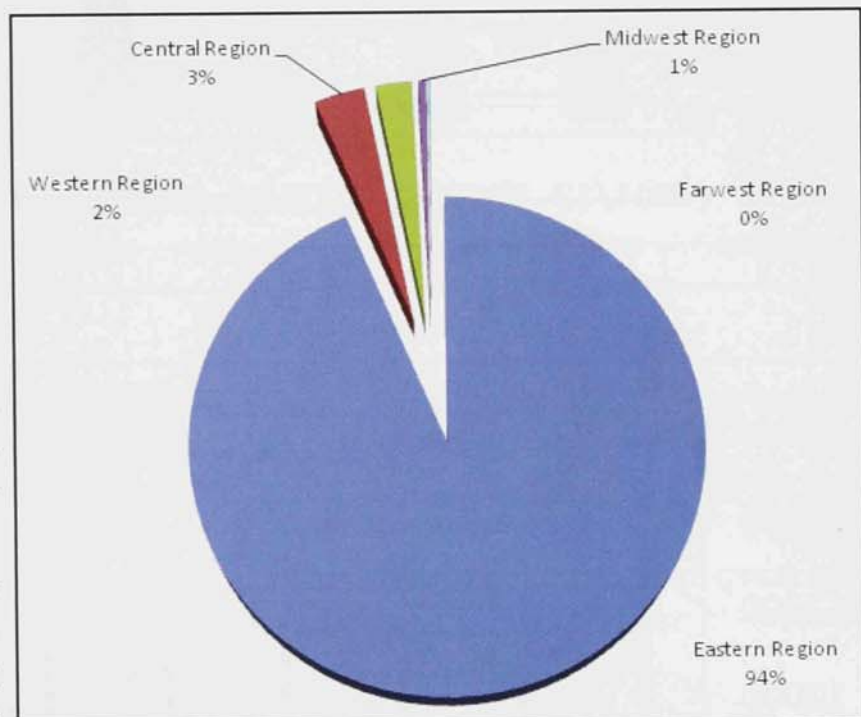
Districts	Total Area	Productive Area	Production	Yield M.ton/ha	% of production
Taplejung	3900	2925	1755	0.600	29.1
Sankhuwasabha	3235	2725	1036	0.380	17.2
Solukhumbu	104	52	32	0.615	0.5
E. Mountain	7239	5702	2823	0.495	46.8
Panchthar	1615	1500	630	0.420	10.5
Ilam	1760	1700	694	0.408	11.5
Terhathum	1000	625	303	0.485	5.0
Dhankuta	400	295	186	0.631	3.1
Bhojpur	318	308	222	0.721	3.7
Khotang	800	750	600	0.800	10.0
Okhaldhunga	110	80	80	1.000	1.3
Udayapur	25	18	11	0.611	0.2
E. Hills	6028	5276	2726	0.517	45.2
Morang	65	55	91	1.655	1.5
E. Terai	75	55	91	1.655	1.5
Eastern Region	13342	11033	5640	0.511	93.6
Dolkha	150	130	70	0.538	1.2
Sindhupalchok	21	15	21	1.400	0.3
C. Mountain	171	145	91	0.628	1.5
Ramechhap	82	52	30	0.577	0.5
Sindhuli	23	12	1	0.070	0.0
Kavre	97	60	51	0.857	0.9
Lalitpur	13	2	2	0.800	0.0
Nuwakot	42	36	22	0.611	0.4
Dhading	9	6	4	0.600	0.1
C. Hills	266	168	109	0.651	1.8
Central Region	437	313	200	0.640	3.3
Gorkha	110	93	60	0.645	1.0
Lamjung	150	105	50	0.476	0.8
Tanahu	-	5	3	0.600	0.0
Kaski	20	14	10	0.714	0.2
Parbat	3	2	1	0.638	0.0
Syangja	8	6	5	0.750	0.1
Myagdi	6	6	3	0.500	0.0
Baglung	15	13	7	0.538	0.1
Gulmi	1	1	0	0.400	0.0
Arghakhachi	10	5	3	0.640	0.1
W. Hills	323	250	142	0.570	2.4
Western Region	323	250	142	0.570	2.4
Rukum	35	14	11	0.786	0.2
Salyan	15	12	6	0.500	0.1

Dajarkot	6	3	1	0.300	0.0
Dailekh	21	20	12	0.600	0.2
Surkhet	10	6	4	0.667	0.1
MW. Hills	87	55	34	0.616	0.6
Midwest Region	87	55	34	0.616	0.6
Achham	6	5	4	0.800	0.1
Doti	6	4	2	0.550	0.0
Baitadi	5	5	3	0.600	0.0
FW. Hills	17	14	9	0.657	0.2
Farwest Region	17	14	9	0.657	0.2
NEPAL	14206	11665	6026	0.517	100.0

स्रोत: Statistical Information of Nepalese Agriculture 2011/12 MoAD Nepal

प्राप्त विवरणअनुसार नेपालका करिब ३८ जिल्लामा अलैंची खेती हुने गरेको पाइएको छ। करिब १४ हजार हे. क्षेत्रफलमा अलैंची रोपिएकोमा करिब ११ हजार ७०० हे. ले उत्पादन दिइराखेको पाइन्छ भने यसको उत्पादकत्व करिब ५१७ के.जी. प्रतिहेक्टर रहन गएको छ। सबैभन्दा बढी उत्पादन पाप्लेजुङ जिल्लामा सम्पूर्ण उत्पादनको करिब २९ प्रतिशत, तत्पश्चात क्रमशः संखुवासभा, इलाम, मोरङ, खोटाङ आदि जिल्लामा हुने गरेको छ। क्षेत्रगत रूपमा करिब ९४ प्रतिशत अलैंचीको उत्पादन पूर्वाञ्चलका उल्लेखित जिल्लामा नै हुने गरेको पाइन्छ। अन्य क्षेत्रमा अलैंची खेती भर्खरै मात्र सुरु भएको पाइन्छ।

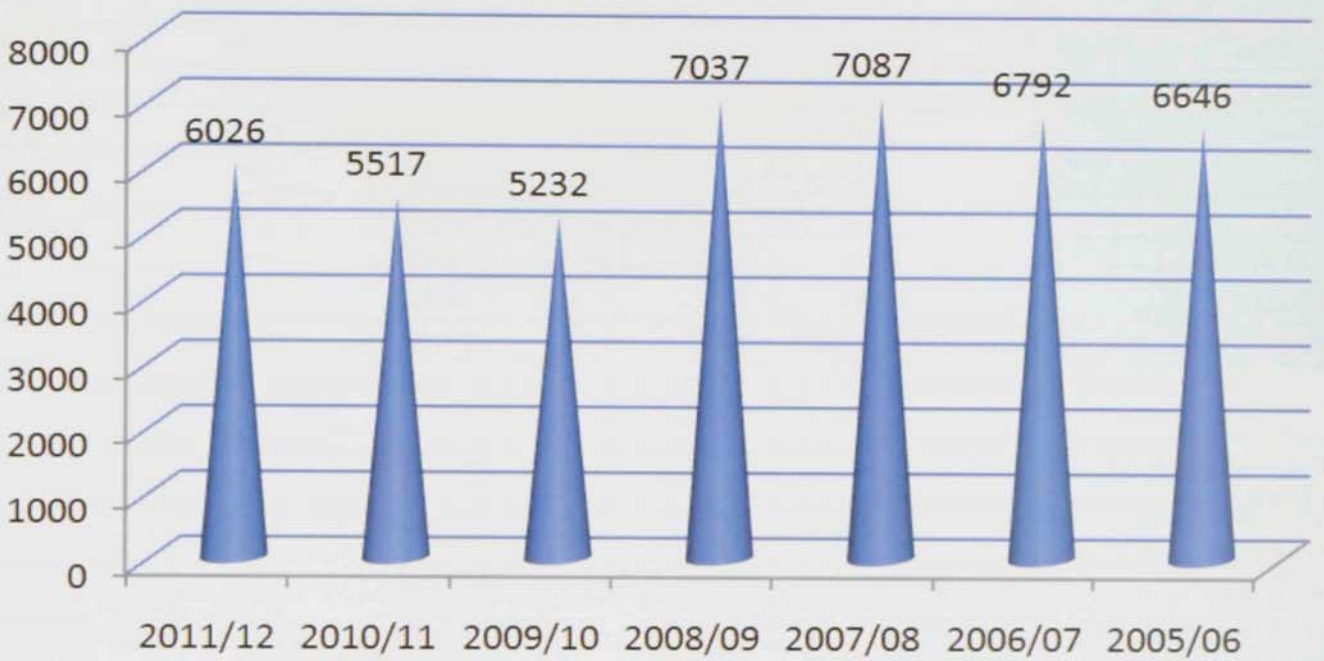
बिगत ६ वर्षको अलैंचीको उत्पादनको तथ्यांक अध्ययन गर्दा यो क्रमशः घट्दै गएको पाइन्छ। यसको मुख्य कारणमा मूलतः रोगको प्रकोपबाट पुराना बगानहरू मासिँदै जानु नै हो। रोगकै कारण यसको उत्पादकत्वमा समेत कमी आएको छ।

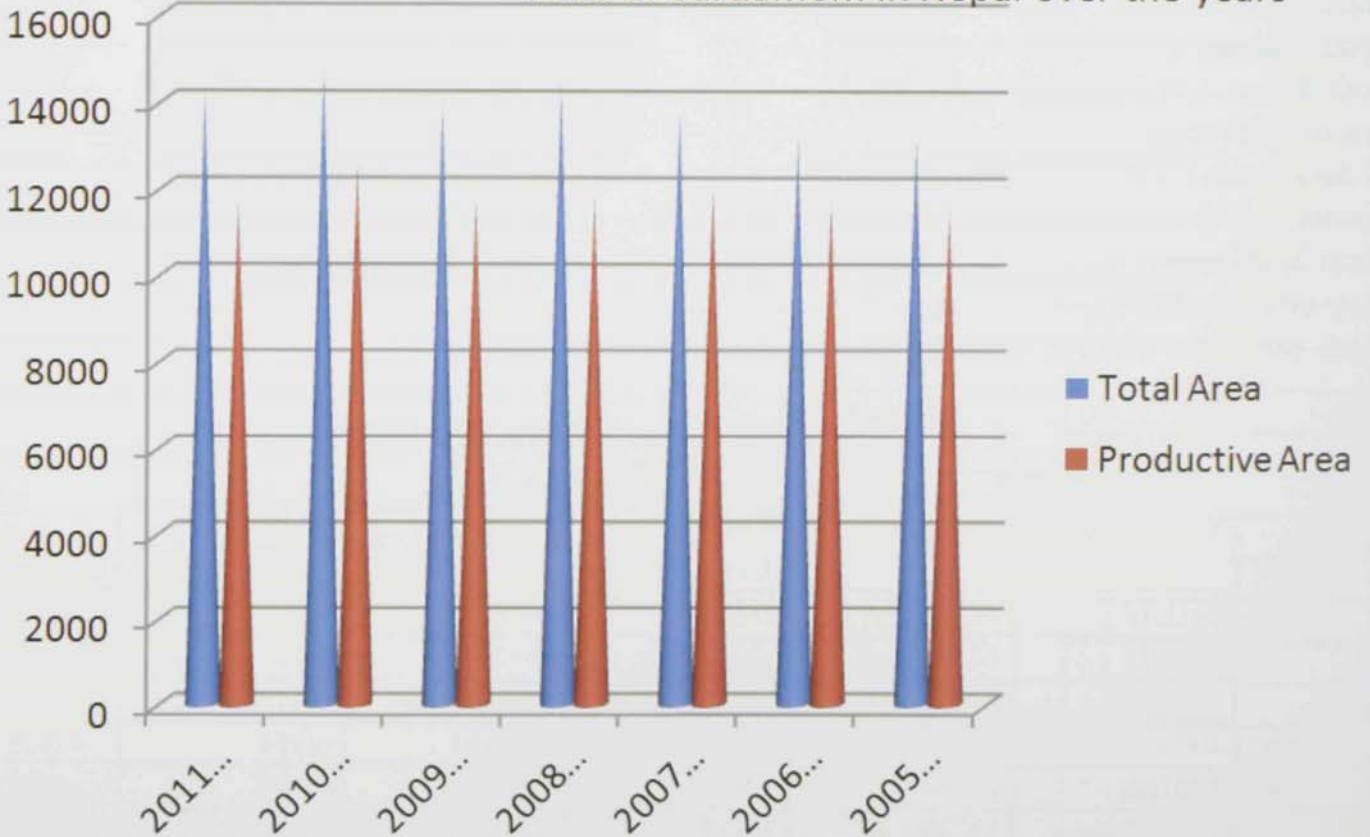
Cardamom in Nepal over the years

Year	Total Area	Productive Area	Prodn.	Yield
2011/12	14206	11665	6026	0.517
2010/11	14787	12584	5517	0.438
2009/10	14001	11766	5232	0.445
2008/09	14370	11849	7037	0.594
2007/08	13784	12015	7087	0.590
2006/07	13237	11712	6792	0.580
2005/06	13193	11498	6646	0.578

Production of Cardamom in Nepal over the years.

Area of Cardamom in Nepal over the years

Yield rate of Cardamom with trend line

अलैंचीको गुणस्तर

भट्टीमा काँचो अलैंची सुकाएपछि अलैंचीका दानाहरू हातले माइदा दानामा रहेका पुच्छर चुँडिएर जान्छन् । यदि पुच्छर नचुँडिए यसलाई काटेर हटाउनुपर्छ किनकि अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा पुच्छर रहेको अलैंचीको मूल्य निकै कम हुन्छ ।

अलैंची खेतीका समस्या

अहिलेको स्थितिमा अलैंची खेतीमा कृषकहरूले धेरै समस्या सामना गर्नुपरेको उनीहरूको अनुभव छ । यसले गर्दा कृषकमा अलैंची खेतीप्रतिको जोश-जाँगर घट्दै गएको पनि देखिएको छ । नेपालमा अलैंचीका समस्यालाई दुई भागमा विभाजित गरी अध्ययन गर्न सकिन्छ ।

१. जीवित प्राणीको हिसाबले (Biotic) देखिएका समस्या ।

- रोग : छिर्के, फुर्के, गानो कुहिने आदि ।
- कीरा : गबारो, भुसिलकीरा आदि ।
- अन्य शत्रु : काला मुसा, लोखर्के, दुम्सी आदि ।

२. निर्जीव वस्तुको हिसाबले (बदष्यतष्अ) देखिएका समस्या ।

- अलैंचीको उन्नत जातको कमी । कृषकहरूमा खेतीसम्बन्धी प्राविधिक ज्ञानको कमी ।
- नेपालमा अलैंची खेतीको लागि सिंचाईको राम्रो व्यवस्था हुन नसक्नु ।
- मलखादको पर्याप्त प्रयोग सम्बन्धमा उचित ज्ञानको कमी । कृषकहरूबाट माटोको उर्वराशक्तिमा कम ध्यान

दिइनु ।

- अलैंची बालीको स्याहार-सम्भारमा कम मात्र ध्यान दिइनु ।

अलैंचीको महत्व

अलैंचीमा अत्यावश्यक सुगन्धित चिल्लो पदार्थ अर्थात तेल करिब ८ प्रतिशत जसमा-terpineol 45%, myrcene 27%, limonene 8%, menthone 6%, β -phellandrene 3%, 1,8-cineol 2%, sabinene 2% and heptane 2%. (Phytochemistry, 26, 207, 1987) Other sources report 1,8-cineol (20 to 50%), α -terpenylacetate (30%), sabinene, limonene (2 to 14%) and borneol. कुनै-कुनै अलैंचीमा अलि कम (2 to 4%), cineol (up to 70%) plus β -pinene (16%); further—more, α -pinene, α -terpineol and humulene आदि पाइन्छ ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

Nectrade Calendar 2070 वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

Encyclopedia Britannica

रोगमुक्त अलैंची खेती प्रविधि, हाते पुस्तिका, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद

शुभकामना

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले **अलैंची** नामक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेको सुखद अवसरमा महासंघ तथा स्मारिका प्रकाशन टिमलाई बधाई दिँदै स्मारिका सम्पूर्ण व्यवसायी तथा किसानका लागि उपलब्धिमूलक बन्न सकोस् भन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

फणिन्द्र दाहाल

स्थानीय विकास अधिकारी

जिविस भापा परिवार

LARGE CARDAMOM (ELAICHI) and its trade in Nepal

■ Pradip Maharjan

1. INTRODUCTION

Cardamom scientifically known as (*Amomum sabulatum* Roxb., It is an herbaceous perennial cash crop, and also referred to as “Queen of Spices”. It is cultivated in an altitude range of 600 m and 2,000 m above sea level where annual rainfall is between 1,500 to 2,500 mm and the temperature varies from 8° C to 20° C. Economic yield starts from 3rd years onward after planting and its optimal yield period is 8-10 years. The total life span of Cardamom plants is about 20-25 years. There are sixteen varieties of Cardamom in the world. Among them five types of Large Cardamom are in farming practices across Nepal-Ramsey, Golsey, Sawney, Chibesey, and Dammersey.

Cardamom belongs to the Zingiberaceae family. This is one of the highest priced and most expensive spices after saffron and vanilla. The seeds have a pleasant aroma and a characteristic warm, slightly pungent taste. There are two kinds of cardamoms found in the spice world. True cardamom (or small) cardamom belongs to the genus *Elettaria*. Large cardamom, Nepal cardamom or the black cardamom also known as large cardamom belongs to the genus *Amomum*.

Seeds of cardamom contain 6-8% essential oil, but seeds of large cardamom contain less than 3.5% oil. Large cardamom seeds have a harsh note with a camphor aroma. These are indigenous to Sikkim and other parts of the

Himalayas, and are mainly used in spice mixes.

Large Cardamom is abundantly grown in Nepal, thus it is also known as Nepal cardamom (Elaichi in Nepali). Today, cardamom is cultivated in India, Nepal, Sri Lanka, Guatemala, Mexico, Thailand and Central America. Whole Cardamom pods come from India while the decorticated seeds are imported from Guatemala.

2. Historical perspective

Large cardamom was introduced into Illam (Nepal) in 1865 AD, nearly 143 years ago by Nepalese laborers from Sikkim. Its commercial cultivation started in Illam much later in around 1953 AD only. The establishment of Cardamom Development Centre at Fikkal in this district in 1975 paved the way for the development of this crop.

Nepal is among the world's top largest producer of large cardamom, with annual production exceeding 6,600 metric tons and expected to rise annually. Cardamom, which is farmed and processed by over 70,000 households in the East (420,000 people), ranks consistently in the top 12 export commodities of the country, contributing an annual average US\$ 20 million to the national economy, including US\$ 12 million in export earnings. Nepal is one of the largest cardamom exporters with its market share being close to 50 per cent of the global market. India, Singapore and UAE are the largest markets for Nepali cardamom. India alone imports more than 80 per cent of Nepali cardamom.

Recognizing the potential of black cardamom, Nepal Trade Integration Strategy (NTIS) has identified it as a major exportable item prioritizing its development and promotion. NTIS has installed driers for black cardamom in Panchthar, Sankhuwasabha, Tehrathum, Bhojpur and Taplejung, which has helped farmers process their products and fetch better prices than the unprocessed ones.

Though black cardamom can be planted in slopes and cliffs across hilly districts it is being cultivated primarily in hilly districts in Eastern Nepal only. Of the total land area in Nepal, 14,787 hectares is viable for the production of black cardamom of which 12,584 hectares are used for cultivation.

3. POLICIES

There is no specific policy addressing Cardamom in Nepal. However, government introduced a long term Agriculture Perspective Plan (APP) for 20 years in 1995. In continuation of the long term agriculture plan, the Government currently formulated Agriculture Development Strategy (ADS), Cardamom is regarded as major cash crop. Moreover, the NTIS (Nepal Trade Integration Strategy) has identified Cardamom as major exportable commodity among the top 17 goods and services. Cardamom production and trade development efforts are underway under this strategy.

Trade Policy 2009 and the Nepal Trade Integration Strategy (NTIS) 2010 have identified several agricultural products such as lentils, tea, coffee, ginger, large cardamom, jute etc. as potential goods for export.

4. PRESENT STATUS

Most of the cardamom producing areas is located in Ilam, Panchthar, Taplejung, Sankhuwasabha, Terhathum, Bhojpur and Dhankuta districts. While the area has expanded

to include more than 37 districts covering all development regions of the country. Today, Nepal is the top producer of large cardamom followed by India and Bhutan (Large cardamom is produced by only these three countries). In 2012, Nepal exported 5902 mt. ton of large cardamom worth Rs. 3,892,651,271.

Cardamom makes more than 90% of its sales to India without value addition. The Large Cardamom produced in is exclusively sold to Indian markets (Siliguri), Delhi and Amritsar are the potential markets in. After reaching India, the large cardamoms are value added and sorted to export abroad. The typical marketing channel is:

Collector – District Traders – Regional Trader – Indian Traders – Export to third countries

It is well established fact that Large Cardamom is a lucrative cash commodity of Nepal. It is grown in the marginal and semi marginal types of land in the mid hill regions of Nepal which covers nearly 37 districts of mid hill regions however the leading producers are the mid hills of Eastern Region. As per the production statistics, more than 97% of the total production is concentrated in seven districts of the Eastern Development Region viz Taplejung, Panchthar, Ilam, Dhankura, Bhojpur, Terhathum and Sankhuwasabha.

Nepal is the leading producer of large cardamom. In the year 2007-08, the total production of large cardamom was recorded as 7087 metric tons (MT). The numbers of farmer families involved in large cardamom cultivation in Nepal are around 33 thousand. There is very little value addition on the farmers' level; the plantations are affected by severe diseases like chhirkey, foorkey, kaalo tusaro, and fal napakne. The market promotional activities such as the basic infrastructures like

road, collection centers, warehouse, packaging and branding, exploration of new markets and extension services are lacking. But still, the crop is getting popularity among the mid hill farmers and gaining expansion in other districts too.

5. MAJOR CHALLENGES

The challenges associated with production of cardamom-farmer perspective are;

- Ageing of the crop as a result of which the yield of cardamom has been declining steadily. The old stock which has been in use from the last 70 years needs to be replaced with new varieties.

- Crop loss due to pests and diseases. The most common and mass destructive diseases are known as Chirke and Furke the fungal infection in the cardamom plant. When infected the production goes down to 10 %. Because of spreading of this disease significant amount of crop is lost each year. However, technical know-how to address this problems is not well known and only the remedy is uprooting and destroy the infected plant to control spreading of the fungus in other healthy plants.

- The number of improved dryers is insufficient to meet the local demand. As cardamom is harvested more or less at the same time the pressure on limited number of improved dryers to dry cardamom is very high. The cost of dryers seems to be the major obstacle in its replication.

- Cardamom is generally grown under shade in moist areas but massive deforestation in many locations lack of moisture is a problem. Therefore, there is a need for irrigation.

- At the moment cardamom is sold to the traders at the price determined by them. Farmers do not have any bargaining capacity nor price information, limiting their capacity to fix/negotiate the selling price.

- Lack of know-how in improving the quality of cardamom. For example, what should be the optimum moisture content and how to measure it? Farmers have expressed the moisture content in the capsules meter so that they can determine and maintain optimum moisture content in the capsules. Same is the true with monitoring curing temperature. Farmers are willing to pay for thermometers that are used in the kilns to measure the temperature. This will allow farmers to monitor and maintain optimal drying temperature.

6. OPPORTUNITIES

There are several opportunities for value adding to improve the quality of cardamom;

Grading and removal of tail:

One of the value addition techniques is grading for size. As there is price difference between graded and ungraded cardamom so the interest to grade cardamom at the local level has increased substantially. Another opportunity identified is the removal of tail from the pods. Tail free pods fetch higher market value than those with the tail. Traders from Taplejung engage laborers in Birtamod to cut off the tail before the product is sold. For each kilo of tail cut the traders have to pay Rs. 3 per kg. The tails are not wasted. They are sold for Rs. 10 per kg and are used for making incense.

Whether or not farmers will remove the tail will depend on the market price this season. The motivation to value addition will depend on the market price. Without the assurance of market price (minimum guarantee price) it is not likely that farmers will be willing to invest in value adding. The problem of fixing the market price is the highly fluctuating market price (Rs 4500 to 19,500 per mund) of cardamom. With such a big variation in price fixing premium price for value added products is difficult.

Contribution to ongoing efforts:

Cardamom farming has provided many men and women to earn cash income during the harvesting season. Even the landless people have been able to benefit from cardamom farming. With intensification of cardamom plantation the migration of youth to neighbor India has also almost stopped. Being shade loving cardamom is planted under tree canopies. The species of choice is alder (*Alnus nepalensis*) which grows well on degraded lands. According to the farmers

there are about 2000 trees per hectare. This figure appears higher than the optimal stocking rate of 1,100 to 1,600 trees per hectare recommended by the Department of Forestry. Due to smaller canopy, alder is planted closer to provide shade to cardamom. Hence, more trees per unit land. Depending on the location each tree when matured (over 15 years) can fetch from Rs. 847 to 1,129 per ropani at today's value giving cardamom farmers a sense of financial security.

Besides financial contributions, cardamom farming has also directly contributed climate change through sequestration of carbon and in rehabilitation of degraded lands.

Cardamom farming in Nepal can be called largely organic as there is very little chemicals such as inorganic fertilizers and pesticides used. Therefore, the product is healthy and its cultivation does not contaminate the soil and water.

Following the success of cardamom farming there is a strong interest on part of the smallholders to increase the land under cardamom farming. As most of the marginal and degraded lands have already been tapped any increase in cultivation must be extended either to baris or encroachment of forest. The implications of increasing the area under cardamom on the land use and biodiversity should be understood before expanding the cultivation.

7. Development efforts from Government of Nepal and FNCCI/AEC:

Large cardamom being already considered as major exportable product in NTIS (Nepal Trade Integration Strategy). Government of Nepal, Ministry of Commerce and Supplies has been promoting energy efficient cardamom dryers in Eastern and western

Nepal. FNCCI is promoting energy efficient and smoke free double drum cardamom dryer in Rolpa, Lamjung, Dolakha and Sindhupalchowk in this fiscal year 2070/71. In last year same program was launched in Taplejung and Bhojpur two districts in the Eastern Nepal. Further to this FNCCI/AEC in collaboration of GoN, Ministry of Agriculture Development has been promoting Large cardamom as cash crop in Illam district. This type of program are

n good effort to promote large cardamom in other potential districts of Nepal for the export promotion and rural income generation. These efforts needs to be continued till long run for the sustainable development of Nepal.

8. CONCLUSION

The cardamom production and trading has been able to produce tangible economic benefits to smallholder farmers engaged in cardamom farming. New dryers are likely to replace the traditional dryers. The major factor behind this is the cost of the dryers. Efforts are already in place to improve design to reduce the cost of construction.

Organizations such as the FNCCI and the Trade Promotion Center should support to expand the market base for trading cardamom. Penetrating overseas market will require meeting the international standards. At moments standards required for international market is not known to the farmers. Much remains to be

done in order to improve the quality further in terms of quality, size, color, and oil content.

The price is not attractive and fluctuates with a wide variation which has been the major problem for cardamom trading. So the contract growing and negotiating a minimum guarantee price is important. Besides the infrastructure, logistics and support require to store and market cardamom is not available at the moment.

Opportunity for value addition should be supported with a thorough cost benefit analysis and assurance of buying price for value added products. One value addition that farmers can almost immediately start is the removal of tail from the capsules. The price of tail free cardamom therefore must include the weight loss due to the removal of tail and the cost of labor.

*Executive Director
AEC/FNCCI*

शुभकामना

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले **अलैंची** नामक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेको सुखद अवसरमा महासंघ तथा स्मारिका प्रकाशन टिमलाई बधाई दिँदै स्मारिका सम्पूर्ण व्यवसायी तथा किसानका लागि उपलब्धिमूलक बन्न सकोस् मन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

किरण श्रेष्ठ
सचिव

बलराम कार्की
अध्यक्ष

भापा उद्योग वाणिज्य संघ

शाखा बिर्तामोड परिवार

अलैंची खेती प्रविधि, जातहरू तथा रोग-कीरा व्यवस्थापन

अलैंची एक महत्वपूर्ण निर्यातमुखी मसलाबाली हो। नेपालमा यसको खेती भारतको सीमासँग जोडिएका पूर्वाञ्चल क्षेत्रको महाडी जिल्ला (इलाम, ताप्लेजुङ, पाँचथर) मा करिब २०० वर्ष अघिदेखि सुरु भएको पाइन्छ। नेपालमा समुन्द्र सतहबाट ६०० देखि २१०० मिटरसम्मको तुषारो, असिना नपर्ने, बढी ओसिलो/सेपिलो, छहारी भएको, उत्तर-पूर्वी मोहडा भएको केही भिरालो, पानी नजम्ने, बढी पानी पर्ने पूर्वदेखि पश्चिमसम्मको सबै मध्य पहाडी क्षेत्रमा व्यवसायिक रूपमा अलैंची खेती गर्न सकिन्छ।

किरण सिग्देल

अलैंची विकास अधिकृत
अलैंची विकास केन्द्र फिककल

दोमट माटो, प्रशस्त प्राञ्चारिक पदार्थ भएको स्थानमा धेरै वर्षसम्म बगान टिकिरहन सक्छ।

१.२ अलैंची बगान स्थापना

रेखाङ्कन, खाडलको तयारी, मलखाद प्रयोग तथा बिरुवा लगाउने विधि यदि नयाँ छहारी बोट लगाउनुपर्ने हो भने बिरुवा सार्नुभन्दा १-२ वर्षअगावै यस्ता बोट लगाउने, त्यसपछि मात्र बिरुवा सार्ने तयारी गर्नु उपयुक्त हुन्छ। बिरुवा सार्ने तयारी गर्दा सबैभन्दा पहिले अनावश्यक बोट-बिरुवा फँडानी गर्ने, छहारी बोट बाक्लो भएमा ठीकसँग मिलाउने तथा पुराना अलैंचीका टुटा-बुटाहरू भएमा जुरैबाट उखेली जलाउने वा पुर्ने कार्य गर्नुपर्दछ

अन्यथा ती बोटहरूले रोग तथा कीराहरू फैलाउन सक्दछन्। जमीनको भिरालो तथा मलिलोपनाअनुसारको दूरी निम्नानुसार गर्नु पर्दछ -

तालिका : अलैंची लगाउन खाडलको दूरी र खाडल संख्या

क्र. सं.	जमीनको किसिम	खाडलको दूरी	प्रति रोपनी खाडल संख्या
१	मलिलो समथर जमीन बढी गाँजिने जात	२ मी. ह २ मी.	१२५
२	मलिलो समथर जमीन कम गाँजिने जात	१.८ मी. ह १.८ मी.	१५४
३	भिरालो जमीन बढी गाँजिने जात	१.८ मी. ह १.८ मी.	१५४
४	भिरालो जमीन कम गाँजिने जात	१.५ मी. ह १.५ मी.	२२२
५	ज्यादा भिरालो जमीन बढी गाँजिने जात	१.५ मी. ह १.५ मी.	२२२
६	ज्यादा भिरालो जमीन कम गाँजिने जात	१.२ मी. ह १.२ मी.	३४७

बिरुवा लगाउनुभन्दा ४५ दिनअगावै ३०X३०X३० घन से.मी.को खाडल खननुपर्दछ। १५ दिनसम्म खाडल खुला राखी बिरुवा लगाउनुभन्दा १ महिनाअगाडि खाडल पुरी बीच भागमा किला गाडी राखिछाड्नु पर्दछ। सतहको माटोमा प्रतिखाडल ५-१० के.जी. कुहिएको कम्पोष्ट मल तथा माटोभिन्न बसी नोक्सान पुर्याउने कीरा मार्न प्रतिखाडल २-३ ग्राम क्लोरोपाइरीफस समेत मिसाई खाडल पुरे बीचमा किला गाड्नु पर्दछ। खाडल पुर्ने समयमा सतहभन्दा १०-१२ से.मी. अग्लो बनाउनु पर्दछ र बिरुवा लगाउने समयमा करीब-करीब जमीनको सतहसँग मिल्न आउँछ।

१. अलैंची खेती प्रविधि

१.१ हावापानी तथा जग्गाको छनोट

अलैंची छायाप्रिय (Shade-loving) तथा बढी पानी चाहिने बाली भए पनि बढी उचाई, उत्तर मोहडा र छहारी भएको स्थानमा अलैंची खेती बिनासिंचाई पनि गर्न सकिन्छ। तर, केही भिरालो जग्गा, पानी बगिरहने खोल्सो, छहारी दिने बोटहरू भएको स्थानमा यो खेती अत्यन्त राम्रोसँग फस्टाउन सक्छ। समुद्री सतहबाट ७०० देखि २१०० मिटरसम्म र उपयुक्त तापक्रम ८ देखि २० डिग्री सेल्सियससम्म हो। हुरी-वतास, तुषारो, कालो तुषारो, हिमपातले पनि अलैंचीको बिरुवालाई नराम्रो असर पार्दछ। ९० प्रतिशत वा सोभन्दा बढी आद्रता भएमा राम्रो मानिन्छ। अलैंची खेतीको लागि वार्षिक औसत १६०० देखि ५००० मिलिमिटर वर्षा राम्रोसँग वितरित हुने क्षेत्र राम्रो मानिन्छ। सिंचाईभन्दा वर्षाको पानी बढी राम्रो मानिन्छ तर फेदमा पानी जम्न नदिन उचित निकासको व्यवस्था हुन नितान्त जरुरी छ।

अलैंची खेतीको लागि केही भिरालो परेको, सूर्यको प्रकाश दिनमा १-२ पटक मात्र पर्ने छहारी बोटसहितको खोल्सो तथा फेदबाट सदा पानी बगिरहने स्थान सबैभन्दा राम्रो मानिन्छ। उत्तर-पूर्व फर्किएको जमीन राम्रो हुन्छ, तापनि जुनसुकै मोहोडामा पनि यसको खेती गर्न सकिन्छ। सूर्यको प्रकाश सीधा अलैंची बगानमा पर्नु हुँदैन। ४.५-६.५ सम्म अम्लीय पी.एच. मान भएको पानी नजम्ने, बलौटे

बिरुवा रोप्ने

एक महिना अगाडि पुरै राखेको खाडलमा प्रतिखाडल ३ वटा बिरुवा त्रिकोण आकारमा रोप्नु पर्दछ। ८-१० से.मी.सम्म गहिराइमा बिरुवा रोप्नु उपयुक्त हुन्छ। धेरै गहिरो रोप्दा जरा पाना कुहिने, बोट पहुँचने संभावना रहन्छ। बिरुवा रोपिसकेपछि बीचमा किला गाडेर हलुकामै बाँध्नु पर्दछ, जसले गर्दा बिरुवा वर्षाद वा हावाले ढल्न पाउँदैन। रोप्नुभन्दा अगाडि बिरुवाको टुप्पाको पात केही भाग छाँटी छोटो पार्नु राम्रो हुन्छ। रोप्ने बिरुवामा निम्न गुणहरू हुनु अनिवार्य हुन्छ- प्रत्येक बिरुवामा पाना र एक-दुई वटा जरा, बिरुवाको उचाइ २०-२५ से.मी., टुप्पो काटेको, भरसक बीउबाट तयार पारेको र रोगरहित क्षेत्रको बिरुवा मात्र लगाउनु पर्छ।

बिरुवा रोप्ने समय

मनसुनी वर्षा शुरु हुने समय नै अलैंची लगाउने उत्तम समय हो। जेठको अन्तिम हप्तादेखि साउन महिनाको मध्यसम्म अलैंची बिरुवा रोप्ने उत्तम समय मानिन्छ।

२.३ अलैंची बगानको स्याहार

गोडमेल तथा उकेरा दिने

भारपातबाट हुने खाद्यतत्वको प्रतिस्पर्धा रोक्ने, जरा, पाना तथा बोटहरूमा हावाको सञ्चार गराउने, बिरुवालाई खनिज पदार्थ (खाद्यतत्व) र सूर्यको प्रकाश उपलब्ध गराउने, रोगकीराको प्रकोप कम गर्ने, जरा र पानाको बृद्धिको लागि माटो खुकुलो बनाई बाहिर निस्किएका पाना तथा जरालाई छोप्ने कार्य गरी बढीभन्दा बढी अलैंची उत्पादन हासिल गर्नु गोडमेलको मुख्य उद्देश्य हो।

अलैंचीको भाडमा फल्ने र नफल्ने २ प्रकारका लाँक्रा हुन्छन्। नफल्ने लाँक्राको गुभो र सुइरो हुँदैन, यस्ता नफल्ने प्रकारका लाँक्राहरू हटाउनु पर्दछ। साउन-भदौमा देखा पर्ने टुसासमेत हटाउनु पर्दछ। एकपटक फलिसकेको डाँठ, लाँक्रा पनि हटाउनुपर्ने हुन्छ। फल लागेका लाँक्राहरूलाई फल पाक्नु एक महिनाअगावै सतहबाट एक २५-३० से.मी. माथि काटी हटाउनु पर्दछ। यसरी लाँक्रा हटाउने विधिलाई नश्ल वा नल हान्ने भनिन्छ। यसरी अगाडि नै लाँक्रा काटेमा थुँगा भिक्न सजिलो हुन्छ।

छहारी रुखबाट खसेको पात-पतिंगरहरू अलैंचीको गाँजमा जम्मा भई थुँगालाई छोप्ने हुँदा यसलाई हटाई सफा बनाउनु पर्दछ, नभए थुँगा र फल कुहिन सक्दछ। अलैंचीको भाडमा बढी बाक्ला लाँक्राहरूलाई हटाउनु पर्दछ। मसिना, पहुँला, बदन नसकेका लाँक्रालाई हटाई भाडलाई पातल्याउनु पर्दछ। लामो समयसम्म पानीले माटो बगाउँदै जाँदा बगानमा पाना, जरा उत्रेर जमीनबाहिर देखा पर्दछन्। यस्ता भाडलाई फल टिपेलगतै उकेरा दिनु पर्दछ। रोग कीराबाट ग्रसित बोट र धेरै वर्ष पुरानो (२०-२५ वर्ष) भाड हटाउनु पर्दछ। भारको प्रकोप, अनावश्यक अलैंचीको लाँक्रा, पातपतिंगर, छहारी रुख र अलैंची बगानको अवस्था हेरी वर्षको ५ पटकसम्म गोडमेल गर्नु पर्दछ।

छहारी रुखबाट खसेका पात-पतिंगरहरू अलैंचीको गाँजमा

जम्मा भई थुँगालाई छोप्ने हुँदा यसलाई हटाई सफा बनाउनुपर्दछ नत्र थुँगा र फल कुहिन सक्दछ। अलैंचीको भाडमा बढी बाक्ला लाँक्राहरूलाई समेत हटाउनुपर्दछ। लाँक्रा हटाउँदा मसिना, पहुँला, बदन नसकेका लाँक्राहरूलाई हटाई भाडलाई पातल्याउनु पर्दछ। लामो समयसम्म पानीले माटो बगाउँदै जाँदा बगानमा पाना, जरा उत्रेर जमीन बाहिर देखा पर्दछन्। यस्ता भाडलाई फल टिपेको लगत्तै उकेरा दिनुपर्छ। रोगकीराबाट ग्रसित बोट र धेरै वर्ष (२० देखि २५ वर्ष) पुरानो भाड हटाउनुपर्दछ।

तालिका नं. २ : गोडमेल गर्ने समय तालिका

गोडाई	समय	मुख्य-मुख्य कामहरू
पहिलो	अलैंची टिप्नेबित्तिकै	- फलिसकेका लाँक्रा, सुकेका पात, भार, बुट्यान हटाउने। - माटोबाट उत्रेका पानालाई उकेरा दिने।
दोस्रो	फुल्ने समयमा (माघ-फागुन)	- पात पतिंगर हटाउने
तेस्रो	फुलेको अवस्था (चैत-बैशाख)	- फूलमा परेका पात-पतिंगर, भाँचिएका हाँगाविँगा हटाउने - यस अवस्थामा भाडलाई बढी हल्लाउनु हुँदैन।
चौथो	फल लागेपछि (जेठ-असारमा)	- भार, बाक्लो भएको लाँक्रा हटाउने, पानी निकासको व्यवस्था गर्ने
पाँचौं	फल टिप्नु १ महिना अघि (साउन-भदौ)	- फलेको लाँक्राको टुप्पो, थारा लाँक्रा हटाउने, काट्ने

सिँचाई तथा मलजल

अलैंचीको बिरुवाले सुख्खा र शुष्क हावापानी मन पराउँदैन। लगातार २ महिनासम्म पानी नपाएमा अधिकांश बिरुवा मर्दछन्। तसर्थ अलैंचीलाई बढी चिस्यानको आवश्यकता पर्दछ। तर, पानी जम्न भने हुँदैन।

कुनै पनि बिरुवालाई बृद्धि विकासको विभिन्न चरणमा पानी नभई हुँदैन। यस्तो बेलामा पानी नभएमा उत्पादनमा प्रतिकूल असर पर्दछ। यस्तो समयलाई बिरुवाको Critical Stage भनिन्छ। प्राकृतिक वर्षा भइरहने हुनाले अलैंचीलाई असारबाट असोज महिनासम्म सिँचाईको त्यति आवश्यकता पर्दैन। कात्तिकदेखि माघ (४ महिना)-सम्म महिनाको ४-५ पटक (कम्तीमा १० दिनमा १ पटक) र फागुनदेखि जेठ (४ महिना)-सम्म महिनाको ५-६ पटक भन्दा बढी (हप्ताको २ पटक) सिँचाई गर्नु आवश्यक हुन्छ। कात्तिकदेखि माघसम्म अगाडिको वर्षाले केही चिस्यान कायम भएको हुन्छ र बिरुवाको पाना र आँखाको विकासको लागि चिस्यानको आवश्यकता पर्दछ। फागुनबाट जेठसम्म फूल तथा फल विकसित हुने समय र बढी

सुख्खा हुने समय भएकोले बढी सिंचाई गर्नु आवश्यक हुन्छ। यदि शेत-बैशाखजस्तो सुख्खा मौसममा पानीको स्रोत कम भई लगातार सिंचाई गर्न सकिँदैन भने फागुनको शुरुदेखि नै सिंचाई गर्ने काम बन्द गर्नुपर्दछ किनकि जमीनमा तापक्रम बढिसकेपछि बिराएर सिंचाई गर्दा जमीनको तातो वाफले अलैंचीको जरा र फूल कुहिने हुन्छ। यसलाई माधारणतया उत्तिसको पातले नै मलको काम गर्छ। तैपनि कम्पोष्ट मल प्रतिभाड २ देखि ५ किलोसम्म हाल्नु राम्रो मानिन्छ।

उत्पादन

उत्पादन परिमाण वर्षैपिच्छे फरक पर्नसक्छ। सामान्यतया: तेस्रो वर्ष देखि उत्पादन (नगन्य १-३ किलो र रोपनी, सुख्खा) लिन सकिने भएतापनि छैठौँ वर्ष देखि मात्र स्थायी उत्पादन लिन सकिन्छ। प्रसपछिका वर्षहरूको उत्पादन भने वगानको उचित व्यवस्थापनमा निर्भर रहने भएकाले उत्पादन परिमाणमा घटबढ हुनसक्छ। प्रायः बाह्र वर्षदेखि उत्पादन घट्दै जाने संभावना रहे पनि २० वर्षसम्म लगातार काइदाजनक उत्पादन लिन सकिन्छ। नेपालमा औसत सुख्खा उत्पादन १८-२५ किलो प्रति रोपनी रहेको छ।

२. नेपालमा अलैंचीका प्रचलित जातहरू

अलैंचीमा परसेचन क्रियाद्वारा गर्भाधान हुने भएकोले जात विशेषको मौलिक गुणहरूमा परिवर्तन आई यो जात यही नै हो भनेर छुट्याउन अप्ठ्यारो पर्दछ। त्यस्तै ठाउँ अनुसार हुर्कने अवस्था फरक पर्ने हुँदा एउटै जात पनि विभिन्न ठाउँमा बेग्लो-बेग्लै स्थानीय नामले चिनिने गर्दछ। नेपालमा खेती गरिँदै आएका अलैंचीका प्रमुख जातहरूको परिचय तल प्रस्तुत गरिएको छ -

क. रामशाई

यो जातका लाँक्राहरू रातो रंगका र लामा हुन्छन्, पातहरू डाँठको टुप्पामा बढी हुन्छन्। पातहरू नुहेका देखिन्छन्। यसको फूल (थुँगा) छोटो हुने हुनाले काट्न पनि अप्ठ्यारो पर्दछ। यसमा प्रतिभाड बढी थुँगा लाग्दछन्। सप्रेका लाँक्रामा चारवटासम्म थुँगा लागेको पनि पाइन्छ। फलहरू मझौला तथा लाम्चा हुन्छन् र यसको गुण पनि मध्यम स्तरको मानिन्छ। यो जात १,५०० मिटरभन्दा माथिको उचाईमा लगाउन उपयुक्त हुन्छ। यसभन्दा तल्लो भेगमा यसलाई छिर्के र फुर्के रोगले आक्रमण गर्दछ। यसको पाक्ने समय असोजको अन्तिम हप्तादेखि कात्तिकको पहिलो हप्तासम्म हो।

ख. गोलशाई

यो जातको फल पहिलो रंगको र बाटुलो तथा ठूलो हुन्छ। नेपालमा रामशाई र गोलशाई समान उचाईमा लगाउने चलन छ, तापनि यो रामशाई भन्दा केही कम उचाई (१२००-१६०० मिटर)-मा राम्रो हुन्छ। सिक्कममा यसलाई ६०० देखि १००० मिटरको उचाईमा लगाइन्छ। यस जातका डाँठहरू रामशाईका भन्दा केही छोटो, मोटा र प्रतिभाड कम संख्यामा हुन्छन्। डाँठको फेदैदेखि पातहरू आउँछन्। पातहरू ठाडा हुन्छन्। अरु जातको तुलनामा पातको फेद सजिलै भाँचिन्छ। फलहरू ठूला र पोटिला हुन्छन्। रामशाईको भन्दा गोलशाईको थुँगाको फेद केही लामो हुन्छ।

रामशाईभन्दा गोलशाईका फलहरू ठूला र बढी वजनदार हुन्छन्। रामशाईभन्दा बढी स्वादिलो यो जातको आयु पनि तुलनात्मक रूपमा लामो हुन्छ। असोजको शुरुदेखि अन्तिमसम्म गोलशाई अलैंची टिप्ने गरिन्छ। छिर्के र फुर्के भाइस रोगले यो जातलाई निकै सताएको पाइन्छ।

ग. डम्बरशाई

यो जातको खेती समुद्र सतहबाट ७०० देखि १२०० मिटर सम्मको उचाईमा हुन्छ। यसको खेती भोजपुर जिल्लामा १५० वर्ष पहिलेदेखि हुँदै आएको पाइन्छ। अरु जातभन्दा यो होचो हुन्छ र कम भाँगिन्छ। यसका पात ठाडा र छोटो हुन्छन्। डाँठको रंग फिका रातो र हरियो हुन्छ। भदौ-असोजमा पाक्ने यस जातका फलको आकार ठूलो, फलभित्र धेरै दाना र तौल बढी हुन्छ। त्यस्तै यस जातका फलहरू अरुभन्दा बढी स्वादिला भएकोले धनकुटाको हिले बजारमा यसले बढी मूल्य पाउने गरेको छ।

घ. साउने

'साउने' नेपाली शब्द हो, यसले साउनमा पाक्ने अलैंचीको जात भन्ने जनाउँछ। छिर्के र फुर्के रोगले त्यति असर नगर्ने हुँदा यी दुई रोग लागेको क्षेत्रहरूमा साउने लगाइन्छ। सिक्कममा यो जातले बढी क्षेत्र ढाकेको छ। रामशाईजस्तै यसका बिरुवा लामा हुन्छन् र गोलशाई जस्तै यसका पातहरू छोटो र चौडा हुन्छन्। पातको रंग अरु जातहरूभन्दा गाढा हरियो र डाँठ हलुका हरियो हुन्छ। साउनेका फलहरू ठूला पोटिला र खैरा हुन्छन्। फलको फेद गोला र टुप्पा त्रिकोण परेको हुन्छ। यसका बोट्रा पातला र दाना धेरै हुन्छन्। यो जातलाई १२०० देखि १६०० मिटरको उचाईमा लगाइन्छ। गोलशाई र रामशाईमा विद्यमान कतिपय गुणहरूको सम्मिश्रणबाट साउने अलैंचीको गुणहरू बनेका छन्।

ङ. चिवेशाई

'चिवे' नेपाली शब्द हो। यसले विशेष कल्सौदे आकार फलको पुच्छर लामो भएको अलैंचीलाई जनाउँछ। नेपालमा यो जात ७०० देखि १००० मिटरको उचाईमा लगाइन्छ। यसका डाँठ छोटो र फिक्का हरिया हुन्छन्। यसका पातहरू तरवारभै तिखारिँदै गएर नुहेका र एकदम साँगुरा हुन्छन्। कम गाँजिने यस जातका प्रतिथुँगा फलहरू धेरै तर आकार सबैभन्दा साना र प्रति फल दाना संख्या कम पाइन्छन्। पाकेपछि पनि फलको फेदमा हरियो रंग रहने यो जात साउन-भदौमा पाक्दछ। फल खुम्चिनाको साथै यसका पाटाहरू समेत सुकेका हुन्छन्। कृषकहरू माझ यो जात त्यति प्रचलित छैन।

च. काँटीदार

यसका फलहरू काँटीजस्तै तिखारिएका हुनाले यसलाई काँटीशाई पनि भनिन्छ। डाँठ भिनो, सानो र रातो रंगको हुन्छ। पातहरू साँगुरा र बिरुवाहरू अम्ला हुने यो जातका फलहरू साना र लाम्चो आकारका हुन्छन्। थोरै दाना मात्र फलभित्र पाइने यसको अर्को गुण हो। यस जातको खेती गरिने क्षेत्र चिवेशाईजस्तै तल्लो भेग र पाक्ने समय साउन-भदौ हो।

छ. जिर्मले (स्थानीय)

यो जातको अलैंची इलाम जिल्लाको पूर्वीदक्षिणी भागको जिर्मले भन्ने गाविसमा पाइने हुनाले 'जिर्मले' नामले प्रख्यात छ। यस जातको प्रमुख विशेषता डाँठ तथा पात हरियो हुने, अत्यधिक भ्राङ्गिने तथा बोट होचो हुने हुन्छ। यो अलैंची साउन १५ देखि भदौ १५ सम्ममा पाक्सकदछ। एउटा थुंगाँमा औसत २२ देखि ३७ वटा क्याप्सुल तथा प्रति क्याप्सुल ५६ वटा बीउ हुन्छन्। अन्य जातको तुलनामा यस जातको अलैंचीले कम पानी भएको स्थानमा समेत राम्रो उत्पादन दिने भएकोले यसलाई पाखे अलैंचीको नामले समेत चिनिने गरेको छ। यो जात ७०० देखि १००० मिटरको उचाईमा लगाइन्छ। यसको बारेमा विस्तृत अध्ययन हुन बाँकी रहेको छ। अन्य जातको तुलनामा यसमा रोगसमेत कम लाग्ने गरेको पाइएको छ। अलैंची विकास केन्द्रमा २०६८ सालको भदौमा गरिएको अध्ययन अनुसार यो अलैंचीको क्याप्सुलमा ६३ प्रतिशत बोक्रा र ३७ प्रतिशत गुदी वा बियाँ भएको पाइएको छ।

३ बाली संरक्षण

अलैंचीका बिरुवा जीवित वनस्पति भएकाले यसलाई रोग, कीरा तथा अन्य जनावरहरूले आक्रमण गर्न सक्छ। यस्ता वस्तुहरूबाट अलैंचीलाई बचाउन सकेको खण्डमा मात्र मेहनत गरेअनुसारको उत्पादनको आशा गर्न सकिन्छ। त्यसैले यस पक्षमा विशेष ध्यान पुर्‍याउन आवश्यक छ। नेपालमा देखा परेका मुख्य रोग, कीरा र तिनको नियन्त्रण विधिहरू तल दिइएको छ –

क) रोगहरू

१. जरा तथा पाना कुहिने रोग (Clump rot)

योरोगदुसीबाटहुन्छ। Pythium sps, Rhizoctonia solani, Fusarium sps / Cephalosporium sps जस्ता दुसीहरू यसका कारक हुन्। यो रोग पाना र डाँठ जोडिएको भागबाट शुरु हुन्छ। डाँठको फेद, पाना र जराहरू कुहिन्छन्। डाँठलाई तान्दा गानोबाट सजिलै छुट्टिन्छ। खेतले हेर्दा डाँठ, पाना र जरामा काला-खैरा दागहरू प्रशस्तै देखिन्छन्। यो रोगको प्रकोप गरम तथा उष्ण मौसममा बढी हुन्छ। साधारणतया यो रोग चैतदेखि शुरु भई साउनसम्म रहन्छ।

नियन्त्रण

रोग नलागेको बोट बिरुवा रोप्ने। रोप्नुअघि बिरुवाको उपचार गरेर मात्र रोप्ने। गोड्दा, टिप्दा र बगानको सफाई गर्दा बोटहरूलाई चोट नपुर्‍याउने। रोग फैलनबाट रोक्न रोगी बोटहरू गानोसहित उखेली गाड्ने वा जलाउने। रोगी बोटमा प्रयोग गरेका औजार संभव भएसम्म अन्यत्र प्रयोग नगर्ने, प्रयोग गर्नुपरेमा औजारहरूको दुसीनाशक विषादिले उपचार गरेर मात्र प्रयोग गर्ने। रोगी बोटको फेदबाट बग्ने पानीले रोग फैलाउने हुनाले यस्तो अवस्थामा पानी बगाई नियन्त्रण गर्ने। रोगी बिरुवा हटाई उक्त स्थानको माटोलाई दुसीनाशक विषादिले उपचार गरेर मात्र नयाँ बिरुवा लगाउनु पर्छ। रोगको आक्रमण र क्षेत्रफल हेरी विषादिको भोल बनाई जरा, पाना, डाँठ र पातहरू भिज्ने गरी आवश्यकता अनुसार

छर्की उपचार गरेमा यसको नियन्त्रण हुन्छ।

विषादिको प्रयोग

बिरुवाको उपचार – रोगनाशक विषादिको भोलमा बिरुवाको फेद २०-३० मिनेट डुबाई उपचार गरेर मात्र बिरुवा रोप्ने। बोर्दो मिक्सचर ६:६:५० (१२.६६ ग्राम नीलोतुथो : १२.६६ ग्राम चून : १ लिटर पानी)-ले बिरुवाको उपचार गर्ने। अथवा रिडोमिल १.५ ग्राम/कपर आक्सिक्लोराइड ४-६ ग्राम प्रति लिटर पानीमा भोल बनाई बिरुवाको उपचार गर्ने। बिरुवामा/बगानमा निम्न रोगनाशक विषादि छन् – बोर्दो मिक्सचर ५:५:५० (१० ग्राम नीलोतुथो : १० ग्राम चून : १ लि पानी तथा कपरआक्सिक्लोराइड २-३ ग्राम/लि. पानीमा भोल बनाई बिरुवाको फेद भिज्ने गरी छन्। अथवा रिडोमिल १.५-२.५ ग्राम प्रति लिटर पानीमा भोल बनाई छन्।

२. पात कुहिने रोग (Leaf spot)

यो रोग कोनीयोथाइरिकम (Coniothyricum) नामक जीवाणुबाट हुन्छ। शुरुमा पातहरूमा पानीको फोकाजस्ता दागहरू देखिन्छन् र विस्तारै यी पानीफोकाहरू बढ्दै गएर पूरा पात नै ढाकिदिन्छन्, अनि पात कुहिन्छ। यो रोगको प्रकोप बढ्दै गएमा पूरा बिरुवा नै सडेर मर्दछ।

नियन्त्रण

कारबेण्डाजिम अथवा म्यानकोजेब अथवा जिनेब अथवा कपरअक्सिक्लोराइडमध्ये कुनै एक क्रमशः १.५, ३.०, २.५, ३.० ग्राम प्रति लिटर पानीमा भोल बनाई १०-१५ दिनको अन्तरालमा छन्। ५५ बोर्दोमिक्सचर (५ भाग नीलोतुथो, ५ भाग चून र ५० भाग पानी) १२-१५ दिनको फरकमा वर्षा शुरु हुनासाथ आवश्यकता अनुसार दुई-तीन पटक छन्।

३. बोट ओइलाउने रोग

यो रोग Cephalosporium sps, Fusarium oxysporum, F. solani / Verticillium sps नामक दुसीबाट लाग्दछ। यस रोगलाई कृषकहरूले जुरजुरे, घोगे एवम् डडुवा रोगको नामले चिन्दछन्। यो रोग नेपालको अलैंची खेती हुने पूर्वी जिल्लाहरू खासगरी इलामको हर्कटि, नयाँ बजार, कन्याम, पशुपतिनगर, माईपोखरी आदि क्षेत्रमा माहामारीको रूपमा फैलिरहेको छ। हालसम्म देखा परेको अलैंचीको रोगहरूमध्ये यो अति नै विनाशकारी पाइएको छ। भाइरसजन्य रोगभन्दा पनि यो रोग आर्थिक दृष्टिकोणले अति नै महत्वपूर्ण मानिन्छ। छिर्के, फुर्के रोगले क्रमशः बगानको उत्पादन घटाउँदै लान्छ भने यो रोग लागेपछि ५-६ महिनाको अर्वाधमा पूरा बगान नै नष्ट पार्दछ।

ओइलाउने रोगको लक्षणहरू जरा तथा गानोबाट शुरु हुन्छ। बोटको टुप्पाका पातहरू पहेँलिन्छन्, लाँक्राको टुप्पो बटारिने र सुइरो बाँगिने हुन्छ। विस्तारै पात, डाँठ र सम्पूर्ण बोट खडेरी परेजस्तै गरी सुकेर जाने हुन्छ। यो रोग लागेका अलैंचीका फलहरू पाकदैनन्, अलैंचीको दानाभित्रका बीउ छिप्पिँदैनन् र बियाँहरू कलिल्ला सेता देखिन्छन्। यो रोगको संक्रमण भइसकेपछि नयाँ टुसाहरू नआउने र बोटहरू पूर्णरूपमा

मुकेर गई बगान नै नष्ट हुन जान्छ।

नियन्त्रण

अलैंची बगानको राम्रो सरसफाई गर्ने। रोगी बोटहरु हटाई जलाउने। Bavistin वा अन्य कुनै Carbendazim भएको विषादि २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाएर जरा भिज्ने गरी Drenching गर्ने। नयाँ बोटहरु लगाउनुअघि ०.२ प्रतिशतको बेभिष्टिनको घोलमा बिरुवाहरुलाई १५-२० मिनेटसम्म डुबाएर उपचार गरेर मात्र बिरुवा सार्ने। रोग देखा नपरेको स्वस्थ नर्सरीबाट मात्र बिरुवा ल्याएर रोप्ने। विभिन्न दुसीजन्य रोगहरुको नियन्त्रणका लागि बलअयशभदर र भतबबिहर्था को भोल ३ ग्राम प्रति लिटर पानीमा योलेर १५ दिनको फरकमा जेठ-साउन महिनामा छर्ने।

४. पातको सडन् अथवा डडुवा

यो रोग COLLETOTRICHUM SPS / CEPHALOSPORIUM SPS लगायतका दुसीहरुले गर्दा हुने तथा छिटो फैलने हुन्छ। शुरुमा पातको टुप्पा वा छेउमा पानीले भिजेका जस्ता थोप्ला बैशाख-जेठमा शुरु भई वर्षामा बढ्दै जाने, पात पूरै ढाक्ने, पात कालो-खैरो रंगमा परिणत हुन्छ जसको बाहिरी घेरा पहुँलो हुन्छ। सरा कालो-खैरो रंगमा बदलिन्छ। जुन पानातर्फ बढ्दै जान्छ। रोग बढ्दै जाँदा लाँक्रा खरानी रंगको हुन्छ। बढी प्रकोप भएमा ग्रसित भाग भाँचिन्छ र मर्दछ। पात पूरै सुख्खा भई डढेको देखिन्छ। फल लागे पनि बियाँ पाकेको हुँदैन। हाल यस रोगको प्रकोप पूर्वाञ्चल क्षेत्रका प्रायः सबै जिल्लामा व्यापकरूपमा देखिएको छ।

रोकथाम

बगान सफा-सुग्ध राख्ने। रोगको लक्षण शुरु हुनासाथ कपरयुक्त रोगनाशक विषादि १०-१५ दिनको फरकमा ३ पटकसम्म छर्किने। बीउबाट उत्पादित बेर्नाहरु बेभिष्टिन २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा २०-३० मिनेटसम्म डुबाई उपचार गरेर रोप्ने। रोगी बगानहरु नष्ट गरी २-३ वर्षसम्म खाली राख्ने।

४. विषाणु (Virus)-बाट हुने रोगहरु

यस्तो रोग लागेका बोटहरुमा प्रत्येक वर्ष उत्पादन घट्दै जानुका साथै फलको आकार-प्रकार बिग्रेर गुणस्तरसमेत घट्दै जान्छ। रोगी भाडभित्रैका नयाँ पुस्ताका बिरुवाहरुमा पनि यो रोग सर्दै जान्छ र त्यस्ता भाडहरुबाट सारिएको नयाँ अलैंची बिरुवामार्फत अन्य बगान वा क्षेत्रहरुमा रोगको विस्तार हुँदै जान्छ। विषाणुबाट हुने रोगहरुको प्रत्यक्ष नियन्त्रण गर्न सकिँदैन। तर, अप्रत्यक्ष नियन्त्रण-विधि अपनाएर रोग तथा त्यसबाट हुने असरलाई कम गराउन भने सकिन्छ। अलैंचीमा लामे भाइसजन्य रोगहरुमा मुख्य गरी छिर्के र फुर्के महत्वपूर्ण मानिन्छन्। यी रोगले भारतको दार्जीलिङतिर ३० देखि ८० प्रतिशत र सिक्किममा ८० प्रतिशतसम्म उत्पादनमा ह्रास ल्याएको कुरा विभिन्न प्रतिवेदनमा उल्लेख छ। नेपालमा पनि यो रोगको प्रकोप इलाम र पाँचथर लगायतका जिल्लामा देखिएको छ। तर, निश्चित यति प्रतिशत ह्रास भएको छ भनेर यकिन गर्न सक्ने आधार छैन। इलाम जिल्लाको पूर्वी भेगका केही क्षेत्रहरुमा फुर्के रोगको कारणले

अलैंची खेतीको भविष्यमाथि नै प्रश्न चिन्ह लागेको समेत उल्लेख छ।

(क) फुर्के रोग (Stunty Mosaic):

यो रोग लागेपछि लाँक्रा छोटिँदै जाने, सानो हुने र पातहरु साँगुरिने हुन्छ। लाँक्राको उचाई प्रत्येक वर्ष घट्दै जान्छ, फूल लाग्दैन र लाँक्रा नै गुजमुज्ज भएर पानामाथि फुर्को परेका देखिन्छन्। दुई-तीन वर्षभित्रै पूरा भाड नै गुजमुजु भएर छोटो र फुर्के हुन्छ। रोगको प्रकोप अनुसार पानाहरु कुहिँदै गएर अन्त्यमा बोट मर्दछ। यो रोग, रोगी भाडको बिरुवा प्रसारण र लाही कीराबाट सर्दछ तर माटो तथा बीउबाट सर्दैन र छोएर पनि फैलँदैन। केरामा लामे लाही कीराहरु नै यसको प्रमुख संवाहक मानिन्छन्। त्यसैले लेकातिर भन्दा कम उचाई भएका तल्लो क्षेत्रहरुमा यो रोगको प्रकोप बढी देखिन्छ। यसका अलावा छहारीको अभाव र सुख्खा अवस्थाले रोग वृद्धिमा अनुकूलता प्रदान गर्दछ।

२) छिर्के रोग (Streak Mosaic)

यो रोगको कारक विषाणु मुख्य गरी आरु र मकैको लाही कीराले रोगी बिरुवाबाट स्वस्थ बिरुवाहरुमा सर्दछ। यो रोगको लक्षण सबैभन्दा पहिले कलिला पातहरुमा देखा पर्दछ। रोग शुरु हुनासाथ पातका मसिना नसाहरुको बीच-बीचमा लामा र साना छिर्काहरु नसाको समानान्तर देखा पर्दछन् र रोग बढ्दै गएपछि यी छिर्काहरु एक-आपसमा जोडिन्छन्। यसको अतिरिक्तको विभिन्न ठाउँमा कोणाकार पहुँला धब्बाहरु पनि देखिन्छन् जसले बढ्दै गएर २-३ दिनमै पातलाई खैरो बनाउँछन्। अन्त्यमा पात ओइलाउँदै जान्छ र डढेको जस्तो देखिन्छ। एक-दुई वर्षमै फूलहरु लामन छोड्दछ। नेपालको पूर्वी पहाडी जिल्लाहरुमा यो रोगले निकै क्षति पुर्याएको छ।

नियन्त्रण

हालसम्म सिफारिश भएका नियन्त्रण विधि निम्न छन् - तल दिएका विधिहरु अनिवार्य रूपले अपनाएको खण्डमा यो रोगको नियन्त्रण गर्न सकिन्छ।

रोग सहन सक्ने जातहरु मात्र लगाउने। बीउबाट तयार गरेको बिरुवा मात्र लगाउने। रोग लागेका क्षेत्र र बगानहरुबाट बिरुवा नलामे। लाही लामे बालीहरु जस्तै जंगली अलैंची (चुर्म्फा), आरु, मकै आदि बगानभित्र वा आसपासमा नलगाउने। रोग सार्ने माध्यम लाही कीरा तथा रस चुस्ने कीराहरु भएकाले समय-समयमा लाही कीरा नियन्त्रण गर्न दैहिक कीटनाशक विषादि जस्तै रोगर १-१.५ मि.लि. प्रति लिटर पानीमा राखी छर्ने वा १०० ग्राम सूर्तिलाई १ लिटर पानीमा आधा घण्टा पकाएर चिसो हुन दिई मिचेर छोक्रा फाली बाँकी पानीमा धूलो साबुन मिसाई १ लिटरमा ३ लिटर पानी थपी छर्नाले पनि सबै खालका कीरा मार्न सकिन्छ। बगानको निरीक्षण गरी रोगी बोटहरु हटाउने, जलाउने वा गाड्ने। रोग लागेका बगान वा क्षेत्रहरुबाट बिरुवाको प्रसारण नगर्ने। अलैंची बगानको बारम्बार निरीक्षण गरी, रोगी भाडहरु उखेली तुरुन्तै जलाइदिने वा गाडिदिने। उखेलेर नष्ट (जलाउने, गाड्ने) नगरेमा रोग सार्ने स्रोत (Inoculum)-को रूपमा रहने डर हुन्छ। जंगली र घरेलु केराका बोटहरु बगानभित्र र वरिपरि

नरोपे र भएमा हटाइदिने। रोगी बिरुवा/भाड पूरै हटाई एक वर्षसम्म बगान बाँधो राखेर अर्को साल मात्रै बीउबाट तयार पारेको बिरुवा लगाउने। यस रोगको संवाहक लाही कीराको ओहोरदोहोर १५०० मिटर भन्दा तलका क्षेत्रहरूमा बढी पाइएकोले १५०० मिटर वा सोभन्दा तलका क्षेत्रहरूमा नर्सरी राख्दा जालीको प्रयोग गर्नु जरुरी हुन्छ।

(ख) कीराहरू

सिक्किमको एक अध्ययन अनुसार जम्मा २६ खाले कीराहरूले अलैंचीलाई नोक्सान पुऱ्याउँछन्। तर उल्लेखित सबै कीराले अलैंची बालीलाई उचितकै हानि पुऱ्याउँछन् भन्ने छैन। नेपालमा अलैंची बालीलाई हानि पुऱ्याउने मुख्य कीराहरूमा लाही, भुसुले, गवारो र थ्रिप्स हुन्।

(१) भुसुलकीरा (Cleea plimbiola)

यिनीहरू खञ्जुवा भएका कारणले धेरै नै नोक्सान पुऱ्याउन सक्दछन्। लाभेहरू पातको तल्लो भागमा जम्मा भएर बस्दछन्। नियन्त्रण

शुरुको अवस्थामा भुण्डमा बस्ने भएकोले पात टिपेर मार्न सकिन्छ। यसै अवस्थामा पात सेतो देखिने भएकाले (हरियो पदार्थ खाईदिनाले) यस्ता पातहरू जम्मा गरी नष्ट गर्न पनि सकिन्छ। मालाथियन २ मि.लि. प्रतिलिटर पानीमा भोल बनाई छर्ने अथवा साइपरमेथ्रिन वा नुभान १ मि.लि. प्रतिलिटर पानीमा मिसाई फूलमा नपर्ने गरी सबै पातमा पर्ने गरी २ देखि ३ पटकसम्म छर्ने। वानस्पतिक विषादि नीम, सिस्नु, खुर्सानि, साबुन गहुँतमा मिसाई कुहाएर छर्ने गरेमा कीराको केही हदसम्म नियन्त्रण गर्न सकिन्छ।

२) लाही (Aphids)

यी कीरा पनि भुण्डमा बसेर रस चुस्दछन्। यसका अलावा रस चुस्ने क्रममा लाहीले बिरुवामा गुलियो पदार्थ छोड्छन् जसमा कालो दुसिले आक्रमण गर्ने हुनाले बिरुवाको प्रकाश संश्लेषण प्रक्रियामा बाधा पुग्दछ। फलस्वरूप बिरुवाहरू बढ्दैनन्। पात र फलको आकार-प्रकार बिग्रन्छ। छिके, फुर्के रोग सार्ने प्रमुख माध्यम नै यही केरामा लाग्ने, मकैमा लाग्ने, आरुमा लाग्ने लाही भएकाले यसको नियन्त्रण जरुरी छ।

नियन्त्रण

लाही कीरा नियन्त्रण गर्न नीम, बकाइनो, सूति, सिस्नु, चिराइतो, खुर्सानि आदि गहुँतमा कुहाएर, साबुन, मड्डितेलसँग मिसाई छर्न सकिन्छ। लाही कीरालाई आश्रय दिने किसिममा बालीहरू, जस्तै, चुरुम्फा, केरा, मकै, आरु तथा अन्य लाही लाग्ने बाली तथा रुख बोटबिरुवाहरू लगाउनु हुँदैन, भए हटाउनु पर्दछ। यो कीरा नियन्त्रण गर्नका लागि रोगर वा मेटासिस्टक्स विषादि १ मि.लि. प्रतिलिटर पानीमा मिसाई २० दिनको फरकमा दुईचोटी छर्नाले नियन्त्रण हुन्छ। नर्सरीमा बिरुवा हुर्काउने जालीको प्रयोग गर्न उचित हुन्छ। त्यसो गरेमा नयाँ बिरुवामा लाही कीरामार्फत छिके र फुर्केजस्ता रोग सार्नबाट जोगाउन सकिन्छ।

३) गवारो (Borer)

यो कीराका लाभार्हहरू अलैंचीका सराको टुप्पोबाट स-साना प्वाल बनाई भित्र पस्दछन् र भित्रभित्रै खाँदै गानोसम्म पुग्दछन्। फलस्वरूप भाड पर्हाँलने, गुबो सुक्ने वा मर्ने, नबढ्ने र उत्पादनमा ह्रास आउनेजस्ता लक्षण देखिन्छन्। नियन्त्रण

गवारो लागेको तथा गुबो मरेका सराहरू उखेली नष्ट गरी राम्रोसँग अलैंची बारीको सरसफाई गर्नुपर्दछ। नीम, सिस्नु, खुर्सानि, मड्डितेल, साबुन मिसाएर गहुँतमा कुहाएको भोलमा १०० एम.एल. प्रतिलिटर पानीमा मिसाएर बेलुकीपख छर्दा यसको नियन्त्रणमा सघाउ पुग्दछ। गवारोको प्रकोप हुने बगानमा अलैंची गोड्दा माटोमा दैहिक विषादि बिरुवाको वरिपरि लगाउन सकिन्छ। तर यसले वातावरणमा हानि पुऱ्याउँदछ। गवारो अँडिरमा आश्रय लिएर बस्ने भएकोले बगानछेउछाउ यस्ता बोट भए हटाउनु पर्दछ।

४) थ्रिप्स (Thrips)

यी अति साना रस चुस्ने कीराले पातको फेदभित्र डाँठमा, फूल र फल लाग्ने भागमा फोस्रो बनाई गुणस्तरमा ह्रास पार्छ। आवश्यकता भन्दा बढी छहारी भएको ठाउँमा यसको आक्रमण बढी हुन्छ। बच्चा अवस्थामा सेतो पर्हाँलएको रंगको हुन्छ र वयस्क कीरा खैरो रंगको हुन्छ। अलैंचीमा लाग्ने थ्रिप्स नियन्त्रण गर्न लाही कीराको नियन्त्रणमा प्रयोग गरिने विधि अपनाउने।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

१. ओभा, गणपति, २०४९। अलैंची उत्पादन तथा बेचबिखन. वातावरण तथा कृषि नीति अनुसन्धान प्रसार एवम् विकास केन्द्र, ललितपुर।
२. अलैंची खेती, २०५१/५२। अलैंची तथा सुठो विकास कार्यक्रम, खुमलटार, ललितपुर।
३. अलैंची उत्पादन प्रविधि, २०५९। सुठो तथा अलैंची विकास शाखा, खुमलटार, ललितपुर।
४. अधिकारी, पदम प्रसाद, २०६९। अलैंची खेती : एक परिचय। अलैंची विकास केन्द्र, फिक्कल, इलाम।
५. सुब्बा, नीलम र केशव घिमिरे, २०६५। अलैंची व्यवस्थापन प्रविधि। कृषि अनुसन्धान केन्द्र, पाखीबास।
६. अलैंची रोग तथा कीरा व्यवस्थापन, २०६८। कृषि अनुसन्धान केन्द्र पाखीबास।
७. अलैंची खेतीमा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू, २०६८। कृषि अनुसन्धान केन्द्र, पाखीबास।
८. अलैंची नर्सरी व्यवस्थापन प्रविधि, २०६८। कृषि अनुसन्धान केन्द्र, पाखीबास।
९. संग्रौला, ईश्वरी प्रसाद, २०४६। नेपालमा अलैंची खेती। पाखीबास कृषि केन्द्र, पाखीबास, धनकुटा।

sigdel_kiran@yahoo.com

(लेखक अलैंची विकास केन्द्र फिक्कलका अलैंची विकास अधिकृत हुन्।)

अलैंची खेतीको इतिहास

परिचय तथा ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

नेपालको पहाडी इलाकामा अलैंचीबारी भन्ने नाम प्रशस्तै ठाउँमा सुन्न सकिन्छ। त्यस्ता अलैंचीबारी भनिने सबै ठाउँमा हाल अलैंची खेती गरेको भने पाइन्छ। यसबाट एउटा भनी सम्भावना के देखिन्छ भने कुनैबखत यी ठाउँमा जंगली अवस्थामा खेतीको रूपमा अलैंचीले ढाकेको थियो। भोजपुर जिल्लाको चम्पे गाविस वार्ड नं २ को सोर्याडमा १७० वर्षभन्दा पनि पहिलेदेखि अलैंची खेती भएको कुरा विभिन्न लेखमा पाइएको छ। पश्चिमतर्फ सल्यान, प्युठान, कास्की, स्याङ्जा, लमजुङ आदि जिल्लामा पनि सोही समयतिर अलैंची खेती भएको कुरा उल्लेख छ।

अलैंची एक निर्यातमूलक नगदे मसला बाली हो। नेपालमा कहिलेदेखि अलैंची खेती सुरु भयो भन्ने अबै पनि अनुसन्धानकै गर्भमा छ तर वि. सं. १८४०-५० तिर पूर्वी नेपालमा प्रशस्तै अलैंची खेती भइरहेको अडकल गर्न सकिन्छ। भारतको सिक्किममा सोभन्दा पनि पहिलेदेखि अलैंची खेती गरिएको र सोभन्दा पहिले प्राग-इतिहासकालदेखि नै जंगली अवस्थामा अलैंची रहेको हुँदा सिक्किम नै अलैंचीको उद्गमस्थल भएको अडकल गर्न सकिन्छ। नेपालमा यसको खेती पूर्वाञ्चल क्षेत्रको पहाडी जिल्लाहरू (इलाम, ताप्लेजुङ, पाँचथर, भोजपुर)- जो भारतको सीमासँग जोडिएका छन्, त्यहाँ करीब २०० वर्ष अघिदेखि सुरु भएको देखिन्छ। सुरुमा इलामका वासिन्दाले २-४ बोट व्यापारिक तथा आफन्तको घरमा कामको सिलसिलामा गएको बेला भारतको सिक्किमबाट घर फर्कदा आफूसँग ल्याई घर वरिपरि चिस्यान भएको ठाउँमा रोपी यसको खेती थालनी भएको बुझिन्छ। केहीको कथनअनुसार परापूर्वकालदेखि इलाम, सिक्किम, दार्जीलिङका वासिन्दाहरूको बीचमा सामाजिक सम्बन्ध भएकोले बिहेवारी हुने गरेको र घर-माइत चेलीबेटी, इष्टमित्र आउने-जाने गर्दा अलैंचीको महत्व बुझेर यसको प्रसार भएको

पदमप्रसाद अधिकारी

देखिन्छ। इलाम जिल्लाका जोगमाई, फिक्कल, पशुपतिनगर, गोर्खे, श्रीअन्तु गाविसहरूमा सुरुमा अलैंची लगाएको जानकारी पाइन्छ। त्यसैगरी, ताप्लेजुङको सिकैजामा अलैंची लगाएको भण्डै १२० वर्षभन्दा बढी भएको बृद्ध कृषक पशुपतिनाथ गुरागाईको भनाइ छ। उहाँले पनि २००३ सालतिर सिक्किमबाट केही अलैंचीको बिरुवा ल्याई ताप्लेजुङको लुङथुङ, लेलेप गाविसमा पर्ने यादिन खोल्सामा रोप्नु भएको जानकारीमा आएको छ।

उक्त बिरुवा रोपेको ३ वर्षपछि फल फलेको तर सुरुमा फल कहाँ लाग्छ भन्ने जिज्ञासा रहेको र सो बारे कसैलाई थाहा नभएको बुझ्नमा आएको छ।

पूर्वाञ्चलका पहाडी कृषकहरूले अलैंचीको महत्व बारे बुझ्दै गएपछि यसको खेती विस्तार वि. सं. १९१० सालदेखि भएको देखिन्छ। त्यसबेला राणाकालीन सरकारले अलैंचीको व्यापारको लागि भारतको पटना र मिर्जापुरमा कोठी स्थापना गरिदिएको थियो र सोही ठाउँबाट बिक्री हुने गर्थ्यो। यसरी यो बाली राष्ट्रको लागि विदेशी मुद्रा आर्जन गर्ने राम्रो साधन र किसानको लागि नगदे बालीको रूपमा चिनिन थाल्यो। यसै अवधिमा उत्पादन र बेचबिखनसम्बन्धी गहकिला सुधारहरू पनि भए। अलैंची किसानको खाता राख्ने, खातामा प्रत्येक किसानको अलैंची क्षेत्र निर्धारण हुनुपर्ने, स्थानीय प्रतिष्ठित व्यक्तिको जमानतमा इच्छुक किसानहरूलाई राज्यबाटै उत्पादन ऋण उपलब्ध गराउने, अलैंचीको मूल्य अग्रिम अनुमान लगाउने, प्रचलित दरभाउमा राज्यले नै अलैंची खरीद गर्ने, खरीद गरेको ५ दिनभित्र भुक्तानी भइसक्नुपर्ने, निश्चित ठाउँमा (गोलाहरू) मात्र खरीद-बिक्री हुनसक्ने, तोकिएको ठाउँभन्दा अन्यत्र खरीदबिक्री गर्ने वा तस्करी गर्नेउपर कडा कारवाही गर्नेजस्ता महत्वपूर्ण कदमहरू त्यबखत चालिएका थिए। भारतको मिर्जापुरको कारोबार लामो समयसम्म चलन सकेन तर पटनाको अलैंची कोठीले भने वि. सं. १९१९, १९२२, १९३७ मा क्रमशः २२४, ३८०, १२०० मेट्रिकटन अलैंची

बेचबिखन गरेको कुरा जानकारीमा आएको छ। (तत्कालीन कृषि विकास विभाग, बागबानी महाशाखा) त्यसपछि भने अलैंची कोठी पटनाको कारोबार मुस्कलले एक दशकसम्म मात्र चलन सक्यो।

सोभन्दा अगाडि उत्पादित अलैंची सबै ठाउँबाट धरानमा संकलन गरी बेचबिखन हुन्थ्यो तर त्यसताका तराईमा बढी गर्मी हुनाले औलो ज्वरो लाग्ने गर्नाले अलैंची बिक्री गर्न आउने कतिपय कृषकहरू बाटोमै मर्ने गर्थे। सो घटनाले गर्दा अलैंची व्यापारमा ह्रास आयो। फलस्वरूप अलैंची कोठीहरू बन्द हुँदै गए। कतिपय कृषकहरूले त त्यसबखत बगानबाट अलैंचीको भाड उखेल्दै फालेको कुरा कृषकहरू बताउँछन्। भण्डै ४०-५० वर्षसम्म अलैंची खेतीमा लाग्ने कृषकहरूले ठूलो नोकसानी खप्नुपरेको थियो। कतिपय अलैंची बगान मासियो तर पुनः १९९० सालदेखि मारवाडीहरूले उत्पादन थलो इलाममै अलैंची खरीद गरी त्यहीँबाट भारतीय व्यापारीहरूलाई बिक्री गर्न थालेपछि अलैंची खेतीले पुनर्जीवन पायो र कृषकहरूले यसको खेतीमा बढी ध्यान दिई उत्पादन बढाउन थालेको पाइन्छ। त्यस बेलादेखि हालसम्म अलैंची व्यापारमा मारवाडीहरूको ठूलो भूमिका रहँदै आएको छ।

२०२० सालमा 'मेची विकास कोष'बाट अलैंची खेती गर्ने कृषकलाई ऋण दिन थालियो। त्यसै बेला कृषि विकास बैंकबाट पनि अलैंची खेतीमा लगानी भएपछि यसको खेती विस्तार भई उत्पादन बृद्धि हुन थाल्यो। ऋण लिइसकेपछि बैंकको शर्त पूरा गर्न पनि कतिपय कृषकले अलैंची खेतीको विस्तार गरे। २०२०-२०२१ सालमा रु २१- प्रति केजीमा बिक्री हुने अलैंची हाल आएर रु २००० केजीसम्ममा बिक्री हुने गरेको छ।

आ.व. २०३२।०३३ (कृषि वर्ष) को बेला ४ लाख अलैंचीको बिरुवा विभिन्न जिल्लामा वितरण भयो। सोही वर्ष भारतको सिक्किमबाट उन्नत जातका (कोपिडे, राडभाड, साउने) अलैंचीको बिरुवा मगाई लगाइयो। इलामको फिक्कल, पान्दाममा अलैंची विकास योजनाको नाममा कार्यालय राखी अलैंची विकास कार्यक्रम संचालन गर्न नेपाल सरकारले ३४५ रोपनी जग्गा अधिग्रहण गर्‍यो। जुन कार्यालय हाल अलैंची विकास केन्द्रको नामले संचालन हुँदै आइरहेको छ। यसै केन्द्रले अलैंचीसम्बन्धी अध्ययन, तालिम, बीउ बिरुवा उत्पादन तथा वितरण गरी प्राविधिक सेवा पुर्याउँदै आएको छ। यस अवधिसम्म देशका प्रायः सबै जिल्लामा कृषि विकास कार्यालयहरू खुलिसकेका थिए। कृषि विभागले सञ्चालन गर्ने राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीय कार्यक्रम र समीक्षा गोष्ठीहरूमा जिल्लाहरूमा भएको र हुने अलैंची विस्तारसम्बन्धी योजनाहरू बारे छलफल हुन थाले। अलैंची खेती विस्तारसम्बन्धी लक्ष्यहरू किटान हुन थाले। यसबाट पनि अलैंची खेतीको विस्तार भएको देखिन्छ। कृषि सूचना शाखाबाट कृषि पत्रिकाहरूमा अलैंचीसम्बन्धी लेखहरू प्रकाशित हुनुका साथै रेडियो नेपालले पनि बेलाबखतमा अलैंची खेती र उत्पादन बारे कार्यक्रम प्रशारण गर्न थाल्यो।

नेपाल सरकारले २०३९ सालमा पूर्वाञ्चलका इलाम, पाँचथर, ताप्लेजुङ र तेह्रथुम जिल्लालाई अलैंची विकास क्षेत्र घोषणा गरेको थियो। सोही समयमा बागबानी विभाग तथा कृषि विभागअन्तर्गतको अलैंची विकास कार्यक्रमलाई चिया विकास निगमअन्तर्गत सारियो तर यस कार्यबाट अलैंचीको विकास उपलब्धिमूलक ढंगबाट हुन नसकेपछि पुनः २०४५ सालमा अलैंची विकास कार्यक्रमलाई कृषि विभागअन्तर्गत नै राखियो।

वर्तमान स्थिति

उत्पादनको डेढ-दुई सय वर्षको अन्तरालमा अनेकौँ उतार-चढाव पार गर्दै, पूर्वाञ्चलका केही जिल्लाबाट सुरु भएको अलैंची खेती हाल देशका सबै मध्य पहाडी जिल्लामा विस्तार हुन थालेको छ। उत्पादनले सजिलै बजार पाउने, अन्य बालीहरू नहुने ठाउँमा पनि सफलतापूर्वक अलैंची खेती गर्न सकिने आदि कारणहरूले यदा यसको खेती विस्तार सहजै भएको अनुमान लगाउन सकिन्छ। त्यस्तै अन्य खेतीको तुलनामा कम मेहनतमा यसको उत्पादन गर्न सकिने र कुनै आम्रदानी नै नपाइने जमीनबाट राम्रो कमाइ हुनसक्ने हुँदा कृषकहरू अलैंची बालीप्रति बढी आकृष्ट भएको बुझिन्छ। अलैंची खेतीको विस्तारमा कित्ता-नापी कार्यक्रमले पनि थप सहयोग पुर्याएको थियो। कुनै-कुनै जिल्लामा कित्तानापी कार्य ढिलो सुरु भयो। बाँभो जग्गा देखिएमा व्यक्तिको नामबाट लगतकट्टा गरी सरकारी वन क्षेत्र घोषणा गर्ने कित्ता-नापीको नियम भएकोले जग्गा आफ्नो नाममा कायम राख्न बाँभो तथा सम्भाव्य ठाउँमा कृषकहरूले अलैंची खेती गर्ने अभियान चलाए। संखुवासभा जिल्लामा अलैंची खेती विस्तार हुनुको कारण यसैलाई मान्न सकिन्छ।

आर्थिक वर्ष २०६८/०६९ सम्मको रेकर्ड अनुसार नेपालका ४० जिल्लामा अलैंची खेती हुन थालेको छ। क्षेत्रफल तथा उत्पादनको हिसाबबाट ताप्लेजुङ, संखुवासभा र इलाम जिल्लाले पहिलो, दोस्रो र तेस्रो स्थान ओगटेको छ। नेपालमा १४,२०६ हेक्टर क्षेत्रफलमा अलैंची खेती भइरहेको छ। जसमध्ये ११,६६५ हेक्टर क्षेत्रफल उत्पादनशील अवस्थामा रहेको अनुमान गरिएको छ। यसबाट वार्षिक ६,०२६ मेट्रिक टन अलैंची उत्पादन भइराखेको छ। यसको उत्पादकत्व ०.५२ मे. ट./हे छ। कूल उत्पादनको ९८ प्रतिशतभन्दा बढी भारतलगायत समुद्रपार देशहरूमा निर्यात भइरहेको छ।

थप जानकारीको लागि

वरिष्ठ अलैंची विकास अधिकृत
अलैंची विकास केन्द्र, फिक्कल (इलाम)
०२७ ५४०१३२ / ९८५२६८०९६७
padamadhikari04 @ gmail.com

Export Potential and Challenges of Large Cardamom in Eastern Development Region of Nepal

■ **Prof. Dr. Pramod Kumar Jha**

1.1 Introduction

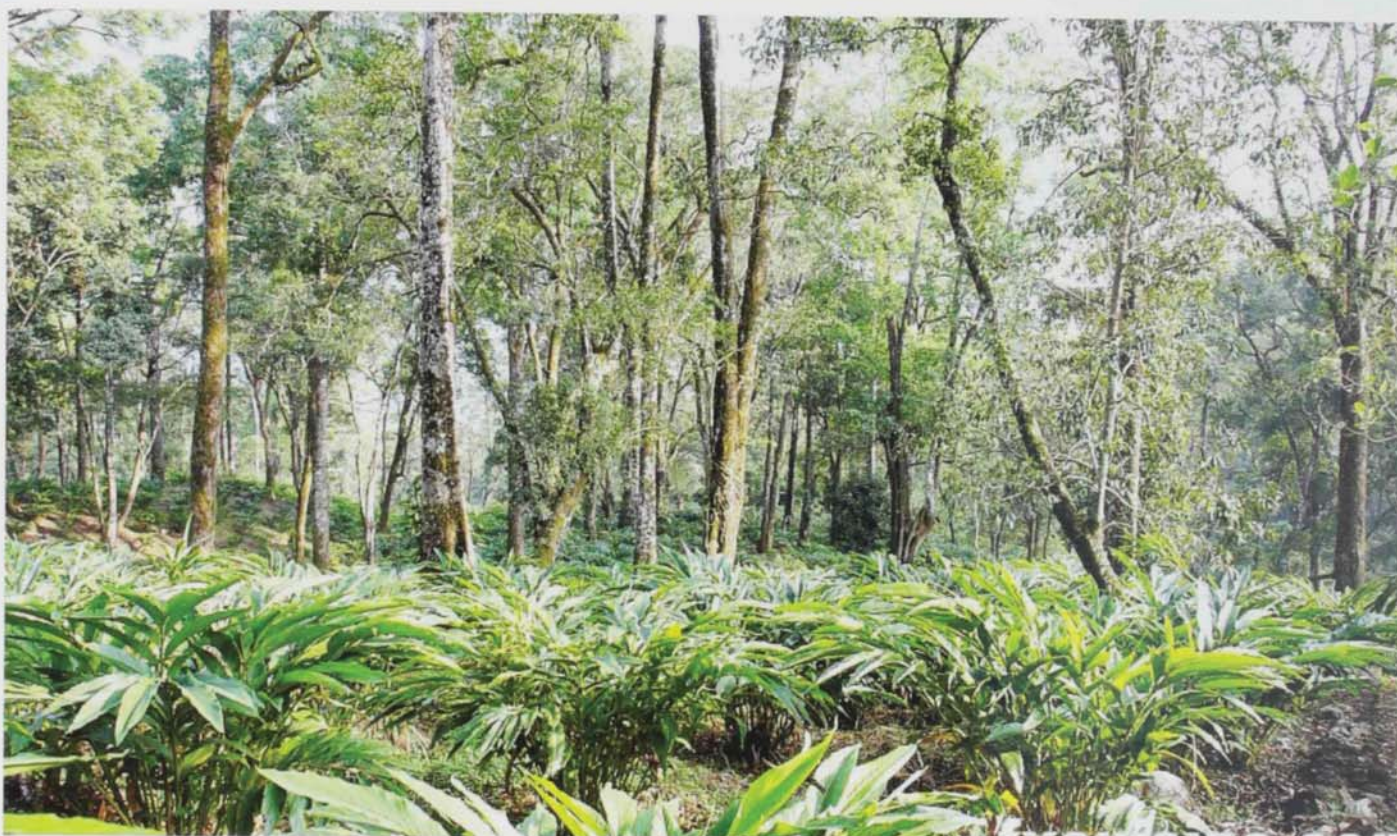
South Asian soil is a unique region where a large economy like India coexists with small economies such as the Maldives, Bhutan, Nepal and Sri Lanka. Five of the eight countries of the region are least-developed countries (LDCs). Trade in agro-based product is crucial for promoting economic cooperation as it complements the expansion of trade and investment in goods. South Asia has a strong comparative advantage in its agricultural sector, which accounts for a significant and growing share of the region's total output, mainly due to a combination of strong demand and effective reforms undertaken by South Asian countries. However, due to lack of adequate research on agro-based export potential policy and limited availability of data on international trade in various agricultural products, policy makers have limited guidance as to how liberalization of trade and investment in agricultural sector should proceed at the regional level.

Nepal is a country of huge potential and is facilitated with its geographical importance between two big markets of Asia- China and India. Among nineteen competitive products of export management in Nepal, Eastern Development Region is leader in Large

Cardamom, Tea, Ginger, Lentil, Education, Health and Tourism. Apart from these potential exports, some other agro-based products like Areca Nut, Milk products, Vegetable items, Fruit and Juice products are also contributory items of export management in Nepal.

1.2 FOCUS ON EXPORT POTENTIAL OF LARGE CARDAMOM

Among Six Potential items of export, Large Cardamom occupies significant place in the export management of Nepal in terms of the monetary transactions. The geographical advantage and the conducive atmosphere in the Hills of Eastern Development Region, there is huge potential of producing Large Cardamom at a qualitative and quantitative scale in this part of the country. The marketing management of Large Cardamom is successfully materialized by FLCEN (Federation of Large Cardamom Entrepreneurs of Nepal). The situation demands that FLCEN should only provide the responsibility to the farmers for the production of Large Cardamom. The complexity of marketing management should be taken by the institutional development of FLCEN so that the farmers can focus with full of their physical and mental abilities on the production management of export promoting items. Due to the high value

of Large Cardamom on the foreign soil, there is good scope of Income Employment Generation on Nepalese Soil especially in Eastern Development Region of the country. The quality management is also appreciated in the different foreign markets. The district chapter of the production management should also be carried out by FLCEN so that the equal focus can be provided at each and every corners of the Large Cardamom production.

1.3 NTIS LISTED NINETEEN EXPORT POTENTIAL MATERIALS OF NEPAL

Potential of Export Management in Eastern Development Region

- Huge Agro-based Resources are available in EDR.
- Culture of Industrial Development of Nepal was originated from EDR with the Establishment of Biratnagar Jute Mill at Biratnagar in 1993B.S.
- Majorities of Industrialists with National and International reputation are running Medium and Large Scale Industries in

Purbanchal region in Nepal.

- According to NTIS 2010, Nepal is competitive in 19 Export Promoting Materials out of which Six Products (Tea, Large Cardamom, Ginger, Lentil, Health Tourism and Educational Development) are available in EDR.
- Ilam is leader in Large Cardamom, Tea and Ginger whereas Biratnagar is Power House for Health, Tourism and Education.
- Purbanchal is Gateway of Four Countries (China, India, Bangladesh and Bhutan), which ensures and facilitates marketing management of Export Promoting Materials and Industries.
- Kolkata (Haldia Port) and Visakhapatnam Ports are located at affordable distance from EDR, which opens the gateway of Export to third countries as well.
- Connectivity of Jogbani to Kimathanka through surface transport increases export potentiality of Nepal in markets of China and India.

No.	Sectors	Electricity Intensity	Water Intensity	Overall Resources Intensity
Agro-Food				
1.	Large Cardamom	Low	Medium	Medium-Low
2.	Ginger	Low	Low	Low
3.	Honey	Low	Low	Low
4.	Lentils	Medium	Low	Medium-Low
5.	Tea	Low	Low	Low
6.	Instant Noodles	Medium	Medium	Medium
7.	Medicinal herbs/Essential Oils	Low	Low	Low
Craft and Industrial Goods				
8.	Handmade Paper	Low	Medium	Medium-Low
9.	Silver Jewelry	Low	Low	Low
10.	Iron and Steel Products	High	Medium	Medium-High
11.	Pashmina Products	Medium	Medium	Medium
12.	Wool Products	Medium	Medium	Medium
Services				
13.	Tourism	Medium	Medium	Medium
14.	Labour Services	None	None	None
15.	IT and BPO Services	Medium	Low	Medium-Low
16.	Health Services	Low	Medium	Medium-Low
17.	Education Services	Low	Low	Low
18.	Engineering Services	None	None	None
19.	Hydro-Electricity	Low	High	Medium

i. SEZ is likely to be established, which is likely to boost up export capability of Large Cardamom in EDR.

1.4 Eastern Development Region Chapter

Among nineteen NTIS listed export potential materials, six of them are available in this region of Nepal, which can be listed as follows:

- a. Large Cardamom
- b. Ginger
- c. Tea
- d. Lentil
- e. Health Services
- f. Education Services

Apart from these potential exports, some other agro-based products like Areca Nut, Milk products, Vegetable items, Fruit and Juice products are also contributory items of

export management in Nepal.

1.5 Some Major Challenges of Export Promotion of Agro Products Like Large Cardamom in EDR:

- a. Lack of Special focus and Realistic Feasibility Study of Exportable Items like Large Cardamom in Purbanchal Region.
- b. Due to Instability, Government has not been able to focus on potential market where these items such as Broom, Nuts, Fruit Juice herbs can be produced and exported through commercial approach from Nepal.
- c. Huge Power Crisis.
- d. Intellectual Property Rights (IPR) through the patent weapon restricts seed management and other developments of exportable products from Nepal.
- e. Lack of Proper Implementation of the

- establishment of SEZ at Purbanchal in general and Biratnagar in particular. EPZ needs to be implemented as well.
- Weak provision of Subsidy Management for Large Cardamom.
 - Promotional Activities in the form of International Trade Fair of Potential Exportable Products at SAARC level and inviting export pockets of Nepal have not properly been organized in Purbanchal region.
 - In the case of federal structure, inter-state tax hurdle may obstruct the export promoting materials like Large Cardamom.
 - Unexpected strikes, bandh, labour owner dispute and such other elements discourage exporters to focus on export promoting materials like Large Cardamom of the country.
 - R & D is not properly connected within agriculture sectors, which really hinders the commercialization of agro-based export promoting materials in Nepal.
 - Due to matured political transition period, the ambitious agricultural development and export promoting policies are not properly implemented in Nepal.
- The potential export management creates a room to develop Eastern development region as the export basket of Nepal.
 - Export promotion houses are likely to take authorized shape in Eastern Development Region of Nepal. It is likely to enhance the volume and value of the export of Large Cardamom in this region of the country.
 - Connectivity of Jogbani-Kimathanka highway will further enhance the potential of this region as Export Hub of Nepal.
 - The magnitude of Poverty will also be alleviated in this region through the productive export exercise and income employment generation.

1.7 Recommendations

- ### 1.6 Concluding Observations
- Among Nineteen competitive items of export management of Nepal, Eastern Development region is the productive contributor in six exportable products of the country and Large Cardamom occupies significant place in the export management of the country.
 - These items of export management can be productive source of income employment generation in Nepal.
 - Apart from NTIS list-2010, some other agro-based products of export like areca nut, milk products, fruit juice and vegetables are also potential items of export from Eastern Development region of Nepal.
- There should be birds' eye on cost benefit analysis of export management of potential products.
 - To facilitate the potential items of export, export promotion exercises in the form of SEZ and EPZ should be developed with commitments and determination.
 - Apart from NTIS list, other agro-based products of export should be supported by Subsidy Management to make products more competitive in the foreign markets.
 - Farmers should be given the responsibility for the production of Large Cardamom; the responsibility of marketing management should be taken by the government and other export houses in Nepal.
 - Large Cardamom of Eastern Development Region should be focused as major export basket comparative advantage.
 - For Areas of Comparative advantage, export management should further be rationalized to develop the image of the country on the foreign soil.

Professor of Economics
Tribhuvan University, Nepal

नेपाली अलैंचीको सामुहिक व्यापार चिन्ह : यसको दर्ता, प्रयोग तथा व्यवस्थापन

नेपाली अलैंचीको 'अलैंचीको सामुहिक चिन्ह प्रयोग सम्बन्धी नियमावली र आचार-संहिता २०७१' तयार भई दर्ता हुने कार्य भएको छ। नेपाल सरकार वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्रको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले व्यवस्था गर्ने भएको अलैंचीको व्यापार चिन्ह प्रयोगमा ल्याउनुको उद्देश्य अलैंचीको उच्चस्तरीय गुणलाई संरक्षण गरी नेपाली अलैंची उद्योग-व्यवसायको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता विकासमा सहयोग गर्दै अलैंची वस्तुमा निर्धारित गुणस्तरबारे

राजेन्द्र सिंह

उपभोक्ता तथा आयातकर्ताहरूलाई विश्वस्त तुल्याई नेपाली अलैंचीको अन्तर्राष्ट्रिय बजार विस्तार एवम् विकास गर्नु रहेको छ।

आचार-संहितामा नियमावली र आचार संहिता पालना गर्न नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघका सबै सदस्यहरू तयार रही अलैंचीको समग्र विकासका लागि यस कार्यमा आफ्नो कर्तव्य ठानेका छन्। महासंघमा आवद्ध सबै उद्योग-व्यवसायमा बिनाभेदभाव समान रूपमा यो नियमावली र आचार-संहिता लागू हुनेछ। महासंघका सदस्यहरूले नियमावली र आचार-संहितामा व्यवस्था गरिएका सबै प्रकारका मापदण्ड पालना गर्नुपर्नेछ।

यसैबीच, नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले निजी क्षेत्रका व्यावसायिक संघ-संस्था र नेपाल सरकारले सहयोगमा अलैंचीको सामुहिक चिन्हलाई प्रभावकारी ढंगबाट परिचालन गर्नका लागि एक 'अलैंची सामुहिक चिन्ह अनुगमन तथा मूल्यांकन उपसमिति' समेत निर्माण गर्नेछ। अलैंचीको सामुहिक चिन्ह अनुगमन तथा मूल्यांकन उपसमितिका सदस्यहरू देहायबमोजिम हुनेछन्।

(क) नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघको कार्यसमितिका अध्यक्ष - संयोजक

(ख) नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघको कार्यसमितिका प्रतिनिधि २ - सदस्य

(ग) अलैंची व्यवसायमा सम्बद्ध अनुभवी व्यवसायी २ - सदस्य

(घ) नेपाल गुणस्तर तथा नापतौल विभागका प्रतिनिधि १ - सदस्य

(ङ) व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्रका प्रतिनिधि १ - सदस्य

(च) भन्सार विभागका प्रतिनिधि १ - सदस्य

(छ) नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका प्रतिनिधि १ - सदस्य

(ज) कृषि विभागका प्रतिनिधि १ - सदस्य

अलैंचीको सामुहिक चिन्ह अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिको कार्यक्षेत्र निम्नानुसार हुनेछ -

(क) अलैंचीको सामुहिक चिन्हको प्रयोग नियमावली तथा आचार-संहिताअनुसार भए-नभएको अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने।

(ख) सामुहिक चिन्ह प्रयोग गर्ने क्रममा नियमावली तथा आचार-संहितामा भएका कमी-कमजोरीहरू औल्याई सोको संशोधन, सुधार गर्न महासंघलाई सचेत गराउने।

(ग) सामुहिक चिन्ह प्रयोग गर्नेसँग सम्बन्धित सबै पक्षहरू - महासंघ, नियमावलीअनुसार गठित समितिहरू, संघका सदस्यहरू आदिबाट भएका काम-कारवाहीहरूको अनुगमन तथा मूल्यांकन।

(घ) सामुहिक चिन्ह प्रयोग गर्नेसँग सम्बन्धित नेपाल सरकारका विभिन्न निकायहरूबाट भएका काम-कारवाहीबाट हुने प्रभाव तथा असरको मूल्यांकन।

(ङ) निजी क्षेत्रहरूबाट सामुहिक चिन्हसँग सम्बन्धित काम-कारवाहीहरूको असर र प्रभावको मूल्यांकन।

(च) विदेशी बजारहरूमा प्रभावकारी ढंगबाट सञ्चालन भए-नभएको, भरपर्दो र सुरक्षित ढंगबाट यसको प्रयोग भए-नभएको

र यसको नक्कल गर्न खोजिएको जस्ता सूचनाहरु संकलन एवम् त्यस्ता कार्यहरुको अनुगमन तथा मूल्यांकन ।

अलैंचीको सामुहिक चिन्हको दैनिक प्रशासनिक कार्य सञ्चालनका लागि महासंघले एक 'सामुहिक चिन्ह व्यवस्थापन समिति' निर्माण गर्नेछ । यस समितिको सदस्य संख्या तथा गठन प्रक्रिया र समयावधि देहायबमोजिम हुनेछ -

क) नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघका वरिष्ठ उपाध्यक्ष-संयोजक

ख) नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघको कार्यसमितिवाट-३ जना सदस्य

ग) अलैंची कृषकबाट - ३ जना सदस्य

घ) अलैंची निर्यातकर्ताबाट - २ जना सदस्य

साथै अलैंचीको सामुहिक चिन्ह व्यवस्थापन समितिको कार्यक्षेत्र प्रशासन सञ्चालन, लेबल जारी गर्ने, नियमावली तथा आचार-संहिता संशोधनका लागि सिफारिश, कारवाहीका लागि

आचार-संहितालाई परिमार्जन तथा संशोधन गर्न सिफारिश गर्ने र कार्यन्वयनमा ल्याउने ।

यसैबीच, अलैंचीको सामुहिक चिन्ह दर्ता तथा प्रयोग गर्ने सन्दर्भमा नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले भूमिका तथा जिम्मेवारी लिनुपर्ने दायित्व हुनेछ । यसको भूमिका तथा जिम्मेवारी अलैंचीको सामुहिक चिन्ह दर्ता तथा प्रयोग गर्ने सन्दर्भमा नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ सर्वोच्च निकाय हुनेछ । सामुहिक चिन्ह दर्ता तथा प्रभावकारी सञ्चालनका लागि स्वदेशी एवम् विदेशी संघ-संस्था सबैसँग समन्वयात्मक सम्बन्ध विकास गर्नेछ । साथै, महासंघको विधान, सामुहिक चिन्ह नियमावली तथा आचार-संहिता एवम् नेपालको प्रचलित ऐनअनुसार सामुहिक चिन्हको दर्ता तथा संचालन प्रक्रियालाई व्यवस्थित गर्नेछ । यसका साथै अलैंचीको गुणस्तर कायम राख्ने सम्बन्धमा उच्च गुणस्तरको अलैंची उत्पादनको विधि तथा प्रांगारिक मलखाद प्रयोग गर्नु सबै सदस्यहरुको कर्तव्य हुनेछ । अलैंचीको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने

व्यवस्थासमेत महासंघले नै तय गर्नेछ । निकासीका लागि तयार अलैंची सदस्यहरुले जाँच गरेर मात्र सामुहिक चिन्ह लेबल जारी हुनेछ । महासंघका सदस्यहरु मात्र लेबल प्रयोगमा सहभागी हुन सक्नेछन् । महासंघको सदस्यता नलिएका उद्यमी-व्यवसायीहरुले लेबल प्रयोग गर्न चाहेमा लेबल प्रयोगका लागि निवेदन दिनुअघि नै संघको सदस्यता ग्रहण गरिसक्नु पर्नेछ ।

यो नियमावली कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन, 'सामुहिक चिन्ह'को प्रयोग र त्यसको नियमित सुपरीवेक्षण, नियमावली कार्यान्वयन गर्न आवश्यक जनशक्तिको पारिश्रमिक र नियमावली कार्यान्वयन गर्न आईपर्ने अन्य खर्चका लागि शुल्क भुक्तानी गर्नु प्रत्येक सदस्यको कर्तव्य हुनेछ । यसबाट आमदानी भएको रकम लेबल जारी गरेवापत संकलन भएको रकमको पारदर्शिताका लागि महासंघको नाममा

एउटा छुट्टै खाता खोली कोष खडा गरिनेछ ।

महासंघका सदस्यहरुले श्रम ऐन २०४८ तथा सोअन्तर्गत बनेको नियमावली र यसमा हुने संशोधनसहितको व्यवस्था पालना गर्नुपर्नेछ । साथै, अलैंची व्यवसायीहरुले वातावरणीय सन्तुलन कायम हुने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । यस व्यवसायको पारदर्शिताको लागि महासंघका सदस्यहरुले आफूले गरेको व्यवसायमा आफूले गरेका काम-कारवाही, व्यवस्था, क्रियाकलाप, उत्पादन, निकासी, खर्च, उधारो सम्बन्धी स्पष्ट आयलेखा जनाउनु पर्नेछ ।

सिफारिश, इजाजत दिने, गुनासाहरु सुन्ने तथा संकलन गर्ने, निरीक्षण तथा अनुगमन गर्ने, लेबल लागेको तथा लगाउने, उत्पादनको जाँच/परीक्षण गर्ने, लेबल छपाउने व्यवस्था, सामुहिक चिन्ह दर्ता र नविकरणको व्यवस्था गर्नेछ । यसको लागि आवश्यकताअनुसार प्रत्येक महिना समितिको बैठक बस्नेछ ।

यस समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार सामुहिक चिन्हको प्रयोग नियमावलीले व्यवस्था गरेको क्षेत्रभित्र रही सामुहिक चिन्ह सम्बन्धी प्रशासन दैनिक सञ्चालन गर्ने/गर्न लगाउने र कार्यसञ्चालनको क्रममा आवश्यक निर्णयहरु लिने र उक्त निर्णयहरु महासंघको कार्यसमितिको बैठकबाट अनुमोदन गर्ने रहेको छ । सामुहिक चिन्हको प्रभावकारिता, कमी तथा कमजोरी, व्यावहारिक समस्या आदिलाई मध्यनजर राख्दै नियमावली तथा

वरिष्ठ अधिकृत

व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्र

ताप्लेजुडमा अलैंची र आर्थिक विकास

पूर्वी नेपालका पहाडी जिल्लामा अलैंची एक महत्वपूर्ण नगदेबालीको रूपमा रहेको छ। मसलाबालीको रूपमा लिइने अलैंचीको वैज्ञानिक नाम एमोमम सुबुलाटम (Amomum Subulatum Rox) हो। यो एकदलीय तथा बहुवर्षे नगदे बालीको खेती समुद्र सतहबाट ८०० देखि २००० मिटरसम्मको उचाईमा हुनसक्छ। २००० देखि ५५०० मिलिलिटर सरदर वर्षा हुने र ८ देखि २० डिग्री तापक्रम भएको भिरालो चिस्यानयुक्त छायाँदार जमीनमा अलैंची बाली राम्ररी फस्टाउँछ।

सर्वत, चिया, मिठाइ र मासु तथा अन्य भोजनलाई स्वादिष्ट र वासनादार बनाउन मसलाको रूपमा, खानापछि मुखसिद्धिको रूपमा, तलतल मेटाउन सुपारीको सद्दा, आयुर्वेदिक औषधि आदिमा अलैंची प्रयोग भएको पाइन्छ। अलैंचीको बोक्रा धूप र रंग बनाउन कच्चापदार्थको रूपमा प्रयोग हुन्छ भने यसको बोटलाई गोठ, कटेरा छाउने स्याउला र नेपाली कागज बनाउने कच्चा पदार्थको रूपमा पनि प्रयोग गरिन्छ। नेपालका ४० जिल्लाहरू, भारतको सिक्किम तथा पश्चिम बंगाल, इण्डोनेसिया, चीन, ताञ्जानिया र भूटानमा यसको व्यावसायिक खेती हुँदै आएको छ।

समुद्र सतहबाट करीब ७०० मी.देखि २२०० मी.सम्मको उचाईमा ताप्लेजुड जिल्लामा व्यावसायिक रूपमा खेती गरिएको एक प्रमुख नगदे बाली हो अलैंची। ताप्लेजुड जिल्लाको सवालमा हाल खेती गरिरहेका प्रमुख जातहरूमा रामशाई, गोलशाई, चिवेशाई, साउनेशाई र डम्बरशाई रहेका छन। करीब एक शताब्दी पूर्व भारतको सिक्किमबाट कोसेलीको रूपमा ताप्लेजुड आएको अलैंची करीब तीन दशकयता सामान्य रूपमा खेती सुरु गरिएको र पन्ध्रवर्ष यता भने व्यावसायिक रूपमा खेती गर्न थालिएको हो। यति छोटो समयमा नै जिल्लाको अर्थतन्त्रमा ठूलो प्रभाव जमाउन सफल अलैंची अर्थोपार्जनको आधारशीला बनेको छ।

भिरालो तथा ओसिलो जमीनमा राम्ररी फस्टाउन सक्ने अलैंचीको संरक्षण गर्नलाई रुखको छायाँको आवश्यकता भएको हुनाले, आर्थिक मात्र नभएर वातावरणीय दृष्टिकोणले पनि यसको महत्व छ। अलैंचीको कारणले वातावरण प्रदूषणमा न्यूनिकरण, भू-क्षय न्यूनिकरण, पानी मुहान संरक्षणजस्ता कुराहरूले पनि यसको महत्व रहेको छ।

ताप्लेजुड जिल्लामा वार्षिकरूपमा २५०० देखि ३००० मे टनको हाराहारीमा अलैंची उत्पादन भइरहेको छ। हालको मूल्यअनुसार करीब दुई अर्ब रुपैयाँ अलैंचीको माध्यमबाट जिल्लामा भित्रिने गरेको छ। यसबाट कृषकहरूको आर्थिक विकासमा ठूलो सहयोग

सन्तोष खतिवडा

पुगेको देखिन्छ। हालका दिनहरूमा अधिकांश कृषकले घरमा जस्ताको छानो लगाउने, डिसहोम, एलसीडी टेलिभिजनहरूको प्रयोग गर्ने, महंगा-महंगा मोवाइलहरूको प्रयोग गर्ने र फुर्सदको समयमा बिलासी जीवन समेत बिताउन थालेका छन्। जिल्ला सदरमुकाम तथा अन्य शहरी क्षेत्रहरूमा घरजग्गा जोड्नेदेखि लिएर सडक यातायातको पहुँच पुगेको ठाउँमा मोटरसाइकलहरूको प्रयोगसमेत गर्न थालेको देखिन्छ। यस्ता क्रियाकलापहरूबाट ग्रामीणस्तरका अलैंची कृषकहरूको जीवनस्तर शहरको भन्दा राम्रो र बिलासीसमेत देखिन थालेको छ।

मूलतः मानिसको जीवनशैली आर्थिक विकाससँगै परिवर्तन हुनु स्वाभाविक हो। उपभोक्ताको खरिद गर्न सक्ने क्षमताका आधारमा बजार निर्धारण हुनु अस्वभाविक होइन। तथापि, हालको जिल्लाको आर्थिक गतिविधिलाई हेर्ने हो भने अलैंचीबाट प्राप्त भएको पैसालाई सबै कृषकले सही ठाउँमा उपयोग गरेको देखिँदैन। बिलासिता तथा मनोरञ्जनमा बढी खर्च गर्ने कृषकसमेत भेटिने गरेका छन्।

सदरमुकामका निजी विद्यालयहरूमा होस्टल राखेर अध्ययन गर्न पठाउने सिलसिलामा आफ्ना नानीहरूलाई मागेजति खर्च दिएर पठाउने र बच्चाले खर्च कहाँ-कसरी गरिरहेका छन् भन्ने अनुगमन गर्ने बानी कृषकमा छैन। यसबाट बच्चाहरूको बानी खर्चालु बन्दै जाने क्रम छ। पढाइ र भविष्यमा केही गर्नुपर्छ भन्ने बानी उनीहरूमा छैन। अध्ययन नगरी पनि पुछ्छ भन्ने सोचाइ केटाकेटीमा बढ्दै गएको देखिन्छ। कृषक आफैँ पनि मदिराजन्य पदार्थ तथा अनुत्पादक क्षेत्रमा बढी खर्च गर्न थालेका छन्। वर्तमान अवस्थालाई मध्यनजर गर्ने हो भने अलैंचीबाट प्राप्त भएको रकमलाई घरेलु तथा साना उद्योगहरूमा लगानी गरी दीगो आमदानीको स्रोत थप गर्न सकिने अवस्था छ।

यसैगरी, उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानी गर्ने पद्धति विकास गर्न सक्ने हो भने हाम्रो क्षेत्रमा अलैंचीको माध्यमबाट अन्य आर्थिक आमदानीका स्रोतहरूको पहिचान गरी थप आमदानी गर्न सकिने अवस्था छ। तर कृषकहरू त्यसप्रति ध्यान दिएर काम गर्न सकिरहेका छैनन्। सरकारवाला निकायहरूले समेत अलैंचीबाट प्राप्त पैसालाई लगानी गर्न प्रोत्साहन गर्न सकेको खण्डमा जिल्लाको अर्थिक विकासमा थप मद्दत पुग्न सक्ने देखिन्छ। भोलिका दिनमा अलैंचीको बजार सुनिश्चित भएन यदि भने सो बेला आइपर्नसक्ने जोखिम कृषकहरूले मध्यनजर गरी आजैका दिनबाट सबै सरोकारवाला निकायहरूले ध्यान दिन जरुरी छ।

निवर्तमान अध्यक्ष, ताप्लेजुड उद्योग वाणिज्य संघ

अलौची व्यवसायका धरोहरहरू

स. लक्ष्मीनारायण पौड्याल

स. लक्ष्मिनन्द पौड्याल

स. कपिलमणि शिवाकोटी

यशवन्तराव उपेठी

पुधलाल ओंका

स. कृपाराम शर्मा

नन्दमणि विमली

स. ब. शर्मा

हरिप्रसाद गैवाल

हरिप्रसाद गैवाल

स. शर्मा

■ अगिल दुगना / रोहित काफ्ले

'पहिलो' शब्द आफैमा ओजपूर्ण र महत्वपूर्ण मानिन्छ। जुनसुकै विषय अथवा प्रसंगमा 'पहिलो' शब्द लाग्छ भने त्यसको विशेष महत्व रहन्छ, त्यो एउटा इतिहास बन्छ। पहिलो पटक विश्वको सर्वाधिक गिब्र नेपालको सगरमाथाको सफल आरोहण गर्ने नेपालकै तेन्जिङ शेर्पा र विदेशी नागरिक एडमण्ड हिलारीको नाम सम्मानपूर्वक सिद्ध मात्र होइन पर्वतारोहणको क्षेत्र यी दुई साहसीको नामबाट शुरु हुन्छ। आधा शताब्दी भयो उनीहरू सगरमाथा चढेको र यो आधा दशकमा हजारौं देशी-विदेशी नागरिकले सगरमाथाको सफल आरोहण गरिसकेका छन्। वर्षानि वर्षै मानिस सगरमाथा चढ्छन्। तर, ती सबैले शेर्पा र हिलारीको जस्तो सम्मान पाएका छैनन्। किनभने तिनीहरू 'पहिलो' होइनन्। पहिलो बनेका यी दुई पर्वतारोहणको नाम पर्वतारोहण इतिहासमा सुनौलो अक्षरले लेखिएको छ।

यस्ता असंख्य उदाहरण छन् जो पहिलो पटक भएका कारण वेग्लै पहिचान र महत्व बोकेका छन्। फरक कति मात्र हो भने पहिलो पटकको विषयको दायरा कति फरककिलो र सङ्कुचित छ। यहाँ पहिलो वा पहिलो पटकको सन्दर्भलाई अलौचीको प्रसंगमा जोड्न खोजिएको हो। नेपालको प्रमुख नगरे वाली हो अलौची। नेपालको पूर्वी पहाडी जिल्लामा उत्पादन हुँदै आएको अलौची अहिले पश्चिमी पहाडी जिल्लासम्म फैलिएको छ। वर्तमान अवस्थामा अलौचीको मुख्य आकाशिएको छ। मुसुकै समय अर्थात्कतिमा उल्लेख्य टैवा पुर्याउँदै आएको अलौचीको व्यवसायको इतिहास पनि एउटा महत्वपूर्ण पाटो हो।

यहाँ अलौची व्यवसायका अगुवा अथवा 'पहिलो' व्यवसायीका व्यावसायिक जीवन-मोडलाई समेटेर प्रयत्न गरिएको छ। विभिन्न जिल्लामा गएर खोजिएका व्यक्तित्वहरूलाई हामीले अलौची स्मारिकामा अटाएका छौं। मेची अञ्चल अलौची उत्पादन तथा व्यवसायको उदात्त भूमि हो भने छिमेकी कोशी अञ्चलका केही जिल्लामा पनि अलौचीको उत्पादन तथा कारोबार प्रयास हुने गरेको छ। कोशी अञ्चल अन्तर्गत धरानको फुले बजार अलौची कारोबारको केन्द्रविन्दु थियो। विगतको इतिहास हेर्दा फुलेमा स्व. हुस्मचन्द अग्रवाल, उनका भाई स्व. इन्द्रचन्द अग्रवाल, स्व. राजेन्द्र जैसवाल, स्व. मोरछज अग्रवाल, गणेश चौधरी, हर्बहादुर श्रेष्ठ, कृष्णगोपाल श्रेष्ठ, नरबहादुर श्रेष्ठ, रामकुमार अग्रवालको नाम अलौची व्यवसायीका रूपमा अपरिचित छ। यसैगरी, धनकुटाको व्यस्त बजार हिले पाखीवासमा पनि तेजप्रसाद राई, निमा माइला शेर्पा, इन्द्रबहादुर तामाङ, बाबुलाल राई, निमा सोलु तथा धनकुटाकै महाभारत गाविसमा भजनलाल राईलगायतले अलौचीको कारोबारलाई अगाडि बढाएको इतिहास छ। त्यस्तै उत्पादनको दृष्टिकोणले दोस्रो जिल्ला मानिएको संबुवासभामा अलौचीको कारोबार पुष्करलाल उवासले आरम्भ गरेको बताइन्छ। पछि सुमन श्रेष्ठ, छम्सेनि काफ्लेसगयतले अलौचीको कारोबारलाई निरन्तरता दिइरहेका छन्। यसैगरी, भोजपुरमा अलौची व्यवसाय शुरुआत गर्ने व्यवसायीका रूपमा भविष्य श्रेष्ठ र भीमबहादुर राईको नाम अघिल्लो पटकमा आउँछ। कोशीकै तेह्रथुम जिल्लामा २०२२ सालमा आठठुङका छत्रबहादुर कार्कीले अलौची रोपण गरेको इतिहास छ। अलौची छेती विस्तार हुँदै गएपछि बसन्तपुर बजारमा स्थानीय वीरबहादुर लिम्बूले अलौचीको व्यवसाय शुरु गरेका थिए भने बलबहादुर सुब्बा, फेन्बाछिरिङ भुटिया, गोपाल भुजेल, गणेश पौडेल, अमृत सुवेदीलगायतले व्यवसायलाई अगाडि बढाइरहेको अवस्था छ। यता अलौचीको उदात्त जिल्ला इलामको व्यस्त बजार दिव्यदिमा अलौची व्यवसायीको रूपमा स्थानीय गोविन्द पौडेलको नाम आउँछ। यस लेखमा कोही व्यवसायीको नाम छुटेको पनि हुन सक्छ। ती नामहरू दोस्रो स्मारिकामा समेटेर प्रयत्न गरिनेछ।

स्व. ताराचन्द विन्दल

उनी यो संसारमा छैनन् तर उनले दुःखसाथ शुरु गरेको व्यवसायमा छोरा-नातिहरु जमेर लागेका छन् । उनले व्यवसाय गर्दा केही रुपैयाँमा कारोबार हुने वस्तुको अहिले परिमाणअनुसार हजार, लाख अनि करोडमा कारोबार हुन्छ । उनले छोडेको व्यवसायको विरासत अहिले उनका छोराहरुले छुट्टाछुट्टै रुपमा चलायमान गराएका छन् । उनी नरहे पनि त्यो व्यावसायिक फाँटमा उनको नाम श्रद्धापूर्वक, सम्मानपूर्वक लिने गरिन्छ ।

प्रसंग अलैंची व्यवसाय र स्व. ताराचन्द विन्दलको हो । मारवाडी र व्यवसाय – एकअर्काका पूरकजस्तै हुन् । मेची अञ्चलकै प्रमुख व्यापारिक केन्द्र विर्तामोडको अलैंची व्यवसायको इतिहास खोतल्दा पहिलो पंक्तिमा नाम आउने एकजना व्यवसायीको नाम हो **ताराचन्द विन्दल** । विर्तामोडमा अलैंची भित्र्याउने त्रिमूर्तिको एक मूर्ति उनी ।

भापामा अलैंची फल्दैन तर भापाकै विर्तामोडमा तयारी अलैंची थुप्रिन्छ । विर्तामोडमै लोड भएर भारत निकासी हुन्छ र अन्य खाद्यान्न नहुने पहाडका भीरपाखामा फलेका अलैंची टूलो

परिमाणमा तेस्रो मुलुक पुग्छ । यसरी विदेशी मुद्रा आर्जन भइरहेको र देशको अर्थतन्त्रमा अलैंचीले टेवा पुऱ्याइरहेको अवस्था हो । त्यसो हो भने मुलुकको अर्थतन्त्रमा स्व. विन्दलको पनि त योगदान रह्यो नि ! हाइन र !

अहिले उनको सम्झना मात्र बाँकी छ व्यावसायिक वृत्तमा, विन्दल परिवारमा तर उनका छोराहरु पवनकुमार र इन्द्रचन्दले अलैंचीको व्यापारलाई निकै फैलाइसकेका छन् । अलैंची व्यवसायी महासंघले प्रकाशन गर्न लागेको स्मारिकामा अलैंची-संवादका लागि स्व. ताराचन्द विन्दललाई रोजियो । किनभने विन्दलको व्यावसायिक जीवनले अलैंची व्यवसायको वर्तमान अवस्थालाई संगति प्रदान गर्दछ । बुबाको व्यावसायिक, खासगरी अलैंची व्यवसाययात्राको सन्दर्भमा आफूले जाने-बुझेका घटनाक्रमहरु सुनाए छोरा पवनकुमार र इन्द्रचन्दले । इन्द्रचन्द भन्छन्- 'बुबा भन्नुहुन्थ्यो नामी चोर मार खावा, नामी सेठ कमा खावा ।' अर्थात्, नामी चोरले कुटाइ खान्छ, नामी सेठले कमाएर खान्छ । त्यस्तो उपदेशात्मक भनाइलाई आत्मसात गर्ने विन्दल परिवारले विर्तामोडमा कमाएर खाइरहेको छ मुख्य रुपमा अलैंची व्यवसायमै ।

अलैंची - नेपालको प्रमुख नगदे बाली । पानी परिहने पहाडी भिरालो जमीनमा फल्ने मसलाबाली । अलैंचीको उत्पादन र व्यवसायको इतिहास पूर्वी पहाडी जिल्लासँग जोडिएको छ । अहिले पश्चिमका पहाडी जिल्लामा पनि विस्तार हुँदैछ । ताराचन्द विन्दल पनि पहाडमै जन्मिए । उनको जन्मथलो पाँचथरको रवि । तराईका सुगम जिल्लामा व्यापार-व्यवसाय गर्न रुचाउने मारवाडी समुदायका केही परिवारले कर्मभूमि पहाडलाई नै रोजे - हावापानी राम्रो, अलैंजस्तो बहुमूल्य वस्तु उत्पादन हुने ठाउँ । स्व. ताराचन्दका बाबुले पनि पहाड नै रोजे । मारवाडी समुदाय सौखिन र धनाढ्य समुदाय मानिन्छ । तर, ताराचन्दले पहाडका उकाली-ओरालीमा पैताला खियाएका छन् । उनका छोराहरुले पनि पहाडको दुःख भेलेका छन् । ताराचन्दले ढिँडो-गुन्द्रुक खाए । आना-सुकाको हिसाब गरे ।

पहाडमा मोटर कुद्न थालेको धेरै भएको छैन । पहाडमा सडक पुगेको धेरै भएको छैन । तर, पहाडमा विन्दल परिवारले व्यापार गरेको दशकौँअघि हो । पहाडमा विन्दल परिवारले अलैंचीको खरिद-बिक्री गरेको दशकौँअघि हो केही रुपैयाँ मनमा । आज विर्तामोडबाट खरिद-बिक्री गर्छ हजारौँ रुपैयाँ मनमा । पछि

फर्कौं - सौखिन समुदायका भए पनि हिँडेर अथवा घोडामा एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा पुग्नको विकल्प थिएन ताराचन्द्र विन्दलसँग। छोरा पवनका अनुसार ताराचन्द्रले वि. सं १९८३ मा कपडा व्यापारबाट व्यावसायिक जीवनको शुरुआत गरे। त्यतिखेर ११ वर्षका थिए रे उनी। अहिले ११ वर्षको केटाकेटीले व्यापार गर्छ भन्दा कसले पत्याउने? 'अहिले ती कुरा गर्दा पत्याउन गाह्रो पर्छ', छोरा इन्द्रचन्द्रले भने- 'बुबाहरूले तीन-चार दिनको बाटो हिँडेरै व्यापार गर्नुपर्थ्यो। रबिबाट हिँडेर इलामको नामसालिङ हुँदै सीमावर्ती सुकियापोखरी, दार्जीलिङ पुगेर कपडा ल्याउनुहुन्थ्यो। घोडा हुनेहरूलाई अलि सजिलो थियो। बुबाको आर्थिक अवस्था त्यति राम्रो थिएन, त्यसर्थ शुरुमा घोडा थिएन।'

पहाडको व्यापार अहिलेको ठूला शहरको 'डिपार्टमेन्टल स्टोर'जस्तो एउटै छानामुनि सबैथोक पाइने। फरक यति हो 'डिपार्टमेन्टल स्टोर' आधुनिकताकतासँग जोडिएको छ भने पहाडी बजारका पसल बाध्यता। अहिले पनि पहाडी क्षेत्रका अधिकांश पसलमा सबैथोक पाइन्छ। ताराचन्द्रले पनि त्यस्तै व्यापार गरे पहाडमा। त्यसैमा मिसियो अलैंची पनि। गाउँ-गाउँबाट किसान विभिन्न किसिमका खाद्यान्न लिएर आउँथे रबि बजार बिक्रीका लागि अनि जहाँ आफूले ल्याएको सामान बेचेर त्यहीँबाट लान्थे आफूलाई आवश्यक सामान। गाउँबाटै आयो अलैंची थोरै परिमाणमा ताराचन्द्रकोमा पनि।

ताराचन्द्रको अलैंची व्यवसायको शुरुआत पाँचथरमा भए पनि व्यवस्थित भएको इलाममा आएपछि हो। छोरा इन्द्रचन्द्रले बाबुको बिगत बयान गरे- '०७ सालमा रबि बजारमा लुटपाट मच्चियो रे! साँझपख एक हुल मानिस पसलमा छिरे अरे, तर बुबालाई कसैले त्यहाँबाट भगाइसकेको रहेछ। रात छिप्पिएपछि खालीखुट्टै भागेर नामथलामा कोही खनालको घरमा बास बस्नुभएछ। ती खनालले भोलिपल्ट बिहानै इलाममा मोतिराम हनुमान दास व्यापारीकोमा पुर्‍याएर बुबाको अवस्था जानकारी गराएछन्। त्यसपछि उनै मोतिराम हनुमान दासले नोकरी दिए बुबालाई। केही समयसम्म नोकरी गरेपछि आफूले कपडाको व्यापार थाल्नुभयो। रबितीरका आफूले चिनेका किसानले थोरै-थोरै अलैंची बुबालाई दिन थाले। व्यापार

फैलँदै गयो। विस्तारै इलामको व्यापार भापाको विर्तामोडमा पनि विस्तार भयो र अन्य सामानसँगै अलैंचीको व्यवसाय पनि विर्तामोडतिर सर्यो।'

अन्त्यतिर ताराचन्द्र विन्दलका केही पारिवारिक तथा सामाजिक जीवनका प्रसंग। वि सं १९८३ साल ताराचन्द्रको जन्म। पिता पतरामदाश। वि. सं २००० मा भारत हरियानाकी परमेश्वरीदेवीसँग विवाह गरे। उनीहरूबाट पाँच छोरा र तीन छोरी जन्मिए। छोराहरू लीलुराम (स्व.), पवनकुमार, सुनिलकुमार, इन्द्रचन्द्र र रमेश (स्व.), छोरीहरू सरस्वती (स्व.), उमा र प्रमिला। अहिले छोराहरूले बाबुले सिर्जना गरेको व्यवसायको विरासत चलाइरहेका छन्।

ताराचन्द्र व्यवसायी मात्र थिएनन् समाजसेवी पनि थिए। उनीकहाँ आउने गरीब-दुःखीलाई उनले कहिल्यै रिक्त हात फर्काएनन्। 'हाम्रो बुबा धार्मिक र सामाजिक हुनुहुन्थ्यो', छोरा इन्द्रचन्द्र बाबुको गुणगान गाउँछन्- 'मन्दिर, हस्पिटल, स्कूलहरूलाई सहयोग गर्नुभएको छ।' उनका अनुसार विर्तामोडको बालाजी मन्दिर निर्माणमा ठूलो योगदान छ ताराचन्द्रको। भारतको हरियानामा बालाजी मन्दिर, इलाममा अस्पताल निर्माणमा ताराचन्द्रले आर्थिक तथा भौतिक योगदान गरेका छन्। विर्तामोडको बालाजी मन्दिर परिसरमा त उनको शालिक नै स्थापना गरिएको छ। उनको भौतिक शरीर यो धर्तीमा नरहे पनि कर्मले उनलाई अमर बनाएको छ। बाबुको प्रतिनिधित्व हुने गरी अन्त्यतिर सोधियो- 'अलैंची विर्तामोडमा चाहिँ कसरी भित्रियो?' उनले जवाफ दिए- 'पहाडको व्यापार विर्तामोड भरेसँगै अलैंची पनि विर्तामोड भित्रिएको हो।' हामी उठ्ने तरखरमा थियौं, छोरा इन्द्रचन्द्रले बुबाले आफूहरूलाई सम्झाएको कुरा हामीलाई सुनाए- '२०५७ भदौ २८ मा उहाँको देहान्त हुनुअघि क्यान्सरले ग्रस्त अवस्थामा पनि उहाँले भन्नुभएको थियो - 'जीवनमा कहिल्यै इमानदारी नछोड्नु' - बुबाको त्यो वाक्य हामीलाई मार्गदर्शन बनेको छ।'

सव. ताराचन्द्र विन्दललाई नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले पहिलो साधारणसभाको अवसरमा अग्रज व्यवसायीका रूपमा सम्मान गरेको छ।

शुभकामना

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले **अलैंची** नामक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेको सुखद अवसरमा महासंघ तथा स्मारिका प्रकाशन टिमलाई बधाई दिँदै स्मारिका सम्पूर्ण व्यवसायी तथा किसानका लागि उपलब्धिमूलक बन्न सकोस् मन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछौं।

उद्योग वाणिज्य तथा वस्तुगत कर्मचारी संघ

जिल्ला कार्य समिति भापा परिवार

स्व. लिखिमचन्द पोद्दार

वि.सं. १९९१ सालमा जन्मिएका लिखिमचन्द पोद्दार अलैंचीको कारोबार गर्ने सबैभन्दा पुराना व्यवसायीका रूपमा चिनिन्छन्। प्रति केजी १२१-रुपैयाँमा कारोबार हुने अलैंचीको इलामको फिक्कलमा २००७ सालमा लिखिमचन्द पोद्दारका बुबा स्व. शंकरलाल पोद्दारबाट व्यवसायको शुरुआत भएको जानकारीहरु बताउँछन्। फिक्कल बजार अलैंचीको तत्कालीन अवस्थाको सबैभन्दा पुरानो बजार मानिन्थ्यो। इलामलगायत अन्य जिल्लाको अलैंची फिक्कल बजारमा संकलन हुने र त्यहाँबाट पशुपतिनगर भन्सार हुँदै दार्जीलिङ घुम स्टेशन सुकिया बजारमा व्यवसायीहरुबाट घोडाको सहारामा निर्यात हुने गर्थ्यो। तत्कालीन अवस्थामा काठमाडौँका व्यापारी पनि अलैंची किन्न सुकियापोखरीमै आउने गरेको फिक्कलमा बुबाको कारोबारलाई निरन्तरता दिँदै आएका छोरा भँवर पोद्दार बताउँछन्। उनका अनुसार २०३५ सालतिर काँकरभिडामा मेची भन्सार सञ्चालनमा आएपछि ल्याण्डरोभर गाडीमा फिक्कलको अलैंची बुधबारेसम्म ल्याएर बुधबारेदेखि टुकमा लोड गरी मेची भन्सारसम्म पुर्याउने कामको शुरुआत यिनको पालामा भएको मानिन्छ। स्व. लिखिमचन्द पोद्दारका माइला र कान्छा छोरा नरेन्द्र पोद्दार र नीलु पोद्दार हाल विर्तामोडमा अलैंचीकै व्यवसायमा संलग्न छन्।

स्व. कपिलमणि शिवाकोटी

वि.सं. १९७५ मा जन्म भई १९९५ सालदेखि व्यापार-व्यवसाय गर्दै आएका कपिलमणि शिवाकोटी त्यसबेलाका नामी व्यापारी थिए। भारतको सिक्किम, दार्जीलिङ, कलकत्ताबाट सामान ल्याई पाँचथर, ताप्लेजुङ याडरूप क्षेत्रमा व्यापार गर्ने सिलसिलामा २०१९-२० सालदेखि उनले अलैंची व्यापार थालेका थिए। गाउँ घरबाट अलैंची संकलन गरी भारतको मिरिक, सिन्ताम, सिक्किममा लगी वस्तु विनिमयका रूपमा अलैंची व्यापार हुन्थ्यो। त्यसताका प्रतिमन २५० देखि ३०० रुपैयाँका दरले बिक्री गरे तापनि पैसा ल्याउनका लागि महिनौं पर्खनु पर्थ्यो। स्व. शिवाकोटीका छोरा मदन शिवाकोटीका अनुसार चाँडो गर्नका लागि अलैंचीको मूल्य बराबर नून, तेल, लत्ताकपडासँग साटिन्थ्यो र ती सामान स्थानीय गाउँ-घरमा बिक्री गरी नगदमा परिणत गरिन्थ्यो। कपिलमणि शिवाकोटी प्रत्येक किसानका घरमा गई अलैंचीको मूल्यअनुसार दैनिक उपभोग्य वस्तुका सामानहरु दिने गर्दथे। यातायातका सुविधा नहुँदा साथमा दुई चारजना भरिया लिई महिनौं गाउँ-गाउँमा घुमेर व्यापार गर्थे उनी। उनको निधन २०६९ सालमा भएको थियो। नेपाली अलैंची व्यवसायको इतिहासमा पहाडे मूलका पहिलो व्यापारीका रूपमा उनलाई चिनिन्थ्यो।

स्व. कृपाराम वंशल

कृपाराम वंशल फिक्कल इलामका अलैंची कारोबार गर्ने मारवाडी समुदायका सबैभन्दा पुराना व्यवसायीका रुपमा परिचित छन्। यातायातका साधनहरु नभएका अवस्थामा अलैंची दोस्रो तथा तेस्रो मुलुक निर्यात गर्नुपर्ने अत्यन्तै कठिन अवस्थामा पनि कृपारामले घोडा तथा भरियाको प्रयोगबाट नेपालको अलैंचीलाई नजिकैको नाका पशुपतिनगर हुँदै भारतका विभिन्न शहरहरुमा निर्यात गरेको अग्रज व्यवसायी लक्ष्मीनारायण वंशलको भनाइ छ। इलाम आसपासमा संकलन हुने विभिन्न क्षेत्रका अलैंचीहरुको खरीदकर्ताका रुपमा परिचित कृपाराम वंशलका दुई छोरा प्रदीप वंशल र वसन्त वंशलमध्ये वसन्तले हालसम्म आफ्नो बुबाको पेशालाई निरन्तरता दिँदै आएका छन्।

केही दशक अघिसम्म कोही अञ्चलको धरान पूर्वी पहाडी जिल्लाहरुको प्रमुख बजार थियो। पहाडी जिल्लाका किसान तथा व्यवसायीले पहाडी उत्पादन बिक्री गर्ने र खाद्यान्न, लताकपडा किन्ने बजार पूर्वमा धरान थियो भने सीमावर्ती भारतीय दार्जीलिङ, सुकियापोखरी, मानेभञ्ज्याङ अर्को बजार थियो। र, धरानको पनि फुस्रे बजार बढी व्यस्त हुने गर्थ्यो। त्यही फुस्रे बजारमा वि. सं १९८२ मा जन्मिएका स्व. नरबहादुर श्रेष्ठ त्यस क्षेत्रमा अलैंचीको कारोबार गर्ने पहिलो व्यवसायीको रुपमा चिनिन्छन्।

धनकुटा, तेह्रथुम, संखुवासभा, भाजपुरबाट आउने अलैंची फुस्रे बजारमै खरिद-बिक्री हुन्थ्यो र खरिदकर्ता प्रायः नरबहादुर श्रेष्ठ नै हुन्थे। अलैंची आउँथ्यो घोडा-गथालाई बोकाएर अथवा भरियाले बोकेर लिएर आउँथे। त्यो अलैंची किन्थे श्रेष्ठ। अर्का व्यवसायी पनि थिए फुस्रेमा हुकुमचन्द अग्रवाल। अलैंची कारोबारको केन्द्र भएकाले समयक्रममा फुस्रेमा अलैंची कारोबारीको संख्या बढ्दै गयो। पछि विर्तामोड आउन थालेपछि फुस्रे बजारमा अलैंचीको कारोबार घटेको हो।

त्यतिखेर 'किलोग्राम'को चलन थिएन। माना-पाथी, धानीमा सामान जोखिन्थ्यो। नरबहादुरले व्यवसाय शुरु गर्दा अलैंचीको मूल्य २५० रुपैयाँ प्रतिधानी थियो अरे! त्यतिखेर पनि हरेक वर्ष ४ सय मनजति अलैंची भारतको कलकत्ताबाट माग हुने गरेको स्व. नरबहादुरका छोरा उत्तम श्रेष्ठ बताउँछन्। उनका अनुसार फुस्रे बजारनजिकैको महाभारत गाविसका विभिन्न भागमा प्रशस्त र गुणस्तरीय अलैंची उत्पादन हुन्थ्यो। दशैँसम्म स्थानीय क्षेत्रका अलैंची किनबेच हुन्थ्यो भने दशैँपछि संखुवासभा, भोजपुर, तेह्रथुमका अलैंची फुस्रे बजारमा आउँथ्यो।

फुस्रे बजारमा स्व. नरबहादुरले अलैंची व्यवसायको शुरुआत गरेसँगै व्यवसायमा आएका स्व. हर्कबहादुर श्रेष्ठ, कृष्णगोपाल श्रेष्ठलाई पनि उनको समकालीन व्यवसायीका रुपमा लिइन्छ। उनीहरुले संकलन गरेको अलैंची स्व. हुकुमचन्द अग्रवालले खरिद गर्ने गरेको फुस्रेका व्यवसायीहरुको भनाइ छ।

स्व. नरबहादुर श्रेष्ठ

द्वारिकाप्रसाद मित्तल

बहुमूल्य अलैंची निर्यातको प्रमुख भण्डार बनेको मेची अञ्चलकै प्रमुख व्यापारिक केन्द्र विर्तामोडको अलैंची व्यवसायको इतिहास परोल्दा पहिलो पंक्तिमा नाम आउने एकजना व्यवसायीको नाम हो द्वारिकाप्रसाद मित्तल अर्थात विर्तामोडमा अलैंची भित्र याउने त्रिमूर्तिका एक मूर्ति **द्वारिकाप्रसाद मित्तल** ।

अहिले उनी व्यवसायमा त्यति सक्रिय छैनन् । उनका छोराहरु दिनेश, मोहन र रोशनले अलैंचीको व्यापारलाई निकै फैलाइसकेका छन् । तर, जब अलैंचीको प्रसंग आउँछ, व्यावसायिक क्षेत्रका पाका यी बयोबृद्ध व्यवसायीको मुहारमा बेग्लै चमक आउँछ । अधिकांश समय छोरा मोहन र रोशनको व्यावसायिक फर्मको गद्दीमा बिताउने उनी आफैँ अग्रसर हुन्छन् पहाडतिरबाट कोही व्यवसायीले बिक्रीका लागि ल्याएको अलैंचीको मूल्य तोक्न । अलैंची हातमा लिन्छन् र गुणस्तर परख गर्छन् । 'कारोबार त मैले जिम्मा लाइसकेँ छोराहरुलाई तर अलैंची आउँदा मन नै मान्दैन बसिरहन', अलैंची व्यवसायी महासंघले प्रकाशन गर्न लागेको स्मारिकामा अलैंची-संवादका लागि गरिएको कुराकानीका क्रममा उनले भने- 'अरुले कुरा बिगारिहाल्छन् कि जस्तो लाग्छ ।'

अलैंची - नेपालको प्रमुख नगदे बाली । पानी परिहने पहाडी भिरालो जमीनमा फल्ने मसलाबाली । अलैंचीको उत्पादन र व्यवसायको इतिहास पहाडी जिल्लासँग जोडिएको छ । द्वारिकाप्रसाद पहाडमै जन्मिए । मारवाडी समुदाय सौखिन र धनाढ्य समुदाय मानिन्छ । तर, द्वारिकाप्रसादले पहाडका उकाली-ओरालीमा पैताला खियाएका छन् । ढिँडो-गुन्द्रुक खाएका छन् । आना-सुकाको हिसाब गरेका छन् । धेरै विज्ञहरुको अनुसन्धान

र विश्लेषणले नेपालमा अलैंचीको खेती तथा व्यवसायको शुरुआत पूर्वी पहाडी जिल्ला इलामबाट भएको ठहर्याउँछ। द्वारिकाप्रसादको जन्म सात दशकअघि इलामकै व्यापारिक केन्द्र नामसालिङ गाविस, शुक्रबारे बजारमा भयो त्यसकारण अलैंचीसँग उनको साइनो गाँसियो।

आठ दशकअघि फर्को - नेपालका तराईमै मोटरबाटो, मोटर, सञ्चारको पहुँच अत्यन्त कम थियो, पहाडमा यी सुविधा हुने कुरै भएन। सौखिन समुदायका भए पनि हिँडेर अथवा घोडामा एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा पुग्नको विकल्प थिएन द्वारिकाप्रसादसँग। 'अहिले ती कुरा गर्दा पत्याउन गाह्रो पर्छ', उनले भने- 'तीन-चार दिनको बाटो हिँडेरै व्यापार गर्नुपर्थ्यो। घोडा हुनेहरूलाई अलि सजिलो थियो।' पहाडको व्यापार अहिलेको ठूला शहरको 'डिपार्टमेन्टल स्टोर'जस्तो एउटै छानामुनि सबैथोक पाइने। फरक यति हो 'डिपार्टमेन्टल स्टोर' आधुनिकताकतासँग जोडिएको छ भने पहाडी बजारका पसल बाध्यता। अहिले पनि पहाडी क्षेत्रका अधिकांश पसलमा चामलदेखि आलु-कोभीसम्म र लताकपडादेखि कोदालो-फालीसम्म पाइन्छ। द्वारिकाप्रसादले पनि त्यस्तै व्यापार गरे पहाडमा। त्यसैमा मिसियो अलैंची पनि।

वि सं १९९५ साल माघ महिना द्वारिकाप्रसादको जन्म। पिता रामलाल। रामलाल १६ वर्षको उमेरमै नेपाल छिरेका। उनका दाजु जुगलकिशोर इलामकै गोर्खेमा थिए। रामलाल इलाम आउनुको आधार बन्यो। रामलाल आफैले व्यापार शुरु गरेका थिए नामसालिङमा। त्यही व्यापार हस्तान्तरण भयो द्वारिकाप्रसादलाई। आफ्नै घर थियो नामसालिङ बजारमा। घरमै थियो पसल। ०११ सालदेखि व्यापार सम्हाले उनले साधारण शिक्षापछि। गाउँ-गाउँबाट किसानले विभिन्न किसिमका खाद्यान्न लिएर नामसालिङ बजार आउँथे बिक्रीका लागि अनि जहाँ आफूले ल्याएको सामान बेचेका छन्, त्यहीँबाट लान्थे आफूलाई आवश्यक सामान। गाउँबाटै आयो अलैंची थोरै परिमाणमा द्वारिकाप्रसादकोमा पनि। उनलाई आफूले ४५ रुपैयाँ प्रतिमन अलैंची किनेको याद छ। अलैंचीसँग जोडिएका थुप्रै प्रेरणादायी क्षणहरू जोडिएका छन् द्वारिकाप्रसाद मित्तलसँग।

नेपालमा अलैंचीको उत्पत्ति र स्थान अनि व्यवसायको शुरुआत कहाँ कसरी कहिले भयो भन्ने यकिन दस्तावेज कहीं छैन। द्वारिकाप्रसादलाई पनि थाहा छैन। अरुले भनेको उनले सुनाए- 'वि.सं १९८७-०८८ तिर इलामकै दलमर्दन निरौलाले भारतको सिक्किमबाट अलैंचीको बिरुवा ल्याएर रोपेका थिए अरे, त्यसैबाट नेपालका पूर्वी पहाडी जिल्लामा अलैंची फैलियो।' उनको पनि अनुमान नै हो। यो प्रसंगलाई यहीं छोडेर द्वारिकाप्रसादको अलैंची व्यवसायसँग जोडिएको रोचक प्रसंग फेरि एकपटक। अलैंचीको मूल्यको उतारचढाव त्यतिखेरदेखि

नै। त्यसकारण कहिले घाटा त कहिले नाफा अहिलेकोजस्तै। भारतको बजार मानेभञ्ज्याङ, सिपाहीधुरा, सुकियापोखरीको बजारअनुसार नेपालका बजारमा अलैंचीको भाउ तोकिन्थ्यो अहिलेको सिलिगुडी अथवा दिल्लीको बजारअनुसार मूल्य तोकिएजस्तै। 'नाफा-घाटाको समय नै हुँदैनथ्यो', आफू सानै हुँदा बुबा रामलालले भनेको घटना सुनाए- '७ रुपैयाँ प्रतिमनको अलैंची ३३ रुपैयाँसम्म चढेर फेरि ११ रुपैयाँसम्म झर्‍यो अरे! त्यतिखेर कतिलाई ठूलो नोक्सान पनि भयो अरे, हामीलाई चाहिँ भएन अरे!' उनले आफैँ घटनाक्रम सुनाए- '०१५ सालतिर ४५ रुपैयाँ मन किनेको अलैंची तीन वर्ष राखेर पशुपतिनगर लगेर चियापत्तीसँग साट्नुपर्‍यो, त्यतिखेर चाहिँ राम्रै घाटा लाग्यो। नाफा-नोक्सान दाजुभाइ हो व्यापारमा।' उनले एकपटक नराम्ररी दुःख पाएको प्रसंग पनि सुनाए।

यस्ता रोचक प्रसंगका फेहरिस्त छन् द्वारिकाप्रसादसँग। तर, संवादलाई बिट मार्नेतिर मोड्न हामीले कुराकानीको सन्दर्भलाई पनि मोड्न खोज्यौं। 'वित्तमोडमा चाहिँ अलैंची कसरी भित्रियो? व्यावसायिक रूपमा कसले भित्र्यायो?'- हाम्रो प्रश्न। उनको जवाफ- 'मलाई लाग्छ हाम्रो मित्तल परिवार पनि हो एउटा।' समयक्रममा इलाम बजारबाट व्यवसाय गर्थे द्वारिकाप्रसाद। त्यतिखेरसम्म उनले आफ्ना सन्तानलाई उपयुक्त शिक्षा दिलाइसकेका थिए। जेठा छोरा दिनेशले वित्तमोडमा व्यवसाय शुरु गरिसकेका थिए। द्वारिकाप्रसादले इलामबाट अलैंची वित्तमोड पठाउन थाले र छोरा दिनेशले भारत निर्यातको प्रबन्ध मिलाए। 'समग्रमा अलैंची व्यवसायको केन्द्र वित्तमोडमा अलैंची भित्र्याउने एकजना व्यवसायीको नाम द्वारिकाप्रसाद मित्तल', कुराकानीमा बुबालाई सहयोग गरिरहेका छोरा मोहनले भने।

द्वारिकाप्रसादका केही पारिवारिक तथा सामाजिक प्रसंग। श्रीमती शरमन, नौ छोरा दिनेश, हनुमानप्रसाद, कैलाश, ईश्वर, मोहन, प्रदीप, सुरेन्द्र, रोशन र राजेश। तीन छोरी विमलादेवी गोयल, अञ्जु, अनिता। १४ नाति-७ नातिनी तथा ३ पनाति-१ पनातिनीका अभिभावक द्वारिकाप्रसादले इलाममै विभिन्न विद्यालय तथा धार्मिक स्थलहरूलाई सहयोग गरेका छन् भने भ्वापामा अग्रसेन भवनको निर्माणमा उल्लेख्य सहयोग गरेका छन्। अन्यतिर सोधियो- 'अलैंची भाउ यति चाँडै यतिबिघ्न होला भन्ने सोच्नुभएको थियो?'। उनले भने- 'अहँ, यस्तो होला भन्ने कल्पना पनि गरेको थिइनँ। एकहजार रुपैयाँ मन पनि पुग्छ कि पुग्दैन भन्ने थियो।' 'तर, ८० हजारभन्दा माथि पुग्यो होइन?' भन्दै हामीले कुराकानीलाई बिट मार्यौं।

विभिन्न सामाजिक क्षेत्रमा (अग्रसेन भवन निर्माण, अतिथि सदन निर्माण आदि) सहयोग प्रदान गरेका मित्तललाई महासंघले पहिलो साधारणसभाको अवसरमा अग्रज व्यवसायीका रूपमा सम्मान गरेको छ।

लक्ष्मीनारायण वंशल

पूर्वी पहाडी जिल्लाको ताप्लेजुडमा पाइला टेकेको मात्र होइन लामो समय त्यहीँ थातथलो बनाएर धेरैपछि इलाम सरेको एउटा पुरानो मारवाडी परिवार हो वंशल परिवार जो अहिले भापाको व्यापारिक केन्द्र विर्तामोडमा जमेर बसेको छ। विर्तामोडको अलैंची व्यवसायमा वंशल परिवारको नाम अग्रपंक्तिमा आउँछ। अलैंची व्यवसाय अहिले तेस्रो र चौथो प'स्ताले सफलतापूर्वक चलायमान गराइरहेको छ। उनी मात्र होइन उनका पिताले दुःखसाथ शुरु गरेको यो व्यवसायमा अहिले छोरा-नातिहरु जमेर लागेका छन्। उनले व्यवसाय गर्दा केही रुपैयाँमा कारोबार हुने वस्तुको अहिले परिमाणअनुसार हजार, लाख अनि करोडमा कारोबार हुन्छ। उनको सक्रियता व्यवसायमा हवातै घटेको छ तर उनको व्यवसायको विरासतलाई अहिले उनका छोरा-नातिहरुले निरन्तरता दिइरहेका छन्।

प्रसंग अलैंची व्यवसाय र **लक्ष्मीनारायण वंशल**को हो। मारवाडी र व्यवसाय – नड र मासुको सम्बन्ध। मेची अञ्चलकै प्रमुख व्यापारिक केन्द्र विर्तामोडको अलैंची व्यवसायको इतिहास खोतल्दा पहिलो पंक्तिमा नाम आउने एकजना व्यवसायीको नाम हो लक्ष्मीनारायण वंशल। हाल उनी छोरा रोहताससँग 'रिटायर्ड लाइफ' बिताइरहेका छन्। तर, बहुमूल्य अलैंची निर्यातको प्रमुख भण्डार बनेको मेची अञ्चलकै प्रमुख व्यापारिक केन्द्र विर्तामोडको अलैंची व्यवसायको इतिहास पर्गेल्दा पहिलो पंक्तिमा नाम आउने एकजना व्यवसायीको नाम हो लक्ष्मीनारायण वंशल अर्थात विर्तामोडमा अलैंची भित्र्याउने त्रिमूर्तिका एक मूर्ति **लक्ष्मीनारायण वंशल**।

अहिले उनी व्यवसायमा त्यागित सक्रिय छैनन्। उनका छोराहरु श्याम, रोहतास अनि नाति सुजीतले अलैंचीको व्यापारलाई निकै फैलाइसकेका छन्। तर, जब अलैंचीको प्रसंग आउँछ, व्यावसायिक क्षेत्रका यी पाका व्यवसायी उत्साहित हुन्छन् केही भन्न, अलैंचीका सन्दर्भमा आफूले भोगेका तीता-मीठा अनुभव साट्न। अधिकांश समय घरमै बिताउने उनीसँग अलैंची-संवादका लागि घरमै पुग्यौं हामी। नाति सुजीतले पुर्याए। अलैंचीको कुरा उठाउँ हामीले- 'अलैंचीको कारोबार कहिले शुरु गर्न भयो तपाईंले?' 'दुई-अढाई रुपैयाँ प्रतिकेजी थियो, त्यतिखेरदेखि', उनले भने- 'मेरो बुबा भीखमचन्दले शुरु गरेको कारोबार नै मैले सम्हालेको हूँ।' दुई-अढाई रुपैयाँ केजी अर्थात ८०-१०० रुपैयाँ प्रतिमन।

अहिले ८०-१०० रुपैयाँमा साधारण खाजा पनि अघाउँजी खान पाउँदैन । 'त्यो जमाना कहाँ रह्यो र !', उनले भने- 'अहिले अलैंची भाउ कहाँ पुग्यो भन्नूस न !'

अलैंची - नेपालको प्रमुख नगदे बाली । पानी परिहने पहाडी भिरालो जमीनमा फल्ने मसलाबाली । अलैंचीको उत्पादन र व्यवसायको इतिहास पहाडी जिल्लासँग जोडिएको छ । लक्ष्मीनारायण पहाडमै जन्मिए । व्यवसायको शुरुआत पनि पहाडबाटै भयो । अलैंचीको सुगन्धको परख उनले पहाडमै गरे । आना-सुकाको हिसाब पहाडमै गरे । अलैंचीको भाउमा उतारचढाव त्यतिबेला पनि थियो, अहिले पनि छ । उनी ठूलो परिमाणमा अलैंची खरिद-बिक्री गर्ने व्यवसायीमा गनिन्छन् । 'मैले एकैपटक ३२ सय मनसम्म अलैंची किनें', उनले भने- 'ताप्लेजुडमा मात्र होइन, २०१६ सम्म त इलाममा पनि एकछत्र व्यवसाय गरिएको हो ।'

लक्ष्मीनारायण वंशल - शालीन र इमानदार व्यवसायी । जन्म ताप्लेजुडमा भए पनि उनको व्यावसायिक यात्रा इलामबाटै शुरु भएको हो । वि.सं १९९० सालमा भूकम्पबाट ताप्लेजुडमा क्षति पुगेपछि बुबा भीखमचन्द इलाम आएका हुन् । त्यही साल ताप्लेजुडकै पाखेबुडमा लक्ष्मीनारायणको जन्म भयो जसले १२/१३ वर्षको उमेरदेखि नै व्यवसायमा संलग्न हुनुपर्‍यो । अलैंची तौलिनु पर्‍यो । अलैंचीको मूल्य तोक्नु पर्‍यो । तर, इलाममा मात्र होइन पाँचथर, ताप्लेजुडसम्मको व्यावसायिक वृत्तमा उनको भन्दा उनका बाबु भीखमचन्दको नाम प्रख्यात छ । 'हो, बुबालाई नै चिन्छु धेरैले', लक्ष्मीनारायणले भने- 'मलाई पनि भीखमचन्द नै भन्थे । उहाँले इलाममा व्यवसाय जमाउन धेरै दुःख गर्नुभयो ।' त्यसैमा उनका छोरा श्याम वंशलले थपे- 'भीखमचन्द भनेपछि पूरै पहाडले चिन्थ्यो अरे !'

नेपालका तराईमै मोटरबाटो, मोटर, सञ्चारको पहुँच अत्यन्त कम थियो, पहाडमा यी सुविधा हुने कुरै भएन । सौरिखन समुदायका भए पनि हिँडेर अथवा घोडामा एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा पुग्नको विकल्प थिएन लक्ष्मीनारायणसँग पनि । अहिले पनि पहाडी क्षेत्रका अधिकांश पसलमा सबैथोक पाइन्छ । त्यतिखेर पनि त्यस्तै थियो । इलाम बजारमा उनीहरूको पसल । शुरुमा भगवतीदास श्रेष्ठको घरमा एउटा कोठा भाडामा लिएर व्यापार शुरु गरेको वंशल परिवारले केही वर्षपछि आफ्नै घर बनायो । पहाडी क्षेत्रका घर ढुंगाको गारो, काठको भूँईं अनि टिनको छानो । उनीहरूको घर पनि त्यस्तै । छसमिसे व्यापार । लक्ष्मीनारायणले पनि त्यस्तै व्यापार गरे पहाडमा । त्यसैमा मिसियो अलैंची पनि ।

०४/०५ सालतिर भीखमचन्दले भानिज लक्ष्मनसँग मिलेर लक्ष्मीनारायणलाई कपडा पसल खोलादिए । छोरालाई पसल खोलादिएपछि भीखमचन्दले मुनिमको नोकरी पनि छोडे । व्यापारको रुट अरुको जस्तै सामान लिन तीन दिन लगाएर कि त धरान पुगुपर्ने कि त भारतको सीमा मानेभञ्ज्याङ अथवा दार्जीलिङ । अलैंची निर्यातको मुख्य नाका मानेभञ्ज्याङ । गाउँ-गाउँबाट किनेर संकलन गरेको अलैंची घोडा वा भरियालाई बोकाएर पुर याउँथे लक्ष्मीनारायण मानेभञ्ज्याङ, सिपाहीधुरा अथवा दार्जीलिङ । 'धनी भए पनि विकल्प थिएन ओसार-पासार वा आवत-जावतमा घोडा अथवा भरिया प्रयोग गर्नुको वा पैदल हिँडनुको', उनले विगत सम्झिए- 'सामान ल्याउन वा पुर्याउन घरबाट हिँडेपछि एक हप्तापछि मात्र घर आइपुगिन्थ्यो ।'

वि. सं २०१६ मा इलामका बडाहाकिम सीताराम पन्थीले पहिलोपटक मंगलबारेमा गाडी पुर्याएपछि चाहिँ व्यवसायमा केही सजिलो भएको बताउँछन् लक्ष्मीनारायण । त्यतिखेर, अलैंची सरकारी तवरबाट पनि खरिद हुन्थ्यो डिपोमार्फत । उनले शुरुमा ७८ मन अलैंची किने । विभागबाट आए रै त्यो अलैंची किन्न ।

नेपालमा अलैंचीको उत्पत्ति र स्थान अनि व्यवसायको शुरुआत कहाँ कसरी कहिले भयो भन्ने यकिन दस्तावेज कहाँ छैन । लक्ष्मीनारायण वंशललाई पनि थाहा छैन । 'कसैले के भन्छ, कसैले के भन्छ', उनले भने- 'मलाई यति थाहा छ हाम्रो बुबाले व्यापार शुरु गर्दा पनि फाट्टफुट्ट रुपमा अलैंची किनबेच हुन्थ्यो अरे !' यस्ता रोचक प्रसंगका धेरै कथा छन् लक्ष्मीनारायणसँग । तर, हामीले प्रसंग बदल्यौं र यो कुराकानीको औचित्यतिर मोड्यौं- 'वित्तमोडमा चाहिँ अलैंची कसरी भित्रियो ? व्यावसायिक रुपमा कसले भित्र्यायो ?' उनले जस्तो अर्थ लगाएर पनि मिल्नेगरीको जवाफ दिए- 'वित्तमोडमा अलैंची भित्र्याउन वंशल परिवारको पनि योगदान छ ।'

समयक्रममा पहाडमा मोटरबाटो पुग्यो, मोटर पुग्यो जसले गर्दा पहाडको व्यापारको साइनो मानेभञ्ज्याङलाई छोडेर भापासँग गाँसियो । पहाडमा व्यापार गरिरहेकाहरूको एउटा पुस्ता भापातिर भर्न थाल्यो । बुबाहरूले पहाडबाट सामान पठाउने, छोराहरूले भापाको वित्तमोडबाट ती सामान बिक्री गर्ने तालिका बन्यो । अरु सामानसँगै अलैंची पनि भर्‍यो वित्तमोड । २०३३/०३४ तिरै लक्ष्मीनारायणका छोरा श्यामले वित्तमोडमा व्यवसाय शुरु गरेका थिए । इलामबाट बाबुले पठाएको अलैंची उनले भारतको सिलिगुडी, दिल्ली, मुम्बईसम्म पुऱ्याए ।

लक्ष्मीनारायण वंशलका केही पारिवारिक तथा सामाजिक प्रसंग । स्व. भीखमचन्द र पतौरीदेवीका छोरा उनी । इलाम-१ निवासी सागरमल अग्रवालकी छोरी कलावतीसँग उनको विवाह भयो । उनीहरूका सन्तान छोराहरू श्याम, रोहतास, पवन र दिलीप, छोरीहरू सुशीला, गायत्री, रेखा । ७ नाति सुजीत, सुरज, रौनक, आशिष, मोहित, केशव र यशु । दुई नातिनी पूजा र नैना । दुई पनाति सुयोग र शिवेश । तीन पनातिनी राधिका, यश्वी र युविका । उनी नाफा हुँदा कहिल्यै मात्तिएनन् र घाटा हुँदा पनि कहिल्यै हेश खाएनन् । व्यावसायिक एवम् सामाजिक जीवनमा कसैलाई नबिभाएका लक्ष्मीनारायणको सिद्धान्त छ- 'व्यवसायमा इमानदारी ।' 'मेरो अनुहार नाफा हुँदा पनि कहिल्यै उज्यालो भएन, घाटा हुँदा पनि कहिल्यै अँध्यारो भएन', उनले भने । उनी इलाममा उत्कृष्ट करदाताका रुपमा सम्मानित भएको प्रसंग पनि छुटाएनन् नाति सुजीतले । सामाजिक क्षेत्रमा पनि उनको लगाव कम छैन । आफू जन्मे-हुर्केको ठाउँका विभिन्न विद्यालय तथा धार्मिक स्थलहरूलाई सहयोग गरेका छन् भने भापामा पनि सामाजिक सेवामा लक कार्यमा उनको संलग्नता जारी छ । अन्त्यतिर सोधियो- 'अलैंचीको भाउ यति चाँडै यतिबिघ्न होला भन्ने सोच्न भएको थियो ?' । उनले भने- 'अहँ, मैले मात्र होइन कसैले पनि कल्पना गरेको थिएन होला अलैंची सुनजस्तै होला भन्ने । एकहजार रुपैयाँ मन पनि पुग्छ कि पुग्दैन भन्ने थियो, आज प्रतिमन ९० हजारको आसपास छ । यो कृषिवस्तुलाई सबै मिलेर जोगाऔं ।'

लक्ष्मीनारायण वंशललाई नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले पहिलो साधारणसभाको अवसरमा सम्मान पनि गरेको छ ।

गंगाप्रसाद उप्रेती

स्व. वेदनिधि उप्रेतीका सुपुत्रका रूपमा वि.सं. २००० सालमा ताप्लेजुडको सिनाममा जन्मिएका गंगाप्रसाद उप्रेतीले पिताको बन्द व्यापार-व्यवसायलाई निरन्तरता दिँदै आएका थिए। 'घुमाउने उप्रेती' उपनामले पनि चर्चित उप्रेती दैकिन उपभोग्य वस्तु, लताकपडा बिक्री गर्नुका साथै स्थानीय उत्पादन अलैंची, घ्यू तथा जडिबुटी भारतका सिक्किम, दार्जीलिङ र कलकत्तासम्म लगेर बिक्री गर्थे। २०२०/२२ सालतिर ताप्लेजुडको याडरूपा क्षेत्रमा उत्पादन भएको अलैंची किसानका घरघर गई डाला, पाथी, माना, धानीमा नापजोख र भेला गरी गाउँ-गाउँबाट भरिया लगाई भारतको सिक्किम, दार्जीलिङ लगी महिनौं लगाएर बेच्नु पर्थ्यो। बाटोमा च्याङ थापुमाथि हिउँ पर्ने हुनाले हप्तौंसम्म बाटैमा बस्नु पर्थ्यो। सामान पुर्याइसकेपछि नगदमा बिक्री गर्न गाह्रो भएकाले साटासाटको प्रचलनबाट अलैंची दिई विभिन्न उपभोग्य सामान साठी सोही सामान ल्याई बिक्री गरी पैसा बनाउनु पर्थ्यो। तत्पश्चात विस्तारैविस्तारै नेपालको इलाम जिल्लाका फिक्कल, इलाम, बिब्ल्याँटे बजारमा अलैंची खरीद बिक्री हुन थालेपछि भरियामार्फत पछिल्ला दिनहरूमा त्यहाँ पुर्याई बिक्री वितरण गर्न थालियो। अहिलेको जस्तो यातायातको सुविधा भएको भए २०३०-३२ सालतिरै अलैंची खेतीको विकास र विस्तार धेरै अगाडि बढिसकेको हुने थियो।

पुष्पलाल ओझा

वि.सं. १९९६ साल चैत्र महिनामा पिता कुलप्रसाद ओझाको कोखबाट जन्मेका पुष्पलाल ओझा ताप्लेजुड अमिनी फुडलिङका पुराना अलैंची व्यवसायी हुन्। उनले आफ्नो पेसालाई निरन्तरता दिँदै आएका छन्। २०२५-२६ सालदेखि जडीबुटी तथा खाद्यान्नको व्यापार गर्दै आएका ओझाले ताप्लेजुडदेखि पुरानो बाटो खोला-गड्तिर हुँदै भरियालाई सामान बोकाई १० दिन लगाएर धरान पुर्याई बिक्री गरेका छन्। सयौंको संख्यामा भरियाका साथ सामान धरान पुर्याई महिनौंसम्म बसेर बिक्री-वितरण गरी फर्कदा तिनै भरियालाई लत्ता-कपडा, नून-तेल चामल बोकाएर पहाडमा ल्याई दोहोरो व्यापार गर्ने चलन थियो। त्यसपश्चात ताप्लेजुडमा अलैंची उत्पादनसँगसँगै अलैंचीको २०३२-३३ देखि व्यापारको थालनी गर्नुभयो। शुरुमा ताप्लेजुडमा अलैंची खरीद गर्ने उनी एकलो व्यवसायी हुन्। थोरै मात्रामा संकलन भएको अलैंची भरिया लगाई इलामका बिब्ल्याँटे, इलाम बजार फिक्कल पुर्याई बिक्री वितरण गर्ने गरेको उनी बताउँछन्।

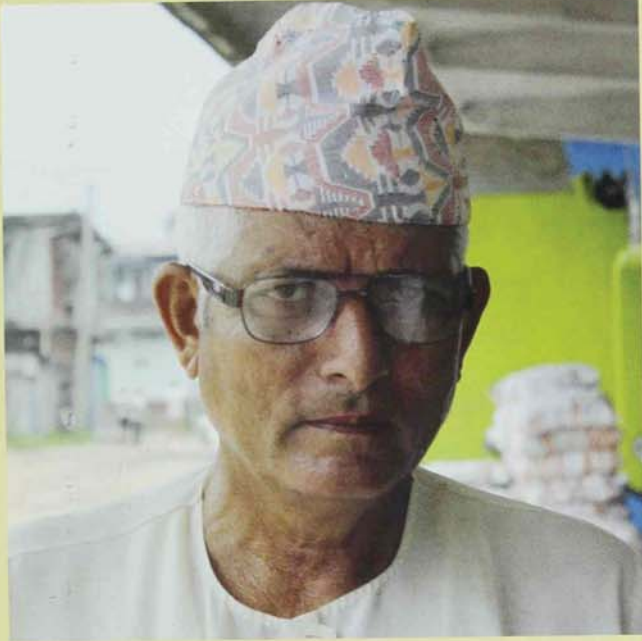

पुष्पलालले ९ सय प्रतिमनदेखि ९० हजार रुपैयाँ प्रतिमनसम्म अलैंचीको कारोबार गरे को इतिहास सम्झँदै २०६६-६७ मा २० हजार रुपैयाँ प्रतिमनमा किनेको अलैंची ९ हजार प्रतिमनमा बेचेर आफूले कमाएको धाइजनको ५ विगाहा, विर्तामोडको २ कठ्ठा र ताप्लेजुडको दुई वटा घर गुमाएको सम्झना गर्दै अलैंचीको व्यापार अस्थिर रहे पनि आफू उक्त व्यापारप्रति स्थिर रहेर हालसम्म निरन्तरताका साथ लागेको दावी गर्छन्।

आफ्नो समकालीन अलैंचीका व्यापारी साथीहरू चैतन्य खतिवडा, ठाकुर खतिवडा, नारद थापा, टामन भण्डारीले अलैंचीको व्यापार बाट हात धोएको स्मरण गर्दै ओझाले घाटानाफा नभनी निरन्तर पेसामा लाग्दा सफल हुन सकिने उनको भनाई छ।

अलैंची उत्पादन भएको समयदेखि हालसम्म निरन्तर अलैंची व्यापार गर्ने जीवित एक मात्र अलैंची व्यापारी उनी हुन्। लगभग ०२५-२६ सालदेखि २०७१ सालसम्मको व्यापारको सम्पूर्ण इतिहास र अनुभव र समस्याका बारेमा अहिले पनि उनी सुनाउँछन्।

नन्दमणि विमली

वि.सं. २००४ सालमा पिता लक्ष्मीप्रसाद विमली र माता मैनादेवी विमलीको कोखबाट जन्म भई तेह्रथुम जिल्लाको आठराई संक्रान्ति ह्वाकुमा व्यापार-व्यवसाय शुरु गर्दै आउनुभएका नन्दमणि विमलीले स्व. पिता लक्ष्मीप्रसाद विमलीले १९७५ देखि गरेको व्यापार व्यवसायलाई निरन्तरता दिँदै आउनु भएको छ। २०२८ सालदेखि बाबुको सिको गर्दै व्यापार क्षेत्रमा लागेका विमली व्यापारी हुनाका साथै खेती किसानी पनि गर्दथे। संक्रान्ति बजारमा व्यापार गर्दै उनले सामुहिक रूपमा अलैंची खेती गर्नका लागि अभियान चलाएका थिए। स्थानीय क्षेत्रमा २०३४-३५ सालदेखि व्यावसायिक खेती शुरु भएको अलैंची ताप्लेजुड, पाँचथरको सीमामा इङ्नाम र विमली परिवारले नन्दमणि विमलीको अध्यक्षतामा कृषि फार्म खोली तत्कालीन राजा श्री ५ वीरेन्द्रको पूर्वाञ्चल सवारीको बेला अलैंची फार्म दर्ता तथा हजारौं रोपनी दर्ता अभियान तोक आदेशसमेत गराएका थिए। स्थानीय उत्पादन अलैंची भरियामार्फत धरान लगी बिक्री-वितरण गरिएको विमली बताउँछन्।

रामाधर अग्रवाल

नेपालको पहाडी क्षेत्रमा मारवाडी समुदायको बसोबास एक शताब्दीभन्दा अधिको हो। पूर्वी पहाडी जिल्लामा उनीहरू उन्नाईसौं शताब्दीको अन्तिमतिर पुगे र व्यापारलाई नै प्राथमिकताका साथ अघि बढाए। पहाडको व्यवसायमा अलैंची पनि प्रमुख बन्दै गयो र यसमा संलग्न मारवाडी समुदायका व्यवसायीको संख्या पनि बढ्दै गयो। यसै सन्दर्भमा पुराना अलैंची व्यवसायीको नाम लिनुपर्दा इलाम गोर्खेका रामाधर अग्रवालको नाम पनि अग्रपंक्तिमा आउँछ।

वि. सं १९८९ मा गोर्खेमा जन्मिएका रामाधर अग्रवालले ३२ रुपैयाँ प्रतिमन अलैंची किने। अहिले अलैंची प्रतिमन ९० हजारको हाराहारीमा छ। अलैंचीको मूल्य अझै कहाँ पुग्ने हो, भन्न सक्ने अवस्था छैन। स्व. देवीदत्त अग्रवालका सुपुत्र रामाधरले बाबुकै व्यवसायलाई निरन्तरता दिएका हुन्।

त्यतिखेर, जुनबेला रामाधर अग्रवालहरू व्यापार गर्थे, दुःखसाथ गरेका हुन्। मोटरबाटो, मोटर, सञ्चारको पहुँच थिएन पहाडमा। हिँडेर अथवा घोडामा एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा पुग्नको विकल्प थिएन। रामाधरले पनि हिँडेरै व्यापार चलाए। उनले गाउँ-गाउँबाट किसानले ल्याएको अलैंची किनेर गोर्खेमा आफ्नो गोदाममा राख्थे र भारतको सुक्रियापोखरी, मानेभञ्ज्याङ र सिलिगुडीसम्म लगेर बेच्थे। उनले भने- 'त्यहाँबाट पुलचन अग्रवाल, जयनचन अग्रवालहरूले कोलकाता लान्थे।'

श्रीमती, सात छोरा र दुई छोरीका अभिभावक रामाधर लामो समय गोर्खेमा बसेर व्यापार गरेपछि २०४३ सालमा तराई भरे र भापाको विर्तामोडलाई बसोबासको थलो बनाए। उनका तीन छोरा भारतमा छन्। दुई छोरा काठमाडौंमा र तीन छोरा भापामै छन्। तराई भरेपछि उनले एक वर्ष व्यवसाय चलाए। अहिले उनी व्यवसायमा त्यति सक्रिय नभएको उनको व्यवसायलाई निरन्तरता दिइरहेका कान्छा छोरा सुनिल अग्रवाल बताउँछन्।

मूल्य उतार-चढावको व्यापार भए पनि अलैंची व्यवसायमा आफूले घाटा नखाएको रामाधर अग्रवालको अनुभव छ। 'उपयुक्त मूल्य पाएपछि बेचिन्थ्यो', उनले भने- 'त्यसकारण घाटा खानु परेन।' अहिले उनको कर्मथलो भापाको विर्तामोड भए पनि उनले जनमथलो गोर्खेलाई चटककै माया मारेका छैनन्। 'अहिले पनि गोर्खेमा हाम्रो घर छ, गोदाम छ', उनले भने- 'आफू जन्मेको, ह'र्के-ढेको, दःख गरेको ठाउँलाई चटककै छोड्न नसकिँदो रहेछ।'

हरिप्रसाद नेपाल

अहिले बहुमूल्य अलैंची निर्यातको प्रमुख भण्डार मेची अञ्चलकै प्रमुख व्यापारिक केन्द्र विर्तामोड बनेको छ तर पूर्वी पहाडमा अलैंची फलिदिएको थिएन भने, पहाडका किसान-व्यवसायीले बजारसम्म अलैंची ल्याइदिएका थिएनन् भने अलैंची संभवतः तराई भर्ने थिएन, विर्तामोडले अलैंची निर्यात भण्डारको परिचय पाउने थिएन। अलैंचीले हजारौँ किसानको जीवनस्तर राम्रैसँग उकास्ने थिएन। टूला व्यवसायीको कारोबार अन्तर्राष्ट्रिय बजारसम्म फैलिने थिएन। त्यसैले अलैंची व्यवसायको इतिहास खोजिरहँदा पहाडको अलैंची खेती, व्यवसाय अनि व्यवसायीको प्रसंग जोड्दा मात्र इतिहास पूर्ण हुन सक्छ।

अलैंची नेपालमा पहिलो पटक दक्षिणमा तराईको भापासँग

जोडिएको पूर्वी पहाडी जिल्ला इलाममा भित्रिएको भन्ने अध्ययन-अन'सन्धानले देखाइसकेको छ। इलामको अलैंचीले छिमेकी जिल्ला पाँचथरलाई पनि त छोयो नि ! हावापानी मिल्ने, भूबनोट मिल्ने। इलाममा शुरु भएको अलैंची खेती विस्तारै पाँचथर पनि सर्यो। इलाममा केन्द्रित व्यापार पनि विस्तार भयो पहाडतिरै त्यसमा पाँचथर जिल्लाको सदरमुकाम फिदिम बजार पनि पर्यो र अलैंची व्यवसायीको रूपमा उनको नाम पनि दरियो फिदिम बजारमा। गाउँ-गाउँबाट किसान अथवा साना व्यवसायीले ल्याएको अलैंचीले उनको गोदाम भरिन थाल्यो। यसरी फिदिममा अगुवा अलैंची व्यवसायीमा दरिएका एकजना व्यवसायीको नाम हो - **हरिप्रसाद नेपाल**।

अहिले पनि उनी व्यवसायमा त्यतिकै सक्रिय छन् जति सक्रियता उनले २०२८ सालमा पाँचथरको मेहेलबोटेमा व्यवसाय शुरुआतमा देखाएका थिए। अहिले उनका छोराहरु दीपक र प्रकाशले व्यवसाय पूरै सम्हालिसकेका छन् तर लेनदेन कारोबार हस्तान्तरण भइसकेको छैन। 'गाउँबाट पुराना किसान वा व्यवसायीहरु आउँदा बुबालाई नै खोज्छन्', छोरा दीपकले भने- 'विश्वास जित्नुभएको छ बुबाले।' जेठा छोरा दीपक अलैंची व्यवसायी महासंघका वरिष्ठ उपाध्यक्ष पनि हुन्। त्यसो त फिदिम बजारमा टूलो परिमाणमा अलैंचीको कारोबार गर्ने व्यवसायीको पंक्तिमा मित्रप्रसाद काफ्ले र नरेन्द्र अधिकारीको नाम पनि हरिप्रसाद नेपालसँगसँगै आउँछ तर व्यावसायिक यात्राको प्रारम्भकाल अनि उमेरकै सन्दर्भले पनि अग्रजका रूपमा नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले प्रकाशन गर्न लागेको 'अलैंची' नामक स्मारिकामा अलैंची-संवादका लागि नेपाललाई रोजिएको हो। काफ्ले महासंघका सल्लाहकार हुन् भने अधिकारी पाँचथर शाखाका अध्यक्ष हुन्।

अलैंची - नेपालको प्रमुख नगदे बाली। पानी परिहने पहाडी भिरालो जमीनमा फल्ने मसालाबाली। अलैंचीको उत्पादन र व्यवसायको इतिहास पहाडी जिल्लासँग जोडिएको छ। मेहेलबोटेबाट २०३८ सालमा फिदिम बसाई सरेका नेपालसँग अलैंची व्यवसायको सन्दर्भमा २०३३ सालदेखिको अनुभव-अन'भूति मात्र छ। '०३३ तिरै होला गाउँतिरका एकजना ज्योतिषी विष्णुप्रसाद भट्टराईले बिक्रम कि बिक्रम भनेर अलैंची देखाउन ल्याए', फिदिमस्थित पसलमै भेटिएका नेपालले अलैंची व्यवसायको आफ्नो विगत खोतले- 'मैले पनि इलाममा देखाउँछु' भनेर त्यो अलैंची गोजीमा हालै र इलामका व्यवसायी भीखमचन्दलाई देखाएँ। उनले 'किन्छु ल्याउनु' भनेपछि गाउँका अलैंची किन्न थालें।' 'तपाईंले

पहिलो पटक अलैंची किन्दा भाउ के थियो?', हामीले सोध्यौं। 'सात-आठ सय रुपैयाँ थियो होला, मैले अलैंची किन्दा तर म व्यावसायिक भइसकेको थिइनँ', उनले भने- 'मैले व्यावसायिक रुपमा अलैंची किन्दा १२ सय रुपैयाँ प्रतिमन थियो, ३ मन किनै त्यतिखेर २०३८ तिर।'।

फिदिम, पाँचथर जिल्लाको सदरमुकाम। अलि पछि नै बजार विस्तार भयो यहाँ। यसअघि नै यासोक बजार थियो। सडक, मोटरको पहुँचसँगै फिदिम बजार पनि विस्तार भएको बताउँछन् हरिप्रसाद। '०४१ सालदेखि मेरो पूर्णरुपमा फिदिम बसाइ भयो', उनले भने- 'त्यतिखेर यो बजारभरि ४७ घर मात्रै थिए र व्यवसाय गर्ने केही मात्रै। अहिलेको बजार त तपाईं देख्दै हुनुहुन्छ।' त्यतिखेर चिट्ठीको भरमा अलैंचीको भाउ बुझिन्थ्यो। फिदिमले इलामको भाउ बुभेरे त्यहाँ अलैंचीको भाउ तय गर्थ्यो। 'सञ्चारको सुविधा नहुँदा चिट्ठीको माध्यमबाट भाउ थाहा पाउनुपर्दा कहिलेकाहीँ ठूलो अन्तर नै परिसक्दो रहेछ', उनले घाटा खाएको प्रसंग सुनाए- '०४८ सालमा ५५/५६ सय प्रतिमन किनेको अलैंची ३ वर्षपछि ३४ सय रुपैयाँ मनले बेच्नुपर्‍यो। ठूलै घाटा लाग्यो। मन बिरक्तियो। अलैंचीको कारोबार नै छोड्न मन लाग्यो। तर, फेरि मन मानेन। फर्किएँ व्यवसायमा। अहिले ठीकै छ।'।

अलैंचीसँग जोडिएका, फिदिम बजारको व्यवसायसँग जोडिएका स्मरणीय क्षणहरूको सँगालो छ हरिप्रसाद नेपालसँग तर कुराकानीलाई बिट मार्ने उद्देश्यले हामीले सन्दर्भ मोड्यौं- 'तपाईंको

जन्म कहाँ र कहिले?' उनले आफ्नो बारे बताए- 'मेरो जन्म २००७ माघ ११। जन्मस्थान आडसराड मेहेलबोटे पाँचथर। पिता प्रजापति, माता जानुकादेवी। ०३२ सालमा विवाह भयो गंगादेवी अधिकारीसँग। दुई छोरा दीपक र प्रकाश। नाति सिद्धार्थ, नातिनी समृद्धि। पढाइ साधारण। राम्रै विद्यार्थी थिएँ तर पनि घरायसी कारणले ७ कक्षाभन्दा माथि पढ्न सकिएन। ०१८ सालमा आमा बित्तु भएपछि घर बस्न मन लागेन। कामको खोजीमा भारततिर लागें। ११ वर्ष भारतमा बसेर केही व्यावसायिक ज्ञान लिएर आफ्नै गाउँ फर्किएँ। र, व्यापार शुरु गरें।' उनले फिदिममा मारवाडीकै घर किने जहाँ अहिले पनि उनले कारोबार चलायमान गरेका छन्। उनलाई थाहा छ अलैंची व्यापार उतारचढावको व्यापार हो तर कल्पना पनि थिएन रे ९० हजार प्रतिमनको आसपासमा पुग्छ भन्ने। 'अलैंची अब जीवन निर्वाहको बलियो आधार बनिसकेको छ तर अलैंची खेती मासिँदै गएको छ। यो चिन्ताको विषय हो। राज्य र निजी क्षेत्रले यसलाई जोगाउने हरसंभव प्रयत्न गर्न आग्रह गर्दछु।'

अन्त्यमा हरिप्रसाद नेपालका सामाजिक प्रसंग। उनी सामाजिक व्यक्तित्वका रूपमा पनि चिनिन्छन् फिदिममा। संघ-संस्था अनि गरिब-दुःखीलाई सहयोग गर्न उनका हात अघि बढ्छन्। उनलाई स्थानीय स्पोर्टिड क्लवले सम्मान गरेको छ भने पाँचथर उद्योग वाणिज्य संघले पनि अग्रज व्यवसायीका रूपमा सम्मान गरेको छ।

शुभकामना

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले अलैंची नामक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेको सुखद अवसरमा महासंघ तथा स्मारिका प्रकाशन टिमलाई बधाई दिँदै स्मारिका सम्पूर्ण व्यवसायी तथा किसानका लागि उपलब्धिमूलक बन्न सकोस् मन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछौं।

रुद्रप्रसाद न्यौपाने

नि. कार्यकारी अधिकृत

बिर्तामोड नगरपालिका परिवार

बिर्तामोड, भ्रपा

रोशनलाल अग्रवाल

पहाड अनि हिमालको संयोजन रहेको जिल्ला हो ताप्लेजुड। तथ्यांक अनुसार नेपालमा सबैभन्दा बढी अलैंची उतपादन हुने जिल्ला हो ताप्लेजुड। यो जिल्लाले अलैंचीको उद्गम जिल्ला इलामलाई पनि पछि पारेको हो। तर, व्यवस्थित रूपमा ताप्लेजुडको अलैंची व्यवसायको इतिहास त्यति पुरानो छैन। ताप्लेजुडको सदरमुकाम फुडलिङ बजारबाट व्यवस्थित ढंगले अलि ठूलो परिमाणमा कारोबार भएको ०४० को दशकको उत्तरार्द्धमा हो। त्यसका एक साक्षी हुन् व्यवसायी **रोशनलाल अग्रवाल**।

फुडलिङमा व्यापार थियो रोशनलालको कपडाको, अन्य खिचिड-मिचिडको। त्यही व्यवसायमा मिसिएको हो अलैंचीको पनि। २०३४ सालमा उनले व्यापार शुरु गरे तर त्यसको १४ वर्षपछि मात्र अलैंची किने। 'गाउँ-गाउँमा थोरै-थोरै किनबेच हुने गरेको थाहा थियो', उनले भने- 'ठूलो परिमाणमा व्यवस्थित रूपले फुडलिङमा अलैंचीको व्यवसायको शुरुआत ०४८ देखि नै भएको

हो। मैले नै किनेको हूँ।' उनको भनाइलाई सत्य मान्ने हो भने ताप्लेजुडमा अलैंची व्यवसाय गर्ने व्यवसायीको अग्रपंक्तिमा आउने एउटा नाम- **रोशनलाल अग्रवाल**।

अलैंची व्यवसायको इतिहास पर्गेल्टा छुटाउने नहुने जिल्ला ताप्लेजुड। उसबेला ताप्लेजुडको व्यापारिक सम्बन्ध सीमावर्ती भारतीय बजार बिजनबारी र नेपालतर्फ धरानसँग। बाटोको अभावमा हिँडेरै धरान अथवा भारत दार्जीलिङको बिजनबारी पुग्नुपर्ने। रोशनलालले अलैंची धरान या बिजनबारी पुर्याएनन्। 'पुर्याउनु परेन', उनले भने- 'व्यवसाय अलि ढिलो शुरु भयो। त्यतिञ्जेल बाटा-घाटा बनिसकेका थिए।' उनले आफूले अलैंची शुरु गर्दा खोकलिङका पुष्पलाल ओझा र उनको परिवारले गाउँ-गाउँबाट अलैंची संकलन गरेर धरान अथवा बिजनबारी पुर्याउने गरेको बताए। तर, फुडलिङमा अलैंची भण्डारण हुँदैनथ्यो। अलैंचीले हजारौँ किसानको जीवनस्तर राम्रैसँग उकासेको छ। ठूला व्यवसायीको कारोबार अन्तर्राष्ट्रिय बजारसम्म फैलिएको छ।

त्यसमा ताप्लेजुड अनि रोशनलाल अग्रवालको पनि योगदान छ ।

रोशनलाल अग्रवालले फुडलिडमा पहिलो पटक अलैंची किन्दा भाउ थियो २९०० प्रति मन । ०४८ सालको कुरा हो यो । २२ वर्षको अन्तरालमा झण्डै ४० गुणाले भाउ बढेको छ । अर्थात् ०७१ सम्म आइपुग्दा प्रतिमन ८० हजार रुपैयाँभन्दा माथि छ । 'यस्तो दिन पनि आउँछ भन्ने कल्पना गरेको थिएन', ०६८ देखि विर्तामोडमै बस्दै आएका अग्रवालले भने- 'अलैंची सुन बनेको छ । यसलाई जोगाइरहन सक्दा राज्यलाई पनि ठूलो फाइदा भइरहने छ । खासगरी, अलैंचीमा देखिएको रोग पहिचान गरी यसको निदानमा सबै पक्ष जुटनुपर्दछ ।'

रोशनलालले अलैंची कारोबार थालेको तेस्रो वर्षमै विर्तामोड ल्याउन थाले । 'पहिलो पटक विर्तामोडमा श्याम वंशललाई ४२०० रुपैयाँ मनले अलैंची बेचें', उनले भने । अहिले उनी आफैँ विर्तामोडमा अलैंचीको व्यवसाय गर्छन् । ताप्लेजुडमा बस्ता चिनेका किसान-व्यवसायीले उनकोमा अलैंची ल्याउँछन् । अलैंचीसँग, फुडलिड बजारको व्यवसायसँग जोडिएका स्मरणीय क्षणहरू छन् रोशनलाल अग्रवालसँग । 'अहिले पनि मलाई ताप्लेजुडमा किसान-व्यवसायीले 'रोशन चाचा' भनेर चिन्दछन् । अहिले पनि फुडलिडमा मेरो घर छ', उनले भने- 'व्यापारको सिलसिलामा ताप्लेजुडको ३५ वटा गाविस हिँडेरै घुमेको छु ।'

अन्त्यमा रोशनलाल अग्रवालका व्यक्तिगत तथा सामाजिक प्रसंग । २०११ मंसिर ११ मा फुडलिड-४ मा उनी

जन्मिए । दुलीचन्द र भरपाइदेवीका एक मात्र सन्तान उनी । बुबा दुलीचन्द वि. सं १९९६ मै ताप्लेजुड पुगेका थिए । सानो कपडा व्यापार थियो । ०२५ सालमा आफ्नै घर भयो । त्यसपछि व्यापार पनि बढ्यो । '०३४ साल माघ ५ गते बुबाको निधन भएपछि व्यापार पूर्णरूपमा मैले सम्हालें', उनले भने- '०६८ मा मा भापा भरेको हुँ ।' २०३२ मंसिरमा उनको विवाह भयो भारत इसारकी लक्ष्मीदेवीसँग । उनीहरूबाट चार छोरा जन्मिए सुशील, राकेश, मुकेश र विक्की । तीन नाति, चार नातिनी छन् । सबै छोरा व्यवसायमा छन् । अलैंची व्यवसाय चाहिँ उनी आफैँ र काइँला छोरा मुकेशले चलाएका छन् । सामाजिक व्यक्तित्वका रूपमा पनि चिनिन्छन् रोशनलाल ताप्लेजुडमा । उनी त्यहाँ रहँदा केही संस्था, निकायमा पदीय दायित्व पनि निर्वाह गरे उनले । स्थानीय भानु हाईस्कूलबाट प्रवेशिका परीक्षा दिएका उनी पाथिभरा क्याम्पस व्यवस्थापन समितिको कोषाध्यक्ष, पाथिभरा मन्दिर संरक्षण समितिको कोषाध्यक्ष, ताप्लेजुड उद्योग वाणिज्य संघको कोषाध्यक्ष बने । अलैंचीकै सन्दर्भमा एसएमबी, सीएले गराएको भारतको अमृतसर, दिल्ली, कानपुरको अवलोकन भ्रमणमा उनी सहभागी भए ।

व्यवसायबाट रिटायर्ड हुने सोच बनाइरहेका रोशनलाललाई अन्त्यमा सोधियो- 'अलैंची व्यापारमा ठूलै घाटा व्यहोर्नु पर्यो कि परेन ?' उनले भने- 'मैले आफ्नै सामान्य ढंगले व्यवसाय गरें, त्यसकारण ठूलो घाटा पनि खाइनँ, ठूलो नाफा पनि खाइनँ ।'

शुभकामना

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले **अलैंची** नामक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेको सुखद अवसरमा महासंघ तथा स्मारिका प्रकाशन टिमलाई बधाई दिँदै स्मारिका सम्पूर्ण व्यवसायी तथा किसानका लागि उपलब्धमूलक बन्न सकोस् मन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

रोगमुक्त अलैंचीका
जिर्मले जातका
विरुवाका लागि
सम्भन्नुहोस् ।

प्रो. याम अधिकारी

जिर्मले, इलाम

अधिकारी नर्सरी

मो. : ९७४२६०६६३५

९७४१५०३३४१

कीर्तिमानी मूल्यले खेतीमा लहर फैलिँदै

- हालको मूल्य प्रतिमन १ लाख ५ हजार
- एउटै गाउँमा ५ करोडको उत्पादन
- दश हजार बिरुवा बाडिँदै
- छिर्केफुर्के रोगको संक्रमण घट्दै
- उत्पादनमा ताप्लेजुड पहिलो
- मूल्यवृद्धिले किसानको स्तर फेरिँदै
- बिरुवा उत्पादनबाट उतिकै कमाइ

सोम सुसेली

किनबेच भएको हो। भट्टीमा सुकाउनेक्रममा पानी नहाली माडेको अलैंचीलाई 'एसटी' भनिन्छ।

'अलैंचीको मूल्य आजजाति धेरै कहिल्यै भएको थिएन', फिक्कलका व्यापारी पुष्प भट्टराईले भने, 'एक मन अलैंची बेच्दा भण्डै १ लाख रुपैयाँ पाउनु चानचुने कुरा होइन।' प्रतिकिलो २ हजार ३ सय ७५ का दरले अलैंची किनबेच हुन थालेपछि किसान, व्यापारी र सरोकारवाला हर्षित छन्। वैदेशिक रोजगारीमा गएका कतिपय युवा स्वदेश फर्केर अलैंची खेती थाल्ने निष्कर्षमा छन्।

खोल्सीमा फल्ने सुनको उपनामले परिचित अलैंची पछिल्लो समयमा आएर दूलदूला बगान नै छिर्के फुर्के नामको दुसीको र विभिन्न संक्रमणका कारण मासिँदै गएपछि पहाडी क्षेत्रका अलैंची किसानहरु निराश देखिएका छन्। तर, पछिल्लो समयमा पुनः नयाँ बिरुवा पुनरोपण गरी अलैंचीलाई पुरानै अवस्थामा फर्काउन किसानले प्रयास स्वरुप नया बिरुवा रोपण कार्य थालनी गरेका छन्। विगतमा अलैंचीले कमाएको साख फर्काउनकै लागि किसानले आफ्ना भीर-पाखामा अहिले नौला र उन्नत जातका ताजा बिरुवा खोजी-खोजी रोपन थालेका छन्। मासिँदै गएको अलैंचीले परिमाणमा थोरै भए पनि यस वर्ष अहिलेसम्मको सबै रेकर्ड तोड्दै कीर्तिमानी मूल्य कायम गरेको छ। इलामको फिक्कलमा प्रतिमन (४० किलो बराबर) १ लाख ५ हजार रुपैयाँमा यसको किनबेच भयो। चलनचल्तीको अलैंची प्रतिमन ९० हजारमा र 'एसटी' अलैंची ९५ हजार रुपैयाँमा

अब किसानको दिन फर्किएको जनाउँदै अलैंची व्यवसायी महासंघका केन्द्रीय अध्यक्ष राजेन्द्र घिमिरेले यस वर्ष अलैंचीको मूल्य प्रतिमन १ लाख पुग्ने दावी गरे। 'पोहोर यसबेला मनको ६५ हजार पुगेको थिएन, अहिले ९५ हजार पुगिसक्यो', मूल्यवृद्धिले उत्साहित घिमिरेले भने- 'यही रफ्तार कायम रहे अलैंचीको मूल्य प्रतिमन १ लाख पुग्ने निश्चित छ, त्यसमा अचम्म मान्नुपर्दैन।'।

२२०० मिटर उचाईसम्मको ओसिलो र भिरालो जमीनमा अलैंची उत्पादन हुन्छ। अलैंची घरेलु औषधि र महँगो मसलाका रूपमा प्रयोग गरिन्छ। यो नेपाल, भूटान र भारतमा धेरै उत्पादन हुने बहुवर्षे मसलावाली हो। रोग नलागेको खण्डमा अलैंचीबाट रोपेको वर्षौंसम्म उत्पादन लिन सकिन्छ। पूर्वी पहाडको आर्थिक

विकासमा अलैंचीको योगदान महत्वपूर्ण बनिरहेको छ ।

'वर्षेनि मूल्य बढ्दै जाँदा अलैंची खेतीप्रतिको आकर्षण पनि उतिकै बढिरहेको छ' फिक्कलस्थित अलैंची विकास केन्द्रका प्रमुख पदम अधिकारीले भने- 'पहिले रोगले मासिएका बगानमा पनि अलैंची रोप्न थालिएको छ भने नयाँ ठाउँमा पनि यसलाई भित्र याइँदैछ ।' बढ्दो मूल्यका कारण किसान खेतीतर्फ थप आकर्षित हुँदा केन्द्रले असारमा साढे ५ लाख बिरुवा बाँडेको छ ।

प्रतिबिरुवा ५ रुपैयाँले पूर्वका सबै पहाडी जिल्लामा अलैंचीका बिरुवा वितरण भइरहेको अधिकारीले बताए । यस्तै, इलामस्थित कृषि विकास कार्यालयले पनि ४ लाख बिरुवा बाँड्दैछ । 'हामी ५० प्रतिशत अनुदान दिँदै प्रतिगोटा २ रुपैयाँ ५० पैसाले बिरुवा बाँड्दैछौं', कार्यालय प्रमुख प्रकाश डाँगीले भने- 'यसवर्ष २७ हेक्टरमा अलैंची रोप्ने लक्ष्यअनुसार बिरुवा बाँड्दैछ ।'

अलैंचीको अप्रत्यासित मूल्यबृद्धिले पूर्वी पहाडका किसान यसको खेतीतर्फ आकर्षित हुँदा बिरुवाको माग अत्यधिक बढेको छ । जर्मलेस्थित सलकपुरका केही किसानले उत्पादन गर्ने बिरुवा अपुग हुन्छ । नयाँ ठाउँमा पनि नर्सरी स्थापना गरी अलैंचीका बिरुवा उत्पादन गर्नेक्रम शुरु हुँदैछ । फिक्कलको पान्दाममा केन्द्रले आफ्नै नर्सरीमा विभिन्न जातका अलैंची बिरुवा उत्पादन गरिरहेको छ ।

व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्रका अनुसार, चालु आर्थिक वर्षको पहिलो चार महिनामा १ अर्ब ३१ करोड रुपैयाँको अलैंची निकासी भइसकेको छ । पोहोर सोही अवधिमा ८५ करोड ८२ लाख रुपैयाँको मात्रै अलैंची निकासी भएको थियो । विदेशी बजारमा अत्यधिक माग हुने अलैंची स्वदेशमा आयात गर्नुपर्दैन । मुलुकमा उत्पादित कृषिजन्य वस्तुमा सबैभन्दा बढी निकासी हुने अलैंची नै हो ।

कुनैबेला अलैंची उत्पादनमा पहिलो स्थान ओगट्ने इलाममा अहिले दुस्रीजन्य रोग छिर्केफुर्केले उत्पादन घटेको मात्रै होइन अलैंची बगान नै सखाप भएको छ । त्यस्ता बगानमा नयाँ बिरुवा रोपेर उत्पादन लिनेक्रम भने शुरु हुँदैछ । जर्मलेस्थित सलकपुर भने अलैंची उत्पादनमा नमूना छ । त्यहाँका १ सय ३ घरले उत्पादन गर्ने अलैंची ४ करोड हाराहारीको हुन्छ । 'सलकपुरमा जस्तै अलैंची फस्टाए सबै गाउँ समुन्नत हुन्थे' स्थानीय कुमार मोक्तान भन्छन्, 'प्रयास गर्दा असम्भव छैन ।'

फैलिंदो लहर

पाँचथरमा ६५ हजार हेक्टर जमीन कृषियोग्य छ । त्यसमा अलैंची खेती सबैको रोजाइमा छ । छिर्केफुर्केको संक्रमण कम हुँदै जाँदा ओसिलो जमीन भएका ठाउँमा अलैंची रोप्न चाहने किसान धेरै छन् । ताप्लेजुडमा यस वर्ष ३ अर्ब १५ करोड रुपैयाँको अलैंची फलेको छ । ताप्लेजुडमा यसको सम्भावना उच्च देखेपछि सरकारले 'एक गाउँ एक उत्पादन' अन्तर्गत यसैमा लगानी केन्द्रित गर्दैछ ।

संखुवासभाका किसानको आमदानीको भरपर्दो स्रोत अलैंची

नै बनेको छ । सभापोखरी गाउँमा अलैंची खेती गर्ने किसानले सदरमुकामसहित ठूला बजारमा घरजग्गा जोड्दैछन् । रेमिट यान्सले जस्तै अलैंचीले पनि किसानको आर्थिक अवस्था समुन्नत पारिरहेको छ । अलैंची उत्पादनका दृष्टिले संखुवासभा दोस्रो हो । त्यहाँ ३ हजार २ सय ३५ हेक्टर जमीनमा अलैंची खेती छ, जसबाट वर्षेनि करोडौं भित्रिन्छ ।

तेह्रथुमवासीलाई आर्थिक टेवा दिने प्रमुख बाली अलैंची नै हो । त्यहाँका ३२ गाविसमध्ये २५ भन्दा बढीमा अलैंची खेती हुन्छ । ६ सय ५० हेक्टर जमीनमा अलैंची उत्पादन भइरहेको छ । कृषि विकास कार्यालयले तेह्रथुममा यस वर्ष २ सय ४५ मेट्रिक टन अलैंची उत्पादन भएको जनाएको छ । त्यो उत्पादनलाई औसत ७० हजार रुपैयाँले हिसाब गर्दा भण्डै ४५ करोड रुपैयाँ आमदानी भएको देखिन्छ ।

धनकुटाको हिलेबाटे ५ करोड रुपैयाँभन्दा बढीको अलैंची निकासी भएको छ । त्यो अलैंची गाउँका किसानले फलाएर व्यापारीलाई बेचेका हुन् । अलैंची विदेश निकासी हुन थालेपछि कारोवारमा प्रतिस्पर्धा देखिँदैछ । प्रतिस्पर्धाले अलैंचीको मूल्य बढ्छ र किसानलाई फाइदा हुन्छ । धनकुटामा १२ हजार २ सय ६७ रोपनीमा अलैंची खेती हुन्छ । अहिले शिक्षक, राजनीतिकर्मी र युवासमेत यसप्रति आकर्षित छन् ।

अलैंचीको उपयोगिता

अलैंची नेपालका ३६ जिल्लामा खेती हुन्छ । यसको सुगन्धित दानाबाट औषधि र मसलाको तेल पाइन्छ । अलैंचीलाई तेल, मिठाई, केक, पेष्ट्री आदिमा बास्नादार बनाउन प्रयोग गरिन्छ । कतै कतै पानमसलाका रूपमा पनि यसको प्रयोग हुन्छ । अलैंचीलाई घाँटी दुखेको, फोक्सोमा अवरोध रहेको, आँखाको ढकनी सुनिँएको, पाचन प्रणाली गडबड भएका बेला औषधि मानिन्छ । अरब मुलुकमा चिया, कफी बनाउन र युरोपमा मदिना तयार पार्दा अलैंची मिसाइन्छ ।

अलैंची उत्पादन (२०६८/०६९)

जिल्ला	मेट्रिक टन
ताप्लेजुड	१७५५
संखुवासभा	१०३६
इलाम	६९४
पाँचथर	६३०
खोटाङ	६००
तेह्रथुम	३०३
भोजपुर	२२२
धनकुटा	१८६

अलैंची खेतीको विकास

परापूर्वकालमा अलैंचीको व्यावसायिक खेती कहिले भयो ? कुन प्रयोजनका लागि भयो ? र केमा प्रयोग गरिन्थ्यो ? भन्ने यथार्थ हालसम्म पत्ता लागेको छैन । भारतको सिक्किम, मिरिक, दार्जीलिङमा भएको अलैंची खेती विस्तार र विकाससँगै नेपालको पूर्वी पहाडी जिल्लामा अलैंची प्रवेश भएको पाइन्छ ।

नेपालमा अलैंचीको व्यावसायिक खेती आधा शताब्दीअघि नै भएको पाइन्छ । त्यसभन्दा अगाडि राणाकालीन समयको अन्त्यतिर अलैंचीका बोट सुन्दरताको प्रतीकका रूपमा भित्र्याइएको थियो ।

२००२ सालदेखि तेह्रथुमको आठराईका विभिन्न स्थानमा अलैंची ल्याई रोपेको पाइन्छ । त्यस समयमा आठराईमा हरेक कुरामा होड चलेको थियो । राजनीतिक क्षेत्रमा को बढी राजनीतिज्ञ भन्ने होड चल्थ्यो भने शिक्षा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्ने, कृषि क्षेत्रमा उत्पादन कसले बढी गर्ने र नयाँ-नयाँ वस्तु उत्पादन गर्ने प्रतिस्पर्धा थियो । त्यसको ज्वलन्त उदाहरण आज पनि पाउन सकिन्छ । परिवर्तनको नेपाली इतिहासका पाना पल्टाउँदा आठराईको नाम अग्रपानामा आउँछ । राणा शासनकालमा राणा सरकारको चाकरी गरेर होस् वा राणाहरूलाई गुमराहमा राखेर होस्- आठराईले शिक्षा क्षेत्रमा गरेको प्रगति अनुकरणीय थियो । त्यसको प्रभाव राजनीतिक, आर्थिक र कृषि क्षेत्रमा पनि देखिएको छ ।

अलैंची आठराईको मूलपानी र संक्रान्तिको लिसिबुडमा २००२ सालमा पहिलोपटक रोपिएको थियो । सुब्बा भानुभक्त सिटौला त्यसबेलाका राणा दौडाहा र मकरध्वज मावो लिम्बूले राणाहरूसँग दार्जीलिङ घुम्न जाँदा अलैंचीको सुन्दरता देखी आफ्नो घर, करेसा, कोठेबारी सुन्दर बनाउन ल्याएर रोपेको गोविन्दप्रसाद सिटौला बताउनुहुन्छ । साथमा गएका (कृषि पिता) मकरनन्द सुब्बा आधुनिक कृषि प्रणालीको अग्रज अभियन्ताका रूपमा चिनिनुहुन्छ । स्व. मावो व्यावसायिक कृषितर्फ उन्मुख हुनुहुन्थ्यो । उहाँको योगदान, उहाँले गरेको कृषिकर्म र त्यसबेलाका विकासे बाली अलैंची, चिया, आँप, लिच्ची, दन्तेओखर, हलुवावेद, भूईँकटहर, स्याउ, आरु, नास्पातीजस्ता फलफूलको बगानका रूपमा विकास गर्नुभएको थियो ।

रोचक र रमाइलो कुरा के छ भने त्यस समयमा मकरनन्द सुब्बाले माछापोखरी तयार गरी माछाका भुरा हेलिकोप्टरमा ल्याई पोखरीमा हालेको इतिहास भाइ कमलप्रसाद मावो वयान गर्नुहुन्छ ।

त्यसपश्चात, २०१० सालतिर ईवा गाविसको केलिङमा ध्वजवीर बानियाँ, आठराई फूलबारीका मुकुन्द विमली, ताप्लेजुड सिक्किँचाका गोपीकृष्ण पौडेललगायतले पनि अलैंची खेती आरम्भ गर्नुभएको थियो । त्यस अवस्थाको अलैंची खेती व्यावसायिकतर्फ

ओमकृष्ण विमली

उन्मुख हुन सकेन ।

१०-१५ वर्ष जति विकास र विस्तार नभएको अलैंचीको २०२०-२२ सालतिर आएर व्यावसायिक खेती शुरु गरेको पाइन्छ । ताप्लेजुड, पाँचथरका युवाहरू रोजगारीको सिलसिलामा सिक्किम, दार्जीलिङ जाँदा काम गरी फर्किएको अवस्थामा अलैंचीका विरुवा साथ लिई आफ्ना गाउँघरका खोलाखोल्सामा लगाई खेतीको विकास र विस्तार गरेको देखिन्छ । त्यसताका त्यस क्षेत्रको उत्पादन पाँचथर च्याङथापुका कपिलमणि शिवाकोटी र ताप्लेजुड सिनामका गंगाप्रसाद उप्रेतीले

किसानका घरघर गई माना, पाथी, तुलो र डालामा नापतौल गरी किनबेच गरेको बताइन्छ । स्थानीयस्तरमा बजार नभएका कारण संलकन गरेको अलैंची भारतको बिजनबारी, मिरिक र दार्जीलिङ पुर्याई हप्तौं लगाई प्रतिमन २ सयदेखि २ सय ५० सम्म बिक्री गर्नुपर्थ्यो । चाँडो बिक्री गरी फर्कनका लागि अलैंचीको बदला दैनिक उपभोग्य सामान, लत्ताकपडा साटेर ल्याउने चलन थियो ।

समयक्रमसँगै २०२८-०२९ सालमा हर्कप्रसाद बेघा स्थानीय कृषि सभापति भएका बेला च्याङथापु फलैचामा अलैंची लगी रोपदा स्थानीयहरूले विरोध गरेका थिए । अलैंची रोपदा अलैंचीसँगै गाउँमा छेद, वनको भूत भित्रने, गाउँमा महामारी फैलने अन्धविश्वासका कारण सम्पूर्ण गाउँले विरोधमा उत्रिएका थिए भन्नुहुन्छ मचिन्द्र बेघा ।

२०३२ सालमा अलैंचीलाई त्यसबेलाको सरकारले राज्यस्तरबाट विकास र विस्तारका लागि पहल गरेको पाइन्छ । तत्कालीन अवस्थामा ४ लाख विरुवा उत्पादन गरी इलाम, पाँचथर, ताप्लेजुडमा बिक्रीवितरण गरी राज्यतर्फबाट यी जिल्लालाई अलैंची क्षेत्र घोषणा गरी व्यावसायिक अलैंची खेतीतर्फ उन्मुख भएको पाइन्छ । त्यसपश्चात अलैंची खेती गर्ने एककिसिमको होड नै चलेको देखिन्छ । यसै सिलसिलामा आठराईमा सिटौला परिवारले पञ्चेबाजासहित प्रल्हाद सिटौला, भानुभक्त सिटौला र पद्मादेवी सिटौलाको अगुवाइमा अलैंची खेती गरेका थिए । त्यसैको अनुशरण गर्दै विमली र इडनाम परिवारले पनि संयुक्त रूपमा अलैंची खेतीको विकास र विस्तारलाई जोड दिएका थिए । तत्कालीन राष्ट्रिय पञ्चायत सदस्य पूर्णबहादुर इडनाम तथा इडनाम परिवार र विमली परिवारको संयुक्त लगानीमा हजारौं रोपनी जग्गामा तत्कालीन महाराजधिराज वीरेन्द्रको पूर्वाञ्चल भ्रमणमा अलैंची खेतीको जग्गा दर्ताका लागि बिन्तीपत्र चढाई तोक-आदेशसमेत लिइएको थिए ।

गाउँमा खेर गएका खोलाखोल्सीमा अलैंची लगाउने क्रम विकसित हुँदै गयो । र, २०४० सालपश्चात विस्तार हुँदै हालसम्म

नेपाल अधिराज्यका ३० जिल्लामा अलैंची खेती विकास र विस्तार भइसकेको छ । र, मध्य पहाडी भूभागमा नेपालको पूर्व मेचीदेखि पश्चिम महाकालीसम्म अलैंची खेती विकास र विस्तारका सम्भावना प्रचुर मात्रामा देखिन्छ । राज्यको तर्फबाट अलैंचीमा लागेको रोग र अलैंची विनाशको कारण पत्ता लगाई निदानको

उपाय तत्काल खोज्न आवश्यक छ । निकट भविष्यमै नेपालको प्रमुख आयस्रोत कृषि उपज अलैंची इतिहासको पानामा सीमित नरहला भन्न सकिँदैन ।

बिर्तामोड, भापा

शुभकामना

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले अलैंची नामक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेको सुखद अवसरमा महासंघ तथा स्मारिका प्रकाशन टिमलाई बधाई दिँदै स्मारिका सम्पूर्ण व्यवसायी तथा किसानका लागि उपलब्धमूलक बन्न सकोस् मन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

खगेन्द्र काष्ठ फर्निचर उद्योग (मो. ९८५२६७२५०२)

पाथिभरा आल्मुनियम उद्योग (मो. ९८४२७९८३३३)

जगदम्बा गूल उद्योग (मो. ९८४२६३७४४६)

भद्रपुररोड, बिर्तामोड (भापा), कार्यालय सम्पर्क : ०२३-५४०८९४

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ शाखा इलामको संस्थापक कार्यसमिति (२०६५)

प्रकाश अग्रवाल	अध्यक्ष	०२७ ५२०२१४
खेम पोखरेल	उपाध्यक्ष	६८५२६८००४८
चन्द्र भट्टराई	सचिव	
मातृका घिमिरे	सहसचिव	६८५२६८१८१०
बसन्त अग्रवाल	कोषाध्यक्ष	६८४२६२७०६४
विक्रम राई	सदस्य	
गोविन्द गिरी	सदस्य	६७४२६१६२०६
पदम कटुवाल	सदस्य	
नूतन दुलाल	सदस्य	६८१५६०२३७६
मँवरलाल पोद्दार	सदस्य	६८४२६४७८६४ र ०२७ ५४०१३६
गंगा खत्री	सदस्य	
पदम पौडेल	सदस्य	६८५२६८०६११
अनिल घिमिरे	सदस्य	
पुष्प भट्टराई	सदस्य	
दीपकचन्द्र गौतम	सदस्य	६७५२६०५५५३

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ शाखा इलामको कार्यसमिति (२०७०)

बसन्त अग्रवाल	अध्यक्ष	६८४२६२७०६४
युद्धकुमार थापा	उपाध्यक्ष	६८४२६३६६१८
कृष्ण पौडेल	कोषाध्यक्ष	६८५२६८१४३४
मदन श्रेष्ठ	सचिव	६८१५६३६७७७
प्रकाश अग्रवाल	सदस्य	०२७ ५२०२१४
द्वारिका अग्रवाल	सदस्य	६८५२६८१४६१
पुण्यप्रसाद गजुरेल	सदस्य	६८०१६०६६७३५
चन्द्रप्रसाद बस्नेत	सदस्य	६८४२७२७३७२
नूतनप्रसाद दुलाल	सदस्य	६८१५६०२३७६
गोविन्द गिरी	सदस्य	६७४२६१६२०६

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ शाखा पाँचथरको संस्थापक कार्यसमिति (२०६५)

नरेन्द्रप्रसाद अधिकारी	अध्यक्ष	०२४ ५२०४४० र ६८५२६८९३४०
दुर्योधन लुहागुन	उपाध्यक्ष	६८०७६४६९६६
तुलसीदास श्रेष्ठ	सचिव	०२४ ५२००५६
प्रकाश नेपाल	सहसचिव	०२४ ५२०९६२
यामनाथ काफ्ले	कोषाध्यक्ष	०२४ ५२०४०६
हरिकुमार थापा	सदस्य	६८९७६३०४६५
रामवीर राई	सदस्य	०२४ ५२०२६३
खेमनाथ अधिकारी	सदस्य	०२४ ५२०५५४
कर्णश्याम लावती	सदस्य	६७५२६०७५९६
मोती दुंगाना	सदस्य	६७४२६०९८९७
राजन काफ्ले	सदस्य	०२४ ५२००९०
कुमार गोले	सदस्य	६७४२६०८७४६
कल्याण अधिकारी	सदस्य	०२४ ५२००५४

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ शाखा पाँचथरको कार्यसमिति (२०७०)

नरेन्द्रप्रसाद अधिकारी	अध्यक्ष	०२४ ५२०४४० र ६८५२६८९३४०
दुर्योधन लुहागुन	उपाध्यक्ष	६८०७६४६९६६
तुलसीदास श्रेष्ठ	सचिव	०२४ ५२००५६
प्रकाश नेपाल	सहसचिव	०२४ ५२०९६२
यामनाथ काफ्ले	कोषाध्यक्ष	०२४ ५२०४०६
हरिकुमार थापा	सदस्य	६८९७६३०४६५
रामवीर राई	सदस्य	०२४ ५२०२६३
खेमनाथ अधिकारी	सदस्य	०२४ ५२०५५४
कर्णश्याम लावती	सदस्य	६७५२६०७५९६
मोती दुंगाना	सदस्य	६७४२६०९८९७
राजन काफ्ले	सदस्य	०२४ ५२००९०
कुमार गोले	सदस्य	६७४२६०८७४६
कल्याण अधिकारी	सदस्य	०२४ ५२००५४

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ शाखा तेहथुमको संस्थापक कार्यसमिति (२०६८)

अमृत सुवेदी	अध्यक्ष	५८५२०६००१५
पेम्बा छिरिङ शेर्पा	उपाध्यक्ष	५८४२२५१३७८
तुलसी ढकाल	सचिव	५८५२०६०५३०
केन्द्र संगौला	कोषाध्यक्ष	५८५२०४५००३
मोतीमान ढकाल	सदस्य	५८५२०५३०१८
कालीबहादुर सिञ्जलु	सदस्य	५८४२२०५५४५
वीरेन्द्र कार्की	सदस्य	५८५२०५३३३५
गणेश पौडेल	सदस्य	५७४२००२४०३

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ शाखा संखुवासभाको संस्थापक कार्यसमिति (२०६८)

छत्रमणि काफ्ले	अध्यक्ष	५७४२०१३३७३ र ५८५२०२३८१५
पासाङ नुर्व शेर्पा	उपाध्यक्ष	५७४२०६००२२
रविन कालाखेती	सचिव	५७४२०१०८१२
तेजबहादुर पोखरेल	कोषाध्यक्ष	५७४२०६७५५५
नविन गौली	सदस्य	५८५२०५१७१७
सोमिता तामाङ	सदस्य	०२५ ६०३१४६
पासाङ शेर्पा	सदस्य	५८५२०४५१४२
भीम लिम्बू	सदस्य	५८४२४८२१३८
उत्तम राई	सदस्य	५८४२०८५४७०
दोर्जी शेर्पा	सदस्य	५८४२२१५६७६
कर्मा रिन्ची शेर्पा	सदस्य	५८४२०५२६४७
मलकमान गुरुङ	सदस्य	५७४२००६३३०

नेपाल अलैची व्यवसायी महासंघ शाखा धनकुटाको संस्थापक कार्यसमिति (२०७०)

इन्द्र तामाङ	अध्यक्ष	९८४२०५७०८३
तेजप्रसाद राई	उपाध्यक्ष	०२६ ५४०११६
जयन्द्र प्रधान	सचिव	९८४२०३१८४५
शेरबहादुर राई	कोषाध्यक्ष	०२६ ५४०२७५
किरण शाह	सदस्य	९७४२००५७८२
धीरेन्द्र थिङ	सदस्य	०२६ ५४०४८५
हर्कबहादुर तामाङ	सदस्य	९८११०७५४५७
लाक्पा तामाङ	सदस्य	९७४२००१५६८
गोपाल मगर	सदस्य	९८४२३४७३८६
डिल्लीबहादुर मण्डारी	सदस्य	९८५२०५०५१५
गजेन्द्र घिसिङ	सदस्य	९८१५३८६७८०

नेपाल अलैची व्यवसायी महासंघ शाखा भोजपुरको संस्थापक कार्यसमिति (२०७०)

युवराज फुयल	अध्यक्ष	९८४२२७६५३४
हर्कजंग राई	उपाध्यक्ष	९८४२४५०५०८
केशरबहादुर कार्की	सदस्य	९८४२०५५७८०
रामबहादुर श्रेष्ठ	सदस्य	९७४२००५२४३
शान्तिकुमारी तामाङ	सदस्य	९८४२११५०३
जीतेन्द्र श्रेष्ठ	सदस्य	
दानबहादुर खड्का	सदस्य	९७४२०७६४५०
बमबहादुर विष्ट	सदस्य	९८४२१५१८२०
नविन प्रधान	सदस्य सचिव	९७५२००५१८१

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ शाखा गोरखाको संस्थापक कार्यसमिति (२०७१)

गोविन्द गुरुङ	अध्यक्ष	९८४५५८१४८६
मानप्रसाद घिताल	उपाध्यक्ष	९८४६०७०७१५
कृष्णजंग घिमिरे	सचिव	९८१५११२३२८
निर्मला अधिकारी	सहसचिव	९८४६४०००२४
सरस्वती घिताल	सदस्य	९८४६५७५५६७
नारायण अधिकारी	सदस्य	९८५६०४०४१५
कमल भट्ट	सदस्य	९८४६०५०७१५
बलबहादुर घिताल	सदस्य	९८४३३०५२२२
मित्रप्रसाद देवकोटा	सदस्य	९८४६२५४५१५
कमलप्रसाद अधिकारी	सदस्य	९८०५८२४१२६
दिलबहादुर गुरुङ	सदस्य	९८४६४००६४१
कुमराज गुरुङ	सदस्य	९८४६४१४७०७
शिवप्रसाद अधिकारी	सदस्य	९८४६२७१०१६

शुभकामना

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले **अलैंची** नामक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेको सुखद अवसरमा महासंघ तथा स्मारिका प्रकाशन टिमलाई बधाई दिँदै स्मारिका सम्पूर्ण व्यवसायी तथा किसानका लागि उपलब्धिमूलक बन्न सकोस् मन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

ग्रीन हाउसमा
उत्पादन गरिँदै आएका
नियोगी अलैंचीका
विभिन्न जातका
विरुवा/बेर्नाहरू

सम्पर्क

प्रो. गणेश मिश्र (व्यवस्थापक)

सम्पर्क : मो. ९८४४६५०५१२/९७४२६०२६५२

श्री सनराइज अलैंची तथा फलफूल नर्सरी

आडसराड-१, मेहलबोट (पाँचथर)

इमेल : ganeshmishra946@gmail.com

तस्वीरमा अलैंची ल्यबस्यी

पौँचथर जिल्लामा अलैंची व्यवसायीहरूको भेला उदघाटन गर्दै केन्द्रीय अध्यक्ष राजेन्द्रकुमार धिमिरे ।

पैँतहासिक गोर्खा दरवारको बारेमा जानकारी दिँदै उद्योग वाणिज्य संघ गोर्खाका अध्यक्ष ।

विराट महोत्सव-२०७० मा अलैंचीको स्टल निरीक्षण गर्दै मन्त्री शंकर प्रसाद कोइराला ।

अलैंचीको व्यापारउत्सव सञ्चालनसम्बन्धी द्वीपक्षीय छलफल कार्यक्रम ।

जामुन्खाडी पिकनिक २०७० मा पदाधिकारीहरू ।

सम्बन्धमाभामा आयोजित देखो साधारणसभामा पदाधिकारीहरू ।

पाँचथर जिल्ला शाखाका पदाधिकारीहरू सामुहिक तस्वीर खिचाउँदै ।

विराट महोत्सव २०७० मा स्टल निरीक्षण गर्दै नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका पूर्व अध्यक्ष चण्डीराज ढकाल ।

किर्तिमोडमा आयोजित NTIS सम्बन्धी छलफल कार्यक्रममा

किर्तिमोडमा भएको अलैंचीको ट्रेडमार्क्सम्बन्धी छलफल कार्यक्रम ।

विराट महोत्सव २०७० मा स्टलमा राखिएको पुस्तिकामा हस्ताक्षर गर्दै भेनी उद्योग वाणिज्य संघका अध्यक्ष विजय डालमिया ।

मर्सिकोर नेपालका प्रतिनिधिसँग नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघका पदाधिकारीहरू ।

महासंघको गतिविधि

तस्वीरमा अर्लैची ल्यावशी महासंघको गतिविधि

टेडमार्क्सबन्धी छलफलमा सहभागी TEPC का अधिकृत र अर्लैची व्यवसाय महासंघका प्रमुख अर्लैची वारी अवलोकन गर्दै ।

टेडमार्क्सबन्धी छलफलमा TEPC का अधिकृतहरू पंचथरस्थित सल्लाहकार मित्रभाद्र काष्ठसँग छलफल गर्दै ।

विराट महेंद्रसब २०७० मा अर्लैचीको स्टलमा उपहार ग्रहण गर्दै अर्लैचीका शक्रप्रसाद कोइराला ।

तेकुमको लसुने अर्लैची द्यातमा अर्लैची व्यवसायी महासंघका पदाधिकारीहरू ।

पौंचथर जिल्ला शाखा समितिद्वारा आयोजित कार्यक्रममा वपदाधिकारीहरू ।

भारतको गुवाहटीमा आयोजित मेलामा सामूहिक तस्वीर खिच्दै ICC का कर्मचारीहरू ।

अर्लैचीका समस्याका बारेमा केन्द्रीय अध्यक्षसमेत जिनाला राउँडे भोजपुरका कृषक ।

संबुदासभाको तुर्निन्डटार विमानस्थलमा सामूहिक फोटो खिच्दै पदाधिकारीहरू ।

धुलखारीमा आयोजित फर्बन्चल औद्योगिक मेलामा स्टल निरीक्षण गर्दै बाणिज्य मन्त्रालयका सचिव श्रीमान् माधव रेग्मी ।

इलाममा आयोजित अर्लैचीसम्बन्धी छलफल कार्यक्रममा सहभागी पदाधिकारीहरू ।

ताप्लेजुङ जिल्लामा सामूहिक फोटो खिचाउँदै पदाधिकारीहरू ।

देस्रो साधारणसभा खडकवारी ।

तस्वीरमा अलैंची ल्यावशी महासंघको गतिविधि

ताप्लेजुमा आयोजित NTIS कार्यक्रम सम्बन्धी छलफललाई सम्बोधन गर्दै केन्द्रीय अध्यक्ष राजेन्द्रकुमार घिमिरे ।

आन्तरिक राजस्व कार्यालय भद्रपुर र व्यवसायी महासंघबीच कर शिक्षा तालिममा सहभागी व्यवसायीहरू ।

नेपाल सरकार बाणिज्य मन्त्रालयद्वारा धुलीखेलमा आयोजित व्यापार मूल प्रवाहीकरण सम्बन्धी गोष्ठी ।

भारतको गुवाहाटीमा आयोजित मेतामा राखिएको अलैंचीको स्टल अबलो कन गर्दै मेथालय राज्यका मुख्यमन्त्री ।

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघको भोजपुर शाखालाई सदस्यता प्रदान ।

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघको बिर्तामोडस्थित केन्द्रीय कार्यालय ।

पौनथरमा अलैंची व्यवसायीहरूको भेनालाई सम्बोधन गर्दै अध्यक्ष ।

जामुनखाडी पिकनिकमा पुरस्कार वितरण गर्दै केन्द्रीय अध्यक्ष ।

जामुनखाडी पिकनिकमा अलैंची व्यवसायीहरू ।

तस्वीरमा अलैंची व्यवस्था महासंघको गतिविधि

नेपाल अलैंची व्यवस्था महासंघ ताप्लेजुङ शाखामा NTIS कार्यक्रमको छलफलपछि सामूहिक तस्वीर खिचाइँदै ।

बिर्तामोडमा आयोजित अलैंची ट्रेडमाक छलफलमा व्यवस्थाप्योहर तथा TEPC का अधिकृतहरु ।

नेपाल अलैंची व्यवस्था महासंघको बिर्तामोडस्थित कार्यालयमा नियमित बैठकमा पदाधिकारी तथा सदस्यहरु ।

इलाममा आयोजित व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्रको तीन दिने कार्यशाला ।

कृषि उद्यम केन्द्रद्वारा काठमाडौँ भृकुटीमण्डपमा आयोजित व्यापार मेलाको स्टल ।

संखुवासभामा आयोजित नेपाल अलैंची व्यवस्था महासंघको दोस्रो साधारणसभा उद्घाटन समारोह ।

कृषि उद्यम केन्द्रद्वारा काठमाडौँ भृकुटीमण्डपमा आयोजित व्यापार मेला ।

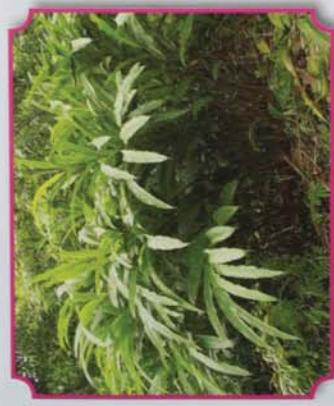

गोर्खा जिल्लामा शाखा समिति गठन कार्यक्रमपछि सामूहिक फोटो खिचाइँदै ।

संखुवासभामा आयोजित नेपाल अलैंची व्यवस्था महासंघको दोस्रो साधारणसभा उद्घाटन समारोहमा मन्त्रब्य दिदै अध्यक्ष ।

अलैंचीको बिरुवाखे प्रोसेसिङसम्म

सर्पिएको अलैंचीको भाड ।

अलैंचीको फल लागेको अवस्था ।

अलैंचीको फल निकाल्ने

फल निकालिएको अलैंचीको थुगा ।

भट्टीमा तानु अगाडि अलैंची तयार गर्दै किसान ।

भट्टीमा लगाएको अलैंचीलाई आगो दिँदै कृषक ।

भट्टीबाट निकालिएको अलैंची

आमोडतर्फ लैँदै ।

वित्तमाडुस्थित व्यवसायीहरूकोमा डिजिटल काँटांमा अलैंची तेल गरिँदै ।

दोस्रो तथा तेस्रो मुलुकमा निर्यातका लागि टुकमा अलैंची लोड गरिँदै ।

निर्यात भएको अलैंची विभिन्न प्रकारमा प्रयोग ।

कटिडपछि अलैंचीलाई केलाएर सफा गरिँदै ।

दोस्रो तथा तेस्रो मुलुकमा निर्यातका लागि अलैंचीलाई व्यवसायीद्वारा ब्रान्डयुक्त बोरामा काँटा गरिँदै ।

निर्यातका लागि अलैंचीको

दोस्रो तथा तेस्रो मुलुकमा निर्यातका लागि टुकमा अलैंची लोड गरिँदै ।

निर्यात भएको अलैंची विभिन्न प्रकारमा प्रयोग ।

पत्राणत्रिकायामा अलैंची व्यापारी महासंघको गतिविधि

१८

अर्थ वाणिज्य

अलैंचीबाट अर्बौं

अलैंची उत्पादन गर्ने क्षेत्रमा अर्बौंको अर्थ वाणिज्यको योगदान रहेको छ। अलैंची उत्पादन गर्ने क्षेत्रमा अर्बौंको अर्थ वाणिज्यको योगदान रहेको छ। अलैंची उत्पादन गर्ने क्षेत्रमा अर्बौंको अर्थ वाणिज्यको योगदान रहेको छ।

गोरखापत्र

अलैंचीमा रोगको संक्रमणले उत्पादनमा हास

बगानको उचित व्यवस्थापन र रेखदेख नहुनु प्रमुख कारणः विज्ञहरू

गोरखापत्रमा अलैंची उत्पादनमा हासको समाचार छ। अलैंचीमा रोगको संक्रमणले उत्पादनमा हास भएको छ। बगानको उचित व्यवस्थापन र रेखदेख नहुनु प्रमुख कारणः विज्ञहरूको भनाइ छ।

जन-संसार

५४ करोडको अलैंचीत

अलैंची उत्पादनको मूल्य ५४ करोडको रहेको छ। अलैंची उत्पादनको मूल्य ५४ करोडको रहेको छ। अलैंची उत्पादनको मूल्य ५४ करोडको रहेको छ।

निर्माण लहर

अलैंचीको ट्रेडमार्क प्रक्रिया अन्तिम चरणमा

अलैंचीको ट्रेडमार्क प्रक्रिया अन्तिम चरणमा पुगेको छ। अलैंचीको ट्रेडमार्क प्रक्रिया अन्तिम चरणमा पुगेको छ। अलैंचीको ट्रेडमार्क प्रक्रिया अन्तिम चरणमा पुगेको छ।

कान्छनगछा

किसानले माग अनुशासकको अलैंचीको विष्वा पापमन्

किसानले माग अनुशासकको अलैंचीको विष्वा पापमन् गरेको छ। किसानले माग अनुशासकको अलैंचीको विष्वा पापमन् गरेको छ। किसानले माग अनुशासकको अलैंचीको विष्वा पापमन् गरेको छ।

लहर

शान्तिपूर्ण

शान्तिपूर्ण रूपमा अलैंची उत्पादन भएको छ। शान्तिपूर्ण रूपमा अलैंची उत्पादन भएको छ। शान्तिपूर्ण रूपमा अलैंची उत्पादन भएको छ।

जन-संसार

गैर भन्सार अवरोध हटाउन व्यवसायीको माग

गैर भन्सार अवरोध हटाउन व्यवसायीको माग रहेको छ। गैर भन्सार अवरोध हटाउन व्यवसायीको माग रहेको छ। गैर भन्सार अवरोध हटाउन व्यवसायीको माग रहेको छ।

सूचना

प्रादेशिक वायुमन्त्रालयले अलैंचीको संरक्षणका लागि सरकारलाई दवाव दिएको छ

प्रादेशिक वायुमन्त्रालयले अलैंचीको संरक्षणका लागि सरकारलाई दवाव दिएको छ। प्रादेशिक वायुमन्त्रालयले अलैंचीको संरक्षणका लागि सरकारलाई दवाव दिएको छ। प्रादेशिक वायुमन्त्रालयले अलैंचीको संरक्षणका लागि सरकारलाई दवाव दिएको छ।

नेपाल सरकार

गृह मन्त्रालय

जिल्ला प्रशासन कार्यालय

भापा

४५५१२५ कार्यालय
४५५०८८ प्याक्स
०२३ { ४५६१११ कार्यालय
४५६११७ प्रजिअ आवास
४५५१६६, ४५५०६६, ४५५१८८

पत्र संख्या :-

चलानी नं. :-

(५०) - ३
पत्र संख्या
प्रशासन कार्यालय
भापा

मिति :- २०६१/०९/१०

दर्ता : १४३८

विषय :- संस्था दर्ताको प्रमाण-पत्र ।

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ अनामनी-३ (संस्थाको नाम)
संस्था दर्ता ऐन २०३४ को दफा ४ बमोजिम मिति २०६१/०९/१० मा दर्ता गरी
यो प्रमाण-पत्र दिईएको छ ।

फािलिपी

२०६१/०९/१०
प्रशासकीय अधिकृत

सहि :- द. व.

नाम :- महेश्वरनाथ महताई

दर्जा :- प्रशासकीय अधिकृत

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
आन्तरिक राजस्व विभाग

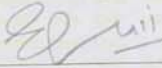
स्थायी लेखा नम्बर (PAN) दर्ता प्रमाण पत्र

“आय कम्पना मात्र दर्ता”

पान: ६०१४३६९२३
आन्तरिक राजस्व कार्यालय: भद्रपुर

मिति: २१ ०६ २०७०
मु.अ.कर दर्ता मिति:
दिन महीना साल

कारोबारको नाम: नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ
करदाताको प्रकार: गैर सरकारी संस्था
ठेगाना: वडा नं ३, विर्तामोड
गाविस: अनारमनी
भापा
व्यवसाय कारोबारहरू: अन्य सामाजिक तथा सामुदायिक सेवाहरू

करदाताको दस्तखत

कर अधिकृतको दस्तखत
कर अधिकृत

अतिरिक्त कारोबारहरू

क्र.सं.	कारोबारको नाम	ठेगाना	सुरु मिति	जारी गर्नेको दस्तखत
१				
२				
३				

करदाताले पालना गर्नुपर्ने कर्तव्यहरू:

- कारोवार गर्दा अनिवार्य रूपमा विल विज्ञक जारी गर्नुपर्छ।
- मु.अ.करमा दर्ता हुनेले प्रत्येक कर अवधि (मासिक वा द्वैमासिक वा चौमासिक) समाप्त भएको २५ दिनभित्र मु.अ.कर विवरण तथा मु.अ.कर रकम बुझाउनु पर्छ।
- अन्तःशुल्क लाने कारोवार गर्नेले अन्यथा व्यवस्था गरेकोमा बाहेक प्रत्येक महिना समाप्त भएको २५ दिनभित्र मासिकवारी र अन्तःशुल्क रकम बुझाउनु पर्छ।
- प्रत्येक आर्थिक वर्षका आय विवरण असोज मसान्तभित्र बुझाउनु पर्छ।
- समयमा विवरण र कर रकम नबुझाएमा व्याज, शुल्क र जरिवाना लाग्नेछ।
- यो प्रमाणपत्र देखिने गरी कारोवार स्थल/मुख्य कार्यालयमा राख्नु पर्नेछ।
- कुनै द्विविधा भएमा कार्यालयमा सम्पर्क राख्नुहोला।

नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ

Federation of Nepalese Chambers of Commerce & Industry

FNCCI

पत्र.सं. ५१

मिति : २०६६/०४/०५

श्री अध्यक्षज्यू,
नेपाल अलैंची व्यवसायी संघ
बिर्तामोड, भ्पापा
फोन नं. ९८०४९१६०८० / ९८५२६७११५०
फ्याक्स नं. ०२३-५४११०४

विषय : साधारण (वस्तुगत संघ) सदस्यता ।

महोदय,

यस महासंघको सदस्यताको लागि मिति २०६५-१०-१० मा दिनुभएको निवेदन यस महासंघको मिति २०६६ असार १९ गते बसेको कार्यकारिणी समितिको बैठकमा पेश हुँदा त्यस संघलाई यस महासंघको साधारण सदस्यता (वस्तुगत संघ तर्फको) प्रदान गर्ने निर्णय भएको व्यहोरा सहर्ष जानकारी गराउन चाहन्छु ।

त्यस संघलाई नयाँ सदस्यको रूपमा हार्दिक स्वागत गर्दै महासंघ र त्यस संघबीचका आपसी सहयोग एवम् सम्बन्ध सुदृढ हुने विश्वास व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

भवदीय
मेघनाथ न्यौपाने
महानिर्देशक

बोधार्थ

श्री लेखा शाखा, नेउवामहासंघ ।

P.O. Box : 269, Shahid Shukra FNCCI Milan Marg,
Pachali, Teku, Kathmandu, Nepal.
Tel. : 4262061, 4262218, 4266889
Cable : FEDERATION, Fax : 977-1-4261022, 4262007
E-mail : fncci@mos.com.np

पो.ब.नं. २६९, शहीद शुक एफएनसीसीआई मिलन मार्ग, पचली, टेकु, काठमाडौं, नेपाल
टेलिफोन : ४२६२०६१, ४२६२२१८, ४२६६८८९
तार : फेडरेशन
फ्याक्स : ९७७-१-४२६१०२२, ४२६२००७
इ-मेल : fncci@mos.com.np

<http://www.fncci.org>

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ को विधान

प्रस्तावना

नेपालको आर्थिक विकासको मुख्य स्रोतको रूपमा रहेको कृषि व्यवसायको प्रवर्द्धन र विकास नै मुल रूपमा आर्थिक सुदृढीकरणको आधार हो । विदेशी मुद्रा आर्जनको स्रोत हुन सक्ने अत्यन्तै ठूलो संख्यामा रहेको कृषि उपज अलैंची उत्पादन हुनसक्ने स्थान (पहाडी जिल्लाहरू)-मा अलैंची उत्पादनका लागि कृषकहरूलाई उत्प्रेरित गराई त्यसैग सम्बन्धित किसान, संकलक, व्यापारी/व्यवसायीहरूको हकहितको सुरक्षा, संरक्षण, सम्बर्द्धन गर्दै उनीहरूलाई कृषिको आधुनिक प्रविधि तथा उपकरणबाट सुसज्जित गरी निर्यातजन्य स्रोतको रूपमा रूपान्तरित गर्न अलैंची उत्पादक र व्यवसायीबीच सामञ्जस्यता कायम गर्दै राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय व्यावसायिक संघ/संस्थाहरूसँग दरिलो सम्बन्ध स्थापित गरी यसको उत्पादन र व्यवसायलाई सुव्यवस्थित एवम् सुदृढ पार्दै विश्वव्यापीकरण ९नयिदबर्षिषिबतष्यल० को वर्तमान युग सापेक्ष बनाउन संस्थागत स्वरूप दिलाउनु वाञ्छनीय ठानिएकाले नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघको विधान तयार गरी लागू गरिएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भ

१. संस्थाको नाम :-

क) यस संस्थाको नाम 'नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ' हुनेछ । अंग्रेजीमा यसलाई Federation of Large Cardamom Entrepreneurs of Nepal भनिने छ । छोटकरीमा FLCEN भन्न सकिनेछ ।

ख) यस संस्थाको कार्यक्षेत्र नेपाल अधिराज्यभरका अलैंची उत्पादन हुने तथा बिक्री-वितरण हुने जिल्लाहरूमा आवश्यक्ता अनुसार शाखा गठन हुनेछन् । शाखा कार्यालय स्थापनाको जानकारी सम्बन्धित जिल्लाको स्थानीय प्रशासनलाई दिई स्वीकृत लिइने छ ।

२. परिभाषा :-

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा

(क) 'विधान' भन्नाले नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघको विधान २०६४ संसोधनसहित २०७० लाई सम्भन्नु पर्दछ ।

(ख) संस्था भन्नाले 'नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ' लाई जनाउँछ ।

(ग) समिति भन्नाले नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघको अध्यक्ष, वरिष्ठ उपाध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष र सदस्य समेतको गठन गरेको कार्यसमितिलाई जनाउने छ ।

(घ) 'साधारणसभा' भन्नाले 'नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ' को साधारणसभालाई सम्भन्नु पर्दछ ।

(ङ) 'सदस्य' भन्नाले यस महासंघको विधानमा तोकिएको शुल्क तिरी सदस्यता लिएको व्यक्ति साधारण सदस्य हो भनी बुझ्नु पर्दछ ।

(च) 'कर्मचारी' भन्नाले संस्थाको कार्यसमितिले तोकेको वा नियुक्त गरिएको कार्यरत कर्मचारी सम्भन्नु पर्दछ ।

(छ) 'स्थानीय अधिकारी' भन्नाले प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई जनाउँदछ ।

(ज) 'स्थानीय निकाय' भन्नाले गा.वि.स., नगरपालिका र जि.वि.स.लाई जनाउँदछ ।

(झ) 'अलैंची व्यवसायी' भन्नाले अलैंचीको ९ऋबचमकक० को खरिद-बिक्री, आयात-निर्यातको कारोवार गर्न प्रचलित कानूनबमोजिम इजाजत प्राप्त व्यक्ति, फर्म वा कम्पनीलाई जनाउने छ ।

(ञ) 'नियमावली' भन्नाले विधानबमोजिम बनेको संस्थाको नियमावलीलाई जनाउनेछ ।

(ट) 'स्थापना साल' भन्नाले संस्था स्थापना भएको २०६४ साललाई जनाउनेछ ।

(ठ) 'आर्थिक वर्ष' भन्नाले प्रत्येक वर्षको श्रावण १ गतेदेखि आषाढ मसान्तसम्मको १ वर्षको अवधिलाई जनाउने छ ।

- (ड) 'प्रचलित कानून' भन्नाले प्रचलित नेपाल कानूनलाई जनाउनेछ ।
 (ढ) 'केन्द्रीय कार्यसमिति' भन्नाले यस विधानबमोजिमको संस्थाको केन्द्रीय कार्यसमितिलाई जनाउने छ ।
 (ण) 'जिल्ला कार्यसमिति' भन्नाले यस विधानबमोजिमको संस्थाको जिल्ला कार्यसमितिलाई जनाउने छ ।
 (त) "केन्द्रीय साधारणसभा" भन्नाले यस विधानको संस्थाको केन्द्रीय साधारणसभालाई जनाउने छ ।
 (थ) "तोकिएको वा तोकेबमोजिम" भन्नाले संस्थाको विधान-नियमावली, विनियम वा कार्यसमितिले तोकेको भन्ने सम्झनु पर्दछ

३. संस्थाको छाप र चिन्ह :

संस्थाको एउटा छुट्टै छाप हुनेछ । गोलाकार शीरतर्फ 'नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ', विचमा स्था: साल र तल केन्द्रीय कार्यालय विर्तामोड, भापा रहनेछ । संस्थाका जिल्ला शाखाहरूले सोहीबमोजिमको आफ्नो समितिको नाम (नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघ) स्थापना साल र समितिको कार्यालय रहेको स्थान उल्लेख गरी संस्थाको छाप प्रयोग गर्नेछन् ।

परिच्छेद-२

उद्देश्य

४. संस्थाको उद्देश्य:-

- यस संस्थाको उद्देश्य देहायबमोजिम हुनेछ । प्रचलित कानूनको अधिनमा रही निम्न उद्देश्यहरू प्राप्त गर्नु संस्थाको उद्देश्य हुनेछ
- क) यो संस्था मुनाफारहित जनहितकारी संस्था हुनेछ ।
 ख) अलैंची उत्पादक तथा व्यवसायीको हक, हितको संरक्षण, संवर्द्धन गर्नु ।
 ग) अलैंची उत्पादक तथा व्यवसायीहरूलाई पर्ने समस्या सामाधानका लागि आवश्यक काम गर्ने ।
 घ) नेपाल अधिराज्यभरिका अलैंची व्यवसायीहरूलाई एउटै संस्थामा आवद्ध गरी सदस्यता प्रदान गर्न पहल गर्ने ।
 ङ) संघले अलैंची तथा कृषिजन्य बजार सूचना केन्द्र राख्न सक्नेछ ।
 च) अलैंचीको विश्व बजारमा पहुँच पुर्याउन आवश्यक पहल गर्ने ।
 छ) समयसमयमा कृषि उपज सम्बन्धी व्यापारिक मेला, प्रदर्शन गर्न सक्नेछ । ज) अलैंची खेती गर्न कृषि व्यवसायमा संलग्न व्यक्तिहरूलाई उत्प्रेरित र प्रोत्साहित गर्ने ।
 झ) अलैंची उत्पादक किसानहरूलाई अलैंची खेतीको आधुनिक प्रविधिको ज्ञान एवम् तालिम दिलाउनु ।
 ञ) अलैंची उत्पादक तथा अलैंची व्यवसायीहरूबिच भाइचाराको सम्बन्ध स्थापित गराउनुका साथै अलैंचीको मूल्यमा एकरूपता कायम गर्नु/गराउनु ।
 ट) अलैंची उत्पादक तथा अलैंची व्यवसायीहरूलाई सुलभ एवम् सहूलियत ऋण उपलब्ध गराउन आवश्यक पहल गर्नु ।
 ठ) अलैंची व्यवसायीहरूको अस्वस्थ प्रतिस्पर्धालाई निरुत्साहित गरी स्वस्थ प्रतिस्पर्धाको वातावरण कायम गराउनु ।
 ड) अलैंची खेतीका लागि आवश्यक कृषि उपकरण, मलखाद, बिउबिजन, सवसुलभ रुपमा उपलब्ध गराउने आवश्यक व्यवस्था मिलाउनु ।
 ढ) अलैंची उत्पादक एवम् अलैंची व्यवसायीलाई अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिस्पर्धामा पुर्याउन अलैंची खेतीको आधुनिकीकरण र अलैंची व्यवसायको बजार व्यवस्थापनका लागि आवश्यक कार्य गर्नु ।
 ण) अलैंची उत्पादक एवम् अलैंची व्यवसायीहरूका बिच परेका व्यावसायिक विवादहरूमा मध्यस्थता गर्नु ।
 त) अलैंची उत्पादक एवं अलैंची व्यवसायीहरूका तर्फबाट समाजसेवाको क्षेत्रमा विभिन्न सिर्जनशील र रचनात्मक कार्यहरू सम्पन्न गर्नु ।
 थ) अलैंची उत्पादक एवम् अलैंची व्यवसायीहरूको व्यावसायिक दक्षता अभिवृद्धि गर्न विभिन्न तालिम, अभिमुखीकरण कार्यक्रम, अवलोकन भ्रमण र अन्तरक्रिया कार्यक्रम आदि सञ्चालन गर्नु ।
 द) समान उद्देश्य भएका अन्य संघसंस्थाहरूसँग भाइचाराको सम्बन्ध स्थापित गर्नु ।
 ध) अलैंची उत्पादन एवम् अलैंची व्यवसायलाई सुदृढ बनाई निर्यातजन्य कृषि उपजको रुपमा रुपान्तरण गराई विदेशी मुद्रा आर्जनको माध्यमको रुपमा स्थापित गराउनु ।
 न) अलैंची उत्पादन एवम् अलैंची व्यवसायको प्रवर्द्धनको लागि नेपाल सरकारसँग समन्वय गरी अवस्थाअनुसार विभिन्न दातृसंस्था

एवम् राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थासमेतको सहयोग लिनु ।

- प) इचनबलष्अ अलैंचीको खेती विस्तार र इचनबलष्अ ऋभचतषष्अवतष्यल को शुरुवात गरी नेपाललाई असल र गुणस्तरीय अलैंची उत्पादक राष्ट्रको रूपमा विश्व बजारमा चिनाउने ।
- फ) स्वच्छ वातावरण निर्माण र अलैंचीको दिगो विकासका लागि वृक्षारोपण तथा वातावरणसँग सम्बन्धित जनचेतनामूलक कार्यक्रम गर्नसक्ने छ ।

८. संस्थाको उद्देश्य प्राप्त गर्न गरिने कामहरू :-

यस महासंघले उपर्युक्त उद्देश्य प्राप्त गर्न देहायका कामहरू गर्नेछ :-

- क) महासंघलाई आवश्यक पर्ने भवन निर्माण गर्ने, कार्यालय निर्माणका लागि जग्गा खरीद गर्ने, जभाडा वा लिजमा लिनेछ । कार्यालयका लागि आवश्यक सामग्री जस्तै: (कम्प्युटर, टाइपराइटर, फोटोकपी, फ्याक्स टेलिफोन आदि) खरिद गर्न सक्नेछ ।
- ग) संघमा प्राप्त रकम बैंक खाता खोली संचालन गर्ने ।
- घ) संघलाई आवश्यक पर्ने कर्मचारी नियुक्त गर्न सक्नेछ । साथै तिनको सेवा/शर्त निर्धारण गर्न सक्नेछ ।
- ङ) अलैंची उत्पादन तथा व्यवसायीहरूका लागि विभिन्न तालिम, गोष्ठी, सेमिनार, अन्तरक्रिया छलफल आदि जनचेतनामूलक कार्य गर्न सक्नेछ ।
- ज) अलैंची उत्पादन तथा अलैंचीको कारोवार हुने जिल्लामा जिल्ला शाखा समिति गठन गर्न सक्नेछ । व्यावसायिक हकहित अभिवृद्धिका लागि आवश्यक कार्य गर्नु ।
- ण) अलैंची व्यवसायी, संघ/संस्था तथा फर्मलाई (एक्यवद्धता जनाउन) यस संघमा आवद्ध गराउन सक्नेछ ।
- त) उत्पादित अलैंचीको व्यवस्थित बजारका लागि जिल्लाको उपयुक्त स्थानमा एक बोल-कबोल केन्द्रको स्थापना गर्ने र आवश्यकता अनुसार विस्तार गर्दै जान सक्नेछ ।

परिच्छेद-३

सदस्यता

६. सदस्यताको वर्गीकरण :-

क) साधारण सदस्य :

साधारण सदस्य भन्नाले महासंघको विधानबमोजिम अलैंची व्यवसायमा आवद्ध व्यक्ति/फर्म वा संस्थालाई जनाउँदछ । निजले महासंघको साधारणसभा/निर्वाचनमा भाग लिन पाउनेछ ।

ख) मानार्थ सदस्य :

मानार्थ सदस्य भन्नाले महासंघको आवश्यक क्रियाकलापप्रति आकर्षित सामाजिक सेवामा योगदान पुर्याउने सुभेक्षा राखी महासंघलाई सहयोग पुर्याउने र महासंघको सदैव उन्नति र प्रगतिको शुभकामना सहित आवश्यक सहयोग पुर्याउने व्यक्ति वा संस्थालाई यस महासंघले सम्मानपूर्वक मानार्थ सदस्य प्रदान गर्नेछ । तर, निजले छनौट तथा निर्वाचन कार्यका लागि साधारण सदस्यसरह भाग लिन पाउने छैन ।

ग) आजीवन सदस्य :

महासंघको कार्यसमितिले तोकेको एकमुष्ट रकम बुझाई प्रदान गरिने सदस्यको प्रकारलाई आजीवन सदस्य भनिन्छ । निजले सदस्यता नविकरण गर्नुपर्ने छैन र सेवा सुविधा साधारण सदस्यसरह हुने छैन ।

७. सदस्यता प्राप्तिको लागि आवश्यक योग्यता :-

देहायबमोजिमको योग्यता पुगेका अलैंची व्यवसाय गर्ने व्यक्तिहरूले यस संघको सदस्यता प्राप्त गर्न सक्नेछन् ।

- क) १६ वर्ष पुगेको नेपाली नागरिक ।
- ख) नैतिक पतन हुने फौजदारी मुद्दामा अदालतबाट दोषी नठहरिएको ।
- ग) महासंघको नीति नियम अनिवार्य पालना गर्ने ।
- घ) महासंघप्रति सक्रिय योगदान पुर्याउन इच्छुक र क्रियाशील हुनुपर्ने साथै उल्लेखित योग्यता पुगेको कानूनबमोजिम दर्ता भएको अलैंची व्यवसायी व्यक्ति, फर्म वा कम्पनी संस्थाको सदस्यताको लागि योग्य मानिनेछ ।

८. संस्थाको सदस्य नियुक्ति हुन वा वहाल रहन नसक्ने अवस्था :-

देहायका कुनै व्यक्ति संस्थाको सदस्य पदमा नियुक्त हुन सक्ने छैन ।

- क) गैरनेपाली नागरिक र १६ वर्ष उमेर पूरा नगरेको,
- ख) मगज बिग्रेको वा बौलाएको,
- ग) दामासाहीमा परेको,
- घ) कुनै प्रकारको चोरी, ठगी, कीर्ते वा जालसाजी गरेको वा आफ्नो जिम्माको धनमाल अनाधिकृत तवरले मासेको वा दुरुपयोग गरेको, भ्रष्टाचार गरेको अभियोगमा अदालतबाट कसुरदार ठहरी सजाय पाई सजाय पाएको एक वर्षभित्र,
- ङ) सम्बन्धित संस्थाको व्यवसायमा निजी स्वार्थ भएको,
- च) सदस्यता शुल्क बुझाउन बाँकी भएको,

९. सदस्यताको समाप्ति :-

देहायको अवस्थामा कुनै व्यक्ति-संस्थाको सदस्यमा वहाल रहने छैन ।

- क) उपदफा (८) बमोजिम सदस्य पदमा नियुक्ति हुन नसक्ने भएमा,
- ख) साधारणसभाबाट ७५% को बहुमतले संस्थाको सदस्य पदबाट हटाउने प्रस्ताव पास गरेमा,
- ग) सदस्यले आफ्नो पदबाट दिएको राजीनामा स्वीकृत भएमा,
- घ) संस्थाको काम/कारवाहीमा वेइमानी वा वदैनियत गरेको कुरा अदालतबाट प्रमाणित भएमा ।
- ङ) यस विधानबमोजिम संस्थाले गर्न नहुने भनी तोकिएको कुनै कार्य गरेमा, कुनै व्यक्तिलाई संस्थाको सदस्यमा नियुक्ति हुन वा वहाल रहन अयोग्य ठहराउनुभन्दा अघि संस्थाले निजलाई त्यो कुराको सूचना दिई सफाइको सबुद पेश गर्ने मौका दिनु पर्नेछ ।

१०) सदस्यता शुल्क र सदस्यता प्रदान गर्ने विधि :-

- क) दफा ६ (ग) को योग्यता पुगी संस्थालाई एकमुष्ट रु १००१/- वा सो भन्दा बढी रुपैयाँ तिर्ने अलैंची सम्बन्धी काम गर्ने व्यक्ति, फर्म र संस्थालाई कार्यसमितिले तोकेको प्रक्रिया अबलम्बन गरी आजीवन सदस्यता प्रदान गरिनेछ ।
- ख) दफा ५ (ग) को योग्यता पुगेका व्यक्तिले कार्यसमितिले तोकेको प्रवेश र सदस्यता शुल्क बुझाई कार्यसमितिले निर्धारण गरेको प्रक्रिया अबलम्बन गरी संस्थाको साधारण सदस्यता प्राप्त गर्न सक्नेछ ।
- ग) संस्थाको विकासमा उल्लेखनीय योगदान पुर्याउने स्वदेशी वा विदेशी विशिष्ट व्यक्तिलाई कार्यसमितिले मानार्थ सदस्यता प्रदान गर्नेछ । मानार्थ सदस्यलाई कुनै शुल्क लाग्ने छैन । मानार्थ सदस्यलाई कुनै मताधिकार रहने छैन ।
- घ) सदस्यता सम्बन्धी अन्य व्यवस्था कार्यसमितिले तोकेबमोजिम हुनेछ ।
- ङ) महासंघमा सदस्य हुन चाहने व्यक्तिले तोकिएबमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनुपर्नेछ । सो निवेदनउपर कार्यसमितिले आवश्यक छानविन गरी सदस्यता प्रदान गर्न सक्ने छ । महासंघको जिल्लामा सदस्य भएको व्यक्तिलाई केन्द्रीय समितिमा सदस्यता दिइने छैन ।

परिच्छेद-८

साधारणसभा तथा बैठकसम्बन्धी व्यवस्था :

११. संस्थाको सभा बोलाउने तरिका र सभाका लागि दिनुपर्ने सूचना सम्बन्धी कुराहरु :

- १) यस संस्थाको साधारण सभा देहायबमोजिम हुनेछ :-
 - क) वार्षिक साधारणसभा र
 - ख) विशेष साधारणसभा
- २) यस संस्थाको वार्षिक साधारणसभा संस्थापन भएको आ.व. समाप्त भएको मितिले दुई महिना भित्रमा गरिनेछ ।
- ३) यस संस्थाको वार्षिक साधारणसभा गर्नका लागि कम्तीमा १५ दिन अगावै र विशेष साधारणसभा गर्नका लागि कम्तीमा ७ दिनअगावै सभा हुने ठाउँ, मिति र छलफल गर्ने विषय खोली सबै साधारण सदस्यलाई सूचना दिइनेछ ।
- ४) उपनियम ३ बमोजिम बोलाइको साधारणसभामा नियम ८ बमोजिमको गणपूरक संख्या नपुगी सभा हुन नसकेमा कम्तीमा ७ दिनको म्याद दिई पुनः साधारणसभा बोलाइने छ ।

१२. कार्यसमिति :-

- क) कार्यसमितिको चयन अधिवेशनबाट हुनेछ । कार्यसमिति निम्न अनुसार रहने छ । अध्यक्ष १, वरिष्ठ उपाध्यक्ष १, उपाध्यक्ष २, महासचिव १, कोषाध्यक्ष १, सदस्य ५ र मनोनीत सदस्य २ रहने छन् । जिल्ला अध्यक्षहरू पदेन सदस्य रहने छन् ।
- ख) यस संस्थाको कार्यसमिति १३ सदस्यीय हुनेछ । २ जना सदस्य अध्यक्षको सिफरिसमा कार्यसमितिबाट मनोनीत गरिने छ ।
- ग) कार्यसमितिको कार्यकाल ३ वर्षको हुनेछ ।
- घ) वार्षिक साधारणसभा हुनुभन्दा अगावै कुनै कार्यसमितिमा रहेको सदस्यको पद रिक्त हुन आएमा बाँकी अवधिका लागि कार्यसमितिका सदस्यको नियुक्ति कार्यसमितिद्वारा गर्न सकिनेछ । कुनै सदस्यको पद बिचमा रिक्त भएमा सो पदमा नियुक्त भएको सदस्यको कार्यकाल सो सदस्यसह बाँकी कार्यकालसम्मका लागि मात्र हुनेछ ।
- ङ) कार्यसमितिको बैठक आवश्यकतानुसार कार्यसमितिको अध्यक्षले बोलाउनेछ । जम्मा सदस्य संख्याको ५१ प्रतिशत सदस्यले माग गरेमा अध्यक्षले कार्यसमितिको बैठक बोलाउनु पर्नेछ ।
- च) कार्यसमितिको बैठकमा सदस्य स्वयं उपस्थित हुनु पर्नेछ ।
- छ) सदस्यहरूको जम्मा संख्याको कम्तीमा ५१ प्रतिशत सदस्यहरू उपस्थित नभई कार्यसमितिको बैठक हुने छैन ।
- ज) कार्यसमितिको बैठकमा अध्यक्षता समितिको अध्यक्षले गर्नेछ । अध्यक्षको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षले र निजको अनुपस्थितिमा बैठकमा उपस्थित सदस्यहरूले छानेको सदस्यले अध्यक्षता गर्नेछ ।
- झ) कार्यसमितिको बैठक बहुमतको निर्णय मान्य हुनेछ । मत बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिन सक्नेछ ।
- ञ) कार्यसमितिको बैठकमा छलफल भएको विषय र तत्सम्बन्धमा भएको निर्णयको विवरण (मान्युट) छुट्टै कितावमा लेखी र खनुपर्नेछ र सो निर्णय विवरण बैठकमा उपस्थित सम्पूर्ण सदस्यहरूको कम्तीमा ५१ प्रतिशतले सही गर्नुपर्नेछ ।
- ट) माथिका उपनियमहरूमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कार्यसमितिले गर्न पाउने कुनै कामको सम्बन्धमा कार्यपुस्तिका संलग्न गरी त्यस्तो काम बैठकबिना पनि गर्न सकिने छ ।
- ठ) संस्थाले गर्ने भनिएको सम्पूर्ण कार्यसमितिको निर्णयबाट हुनेछ ।
- ड) कार्यसमितिले अलैंची व्यवसायसँग सम्बद्ध व्यक्तित्व, बुद्धिजीवी, उद्योग वाणिज्य संघका तर्फबाट सल्लाहकार समिति मनो नयनगठन गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-५

१३. काम, कर्तव्य र अधिकार :-

क) अध्यक्ष :

विधानमा अन्यत्र उल्लेख भएबाहेक अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- क) साधारणसभाको अधिवेशन र कार्यसमितिको बैठको अध्यक्षता गर्ने ।
- ख) संस्थाको दैनिक काम कारवाहीमा समन्वय, सामान्य नियन्त्रण र निर्देशन गर्ने ।
- ग) बैठकको निर्णय कार्यान्वयन गर्ने-गराउने ।
- घ) संस्थाको तर्फबाट प्रतिनिधित्व गर्ने ।
- च) संस्थाको हित हुने अन्य कार्य गर्ने ।
- छ) मत बराबर भए निर्णायक मत दिने ।

ख) वरिष्ठ उपाध्यक्ष/उपाध्यक्ष

विधानमा अन्यत्र उल्लेख भएबाहेक उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ ।

- क) संस्थाको उद्देश्य प्राप्तिका लागि सर्वदा समर्पित रहने ।
- ख) अध्यक्षको अनुपस्थितिमा अध्यक्षले गर्ने सम्पूर्ण काम गर्ने ।
- ग) संस्थाको विधान अनुसार साधारणसभा र कार्यसमितिले सुम्पिएको काम गर्ने ।
- घ) अध्यक्षको काम-कारवाहीमा सक्रिय सहभागिता जुटाउने ।
- ङ) अध्यक्षउपर अविश्वास आएमा सोउपर छलफल हुँदा बैठकको सभापतित्व गर्ने ।

ग) महासचिव :

विधानमा अन्यत्र उल्लेख भएबाहेक सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ ।

- क) दैनिक कार्य सञ्चालन गर्ने ।

- ख) कार्यालयका चल/अचल सम्पत्ति, सामानहरु संरक्षण, सम्बर्द्धन र अभिलेख राख्ने ।
- ग) अध्यक्षको परामर्शमा बैठक बोलाउने ।
- घ) संस्थाको कार्यप्रगति विवरण अद्यावधिक रूपमा राख्ने ।
- ङ) संस्थाको पत्राचार गर्ने ।
- च) बैठकमा प्रस्ताव पेश गर्ने ।

घ) कोषाध्यक्ष :

विधानमा अन्यत्र उल्लेख भएबाहेक कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ ।

- क) संस्थाको आय-व्ययको अद्यावधिक लेखा राख्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- ख) संस्थाको लेखा परीक्षण गराउने ।
- ग) अध्यक्ष, सचिवसँग समन्वय गरी संस्थाको वार्षिक बजेट तयार गर्ने ।
- घ) लेखा परीक्षणमा अनिवार्य भाग लिने ।
- ङ) साधारणसभा वा कार्यसमितिले तोकेको कार्य गर्ने ।

ड) सदस्य :

विधानमा अन्यत्र उल्लेख भएबाहेक सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ ।

- क) कार्यसमितिको बैठक प्रस्ताव पेश गर्ने ।
- ख) कार्यसमितिले दिएको दायित्व पूरा गर्ने ।
- ग) संस्थाको काममा सक्रिय रहने ।

१४. गणपूरक संख्या :-

कुल सदस्य संख्याको ६० प्रतिशतको प्रतिनिधित्व हुने गरी साधारण सदस्यहरु उपस्थित नभई साधारणसभाको काम-कारवाही हुने छैन । तर, विधानको दफा ११ को उपदफा (४) मा उल्लेखित भएबमोजिम पुनः बोलाइएको साधारण सभामा कुल संस्थापक संख्याको ५१ प्रतिशत प्रतिनिधित्व हुने गरी उपस्थित भएमा सभा गर्न बाधा पर्ने छैन ।

१५. संस्थाको कोष :

- १) संस्थाको आफ्नो छुट्टै कोष हुनेछ र सो कोषमा देहायबमोजिम प्राप्त रकम रहने छन् ।
 - क) सदस्यता शुल्कवापत प्राप्त रकम,
 - ख) कसैले स्वेच्छाले दिएको अनुदान रकम,
- २) विदेशी संघ/संस्थाबाट अनुदान रकम लिने भए संस्थाले अर्थ मन्त्रालयको स्वीकृति लिनेछ ।

१६. खाता संचालन :

संस्थाको अध्यक्ष र कोषाध्यक्षको संयुक्त दस्तखतमा खाता संचालन हुनेछ । प्रचलित ऐन नियम अनुसार खर्च गर्ने तथा खर्चको झेस्ता राख्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

१७. संस्थाको लेखा र लेखा परीक्षण :

- १) संस्थाको आय-व्ययको लेखा प्रचलित कानूनबमोजिम राख्ने गरिनेछ ।
- २) संस्थाको लेखा र लेखा परीक्षण प्रचलित कानूनबमोजिम रजिष्टर्ड लेखा परीक्षकबाट हुनेछ ।
- ३) नेपाल सरकार वा स्थानीय अधिकारिले चाहेमा जुनसुकै बखत पनि संस्थाको हिसाब किताब जाँचन वा जाँचाउन सक्ने छ ।
- ४) लेखा परीक्षकको नियुक्ति वार्षिक साधारणसभाबाट हुनेछ । तर, वार्षिक साधारणसभा नभएसम्म लेखा परीक्षकको नियुक्ति कार्यसमितिलाई बाट हुनेछ ।

परिच्छेद-६

निर्वाचन

१८ निर्वाचन सम्बन्धी व्यवस्था :

- संस्थाको कार्यसमितिको निर्वाचनको लागि एक निर्वाचन समिति गठन गरी उक्त निर्वाचन समितिले मतदाता नामावली प्रकाशन र निर्वाचन सम्बन्धी आचारसंहिता जारी गर्नेछ ।
- उक्त समितिले संस्थाको निर्वाचन सम्भव भएसम्म सर्वसम्मत र सो नभएमा प्रजातान्त्रिक सिद्धान्त र मर्मअनुकूल गर्नुपर्नेछ ।
- क) कार्यसमितिले आफ्नो कार्यकाल समाप्त हुनुभन्दा सामान्यतया १ महिनाअघि कार्यसमितिको निर्वाचनका लागि निर्वाचनको मिति तोकी १ जना आयुक्त रहेको निर्वाचन समिति गठन गर्ने ।
- ख) तोकिएको निर्वाचन मितिभन्दा कम्तीमा १० दिन अगावै कार्यसमितिले संस्थाका सदस्यहरूको नविकरणसमेत गराई सदस्यहरूको नामावली निर्वाचन समितिलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- ग) निर्वाचन समितिले कार्यसमितिको निर्वाचनको लागि मतदान हुनुभन्दा कम्तीमा ७ दिन अगावै मतदान नामावली प्रकाशन गर्नेछ ।
- घ) निर्वाचन समितिले निर्वाचनसम्बन्धी सर्वमान्य सिद्धान्त र मान्यताका आधारमा आफ्नो कार्यविधि आफैँ व्यवस्थित गरी प्रजातान्त्रिक र गोप्य मतदान प्रणाली अवलम्बन गरी निर्वाचनसम्बन्धी कार्य सम्पादन गर्नेछ ।
- ङ) निर्वाचन समितिले गरेको निर्णय सर्वमान्य र अन्तिम हुनेछ ।
- च) जिल्ला कार्यसमितिको निर्वाचनका लागि संस्थाको केन्द्रीय कार्यसमितिले निर्धारण गरेको प्रक्रिया नियमावलीबमोजिम निर्वाचन समिति गठनलगायत निर्वाचन सम्पन्न गर्ने कार्यविधि अवलम्बन गरिने छ । केन्द्रीय प्रतिनिधि आवश्यक रहनेछ ।
- छ) निर्वाचन परिणाम घोषणापश्चात निर्वाचन समिति स्वतः भंग हुने छ ।

१९. उम्मेद्वार हुने योग्यता :-

यस महासंघमा आवद्ध देहायबमोजिमको योग्यता पुगेका व्यक्तिहरू उम्मेद्वार हुनेछन्

- क) नेपाली नागरिक भएको ।
- ख) १८ वर्ष उमेर पूरा भएको ।
- ग) नैतिक पतन देखिने फौजदारी मुद्दाको अभियोगमा सजाय नपाएको ।
- घ) संस्थाको सम्पत्ति हिना-मिना नगरेको ।
- ङ) संस्थाको साधारण सदस्य भएको ।
- च) मानसिक सन्तुलन ठीक भएको ।

२०. अविश्वासको प्रस्ताव :

- क) कार्यसमिति वा कार्यसमितिका कुनै पदाधिकारी वा कुनै सदस्यउपर अविश्वासको प्रस्ताव पेश गर्न दफा ११ (ग) बमोजिम प्रस्ताव दर्ता गर्नुपर्ने छ । दफा ११ (ग) बमोजिम अविश्वासको प्रस्ताव उपर छलफल हुने विशेष साधारणसभामा संस्थाको कूल मतदाता सदस्य संख्याको दुईतिहाई सदस्यहरूले अविश्वासको प्रस्तावको पक्षमा मत व्यक्त गरेमा अविश्वासको प्रस्ताव पारित हुनेछ । त्यसरी अविश्वासको प्रस्ताव पारित भएमा सोही मितिदेखि जसका विरुद्धमा अविश्वासको प्रस्ताव पारित भएको हो सो समिति, पदाधिकारी वा सदस्यलाई सफाइको उचित मौका दिइनेछ । कार्यसमितिउपरको अविश्वासको प्रस्ताव पारित भएमा सोही विशेष साधारणसभाले दफा २१ (क) बमोजिम निर्वाचन समिति गठन गर्नुपर्नेछ । तथा, दफा २१ को बमोजिम निर्वाचन समितिलाई सहयोग गर्ने तथा संस्थाको दैनिक कार्य सञ्चालनको लागि १ तदर्थ कार्यसमिति गठन गर्नेछ । कार्यसमितिका पदाधिकारी वा सदस्यउपरको अविश्वासको प्रस्ताव पारित भएमा सो पद मुक्त पदाधिकारी वा सदस्यको बाँकी अवधिका लागि पदपूर्ति सोही विशेष साधारणसभाले गर्नेछ ।
- ख) जिल्ला कार्यसमितिको हकमा उपदफा (क) बमोजिमका अवस्था भई अविश्वास प्रस्ताव पारित भएमा दफा (२१) (च) बमोजिम निर्वाचन सम्पन्न गरिने छ ।

२१. विधान संशोधन :-

कूल सदस्य संख्याको दुईतिहाई सदस्यहरूले अनुमोदन गरेपश्चात मात्र संस्थाको कुनै दफा संशोधन वा खारेजका लागि

स्थानीय अधिकारी समक्ष सिफारिस गरी पठाउनु पर्नेछ । स्थानीय अधिकारीबाट स्वीकृत भएपश्चात मात्र संस्थाको कुनै दफा संशोधन वा खारेज भएको मानिने छ ।

२२. विनियम बनाउन सक्ने :-

संस्थाले आफ्नो कार्यसम्पादन गर्ने सन्दर्भमा आवश्यक विनियम बनाउन सक्नेछ र सोको जानकारी स्थानीय अधिकारीलाई दिनुपर्नेछ ।

२३. तदर्थ समिति :-

यो संस्था स्थापना गरी दर्ता गराउनको लागि गठित तदर्थ समितिले ६ महिनाभित्र विधानअनुसारको निर्वाचन कार्य गर्नका लागि समितिको गठन गर्नुपर्नेछ । सो अवधिमा कार्यसमितिले गरेका कामहरु यसै विधानअनुसार भएको मानिनेछ ।

२४. संस्था खारेजी :-

- १) साधारणसभाले आवश्यक देखेमा विशेष प्रस्ताव पारित गरी संस्था खारेज गर्न सक्नेछ ।
- २) उपनियम १० बमोजिम खारेजीको प्रस्ताव पारित गर्दा साधारणसभाले खारेजीको कामका लागि एक वा एक भन्दा बढी लेखा परीक्षकहरु नियुक्ति गर्न सक्नेछ । लिक्विडेटर र लेखा परीक्षकहरुको पारिश्रमिक साधारण सभाले तोकेबमोजिम हुनेछ ।
- ३) उपनियम (२) बमोजिम नियुक्त लिक्विडेटर तथा तथा लेखा परीक्षकहरुले संस्था खारेजी सम्बन्धी काम कारवाही गर्नेछन् ।
- ४) विशेष कारणवश संस्था विघटन भएमा संस्थाको दायित्व भन्दा बाहेकको सम्पत्ति नेपाल सरकारको हुनेछ ।

२५. ऐनअनुसार हुने :-

यस विधानमा उल्लेख नभएका कुराहरु प्रचलित कानूनबमोजिम हुने छ र संस्था दर्ता ऐन, नियम र प्रचलित कानूनसँग बाभिन गएका कुराहरु स्वतः निष्कृत हुनेछन् ।

२६. पद रिक्तता:-

संस्थाको सदस्यको पद देहायको अवस्थामा रिक्त भएको मानिनेछ ।

- क) अध्यक्षले कार्यसमितिलाई र अन्य पदाधिकारी वा सदस्यले अध्यक्षलाई संबोधन गरी दिएको राजीनामा स्वीकृत भएमा ।

२७. अन्तरिम व्यवस्था :-

साधारणसभाको अधिवेशनले दफा १३ बमोजिम कार्यसमिति गठन नगरेसम्म यो विधान तयार गरी संस्था दर्ता गराउने संस्थापक कार्यसमितिले साधारणसभा र कार्यसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकारको प्रयोग गर्नेछ । केन्द्रीय कार्यसमितिबाट गठित जिल्ला कार्यसमितिले यो विधानबमोजिम जिल्ला कार्यसमितिको साधारणसभा नबसेसम्म निर्वाचित जिल्ला कार्यसमितिसरह गर्न पाउनेछ ।

२८. निर्देशनको पालना :-

समय/समयमा नेपाल सरकार वा स्थानीय अधिकारीबाट भएको निर्देशनको अनिवार्य रुपमा पालना गरिनेछ । जिल्ला कार्यसमितिले वा जिल्ला समितिको साधारणसभाले केन्द्रीय कार्यसमितिको निर्देशन पालना गर्नुपर्नेछ ।

२९. जिल्ला कार्यसमिति गठन गर्नसक्ने :-

यस विधानबमोजिम महासंघले उचित ठानेका अलैंची उत्पादन र कारोवार हुने जिल्लामा जिल्ला शाखा गठन गर्न सक्नेछ । शाखा गठन गर्दा बढीमा १५ सदस्यीय समिति गठन गरिनेछ । सो जिल्ला शाखाले महासंघको विधानबमोजिम संस्थाको सदस्यता विस्तार, जिल्लास्थित अलैंची व्यवसायमा काम गर्ने सरकारी/निजी/गैरसरकारी आदि संघ-संस्थासंग समन्वय गरी विविध गतिविधि गर्न सक्ने छ । जिल्लाको साधारणसभा प्रत्येक वर्ष अनिवार्य गर्नुपर्नेछ । साधारणसभाबाट जिल्लाको २ वर्षे नेतृत्व गठन गरिने छ । जिल्ला समिति गठन गर्दा अलैंची कृषक समूहबाट एकजनाको प्रतिनिधित्व अनिवार्य गराउनु पर्नेछ ।

३०. सदस्यको मान्यता :-

यस विधानबमोजिम सदस्यता प्रदान गर्ने अधिकार शाखालाई हुनेछ । तर सदस्यता प्रवेश शुल्क केन्द्रीय कार्यसमितिले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ । केन्द्रीय कार्यसमितिले तोकिएबमोजिम प्रक्रया र शुल्ककेन्द्रीय कार्यसमितिमा जिल्ला शाखाले उपलब्ध गराउनु पर्ने छ । जिल्ला शाखाबाट अध्यक्षसहित ५ जनालाई साधारणसभामा मताधिकारको अधिकार रहनेछ । १०० भन्दा बढी सदस्य शाखामा आवद्ध भएमा हरेक ५० जना सदस्यबाट १ जना थप प्रतिनिधि सहभागी रहन पाउनेछन् ।

३१. विधानको व्याख्या :-

यो विधान परिपालनामा कुनै द्विविधा उत्पन्न भएमा सोको व्याख्या गर्ने अधिकार केन्द्रीय कार्यसमितिलाई हुनेछ ।

३२. कानून सँग बाझिएमा :-

यस विधानमा उल्लेखित प्रावधानहरु प्रचलित ऐन-कानूनसँग बाझिएमा बाझिएको हदसम्म स्वतः खारेज र प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ ।

३३. निलम्बन :-

संस्थाको कुनै सदस्य, पदाधिकारी, समिति, उपसमिति वा जिल्ला कार्यसमितिले संस्थाको हितविपरीत कार्य गरेको छ भन्ने अध्यक्षलाई लागेमा अध्यक्षले निज सदस्य, पदाधिकारी, समिति, उपसमिति वा जिल्ला कार्यसमितिलाई तत्काल निलम्बन गर्न सक्नेछ । त्यस्तोमा सो पछि कार्यसमितिले अनुमोदन नगरेमा सो निलम्बन स्वतः बढेर हुनेछ । केन्द्रीय कार्यसमितिले सो अनुमोदन नगरेमा सो निलम्बनमा पर्ने सदस्य, पदाधिकारी, समिति, उपसमिति वा जिल्ला कार्यसमितिले सोपछि तत्काल बस्ने केन्द्रीय साधारणसभामा पुनरावेदन गर्न सक्नेछ । केन्द्रिय साधारणसभा बाट भएको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

३४. हामी नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघका निम्न संस्थापकहरु यस विधान बमोजिम कार्य गर्न मञ्जुर भई निम्न साक्षीको रोहवरमा विधानमा सहीछाप गर्दछौं ।

संस्थापकको नाम, थर र ठेगाना

अध्यक्ष :-	श्री राजेन्द्र घिमिरे, भद्रपुर, भ्वापा
प्रथम उपाध्यक्ष :-	श्री दिनेश मित्तल, इलाम (हाल अनारमनी)
द्वितीय उपाध्यक्ष :-	श्री दिपक नेपाल, पाँचथर
तृतीय उपाध्यक्ष :-	श्री सन्तोष खतिवडा, ताप्लेजुड
सचिव :-	श्री राजकुमार कार्की, इलाम (हाल अनारमनी)
कोषाध्यक्ष :-	श्री पवनकुमार अग्रवाल, इलाम (हाल अनारमनी)
सदस्य :-	श्री वेदप्रकाश अग्रवाल, अनारमनी
सदस्य :-	श्री गोविन्द पौडेल, इलाम
सदस्य :-	श्री श्यामसुन्दर अग्रवाल, इलाम (अनारमनी)

साक्षीको नाम, थर र ठेगाना

मित्रप्रसाद काफ्ले - पाँचथर
अनिल ढुंगाना- दुवागढी

FNCCI Executive Committee Member (2014-2017)

President
Mr. Pradeep Jung Pandey
(Janakpur Chamber of Commerce & Industry)
Lomus Pharmaceuticals Pvt. Ltd.
Lomus House, P.O. Box 4506
Kailash Chour, Lazimpat, Kathmandu
Tel: (00977-1) 4436396, 4420060 (Off) 4412001, 4439855 (Resi)
Mobile: (00977) 9851023955
Fax: (00977-1) 4436395
E-mail: lomus@ntc.net.np; info@lomus.com.np
Website: <http://www.lomus.com.np>
Areas of Activity: Manufacturers of pharmaceutical products and herbal medicine, cement manufacturing, financial institutions & commercial bank, hydropower development, data record company, investment, export & import.

Immediate Past President
Mr. Suraj Vaidya
Vaidya's Organisation of Industries and Trading House (VOITH)
P.O. Box 233, Sinamangal, Kathmandu
Tel: (00977-1) 4478301-6 (Off) / 4373994 (Resi)
Mobile: (00977) 9851101777
Fax: (00977-1) 4487567, 4497892
E-mail: surajvaidya14@gmail.com; sur@voith.com.np; president@voith.com.np
Website: <http://www.voith.com.np>
Areas of Activity: Industry: Agriculture and agro products, tea, construction, authorised workshop of Toyota vehicle etc.
Business: Automobiles, authorised dealer for Toyota, fertilizers, heavy equipments, construction materials and aviation equipments.

Senior Vice President
Mr. Pashupati Murarka
(Pashupati Paints Pvt. Ltd.)
Murarka Organisation
GPO Box 3114
Prashuti Griha Marg, Thapathali, Kathmandu
Tel: (00977-1) 4260810, 4260910 (Off) / 4223937 (Resi)
Mobile: (00977) 9851020245
Fax: (00977-1) 4260809
E-mail: pashupati@murarkagroup.com
Website: <http://www.murarkagroup.com>
Areas of Activity: Production of paints, steel, cement, vegetable ghee, edible oil, iron rod, angles, GI wire, HB wire, hydropower and banking.

Vice President (Industry Commerce)
Mr. Kishore Kumar Pradhan
(Chamber of Industries, Morang)
Himalayan Pole Ind (P) Ltd.
Tintoliya, Banglamukhi Marg
Biratnagar-13, Nepal
Tel: (00977-21) 521925 (Off) / 527144 (Resi)
Mobile: (00977) 9852020628, 9851125707
Fax: (00977-21) 527082
E-mail: reenakishore@hotmail.com
Areas of Activity: Phamaceuticals, prestress concote poles & hume pipes.

Vice President (Commodity)
Mr. Dinesh Shrestha
(Nepal Stationery & Educational Materials Industries Association)
Ashoka Carbon & Allied Industries P. Ltd.
PO Box 1011, Jyatha, Kantipath, Kathmandu
Tel: (00977-1) 4255687, 4255842 (Off) / 4278721 (Resi)
Mobile: (00977) 9851020756
Fax: (00977-1) 4256189
E-mail: dinesh@pacific-nepal.com, dinesh.shrestha@shresthacompany.com.np
Website: <http://www.pacific-nepal.com>
Areas of Activity:
Stationery, educational materials manufacturer, importer of office equipments, medical equipments, R&D machine, chemicals, trading house.

Vice President (Associate)
Mr. Shekhar Golchha
(Hansraj Hulas Chand & Co. (P) Ltd.) Him Electronics (P) Ltd.
Golchha House, Ganabahal
P.O. Box 363, Kathmandu
Tel: (00977-1) 4250001 (Off) 4281028 (Resi)
Mobile: (00977) 9851020682, 9801020682
Fax: (00977-1) 4249723
E-mail: shekhar@golchha.com

Areas of Activity:
Manufacturer of Galvanised Steel Pipes, Hollow & Open Section, Stainless Steel, Kichenware, Tableware, Water Filter, Furniture, Steel Wires, Pulp and Paper, Colour & B/W Television, Motor Vehicles, Engineering Services, Insurance, Banking, Finance, Leasing & Export-Import.

Chairperson: Export Promotion
Mr. Anup Bahadur Malla
Nepal Kangri Carpet Industry P. Ltd.
98/14 Ka, Baburam Acharya Road
Sinamangal, Kathmandu-9
Tel: (00977-1) 4494952, 4497846 (Off) 4496486 (Resi)
Mobile: (00977) 9851020466, 9801113456
Fax: (00977-1) 4472670
E-mail: kangri@wlink.com.np; anupmalla@gmail.com
Website : <http://www.kangrigroup.com>

Areas of Activity:
Carpet manufacturing and export, printing press, investment fund.

Chairperson: Tourism
Mr. Ashok Sharma
Nepal Film Producers Association
Shova Complex, Naxal, Kathmandu Tel: (00977-1) 4440095 (Off) / 4445759 (Resi)
Mobile: (00977) 9851081862
Fax: (00977-1) 4011517
E-mail: ashok@dcn.com.np

Areas of Activity:
Film acting, production, director and exhibition networking.

Chairperson: International & NRN Investment Promotion
Mr. Chandra Prasad Dhakal
(Global IME Bank)
Tridevi Marg, Thamel
P O Box 4293, Kathmandu
Tel: (00977-1) 4430600(Off) / 4357457 (Resi)
Mobile: (00977) 9851085929
Fax: (00977-1) 4425800
E-mail: chandra@imeremit.com

Areas of Activity:
Banking, Finance, Remittance, Hydropower etc.

Chairperson: Energy
Er. Gyanendra Lal Pradhan
Hydro Solutions Pvt. Ltd.
Thulo Bharyang, Swayambhu-15
PO Box 19554, Kathmandu.
Tel: (00977-1) 4033750-54 (Off) / 4434034 (Resi)
Mobile: (00977) 9851021222
Fax: (00977-1) 4033755
E-mail: glp2067@gmail.com; info@hydrosolutions.com.np
Website: <http://www.hydrosolutions.com.np>

Areas of Activity:
Hydropower development, owner, hydro mechanical, electro mechanical, engineering, construction, manufacturing industries, real estate, housing.

Chairperson: Women Entrepreneurship Development
Ms. Kamala Shrestha
Beautician Professional Association of Nepal
New Plaza
P O Box 1552, Kathmandu
Tel: (00977-1) 5551614
Mobile: (00977) 9851020789
Fax: (00977-1) 5543553
E-mail: kamala@mos.com.np

Areas of Activity:
Beauty Parlor.

Chairperson: Trade Fair
Mr. Keshav Raj Pandey
Evergreen Trade Concern
Mechinagar-10, Kakarvitta, Jhapa, Nepal Tel: (00977-23) 562634, 562363 (Off) / 563235 (Resi)
Mobile: (00977) 9852671137
Fax: (00977-23) 562825
E-mail: etc.kpandey@yahoo.com
Areas of Activity:
Trading Business

Chairperson: Urban Development
Mr. Om Bahadur Rajbhandary
Brihat Investments Pvt. Ltd.
TCH Tower IV, Ground Floor, Block A
Sitapailla, Kathmandu
Tel: (00977-1) 4033303
Mobile: (00977) 9851022916
Fax: (00977-1) 4033305
E-mail: ompurnima@hotmail.com
Areas of Activity:
Real Estate.

Chairperson: Local Economic Development
Mr. Pramod Shrestha
(Myagdi Chamber of Commerce & Industry)
Arthunge VDC 2, Beni Bazar, Myagdi
Tel: (00977-69) 521078, 520246 (Off) / 520255 (Resi)
Mobile: (00977) 9857640005
Fax: (00977-69) 520546
E-mail: pramod.shrestha123@hotmail.com
Website: <http://www.myagdicci.org>
Areas of Activity:
Saw mill, grill, aluminium industry, bank, hospital, hydro, distributor, builder etc.

Chairperson: Road Transport & Transit
Mr. Rajan Sharma
(Nepal Freight Forwarders Association)
Narayan Chaur, Naxal
GPO Box 20025, Kathmandu, Nepal
Tel: (00977-1) 4430817, 4419769 (Off) / 4430829(Resi)
Mobile: (00977) 9851020211
Fax: (00977-1) 4423735
E-mail: qfs@mail.com.np, neffacontact@gmail.com
Website: <http://www.qfs.com.np>
Areas of Activity:
Freight Forwarding, Logistic Service Provider, Quality Compliance, Trainer in Various Faculties, Export / Import, Training Institute, Banking, Travel Agency, Business Consultancy and Research.

Chairperson: ICT Development
Mr. Sanjib Rajbhandari
(Computer Association of Nepal)
Mercantile Building
Hitti Pokhari, Durbar Marg, Kathmandu, Nepal
Tel: (00977-1) 4440773 (Off) 4370719 (Resi)
Mobile: (00977) 9801040311
Fax: (00977-1)
E-mail: sanjib@mercantile.com.np
Website : <http://www.mercantile.com.np>
Areas of Activity:
ICT, hydro, media.

Chairperson: Tax & Revenue
Mr. Saurabh Jyoti
Syakar Co. Ltd.
Jyoti Bhawan, Kantipath
PO Box 133, Kathmandu.
Tel: (00977-1) 4225490 (Off) / 4221290 (Resi)
Mobile: (00977) 9851020436
Fax: (00977-1) 4226314
E-mail: jyotisau@gmail.com
Website: <http://www.jyotigroup.org>
Areas of Activity:
Manufacturing : Steel Wires, Oxygen, Spinning Mill
Trading: Automobile, Lubricants, Spare Parts
Services: Finance Company, Travel Agency, Hydropower

	<p>Chairperson: Bank, Finance & Insurance Mr. Shanker Prasad Pandeya Nepal Pashmina Industries Association Sagarmatha Silks PO Box 5118, Kathmandu Tel: (00977-1) 4107300 (Off) / 4107095 (Resi) Mobile: (00977) 9851027009 Fax: (00977-1) 4107303 E-mail: himal@silks.wlink.com.np Areas of Activity: Export Special Pashmina and Silk, Agro Business, Tours & Travels.</p>
	<p>Chairperson: Cottage & Small Industry Mr. Shanker Shrestha Chamber of Commerce & Industry, Butwal Udyog Banijya Marg, Kalikapath Butwal-8 Tel: (00977-71) 544746, 541346 (Off) / 543229 (Resi) Mobile: (00977) 9857025086 Fax: (00977-71) 540146 E-mail: butwalgas.pvt@hotmail.com Areas of Activity: Trading, petrochemicals, transportation, gas.</p>
	<p>Chairperson: Industry Mr. Umesh Lal Shrestha (Association of Pharmaceutical Producers of Nepal) Quest Pharmaceutical P. Ltd. "Daan Sadan", Sungava Marg, Teku, Kathmandu, Nepal Tel: (00977-1) 4240304 (Off) 5524031, 5521671 (Resi) Mobile: (00977) 9801027550, 9851127550 Fax: (00977-1) 4231871, 4231028 E-mail: umeshlshrestha@gmail.com Website : Areas of Activity: Pharmaceutical production and trading, financial inst, livestock and agro farm.</p>
	<p>Chairperson: Trade Mr. Vijay Kumar Sarawagi (Birgunj Chamber of Commerce & Industry) Sarawagi Group Opp: Birgunj Sugar Factory Residential Area, Murli, Birgunj-16 Tel: (00977-51) 522042 (Off) / 528385 (Resi) Mobile: (00977) 9855021088, 9801020068 Fax: (00977-51) 523149 E-mail: sarawagi@sarawagigroup.com.np; vijay@birgunjfinance.com Website: http://www.sarawagigroup.com Areas of Activity: Export import, industrial raw material trading, biscuit, noodles and food industries, banking, insurance, education and media</p>
	<p>Mr. Anil Kumar Kedia (Yeti Fabric Ltd.) 399, Ganesh Man Singh Road, Kalimati PO Box 929, Kathmandu Tel: (00977-1) 4270730, 4275618 (Off) (Resi) Mobile: (00977) 9851103784 Fax: (00977-1) 4273987 E-mail: anilkedia123@hotmail.com Website : Areas of Activity: .</p>
	<p>Mr. Ashok Kumar Agrawal (Lahan Chamber of Commerce & Industry) Music & Vision House Lahan Bazar, Nepal Tel: (00977-33) 545067 (Off) 560851 (Resi) Mobile: (00977) 9852830251, 9801500567 E-mail: ashoknksm@gmail.com Website : Areas of Activity: Rice Mill.</p>

	<p>Mr. Ashok Kumar Temani (Yash International) Yash International Adarshanagar, Birgunj, Nepal Tel: (00977-51) 525274, 521727 (Off) 529252 (Resi) Mobile: (00977) 9855023908 E-mail: ashok@yashinternational.com.np, yashintl@gmail.com Website : http://www.yashinternational.com.np Areas of Activity: Food, chemicals, hardware, agro chemicals, investment.</p>
	<p>Mr. Ashok Kumar Todi (Hanuman Metals Pvt. Ltd.) P.O. Box 623 1st Floor, Radhakuti Arcade Putalisadak, Kathmandu Tel: (00977-1) 4411187 (Off) / 4414755 (Resi) Mobile: (00977) 9851036795 Fax: (00977-1) 4412961 E-mail: ashok@mcnepal.com Areas of Activity: Non ferrous metal, mining, manufacturing, flex, packaging material.</p>
	<p>Mrs. Bhawani Rana Hotel Sneha Pvt. Ltd. PO Box 48 Surkhet Road, Nepalgunj-13 Tel: (00977-1) 5545059 (Off) / 5525579 (Resi) Mobile: (00977) 9851048445 E-mail: bhawanirana69@gmail.com Areas of Activity: Hotel, travel & tours, cargo, craft village, agro.</p>
	<p>Mr. Chop Narayan Shrestha Waling Chamber of Commerce & Industry Narayan Industries (P) Ltd. Siddhartha Road, Butwal 6 Tel: (00977) 071-540178 (Off) / 071-541256 (Resi) Mobile: (00977) 9857021020 Fax: (00977) 071-541269 E-mail: narayangroup@hons.com.np Areas of Activity: Chappal industries, transport, petrol pump, match factory, finance, banker.</p>
	<p>Mr. Dharma Nath Prasad Jaiswal (Rautahat Chamber of Commerce & Industry) Gaur Municipality, Ward No. 5 Vidyapatnagar, Rautahat, Nepal Tel: (00977-55) 520025, 690520 (O) 565248 (Resi) Mobile: (00977) 9855040003 Fax: (00977-55) 520025 E-mail: dharmanathjaiswal@yahoo.com Website : Areas of Activity: Rice mill, petrol pump, general suppliers and trading.</p>
	<p>Mr. Dil Sundar Shrestha Dhulikhel Chamber of Commerce & Industry Dhulikhel-3, Kavre Tel: (00977-11) 490520, 01-4494826 Mobile: (00977) 9851020903 Fax: (00977-11) 490520, 4477413 E-mail: dilsundar@hotmail.com, dccidhulikhel@yahoo.com Areas of Activity: Trading,</p>
	<p>Mr. Dipak Lamsal Syangja Chamber of Commerce & Industry Putali Bazar Municipality, Syangja Tel: (00977) 63-420240 (Off) / 63-420490(Resi) Mobile: (00977) 9856028189, 9856028189 Fax: (00977) 63-420552, 420490 E-mail: syangjacci@gmail.com Areas of Activity: Trading Business.</p>

Mr. Gopal Hamal
Dinesh Agro Industries
Tel: (00977-91) 520572, 526738, 520361 (Off) / 523607 (Resi)
Mobile: (00977) 9858421134
Fax: (00977-91) 524654
E-mail: gopalhamal@yahoo.com; contact@dineshfm.com
Areas of Activity:
Medicine distributor, Automobiles distributor, Media, Hotel, Agro industries.

Mr. Gopal Khanal
Nepal Mega College & Research Pvt. Ltd.
Babar Mahal, Kathmandu-11
Tel: (00977-1) 4239450, 4252488
Mobile: (00977) 9851023115
Fax: (00977-1) 4240092
E-mail: gkkhanal@gmail.com
Website : http://www.nepalmegacollege.edu.np
Areas of Activity:
Education, press and carpet industry.

Mr. Gun Nidhi Tiwari
Chamber of Commerce & Industry, Nawalparasi
Palhi Store
Ram Gram NP - 5
Parasi, Nawalparasi
Tel: (00977) 078-520124, 520774
Mobile: (00977) 9857025125
Fax: (00977) 078-520012
E-mail: gntiwari68@gmail.com
Areas of Activity:
Petroleum and constructions.

Mr. Harihar Budhathoki
(Salyan Chamber of Commerce & Industry)
Khalanga-2, Srinagar
Salyan
Tel: (00977-88) 529173
Mobile: (00977) 9758500370
Fax: (00977-88) 529104
E-mail: salyan_chamber@yahoo.com
Website :
Areas of Activity:
Trading.

Ms. Jyotsna Shrestha
(Sayapatri Jewellers (Merigold))
Marigold Jewellers
Everest Bank Building
New Road, Kathmandu, Nepal
Tel: (00977-1) 4243529 (Off) 4418415(Resi)
Mobile: (00977) 9851067559
E-mail: shrestha_jyotsna2003@yahoo.com
Website :
Areas of Activity:
Jewellery Trading.

Mr. Krishna Prasad Shrestha
(Arghakhanchi Chamber of Commerce & Industry)
Sandhikharka 6, Arghakhanchi
Tel: (00977-77) 420118
Mobile: (00977) 9851097612
Fax: (00977-77) 420398
E-mail: acci.chamber@gmail.com
Website :
Areas of Activity:
Trading.

Mr. Mahendra Kumar Shrestha
(Siddharthanagar Chamber of Commerce & Industry)
Siddharthanagar Chamber of Commerce & Industry
Bhairahawa, Lumbini, Nepal
Tel: (00977-71) 521566, 525306
Mobile: (00977) 9857020700
Fax: (00977-71) 524308
E-mail: mahendra_shr@yahoo.com
Website :
Areas of Activity:
Trading.

	<p>Mr. Mangal Singh Thagunna (Darchula Chamber of Commerce & Industry) Darchula Tel: (00977-93) 420168, 420152 Mobile: (00977) 9848729027 Fax: (00977-93) 420168 E-mail: amarmahara@gmail.com Website : Areas of Activity: Trading.</p>
	<p>Mr. Manish Kumar Agrawal H.P. Agrawal Group of Companies P.O. Box 8033 Tahachal Bagaicha Marg, Kathmandu Tel: (00977-1) 4273401, 4273402 (Off) / 4273057 (Resi) Mobile: (00977) 9851021280 Fax: (00977-1) 4270082 E-mail: skor@ntc.net.np; agrimpex@mos.com.np Areas of Activity: Sugar industry, vegetable ghee, woven fabrics / sacks, wheat flour, pulses, soap, rectified spirit (RS), distillery, quality liquor, palm oil, soyabean oil, pamoline.</p>
	<p>Mr. Manish Lal Pradhan (Lalitpur Chamber of Commerce & Industry) Khumaltar, Lalitpur-15 (Opposite of Radio Relay Station) Tel: (00977-1) 4263516 (Off) 5525806 (Resi) Mobile: (00977) 9851032120 Fax: (00977-1) 5525806 E-mail: mlpradhan806@gmail.com Website : Areas of Activity: Wholesale and retailer of gold and diamond jewellery, textile manufacturer, plastic manufacturer, export and import of gems and stones.</p>
	<p>Mr. Narabir Rawat (Mugu Chamber of Commerce & Industry) Srinagar-5, Gamgadhi Mugu, Nepal Tel: (00977-87) 460024, 460013, 523860 Mobile: (00977) 9858050280, 9758900350 Fax: (00977-87) 460080 E-mail: mcci.mugu@yahoo.com Website : Areas of Activity: Trading.</p>
	<p>Mr. Narendra Kumar Khadka (Illam Chamber of Commerce & Industry) GPO Box 16960, Kathmandu, Nepal Tel: (00977-23) 560225 (Resi) Mobile: (00977) 9851069351 E-mail: ngpta99@yahoo.com Website : Areas of Activity: Agri business, ply manufacturer.</p>
	<p>Mr. Nirak K.C. (Surkhet Chamber of Commerce & Industry)</p> <p>Tel: (00977-83) 520523, 520168 Mobile: (00977) 9851033592 Fax: (00977-83) 520168 E-mail: info@shaniresort.com.np Website : Areas of Activity: Resort, tourism service.</p>
	<p>Mr. Nirman Kumar Shrestha (Baglung Chamber of Commerce & Industry) Baglung Na.Pa. 3, Baglung Tel: (00977-68) 520667 Mobile: (00977) 9857620167 E-mail: snirman75@yahoo.com Areas of Activity: Trading.</p>

Mr. Om Prakash Bansal
(Krishnanagar Chamber of Commerce & Industry) Bansal Brothers
Kuleshwar Naya Basti, Link Marg
PO Box 11482, Kathmandu-14
Tel: (00977-1) 4272838(Off) / 4271576(Resi)
Mobile: (00977) 9801022651
Fax: (00977-1) 4672384
E-mail: omprakashbansal651@gmail.com
Areas of Activity:
Food grains, rice, sugar and other food items.

Mr. Prakash Giri
(Padma Shree Tea Estate Pvt. Ltd.)
P O Box 895 EPC 7286, Kathmandu
Tel: (00977-1) 6635871, 6635930 (Off) / 4371607 (Resi)
Mobile: (00977) 9851024282
Fax: (00977-1) 4370369
E-mail: prakashgiri46@yahoo.in; prithivi@mail.com.np
Areas of Activity:
Agro, Tea and Printing Industry, Hydro

Mr. Prakash Prasai
(Damak Chamber of Commerce & Industry)
Damak Municipality, Ward No. 12
Jhapa
Tel: (00977-23) 581511 (Off) 581699 (Resi)
Mobile: (00977) 9852670084, 9802070084
Fax: (00977-23) 580688, 580604
E-mail: parsaiparkas@yahoo.com
Website :
Areas of Activity:
Trading.

Mr. Raj Kumar Bhattarai
(Advertising Association of Nepal)
Siddhicharan Marg
Shantinagar, Kathmandu, Nepal
Tel: (00977-1) 4107563
Mobile: (00977) 9851069821
Fax: (00977-1) 4242890
E-mail: drky2002@gmail.com
Website :
Areas of Activity:
Advertising, event management and education.

Mr. Rajendra Kumar Shrestha
Sindhupalchowk Chamber of Commerce & Industry
PO Box 16121
Barhabise-1, Sindhupalchowk
Tel: (00977-11) 489030 / 01-4258730 (KTM)
Mobile: (00977) 9851024049
Fax: (00977-11) 489030, 620093 / 01-4246370 (KTM)
E-mail: rajendra_sindhu@hotmail.com
Website :
Areas of Activity:
Trading.

Mr. Ram Chandra Sanghai
Annapurna Vegetable Products Pvt. Ltd.
Triveni Complex, Putalisadak PO Box 772, Kathmandu
Tel: (00977-1) 4224074 (Off) / 4422968 (Resi)
Mobile: (00977) 9851021227
Fax: (00977-1) 4240780
E-mail: rc.sanghai@gmail.com
Website: http://www.trivenionline.com
Areas of Activity:
Textile, Cement, Tea, LPG Gas, Oxygen Gas, Fixed Suppliment, Solvent, Edible Oil, Cosmetics, Hydro Energy, Synthetic Yarn, Import & Export, Sugar, Multiplex (Mull), Retail Super Store, insurance etc.

Mr. Ram Kapur Sah
(Jaleshwar Chamber of Commerce & Industry)
Ram Lala Nirwan Sewa
Jaleshwar
Tel: (00977-44) 520999 (O) 520536 (R)
Mobile: (00977) 9854030140
Fax: (00977-44) 520481
E-mail: ramkapoorsah@gmail.com
Website :
Areas of Activity:
Shaw Mill, construction and trading

Mr. Ram Krishna Prasain
(Shikhar Shoe Industries Pvt. Ltd.)
Shikhar Shoe Industries Pvt. Ltd.
Ranibari 3, Samakhushi, Kathmandu
Tel: (00977-1) 4388342 (Off) 4380409 (Resi)
Mobile: (00977) 9851033705
Fax: (00977-1)
E-mail: shikharshoe@gmail.com
Website :
Areas of Activity: Shoe manufacturing.

Mr. Ranjit Raj Acharya
Neelbarahi Films Pvt. Ltd.
Prisma Advertising
Kalikasthan - 32, Dillibazar, Kathmandu
Tel: (00977-1) 4439381, 4439383 (Off) 4411711 (Resi)
Mobile: (00977) 9851021213, 9801021213
Fax: (00977-1) 4439382
E-mail: ceo@prismaad.com
Website :
Areas of Activity: Films and TV production.

Mr. Rohit Prasad Prasai
(Chamber of Commerce & Industry, Itahari)
R & B Group Pvt. Ltd.
Itahari, Sunsari, Nepal
Tel: (00977-25) 583240 (Resi)
Mobile: (00977) 9852020546
Fax: (00977-1)
E-mail: rohitprasai@randbgroupnepal.com
Website :
Areas of Activity: Trading.

Mr. Sandeep Kumar Agrawal
(Nepal Vegetable Ghee & Oil Industry Association)
Shiva Shakti Group
6th Floor, Signature Tower II
Shahid Shukra Milan Marg, Teku Road, Kathmandu
Tel: (00977-1) 4100041
Mobile: (00977) 9851020911
Fax: (00977-1) 4100051
E-mail: ssgu@gadia.com.np
Areas of Activity: Rice, Vegetable Oil, Sugar, Pulses, Plstics, Real Estate, General Insurance etc.4/17/2014

Mr. Sanjay Giri
(Nepal Leather Industries Association)
House No. 258, Rudranagar Marg
Ratopul, Gaushala, Kathmandu
Tel: (00977-1) 4785263 (Off) / 4468993 (Resi)
Mobile: (00977) 9851071861
Fax: (00977-1) 4410550
E-mail: giris4@hotmail.com
Areas of Activity: Leather industry, hotel, food and catering.

Mr. Shahil Agrawal
Shanker Group
7th Floor, Jagdamba Towers, Subidhanagar
PO Box 2513, Kathmandu
Tel: (00977-1) 4111822, 4111823 (Off) / 4431667 (Resi)
Mobile: (00977) 9851050611
Fax: (00977) 4111894
E-mail: shahil@shankergroup.com
Website: <http://www.shankergroup.com>
Areas of Activity: Mining, Manufacturing, Services, Hospitality, Cement, Steel, Synthetics, Textiles, FMCG, Automobiles, Investment, Retail, Trading and Representation.

Mr. Sukunta Lal Hirachan
Federation of Contractors' Association of Nepal (FCAN)
P O Box 8975 EPC 5045
Marpha House, Anamnagar, Kathmandu
Tel: (00977-1) 4770245, 4771285, 4771360 (Off) / 5528542 (Resi)
Mobile: (00977) 9851025294, 9801091091
Fax: (00977-1) 4771109 E-mail: ube@ntc.net.np
Areas of Activity: Construction, Hydropower, Medical College, Engineering College, Shopping Mall etc.

Mr. Sunil Kumar Sharma
(Nepalgunj Chamber of Commerce & Industry)
Nepaljung Municipality-10, Tribhuvan Chowk
Bankey, Nepal
Tel: (00977-81) 522520 (O) 522719 (Resi)
Mobile: (00977) 9858025719
Fax: (00977-81) 522736
E-mail: nepalgunjchamber@gmail.com
Website : <http://www.ngcci.org.np>
Areas of Activity:
Rice Mill.

Mr. Tribhuban Dhar Tuladhar
(Nepal China Chamber of Commerce & Industry)
902 Chhitadhar Marg, Ward No. 18
PO Box 5836, Kathmandu, Nepal
Tel: (00977-1) 4263300 (Off) 4268169 (Resi)
Mobile: (00977) 9851020389
Fax: (00977-1) 4262994
E-mail: tribhuban.tuladhar@gmail.com; tdt@vianet.com.np
Areas of Activity:
Trading.

Mr. Vijay Singh Badiya
Maruti Nandan Rolling Mills Pvt. Ltd.
Shalimar Group
Tel: (00977-1) 4424071, 4426339
Mobile: (00977) 9851020986, 9802020986
Fax: (00977-1) 4425142
E-mail: vijay.baidya@shalimar.com.np
Areas of Activity:
Manufacturers of Cement, Metal, Rebars, Paints, Copper Brass Sheet and Utensils

Mr. Yubak Rajbhandari
(Bhaktapur Chamber of Commerce & Industry)
Surya Binayak Bus Park - 1
Bhaktapur, Nepal
Tel: (00977-1) 6612020 (Off) 6616003 (Resi)
Mobile: (00977) 9851020336
Fax: (00977-1) 6613762, 6614692
E-mail: yubak.rajbhandari@hotmail.com
Website :
Areas of Activity:
Hardware, plastic tank manufacturing, PPE pipe manufacturing, cold storage plant, hotel etc.

नेपाल अलैंची व्यवसायी महासंघले अलैंची नामक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेको सुखद अवसरमा पूर्वाञ्चल क्षेत्रको एक मात्र आर्थिक पत्रिका निर्माण लहर साप्ताहिक महासंघ तथा स्मारिका प्रकाशन टिमलाई बधाई दिँदै स्मारिका सम्पूर्ण व्यवसायी तथा किसानका लागि उपलब्धिमूलक बन्न सकोस् भन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछ ।

आर्थिक समृद्धिको सहयात्री

निर्माण लहर

साप्ताहिक

ALL NEPAL COMMODITY ASSOCIATIONS

	Names	S.N.		S.N.	
1	Advertising Association of Nepal (Estd. 2047 B. S.) P O Box 8944 Siddhicharan Marg, Shantinagar Kathmandu Phone: 4107563, 4107731 Fax: 977-1-4107731 Email: aaan@wlink.com.np Url: http://adnepal.org.np Number of Members: 101 Last Election Date & Period: 2067-08-27	2	Airlines Operators Association of Nepal (Estd. 2055 B. S.) Subidhanagar, Teenkune PO Box 20980, Kathmandu Phone: 6227662 Fax: 00977-4117514 Email: aoan@htp.com.np Url: http://www.aoan.org.np/ Number of Members: 13 for 2 Yrs.	3	Association of Music Industries Nepal New Plaza Kathmandu 12 Phone: 4102737 Fax: 00977-1-4102737 Email: aminnepal@gmail.com Url: http://www.aminnepal.com Number of Members: 135 for 2 Yrs.
4	Association of Nepalese Rice, Oil & Pulses Industry (Estd. 2029 B. S.) Signature Apartment - II (1st Floor), Teku GPO Box 20782 Kathmandu Phone: 2011255, 4100115 Fax: 4100051, 4437990 Email: nfma@mcm.com.np Number of Members: 66 Last Election Date & Period: 2070-01-20 for 2 Yrs.	5	Association of Pharmaceutical Producers of Nepal (APPON) (Estd. 2047 B. S.) P O Box 23528 Room No. 401, 4th Floor Bagmati Chamber, Teku Kathmandu Phone: 4100024 Fax: 4231871 Email: appon123@gmail.com Url: http://www.appon.org.np Number of Members: 50 Last Election Date & Period: 2070-05-21 for 2 Yrs.	6	Beautician Professional Association of Nepal (Estd. 2060 B.S.) P O Box 15552 Phasikeva Tole Kathmandu Phone: 5551614 Fax: 00977-1-5551614 Email: kamala@mos.com.np Number of Members: 1100 Last Election Date & Period: 2068-03-32 for 3 Yrs.
7	Broadcasting Association of Nepal (Estd. 2060 B.S.) P O Box 4344 Tripureswor Kathmandu Phone: 4215373 Fax: +977-1-4252451 Email: banepal@gmail.com Url: http://www.broadcaster-snepal.org Number of Members: 97 Last Election Date & Period: 2068-03-25 for 2 Yrs.	8	Cement Manufacturers Association of Nepal (Estd. 2061 B.S.) Teku, Kathmandu Phone: 4100006/5 Fax: 00977-1-4436327 Email: cementassociationnepal@gmail.com Number of Members: 31 Last Election Date & Period: 2070-2-12 for 3 Yrs.	9	Central Carpet Industries Association (Estd. 2047 B. S.) P O Box 2419 Lazimpat, Northern Gate of Royal Palace Kathmandu Phone: 977-1-4486849 Fax: 977-1-4486849 Email: info@nepalcarpet.org Url: http://www.nepalcarpet.org Number of Members: 698 Last Election Date & Period: 2069-12-09
10	Chemical & Medical Suppliers Association Nepal (CHEMSAN) (Estd. 2061 B.S.) P O Box 9666 Tripureswor, Kathmandu Phone: 4253982 Fax: 00977-1-4263415 Email: chemsannepal@gmail.com Url: http://www.mesan.com.np Number of Members: 93	11	Computer Association of Nepal (CAN) (Estd. 2049 B.S.) P O Box 4982 235/39 Dhobidhara Marg Kathmandu Phone: 4432700, 4424043 Fax: 977-1-4434836 Email: info@can.org.np Url: http://www.can.org.np Number of Members: 1178 Last Election Date & Period: 2069-6-20 for 2 Yrs.	12	Construction Material Dealers Association (Estd. 2032 B. S.) 62 Phasikeba Marg, New Road Kathmandu Phone: 4249918 Fax: 977-1-4249918 Email: everestpaints@gmail.com Number of Members: 70 Last Election Date & Period: 2070-6-6
13	Corrugated Box Manufacturer Association of Nepal (COBMAN) (Estd. 2065 B. S.) 25 Sumit Marg, Sinamangal Kathmandu Phone: 4910252 Email: info@saharapackaging.com.np Number of Members: 50 Last Election Date & Period: 2068-1-16 for 3 Yrs.	14	Courier Service Association of Nepal (COSAN) (Estd. 2052 B.S.) P O Box 8973 NPC 160 Tinkune, Opp. Alliance Complex Kathmandu Phone: 4111848 Fax: 977-1-4111848 Email: cosan848@gmail.com Url: http://www.cosan.com.np Last Election Date & Period: 2069-05-16 for 3 Yrs.	15	Customs Agent Federation of Nepal (Estd. 2066 B. S.) P O Box 12333 Sinamangal, Kathmandu - 9 PO Box 12333, Kathmandu Phone: 4481143 Fax: 00977-1-4150003 Email: fcanoffice@gmail.com Number of Members: 227

16	Digital Color Lab Association Nepal(DiCoLAN) (Estd. 2065 B. S.) P O Box 10111 New Baneswor Kathmandu Phone: 9851062296 Email: shaligk@yahoo.com Number of Members: 118 Last Election Date & Period: 2069-08-30	17	Educational Consultancy Association of Nepal(ECAN) (Estd. 2054 B.S.) P O Box 9875 EPC 5491 Dilli Bazar (near Batuleghar) Kathmandu Phone: 01-2004667 / 4421487 Email: info@ecan.org.np Url:http://www.ecan.org.np Number of Members: 260 Last Election Date & Period: 2070-11-17 for 2 Yrs.	18	Export Council of Nepal (Estd. 2053 B.S.) P O Box 13943 Bhagawatisthan, Thamel Kathmandu Phone: 4441337 Fax: 00977-1-4412251 Email: econ@mail.com.np; info@nepalexport.org.np Url:http://www.nepalexport.org.np Number of Members: 215 Last Election Date & Period: 2070-01-27 for 2 Yrs.
19	Federation of Contractors Association of Nepal(FCAN) (Estd. 2047 B. S.) P O Box 8975 EPC 5045 Anamnagar Kathmandu Phone: 4218187, 4218159, 4221611 Fax: 977-1-4218231 Email: fcan@wlink.com.np Url:http://www.fcan.org.np Number of Members: 328 Last Election Date & Period: 2068-05-24 for 3 Yrs.	20	Federation of Electrical Entrepreneurs of Nepal(FEEN) (Estd. 2047 B. S.) P O Box 7941 Bhote Bahal Kathmandu Phone: 4248835 Fax: 977-1-4268336 Email: info.feen@gmail.com Url:http://www.feen.org.np Number of Members: 40 Last Election Date & Period: 2070-05-30 for 3 Yrs.	21	Federation of Forest Based Industry and Trade, Nepal(FenFIT) (Estd. 2065 B.S.) Tinkune, Kathmandu Kathmandu Phone: 4111874, 4111902 Email: fenfitnepal@yahoo.com Url:http://www.fenfitnepal.org.np Last Election Date & Period: 2071
22	Federation of Handicraft Associations of Nepal (Estd. 2029 B. S.) P O Box 784 Upama Marg, Thapathali Kathmandu Phone: 4244231, 4245467 Fax: 977-1-4222940 Email: han@wlink.com.np Url:http://www.nepalhandicraft.org.np Number of Members: 1004 Last Election Date & Period: 2069-09-27 for 3 Yrs.	23	Federation of Nepal Brick Industries (Estd. 2065 B.S.) Kalanki-14 Kathmandu Phone: 4672432 Fax: 00977-1-4672433 Email: fednep.brick.indus@gmail.com Number of Members: 21 Last Election Date & Period: 2067-07-13 for 3 Yrs.	24	Federation of Nepal Cable Television Association (Estd. 2053 B.S.) P O Box 20792 Anamnagar Kathmandu Phone: 01-2030075, 4102631 Fax: 977-1-4102631 Email: fnctva@gmail.com, nctva@yahoo.com Number of Members: 363 for 2 Yrs.
25	Federation of Nepal Gold and Silver Dealers Association (Estd. 2047 B.S.) P O Box 20712 Chaardhunge, Bhagawati Marg, Naxal Kathmandu Phone: 4432270, 4432271 Fax: 4432271 Email: info@fenegosida.org Url:http://www.fenegosida.org Number of Members: 74 Last Election Date & Period: 2070-05-08 for 4 Yrs.	26	Federation of Woman Entrepreneurs Association of Nepal(FWEAN) (Estd. 2060 B.S.) Ramshah Path Kathmandu Phone: 2003080 Fax: +977-1-4239942 Email: fwean.info@gmail.com Url:http://www.fwean.org.np Number of Members: 40 Last Election Date & Period: 2067-10-03 for 3 Yrs.	27	Felt Industries Association of Nepal Min Bhawan, Kathmandu
28	Floriculture Association Nepal(FAN) (Estd. 2049 B. S.) P O Box 7651 Battishputali-9, Dhobikhola Kathmandu Phone: 4465704 Fax: 977-1-4465704 Email: fan_nepal@yahoo.com, info@fannepal.org.np Url:http://www.fanepal.org.np; http://www.nepalfloraexpo.com.np Number of Members: 474 Last Election Date & Period: 2069-05-22 for 3 Yrs.	29	Garment Association Nepal (Estd. 2043 B. S.) P O Box 21332 Shankhamul Road, New Baneswor Kathmandu Phone: 4780503, 4780691, 4780773 Fax: 977-1-4780173 Email: gan@asso.wlink.com.np; garmentassonp@gmail.com Url:http://www.ganasso.org Number of Members: 70 Last Election Date & Period: 2070-04-18 for 2 Yrs.	30	Independent Power Producers Association, Nepal(IPPAN) (Estd. 2057 B. S.) P O Box 20010 Heritage Plaza II, Kamaladi Kathmandu Phone: 4169175 Fax: 977-1-4169175 Email: info@ippan.org.np Url:http://www.ippan.org.np Number of Members: 108 Last Election Date & Period: November 2013 for 3 Yrs.

31	Federation of Large Cardamom Entrepreneurs of Nepal (FLCEN) (Estd. 2064 B.S.) Birtamod, Jhapa Phone: 023-541479 Fax: 00977-23-541479 Email: anil.lcean@gmail.com Number of Members: 500 Last Election Date & Period: 2069-5-26 for 3 Yrs.	32	Leather Footwear and Goods Manufacturers Association of Nepal (LFGMAN) (Estd. 2057 B. S.) P O Box 19732 Bag Bazar Kathmandu Phone: 4219349 Fax: 977-1-4219349 Email: lfgman@ntc.net.np; dearhill@hotmail.com Number of Members: 71 Last Election Date & Period: 2068-03-31 for 3 Yrs.	33	Nepal Association of Foreign Employment Agencies (Estd. 2049 B.S.) Lazimpat, Uttardhoka Kathmandu Phone: 4426720, 4436736, 4437776 Fax: 977-1-4426717 Email: info@nafea.org.np Url: http://www.nafea.org.np Number of Members: 700 Last Election Date & Period: 2070-06-01 for 2 Yrs.
34	Nepal Association of Tour and Travel Agents (NATTA) (Estd. 2022 B. S.) P O Box 362 Gairidhara Kathmandu Phone: 4419409, 4418661 Fax: 977-1-4418684 Email: natta@mail.com.np Url: http://www.natta.org.np Number of Members: 497 Last Election Date & Period: 2068-9-22 for 2 Yrs.	35	Nepal Automobile Dealers Association (Estd. 2032 B. S.) P O Box 24408 Shahid Shukra FNCCI Milan Marg Pachali, Teku Kathmandu Phone: 4100175 Fax: 977-1-4100015 Email: nada@mail.com.np Url: http://www.nada.org.np Number of Members: 318 Last Election Date & Period: 2070-3-12	36	Nepal Beverage & Cigarette Industries Association (Estd. 2052 B.S.) P O Box 8975 EPC 1536 Kathmandu Phone: 5522010 Fax: 977-1-5538326 Email: nbcia@info.com.np; rp-shrestha1950@gmail.com Number of Members: 15 Last Election Date & Period: 2069-10-25 for 3 Yrs.
37	Nepal Biogas Promotion Association (NBPA) (Estd. 2052 B. S.) P O Box 10074 Pulchowk, Lalitpur Kathmandu Phone: 5544562, 5529888 Fax: 00977-1-5010538 Email: info@hbp-association.org; hbp@wlink.com.np Url: http://www.nbp-association.org Number of Members: 91 Last Election Date & Period: 2068-05-24 for 2 Yrs.	38	Nepal Carpet Exporters Association (Estd. 2054 B.S.) P O Box 20747 Kathmandu Phone: 6204834 Email: ncea@info.com.np Url: http://www.ncea.org.np Number of Members: 63 Last Election Date & Period: 2069-06-23 for 2 Yrs.	39	Nepal Central Soap Manufacturers Association (Estd. 2049 B. S.) P O Box 2544 Thapathali Kathmandu Phone: 4229922, 4229888 Fax: 977-1-4229800 Email: sarada@wlink.com.np
40	Nepal Chamber of Biscuit Industries (Estd. 2049 B. S.) P O Box 261 Signature Apartment-2nd Building, 1st Floor Teku Kathmandu Phone: 4100115, 2011255 Email: basantchaudhary@blc.com.np Number of Members: 25 Last Election Date & Period: 2069-10-12 for 2 Yrs.	41	Nepal Chemists & Druggists Association P O Box 1337 118 Ganeshgalli - 1, Chhetrapati Kathmandu Phone: 4269483 Fax: 00977-1-4268597 Email: ncda@healthnet.org.np Number of Members: 25000 Last Election Date & Period: 2068 Poush for 3 Yrs.	42	Nepal Cloth Merchant Tailoring Association (NCMTA) (Estd. 2055 B. S.) P O Box 21678 Bagbazar 31, Kathmandu Phone: 4248127 Fax: 00977-1-4248127 Email: nepalcmtassociation@gmail.com Url: http://www.nepalcmt.org.np Number of Members: 24 Last Election Date & Period: 2069-6-15 for 2 Yrs.
43	Nepal Dairy Association (Estd. 2055 B. S.) P O Box 8975, EPC 5711 KMC Public Health Department Building Bhansar Marga, Teku Kathmandu Phone: 4228272 Fax: 977-1-4228272 Email: nepalnda@gmail.com Number of Members: 76 Last Election Date & Period: 2068-10-14 for 3 Yrs.	44	Nepal Feed Industries Association (Estd. 2046 B. S.) Gopi Krishna Nagar, Chabahil Kathmandu Phone: 42823034, 016204301 Fax: 42823034 Email: nfia2046@gmail.com Number of Members: 111 Last Election Date & Period: 2069-04-28 for 2 Yrs.	45	Nepal Film Producers Association (Estd. 2055 B. S.) P O Box 20451 Bal Mandir Chowk, Naxal Kathmandu Phone: 4423279, 4415331 Email: info@nepalfilmpa.com Url: http://nepalfilmpa.com Number of Members: 310 Last Election Date & Period: 2070-1-21 for 3 Yrs.

46	Nepal Finance Companies Association (Estd. 2052 B.S.) MI Building, Kamalachi, Jamal Kathmandu Phone: 4269984 Fax: 00977-1-4150304 Email: nepfia@yahoo.com Number of Members: 78 Last Election Date & Period: 2069 Chaitra for 2 Yrs.vv	47	Nepal Flour Mills Association(NFMA) (Estd. 2034 B. S.) P O Box 13871 Signature Building (1st Floor), Teku Kathmandu Phone: 4100115, 012011255 Email: nfma@mcmail.com.np; paraju- liajaya@gmail.com Number of Members: 21 Last Election Date & Period: 2070- 12-09	48	Nepal Foreign Trade Association (Estd. 2029 B. S.) P O Box 541 Bagmati Chamber, 1st Floor, Teku Kathmandu Phone: 4223784 Fax: 977-1-4247159 Email: nfta@mos.com.np Url:http://www.nfta.org.np Number of Members: 400 Last Election Date & Period: 2071-03- 08 for 2 Yrs.
49	Nepal Forest Industry Association (Estd. 2024 B. S.) P O Box 5623 Naxal, Nag Pokhari Kathmandu Phone: 4411865, 4411900 Fax: 977-1-4413838 Email: padmasri@csl.com.np Last Election Date & Period: 2069- 06-15	50	Nepal Freight Forwarders Association (Estd. 2036 B. S.) P O Box 20283 Narayan Chaur, Naxal Kathmandu Phone: 4419769 Fax: 977-1-4423735 Email: neffa@mail.com.np, neffacon- tact@gmail.com Url:http://www.neffa.org.np Number of Members: 120 Last Election Date & Period: 7 March 2014 for 2 Yrs.	51	Nepal Gem and Jewellery Association (Estd. 2060 B.S.) 4th Floor, Keshu Plaza New Road, Kathmandu Phone: 4220210 Fax: 00977-1-4252181 Email: info@negja.org.np, nepalgja@ mos.com.np Url:http://www.negja.org.np/ Number of Members: 154 Last Election Date & Period: 2070- 04-01
52	Nepal Ginger Producer & Traders Association (Estd. 2062 B.S.) Mechinagar - 1, Jhapa Phone: 023-561280 Email: info99@yahoo.com	53	Nepal Goods Carriers Association (Estd. 2036 B. S.) Teku (Opposite Everest Bank) Kathmandu Phone: 4218178, 4255619 Fax: 4243964 Email: kat@dooarstransport.com; ngca2036@gmail.com Number of Members: 27 Last Election Date & Period: 2069- 03-31 for 2 Yrs.	54	Nepal Handmade Paper Association(HANDPASS) (Estd. 2053 B.S.) P O Box 4179 Ram Marga, Babar Mahal Ward No 11 Kathmandu Phone: 4783086 Fax: 00977-1-4785590 Email: nepal.handpass@gmail.com Url:http://www.handpass.org Number of Members: 230 Last Election Date & Period: 2070- 2-10 for 2 Yrs.
55	Nepal Hatchery Industries Association (Estd. 2056 B.S.) Gopikrishnanagar, Chabahil Kathmandu-7 Phone: 4812829 Email: nepalhatcheryindasso@gmail. com; vaidyadk@gmail.com Number of Members: 117 Last Election Date & Period: 2070- 09-26 for 2 Yrs.	56	Nepal Herbs and Herbal Products Association(NEHHPA) (Estd. 2055 B.S.) Shahid Shukra FNCCI Milan Marg Pachali, Teku Kathmandu Phone: 4258535 Email: nehhp1@gmail.com Url:http://www.nepalherb.org Number of Members: 31 Last Election Date & Period: 2070- 09-28 for 2 Yrs.	57	Nepal Hosiery Producers Association (Estd. 2028 B. S.) Lazimpat Kathmandu Phone: 4416597 Fax: 977-1-4432436 Email: rameshtuladhar@hotmail.com Number of Members: 9
58	Nepal Jute Mills Association (Estd. 2055 B. S.) P O Box 104 Biratnagar Phone: 021-525627 Fax: 977-21-524395 Email: mmabrt@nns.com.np Number of Members: 9 Last Election Date & Period: 2062-08	59	Nepal L.P. Gas Industry Association (Estd. 2056 B. S.) Teku, Kathmandu Phone: 4100007 Fax: 00977-1-4100007 Email: lpgnepal@gmail.com Last Election Date & Period: 2069 Chaitra	60	Nepal Land and Housing Developers Association P O Box 11430 1st Floor, JDA Complex, Sundhara Kathmandu Phone: 4262619, 4262168 Fax: 4262168 Email: info@nlhda.org.np; nlhda@ wlink.com.np Url:http://www.nlhda.org.np Number of Members: 147 Last Election Date & Period: 2065
61	Nepal Leather Industries Association (Estd. 2032 B. S.) P O Box 9944 Rudra Marga, Ratopul, House No. 258 Kathmandu Phone: 4468993 Fax: 977-1-4410550 Email: giris@atcnet.com.np Last Election Date & Period: 2068- 05-21	62	Nepal Metal Association of Com- merce & Industry (Estd. 2057 B.S.) Pyukha Tole Kathmandu Phone: 4218086 Fax: +977-1-4218086 Number of Members: 51 Last Election Date & Period: 2069- 1-27 for 2 Yrs.	63	Nepal Motion Picture Association (Estd. 2040 B. S.) P O Box 20332 Bishal Basti Marg, Kha Ghar No. 246, Bishalnagar Kathmandu Phone: 4438997, 4436745 Fax: 977-1-4438694 Email: nempa@hotmail.com Number of Members: 200 Last Election Date & Period: 2068- 01-16 for 3 Yrs.

64	Nepal Paints Manufacturers Association (Estd. 2045 B. S.) P O Box 5 Kamalpokhari, Chardhunge 255 Kathmandu Phone: 4418652 Fax: 977-1-4446410 Email: nepma@ccsl.com.np Number of Members: 10 Last Election Date & Period: 2066-03-14	65	Nepal Pashmina Industries Association(NPIA) (Estd. 2056 B.S.) Daha Marga, Sundhara Kathmandu Phone: 4254713 Email: npia@ntc.net.np Url:http://www.pashminaassociation.org.np Number of Members: 208 Last Election Date & Period: 2071-01-17 for 3 Yrs.	66	Nepal Pauroti Udyog Sangh (Estd. 2049 B. S.) P O Box 2335 Anamnagar Kathmandu Phone: 4430109 Fax: 977-1-4430153 Number of Members: 40 Last Election Date & Period: 2069-04-19 for 4 Yrs.
67	Nepal Petroleum Dealers National Association (Estd. 2028 B. S.) Manohara Marg, Koteswor-35 Kathmandu Phone: 01-5100383 Fax: 977-1-5100739 Email: npdna2028@gmail.com Url:http://www.npdna.org.np Number of Members: 19 Last Election Date & Period: 2068-11-04 for 3 Yrs.	68	Nepal Plastic Manufacturers Association (Estd. 2043 B. S.) Kandevsthan, Kupandol Lalitpur Phone: 5528185 Fax: 977-1-5528185 Email: npma@wlink.com.np Number of Members: 105 Last Election Date & Period: 2065-05-27	69	Nepal Printers Association (Estd. 2035 B. S.) P O Box 3152 Madannagar, Balkhu Kantipur Colony Kathmandu Phone: 4288924 Fax: 977-1-4288925 Email: npa2035@gmail.com Number of Members: 230 Last Election Date & Period: 2066-10-08
70	Nepal Pulp & Paper Manufacturers Association (Estd. 2060 B.S.) P O Box 363 Kalimati Kathmandu Phone: 4282834 Fax: 977-1-4224565	71	Nepal Remitters Association (Estd. 2061 B.S.) Gairidhara, Naxal GPO Box 4293, Kathmandu Phone: 4004546 Email: info@nra.org.np; nra@mail.com.np Url:http://www.nra.org.np Number of Members: 36 Last Election Date & Period: 2069-10-16 for 3 Yrs.	72	Nepal Stationery & Educational Material Industries Association (Estd. 2047 B. S.) P O Box 1011 Shrestha Building, Jyatha, Kantipath Kathmandu Phone: 4255687, 4255842 Fax: 977-1-4256189 Email: poudelp06@gmail.com Number of Members: 65 Last Election Date & Period: 2068-10-28
73	Nepal Steel Furniture Industry Association (Estd. 2042 B. S.) c/o Surya Metal Works Chundeви Bhaktapur Phone: 6611018 Fax: 977-1-6611059 Email: crml@wlink.com.np Number of Members: 41	74	Nepal Steel Rolling Mills Association (Estd. 2049 B. S.) P O Box 1040 Kamalpokhari Kathmandu Phone: 4418652, 4446410 Fax: 4446410 Number of Members: 13 Last Election Date & Period: 2068-01-05	75	Nepal Sugar Mills Association (Estd. 2047 B. S.) Phone: 4100006 Fax: 977-1-4225538 Email: associationsugar@gmail.com Number of Members: 7
76	Nepal Tea Planters Association (Estd. 2047 B.S.) Bhadrapur-4 Jhapa Phone: 023-520059, 520052 Fax: 977-23-520059 Email: jci_bhadrapur32@yahoo.com Number of Members: 30 Last Election Date & Period: 2068-11-02	77	Nepal Textile Industries Association (Estd. 2037 B.S.) Jwajal, Kupondole Lalitpur Phone: 5529290 Fax: 977-1-5529291 Number of Members: 50 Last Election Date & Period: 2065-10-17 for 4 Yrs.	78	Nepal Trans Himalayan Border Commerce Association (Estd. B.S. 2055) P O Box 20801 Nayabaneswor, Buddhanagar-10 Kathmandu Phone: 4782807 Fax: 00977-1-4782891 Email: nthbta@wlink.com.np Url:http://www.nthbta.org Number of Members: 2500 Last Election Date & Period: 2068-03-12 for 2 Yrs.
79	Nepal Trans Himalayan Trade Association (Estd. 2035 B. S.) P O Box 133 Jyoti Bhawan, Kantipath Kathmandu Phone: 4225490, 4226327 Fax: 977-1-4254048 Email: samukapu@unilever.wlink.com.np Number of Members: 75	80	Nepal Vegetable Ghee & Oil Manufacturers Association (Estd. 2048 B. S.) Phone: 4100005 Fax: 977-1-4437990, 4100051 Email: nvgoma@gmail.com Number of Members: 18 Last Election Date & Period: 2070-3-7	81	Nepal Veneer Producer's Association (Estd. 2067) Old Eye Hospital, Ward No. 6 Anarmani, Jhapa Phone: 023-541848 Fax: 00977-23-541848 Number of Members: 51 Last Election Date & Period: 2069-10-27 for 2 Yrs.

82	Nepal Woven Fabric & Sacks Manufacturer Association P O Box 2441 Parsa, Birgunj Phone: 051-522336, 531802 (BRJ), 01-4100041 (KTM) Fax: 00977-51-531802 (BRJ), 01-4100051 (KTM) Email: shivam@cworld.com.np Number of Members: 16	83	Nepal Yarn Producers Association (Estd. 2054 B. S.) P O Box 133 Jyoti Bhawan, Kantipath Kathmandu Phone: 4225490, 4226327 Fax: 977-1-4250258, 4224720 Email: jsml@jyoti.mos.com.np Number of Members: 10 Last Election Date & Period: 2060 B.S.	84	Restaurant and Bar Association Nepal (Estd. 2047 B. S.) P O Box 6908 Tripureswor Kathmandu Phone: 4258890 Fax: 977-1-4258890 Email: rebannepal@hotmail.com;reban.nepal@gmail.com Number of Members: 79
85	Seed Entrepreneurs Association of Nepal(SEAN) (Estd. 2047 B.S.) P O Box 13874 Tripureswor Kathmandu Phone: 014030534 Email: seansed@ntc.net.np Number of Members: 180 Last Election Date & Period: 2065-09-21 for 3 Yrs.	86	Silk Association of Nepal (Estd. 2049 B. S.) P O Box 335 Lalitpur Phone: 4254093 Fax: 977-1-4254093 Email: sannepal.silk@gmail.com Url:http://www.nepalsilk.org.np Number of Members: 385 Last Election Date & Period: 2065-04-07 for 3 Yrs.	87	Solar Electric Manufacturers Association Nepal Maharajgunj - 3 (behind President House), Panipokh GPO Box 19091 Kathmandu Phone: 4432103, 4437499 Fax: 00977-1-4432103 Email: seman@ntc.net.np Url:http://www.semannepal.org.np Last Election Date & Period: 2070-08-29 for 2 Yrs.
88	Stock Brokers Association of Nepal(SBAN) (Estd. 2051 B.S.) Putalisadak Kathmandu Phone: 016924542 Fax: 00977-1-4444182, 4416018 Email: sban@mail.com.np; sban.np@gmail.com Number of Members: 47 Last Election Date & Period: 2069-09-26 for 2 Yrs.	89	The Association of Cold Storage of Nepal (Estd. 2051 B.S.) Hello Building, Baneshwor Kathmandu Phone: 4221360, 9741116569 Email: dbmanandhar@gmail.com Number of Members: 28	90	Trekking Agencies Association of Nepal(TAAN) (Estd. 2035 B. S.) P O Box 3612 Maligaun Kathmandu Phone: 4427473, 4440920, 4440921 Fax: 977-1-4419245 Email: taan@wlink.com.np; taan@mail.com.np Url:http://www.taan.org.np Number of Members: 740 Last Election Date & Period: 2070-06-04 for 2 Yrs.
91	Veterinary Chemist & Druggist Association of Nepal(VECDAN), Teku, Kathmandu Phone: 4250770 / Fax: 4250770 (Email: prajapatibastola@yahoo.com) Number of Members: 1100 Last Election Date & Period: 2070-09-24 for 2 Yrs.				

शुभकामना

नेपाल अलैची व्यवसायी महासंघले **अलैची** नामक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेको सुखद अवसरमा महासंघ तथा स्मारिका प्रकाशन टिमलाई बधाई दिँदै स्मारिका सम्पूर्ण व्यवसायी तथा किसानका लागि उपलब्धमूलक बन्न सकोस् भन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

नरेन्द्रकुमार खड्का
अध्यक्ष, एवम्

नेपाल अदुवा उत्पादक तथा व्यवसायी संघ
केन्द्रीय कार्यालय, धुलाबारी (भापा)

नेपाल अलैची व्यवसायी महासंघ

केन्द्रीय कार्यालय, बिर्तामोड, भापामा

कार्यरत कर्मचारी विवरण

नाम : अनिलप्रसाद ढुंगाना
पद : कार्यालय प्रमुख
अवधि : २०६४ सालदेखि कार्यरत
ठेगाना : दुहागढी, भापा
मो. : ९८५२६७११५५
इमेल : anil.lcean@gmail.com

नाम : रोशन प्रधान
पद : कार्यालय सहायक
अवधि : २०७१ सालदेखि कार्यरत
ठेगाना : इलाम
मो. : ९८१७९५६७९५
इमेल : roosonshrestha@gmail.com

FLCEN

Making it Happen *World's Choice*
Everest Big Cardamom [®]

Product of Nepal

NR-5641C

व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्रद्वारा गरिने सेवाहरू

- देशको व्यापार विकास र विस्तार गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक नीति तर्जुमा गर्न नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने,
- देशको व्यापार विकास र विस्तार गरी मुलुकको अर्थतन्त्र अभिवृद्धि गर्न सहयोग गर्ने,
- आन्तरिक व्यापार प्रवर्द्धन गर्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा व्यापार मेला तथा प्रदर्शनीको आयोजना गर्ने,
- ग्रामीण क्षेत्रमा उत्पादित कृषि तथा गैरकृषिजन्य वस्तुको आन्तरिक वा बाह्य बजार विस्तार गरी ग्रामीण अर्थतन्त्रको विकासद्वारा गरिबी निवारणमा सघाउ पुर्याउने,
- निकासीयोग्य वस्तुको उत्पादनमा बृद्धि ल्याउन सम्बन्धित निकायबीच समन्वय गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- निकासीजन्य वस्तुको लागि बजार पहिचान गरी व्यापार विविधीकरण गर्न सहयोग गर्ने,
- निकासी प्रवर्द्धन तथा व्यापार विविधीकरणका लागि संस्था स्थापना गर्ने तथा स्थापित संस्थालाई आवश्यक सहयोग गर्ने,
- निकासीयोग्य वस्तुको गुणस्तरको लागि विदेशी राष्ट्र तथा व्यापार व्यवस्थापन सम्बन्धमा प्राविधिक सहयोग गर्ने,
- निकासी उन्मुख तथा पैठारी प्रतिस्थापन परियोजनामा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरबाट लगानी गर्न उपयुक्त कार्यक्रम संचालन गर्ने,
- व्यापारसँग सम्बन्धित आवश्यक सूचना, तथ्यांक, जानकारी तथा ज्ञानमूलक विषयको संकलन, प्रकाशन तथा बिक्री वितरण गर्ने तथा सो सम्बन्धी सूचनागृहको रूपमा काम गर्ने,
- उत्पादित वस्तुको बजार प्रवर्द्धन तथा बजार परीक्षण गर्न सहयोग पुर्याउने,
- स्वदेशी तथा विदेशी क्रेता तथा बिक्रेताको व्यापारिक भेला गर्ने तथा निजहरूलाई संलग्न गराई विभिन्न किसिमका गोष्ठी, कार्यशाला तथा तालिम सञ्चालन गर्ने,
- उत्पादित वस्तु वा सेवाको गुणस्तर नियन्त्रण, बीमा, ढुवानी आदिको सरलीकरण तथा निकासी कारोबारसँग सम्बन्धित अन्य सेवाहरूको प्रवर्द्धन तथा सम्बर्द्धन गराउन सहयोग गर्ने ।

नेपाल सरकार

वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्र

केन्द्रीय कार्यालय, पुल्चोक, ललितपुर, नेपाल

फोन : ०२३-५५२५८९८/५५२५३४८/५५२५३६२/५५३२६४२/५५३२६४३

फ्याक्स : ९७७-०१-५५२५४६४, पो.ब.नं. ८२५ काठमाडौं

वेब : <http://www.tepc.gov.np> इमेल : info@tepc.gov.np

